

KASEM BUNDIT JOURNAL

วารสารเกษมบัณฑิต ราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558
Kasem Bundit Journal Volume 16 Number 1 January - June 2015 ISSN 1513-5667

ผ่านการรับรองคุณภาพจากTCI (กลุ่มที่ 1)

บทความวิจัย

- การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยกับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน วิชาวิ อนุพันธ์พิศิษฐ์ เสนีย์ สุวรรณดี อัครนีย์ ทองศิลป์
- ธรรมชาติในการบริหารเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี:
กรณีศึกษาเทศบาลนครแหลมฉบังและเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์
ณัฐพล ชันธไชย สุรชัย วัฒนจันทร์
- ภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์แห่งพื้นที่ต้นน้ำกับการเป็นเครื่องมือจัดการสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง:
กรณีถ้ำใหญ่น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
พรหมปพร นवलแสง ไพศาล เทพวงศ์ศิริรัตน์
- การเปรียบเทียบระหว่างการใช้ฟิล์มดิตรอยนต์และฟิลเตอร์กล้องถ่ายรูปในการถ่ายภาพ
วัฒนา เจริญชัยนพกุล จักรรัตน์ แสงวารีย์
- ผลของการจัดการเรียนรู้โดยการใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์
ช่วยสอนที่มีต่อความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผกาเพ็ญ จรุงแสง
- การซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย
วิชัย โสสุวรรณจินดา
- การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย
พรเทพ จันทรรณิก
- จากชนบทสู่เมือง: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อและผลกระทบจากการย้ายถิ่น
วสวัตดี สุตินุญามณี

บทความวิชาการ

- การเรียนการสอนเชิงรุกโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในสาขาวิชานิติศาสตร์
เมธาวิ แก้วสนิท
- Is the Association of South East Asian Nations (ASEAN) too Diverse for Effective Cooperation?
Suwat Vongsinsirikul, Jean Dautrey

บทความปริทัศน์

- Kolltveit, Kristoffer (2015) Strengthening of the Executive Centre :
Looking Beyond NPM as the Explanation of Change.
International Review of Administrative Sciences. Vol 81(1),18-36
ณัฐพล ชันธไชย

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย การแนะนำตำรา และบทวิจารณ์บทความในสาขาการศึกษาและจิตวิทยา สาขานิเทศศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และการปกครอง สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ทั่วไป สาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และอื่น ๆ

2. เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิทยาการและเทคนิคใหม่ ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพในการสร้างผลงานทางวิชาการ การค้นคว้า การวิจัยและบริการทางวิชาการระหว่างบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายใน และต่างประเทศ

3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการนำเสนอบทความทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการสังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

บรรณาธิการบริหาร :

ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล	ขันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. รัญจวน	คำวชิรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด	ภิญโญอนันตพงษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ สถาพร	ดิบุญมี ณ ชุมแพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. เสนีย์	สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

กองบรรณาธิการวารสาร :

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพงษ์	โสธนะเสถียร	สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ยุวัฒน์	วุฒิเมธี	สาขาวิชาพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์	เอี่ยมสุภาชิต	สาขาวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์	ปานมณี	สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ราชนทร์	ชินทยารังสรรค์	สาขาวิชาพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (นิด้า)
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ	อิงคะวัต	สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.กอบชัย	เดชหาญ	สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล	ขันธไชย	สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. รัญจวน	คำวชิรพิทักษ์	สาขานวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.บดินทร์	รัศมีเทศ	สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ สถาพร	ดิบุญมี ณ ชุมแพ	สาขาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. เสนีย์	สุวรรณดี	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

สาขาการศึกษาและจิตวิทยา

ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา	สุวรรณทัต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ศรียา	นิยมธรรม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์	เอี่ยมสุภาษิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐจวน	คำวชิรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล	หวังพาณิชย์	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา		มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	วิหคโต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร	แหยมแสง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล	วิจิตรวรรณ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง		มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ ดร.นำชัย	ศุภฤกษ์ชัยสกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขานิเทศศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สกลธี	ภู่งามดี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ รักसानต์	วิวัฒน์สินอุดม	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์	ศรีดี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวีติ	เลิศจันทร์ทรงกูร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.สุเทพ	เดชะชีพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาบริหารธุรกิจ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
ศาสตราจารย์ ดร. ธนสรร์	แขวงโสภา	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์	ปานมณี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.บดินทร์	รัศมีเทศ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ บัญญัติ	จุลนาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ทองฟู	ศิริวงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาขาเศรษฐศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล	ขันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์	อานันทนะสูงค์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ กาญจน	ธรรมมาวาท	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ จรินทร์	เจริญศรีวัฒนกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.เสนีย์	สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

สาขารัฐศาสตร์และการปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.ติน	ปรัชญพฤทธิ	มหาวิทยาลัยสยาม
ศาสตราจารย์ ดร. ทินพันธุ์	นาคะตะ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ศาสตราจารย์ ดร.ยูวัฒน์	วุฒิเมธี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ	อิงคะวัต	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	เลาหวิเชียร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ	ปรียากร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี	แสงมหาชัย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ ดร. สุชีพ	พิริยสมิทธิ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิศวกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมาก	ศิริเนาวกุล	มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด
รองศาสตราจารย์ ดำรงค์	ทวีแสงสกุลไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถกร	กลิ่นความดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย	หิรัญวโรดม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อาจารย์ ดร.กฤษชัย	วิถิปานิช	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ สถาพร ติบุญมี ณ ชุมแพ		มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์	กาญจนาชฐิติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาดิศร์	อิตรีส รักษาภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศาสตราจารย์ ดร.สุตา	เกียรติกำจรวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กอบชัย	เดชหาญ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อาจารย์ ดร.จากรุวรรณ	เกษมทรัพย์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาสังคมศาสตร์ทั่วไป

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกไธสง	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราชญา	กล้าผจญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล	หนิมพานิช	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา	ฤกษ์สำราญ	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.รัชชา	ภักดีจิตต์	มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

สาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง	บุรุษพัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ อรทัย	ศรีสันติสุข	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สาขานิติศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ	ศรีธรรมรักษ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ	โชคเหมาะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์	โกไศยกานนท์	นักวิชาการอิสระ

ประจำกองบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล	ชินธไชย	หัวหน้าบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
William R.	James	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ นุชมนต์	เจมส์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นางสาวทิพนาถ	ชาวีร์รักษ์	ประจำกองบรรณาธิการ

กำหนดการเผยแพร่

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต KASEM BUNDIT JOURNAL กำหนดออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

การเผยแพร่ฉบับ on-line

<http://www.google.co.th> และ (keywords),
Kasem Bundit Journal
การส่งต้นฉบับ
On-line: www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu
E-mail: journal@kbu.ac.th

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ฉบับละ 500 เล่ม

ประสานงานการผลิต :

สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศูนย์ออกแบบและสื่อสิ่งพิมพ์

คำชี้แจง

ทัศนคติ ความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารเกษมบัณฑิตฉบับนี้เป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องมีความเห็นพ้องด้วย

จัดพิมพ์โดย :

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250 โทร. 02-320-2777 โทรสาร. 02-321-4444
ISSN 1513-5667

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2557

Kasem Bundit Journal Volume 15 No. 2 July - December 2014

บทบรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) 2558 นำเสนอบทความทางด้านสังคมศาสตร์ เป็นบทความวิจัย (research articles) จำนวน 8 บทความ บทความวิชาการ (academic article) จำนวน 1 บทความ และบทความปริทัศน์ (article review) จำนวน 1 บทความ

บทความวิจัยนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับศักยภาพวิชาชีพบัญชีของไทย ธรรมาภิบาล (good governance) การจัดการสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง การใช้ฟิล์มดีครยอนต์แทนฟิลเตอร์ในการถ่ายภาพ การใช้สถานการณ์จำลองกับบาทสมมติและการใช้คอมพิวเตอร์ในการสอน การซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ และการย้ายถิ่นของประชากร บทความวิชาการ เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และบทความปริทัศน์ เป็น การวิจารณ์บทความวิจัยเกี่ยวกับ NPM และ Post – NPM ในประเทศนอร์เวย์ ตีพิมพ์ใน International Review of Administrative Sciences, vol 81 (1)

บทความต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว นอกจากจะตีพิมพ์ในเล่มวารสาร (hard copy) ในวารสารเกษมบัณฑิตฉบับนี้แล้ว ยังได้นำขึ้น (upload) ใน Website ของ Google เผยแพร่ให้ผู้อ่านทั่วโลกสามารถเข้าถึงได้ด้วยในรูปแบบของ e-journal การเข้าถึงบทความต่าง ๆ ในวารสารเกษมบัณฑิตฉบับ e-journal ตั้งแต่ฉบับปีที่ 13 (ค.ศ. 2012) ถึงปัจจุบัน ทำได้โดยเข้าไปที่หน้าค้นหาของ google แล้วใส่ keywords และวารสารเกษมบัณฑิต เช่น **good governance, Kasem Bundit Journal**. เป็นต้น ซึ่งจะพาไปสู่ website ของวารสารเกษมบัณฑิต และบทความที่ลงตีพิมพ์ซึ่งสามารถ download ได้ด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพล ชันธไชย
บรรณาธิการ

สารบัญ

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558
Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

บทความวิจัย

1

การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย กับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์, เสนีย์ สุวรรณดี, อัศนีย์ ทองศิลป์

17

ธรรมาภิบาลในการบริหารเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี :

กรณีศึกษาเทศบาลนครแหลมฉบังและเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ณัฐพล ชันธไชย, สุรัชย์ วัฒนจันทร์

32

ภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์แห่งพื้นที่ต้นน้ำกับการเป็นเครื่องมือจัดการสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง : กรณีลำใหญ่น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

พรหมปพร นवलแสง, ไพศาล เทพวงศ์ศิริรัตน์

55

การเปรียบเทียบระหว่างการใช้ฟิล์มติดรถยนต์และฟิลเตอร์กล้องถ่ายรูปในการถ่ายภาพ

วัฒนา เจริญชัยนพกุล, จักรีรัตน์ แสงวารีย์

67

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทย ของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผกาเพ็ญ จรุงแสง

สารบัญ

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

78

การซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย

วิชัย โสสุวรรณจินดา

88

การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการ
บ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย

พรเทพ จันทรรณิก

102

จากชนบทสู่เมือง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อและผลกระทบจากการย้ายถิ่น

วสวัตต์ สุติญญามณี

บทความวิชาการ

113

การเรียนการสอนเชิงรุกโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในสาขาวิชานิติศาสตร์

เมธาวี แก้วสนิท

126

Is the Association of South East Asian Nations (ASEAN) too Diverse
for Effective Cooperation?

Suwat Vongsinsirikul, Jean Dautrey

บทความปริทัศน์

144

Kolltveit, Kristoffer (2015) Strengthening of the Executive
Centre: Looking Beyond NPM as the Explanation of Change.
International Review of Administrative Sciences. Vol 81(1),18-36

ณัฐพล ชันธไชย

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

เกี่ยวกับผู้เขียน

- ชื่อ-สกุล : วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์
คุณวุฒิ : Ph.D.(Molecular Biology), Illinois State University, USA
ตำแหน่งปัจจุบัน : รองศาสตราจารย์
สถานที่ติดต่อ : ภาควิชากายวิภาคศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail/Tel : Vanupunp@swu.ac.th; vipavee19@gmail.com
- ชื่อ-สกุล : เสนีย์ สุวรรณดี
คุณวุฒิ : Ph.D. (Economic), Southern Illinois University at Carbondale, USA
ตำแหน่งปัจจุบัน : รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : Tel. 02-320-2777
- ชื่อ-สกุล : อัศนีย์ ทองศิลป์
คุณวุฒิ : ศีรษะศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยและสถิติศึกษา), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : as_ni01@yahoo.com; asanee01@gmail.com
- ชื่อ-สกุล : ณัฐพล ชันธไชย
คุณวุฒิ : Ph.D. (Economics), University of Reading, England
ตำแหน่งปัจจุบัน : รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ และการจัดการ และ บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : nkhanthachai@gmail.com
- ชื่อ-สกุล : สุรัชชัย วัฒนจันทร์
คุณวุฒิ : ประ.ด. (วิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ), มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ตำแหน่งปัจจุบัน : เจ้าของกิจการ
สถานที่ติดต่อ : บริษัท เจเอส คลีนนิ่ง จำกัด
E-mail/Tel : surachai.js@hotmail.com
- ชื่อ-สกุล : พรหมปพร นवलแสง
คุณวุฒิ : ประ.ด. (สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่งปัจจุบัน : นักวิชาการอิสระ
สถานที่ติดต่อ : 80/57 หมู่บ้านกลางเมือง แขวง/เขต สะพานสูง กรุงเทพฯ 10250
E-mail/Tel : prompaporn@yahoo.co.th

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

- ชื่อ-สกุล : ไพศาล เทพวงศ์ศิริรัตน์
คุณวุฒิ : Ph.D. (City and Regional Planning), University of Pennsylvania, USA
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail/Tel : 0-5394-4057-14
- ชื่อ-สกุล : วัฒนา เจริญชัยนพกุล
คุณวุฒิ : วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : uptou12@yahoo.com, 0813494790
- ชื่อ-สกุล : จักรินทร์ แสงวารี
คุณวุฒิ : ป.ร.ด. (สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : akgreerat@hotmail.com
- ชื่อ-สกุล : ผกาเพ็ญ จรุงแสง
คุณวุฒิ : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : pakapen20091@hotmail.com
- ชื่อ-สกุล : เมธาวิ แก้วสนิท
คุณวุฒิ : Ph.D. (International Public Relations), Universiti Sains Malaysia, Malaysia
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
E-mail/Tel : keaosanit@hotmail.com
- ชื่อ-สกุล : พรเทพ จันทรนิภ
คุณวุฒิ : Ph.D.(Public Administration), University of Interdisciplinary Studies
ตำแหน่งปัจจุบัน : กรรมการผู้จัดการบริษัท เอส. ซี. เอนเนอร์ลเทรตกรุป จำกัด
สถานที่ติดต่อ : บริษัท เอส. ซี. เอนเนอร์ลเทรตกรุป จำกัด
E-mail/Tel : chantraniph@yahoo.com
- ชื่อ-สกุล : วสวัตดี สุตินุญามณี
คุณวุฒิ : วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการกำกับดูแลกิจการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : vasavat.kbu@gmail.com

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

- ชื่อ-สกุล : วิชัย โสสุวรรณจินดา
คุณวุฒิ : ประ.ด. (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนา), มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : vichai_tho@hotmail.com
- ชื่อ-สกุล : สุวัฒน์ วงศ์สินศิริกุล
คุณวุฒิ : Ph.D. Business Administration (ภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (นานาชาติ) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
E-mail/Tel : suwat_v@kbu.ac.th
- ชื่อ-สกุล : Jean Dautrey
คุณวุฒิ : Juris Doctor, University of Connecticut, Law School, U.S.A.
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ สาขากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
E-mail/Tel : 089-509-5696

การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย กับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์¹
เสนีย์ สุวรรณดี²
อัศนีย์ ทองศิลป์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการผสมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับนโยบายของประเทศและกลุ่มวิชาชีพบัญชี ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ประเทศไทยมีจำนวนนักบัญชีมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศในกลุ่ม AEC นักบัญชีจบใหม่มีโอกาสได้งานทำค่อนข้างต่ำ ปัญหาการว่างงานมีน้อย ศักยภาพของนักบัญชีส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ทำบัญชีเท่านั้น ไม่นเน้นการคิดวิเคราะห์ข้ามศาสตร์อื่น เช่น การเงิน การลงทุน การบริหารจัดการ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีเพียงส่วนน้อยที่สามารถเป็นผู้สอบบัญชี ต้องปรับปรุงภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี ผลการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานวิชาชีพบัญชีของประเทศในกลุ่ม AEC ในด้านแรงงาน พบว่า แรงงานวิชาชีพไทยมีจุดเด่นด้านการงานที่ต้องอาศัยความละเอียด ความคิดสร้างสรรค์ มีความพร้อมด้านวิชาชีพมากที่สุด การปฏิบัติงานวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แต่ค่าจ้างแพงกว่าประเทศอินโดนีเซียและกลุ่มประเทศ CLMV และขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ ฟิลิปปินส์มีนักบัญชีจำนวนมาก มาเลเซียและสิงคโปร์เริ่มมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน เชื้อชาติที่เข้ามาทำงานด้านธุรกิจในประเทศไทยมากที่สุด คือ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ส่วนใหญ่ตำแหน่งงานอยู่ระดับเริ่มต้น คิดเป็นร้อยละ 50 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 15,000 บาท ค่าจ้างและรายได้เฉลี่ยประเทศสิงคโปร์สูงเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ทั้งนี้พบว่าค่าจ้างของประเทศไทย บรูไน และเวียดนามมีค่าจ้างเท่าเทียมกัน ลาวจ้างถูกที่สุด ในด้านผู้ประกอบการ พบว่าธุรกิจขนาดกลางมีความต้องการจ้างงานมากที่สุดร้อยละ 50 มีการจ้างงานนักบัญชีมากเป็นอันดับ 3 ของตลาดแรงงานไทย ในด้านรัฐบาลพบว่า ทุกประเทศให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี

คำสำคัญ: การเคลื่อนย้ายแรงงาน สาขาวิชาชีพบัญชี ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

¹ รองศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³ อาจารย์ประจำสำนักวิจัย, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

A Comparative Study of Competitive Capacity Between Accountancy Services in Thailand and Other Members in AEC in Order to Accommodate Labour Mobility Within the AEC Framework

Vipavee Anupunpisit¹
Senee Suwandee²
Asanee Tongsilp³

Abstract

This research used mixed methods of quantitative and qualitative research by means of interview schedules and questionnaires for data collection. The results were as follows:

Thailand had most accountants in the AEC. Graduates in accountancy had relatively high opportunity to work. With low unemployment rates, most accountants were capable to be book keepers, but not to be involved in critical analysis across disciplines, e.g., finance, investment, management and strategic planning. A few of them could become certified public auditors. There was a need to improve English language skill and accounting technology application. A comparative study of accountancy capacity among AEC member countries revealed that professional accountants in Thailand are strong in delicate and creative works, professionally mature and honest. Although wages and salaries were higher than those in Indonesia and CLMV countries, most Thai accountants were lacking English language skills. There were a good deal of accountants in the Philippines while Malaysia and Singapore began to face a shortage of skilled labour in this area. Migrants from the Philippines and Malaysia were the largest group who came to work in the business sector in Thailand at a low level of employment for about 50 percent in the labour market, with a base salary of about baht 15,000.- As far as wages and incomes were concerned, accountants in Singapore enjoyed the highest wages and incomes while those in Malaysia and Indonesia followed. Wage rates in Thailand, Brunei and Vietnam were approximately equal while those in Lao were the lowest. With respect to business, medium business needed most labour employment of about 50 percent and accountants were ranked third in terms of proportion in the Thai labour market. Regarding the government, it was revealed that all AEC member countries provided accounting, auditing and bookkeeping services.

Keywords: Labour mobility, Accountancy, ASEAN Economic Community.

---

¹ Associate Professor, Srinakharinwirot University

² Vice President for Planning and Development, Kasem Bundit University

³ Lecturer, Research Centre, Kasem Bundit University

บทนำ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) ประเทศกัมพูชา (Cambodia) ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia) ประเทศลาว (Laos) ประเทศมาเลเซีย (Malaysia) ประเทศพม่า (Myanmar) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines) ประเทศสิงคโปร์ (Singapore) ประเทศเวียดนาม (Vietnam) และประเทศไทย (Thailand) โดยข้อตกลงจะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายเสรีทั้งสินค้า บริการ แรงงานทักษะฝีมือ การเงิน และการลงทุน การเปิดเสรีทำให้มีแรงงานฝีมือในอาเซียนจำนวนมากย้ายจากประเทศที่มีค่าตอบแทนต่ำไปยังประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่า อนุสรณ์ ธรรมใจ (2555) กล่าวว่า...การค้าบริการในรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศอื่น ๆ มีมูลค่าบริการระหว่างประเทศทุกรูปแบบ...สำหรับวิชาชีพบัญชี เมื่อมีการเปิดให้เคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีจะมีนักบัญชีจำนวนมากที่มีฝีมือเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่าประเทศไทย และนักบัญชีที่มีฝีมือจากต่างประเทศที่มีค่าจ้างถูกกว่าไทยจะเคลื่อนย้ายเข้ามาแย่งงานของนักบัญชีไทยมากขึ้น จนอาจทำให้เกิดปัญหาการว่างงานในอนาคตเนื่องจากแรงงานที่เข้ามานอกจากมีความสามารถด้านบัญชีแล้วยังมีความสามารถด้านภาษา ทำให้ผู้ประกอบการหันไปจ้างแรงงานต่างชาติมากกว่านักบัญชีไทย จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องนำเสนอรูปแบบในการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเตรียมความพร้อมนักบัญชีในประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาศักยภาพแรงงานของประเทศไทยในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีกับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานในมิติของการได้เปรียบของวิชาชีพบัญชีและมิติของการสูญเสียโอกาสของแรงงานในประเทศไทย

3 เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อระบบแรงงานไทยในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

4 เพื่อศึกษาทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่กลุ่มประเทศอาเซียน ในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี เพื่อศึกษาสภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนภายหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558

5 เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานไทยให้อยู่ในระดับสากลในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ในการกำหนด ยุทธศาสตร์ให้กับกระทรวง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับโครงสร้างนักบัญชีไทย อันเป็นผลมาจากข้อตกลงตามกรอบ MRA ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มบุคคลในระดับนโยบายของประเทศและกลุ่มวิชาชีพ คือ ตัวแทนจากภาครัฐหรือองค์กรวิชาชีพ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน สถานทูตของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และนายกสภาวิชาชีพบัญชี กลุ่มในระดับผู้ประกอบการ และนักวิชาการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ/บริษัทที่ประกอบวิชาชีพบัญชี /ผู้บริหาร และนักวิชาการ และกลุ่มในระดับผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ดังนี้

1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สถานการณ์ของแรงงานในวิชาชีพบัญชี ศักยภาพความต้องการพัฒนาภาวะการณ์ขาดแคลน แนวโน้มของการผลิตแรงงาน ศักยภาพแรงงานนอกประเทศ จุดเด่น โอกาส จุดด้อย และอุปสรรคของการเปิดให้เคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ผลกระทบที่มีต่อแรงงานไทยต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานของวิชาชีพ และหลักสูตรและแนวทางการพัฒนาทักษะและฝีมือของแรงงานไทยในปัจจุบัน

2 แบบสอบถามเรื่อง การเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการทำงาน ตอนที่ 3 เกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานหลังการเปิดการค้าเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในประเทศไทย ในระดับนโยบายของประเทศและกลุ่มวิชาชีพ และในกลุ่มระดับผู้ประกอบการ/สถานประกอบการ ประกอบด้วยเจ้าของกิจการ

ส่วนที่ 2 แจกแบบสอบถามไปยังผู้ปฏิบัติงาน/แรงงานภายในประเทศไทย ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี ทั้งในกลุ่มที่เป็นนักบัญชี และผู้สอบบัญชีอนุญาต

ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ประกอบด้วย

ตัวแทนจากสถานทูตไทย ผู้ประกอบการ/เจ้าของกิจการ และผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศไทยและประเทศในกลุ่ม AEC จากตัวแทนจากภาครัฐหรือองค์กรวิชาชีพ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน สถานทูตของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) นายกสภาวิชาชีพบัญชี ผู้ประกอบการที่ประกอบวิชาชีพบัญชี และนักวิชาการ

2 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3 สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive analysis) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถามของผู้ปฏิบัติงาน/แรงงานภายในประเทศไทย ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี ทั้งในกลุ่มที่เป็นนักบัญชี และผู้สอบบัญชีอนุญาต

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพแรงงานของประเทศไทย ในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีกับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1) สถานการณ์ของแรงงานในกลุ่มวิชาชีพการบัญชี

สถานการณ์นักบัญชีไทยในปัจจุบันมีทิศทางที่ดี นักบัญชีจบใหม่มีโอกาสได้งานทำค่อนข้างทำสูง รายได้เฉลี่ยของนักบัญชีจบใหม่ ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ปัญหาการว่างงานมีน้อย เนื่องจากนักบัญชียังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานสำหรับภาคธุรกิจเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ไปจนถึงธุรกิจในครอบครัว แต่ด้านศักยภาพของนักบัญชีพบว่าส่วนใหญ่ นักบัญชีเป็นเพียงผู้ทำบัญชีเท่านั้น ไม่เน้นการคิดวิเคราะห์

ข้ามศาสตร์อื่น เช่น การเงินการลงทุน การบริหารจัดการ การวางแผนเชิงกลยุทธ์มีเพียงส่วนน้อยที่สามารถเป็นผู้สอบบัญชี ในปี 2555 มีนักบัญชีไทยที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) รับรองจากสภาวิชาชีพบัญชีเพียง ร้อยละ 15 ของนักบัญชีที่มากขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งถือว่าน้อยมาก

2) หน่วยงาน หรือ สภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และ รูปแบบความสัมพันธ์ในกระบวนการบริหารจัดการ แรงงานวิชาชีพบัญชี

ประเทศไทย ได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Federation of Accounting Professions : FAP) อินโดนีเซีย ได้แก่ IAI (The Indonesian Institute of Accountants : Ikatan Akuntan Indonesia) มาเลเซีย ได้แก่ MIA (Malaysian Institute of Accountants) ฟิลิปปินส์ ได้แก่ PICPA (Philippine Institute of Certified Public Accountants) สิงคโปร์ ได้แก่ ICPAS (Institute of Certified Public Accountants of Singapore) บรูไน ได้แก่ BICPA (The Brunei Darussalam Institute of Certified Public Accountants) เวียดนาม ได้แก่ VAA (Vietnam Association of Accountants and Auditors) ลาว ได้แก่ LICPA (Lao Institute of Certified Public Accountants) พม่า ได้แก่ MAC (Myanmar Accountancy Council) และ กัมพูชา ได้แก่ KICPPA (The Kampuchea Institute of Certified Public Accountants and Auditors)

ส่วนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานในมิติของการได้เปรียบของวิชาชีพบัญชีและมิติของการสูญเสียโอกาสของแรงงานในประเทศไทย

1) การประเมินศักยภาพของแรงงานไทยเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ในด้านแรงงานวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่ม AEC พบว่า แรงงานวิชาชีพไทยมีจุดเด่นด้านการทำงานที่ต้องอาศัยความละเอียดและความคิดสร้างสรรค์ แต่ค่าจ้างแพงกว่าประเทศอินโดนีเซียและกลุ่มประเทศ CLMV และขาดทักษะด้านภาษา สำหรับแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศกลุ่ม AEC พบว่าฟิลิปปินส์มีความได้เปรียบด้านจำนวน มาเลเซียและสิงคโปร์เริ่มมีปัญหาด้านแคลนแรงงาน อินโดนีเซียได้เปรียบด้านความพอเพียงของจำนวนแรงงานและค่าจ้างแรงงานที่ถูกเมื่อเทียบกับไทย กลุ่ม CLMV ได้เปรียบด้านต้นทุนค่าแรงต่ำและมีแรงงานจำนวนมาก เชื้อชาติที่เข้ามาทำงานด้านธุรกิจในประเทศไทยของประเทศในกลุ่ม AEC มากที่สุด คือ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ตำแหน่งงานและฐานเงินเดือนของวิชาชีพบัญชีส่วนใหญ่เป็นระดับเริ่มต้น คิดเป็นร้อยละ 50 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 15,000 บาท เป็นต้นไป รองลงมาได้แก่ กลุ่มสายงานบริหาร คิดเป็นร้อยละ 30 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 25,000 บาท เป็นต้นไป กลุ่มสายงานระดับผู้บริหารระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 10 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 50,000 บาท เป็นต้นไป กลุ่มระดับ CEO เป็นต้นไป (กฎหมายห้ามคนต่างชาติมาปฏิบัติงาน) คิดเป็นร้อยละ 10 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 1.5 - 3.5 แสนบาท สำหรับภาวะการมีงานทำ ผู้จบระดับปริญญาตรีมีอัตราการทำงานโดยรวมของวิชาชีพบัญชี ร้อยละ 93.3 ค่าจ้างและรายได้เฉลี่ยประเทศสิงคโปร์มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ทั้งนี้พบว่าค่าจ้างของประเทศไทย บรูไน และเวียดนามมีค่าจ้างเท่าเทียมกัน ส่วนค่าจ้างนักบัญชีในประเทศลาวถูกที่สุด ด้านทักษะ/ความรู้ ในวิชาชีพพบว่า นักบัญชีมีความพร้อมด้านวิชาชีพมากที่สุด คือ การปฏิบัติงานวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ความพร้อมด้านภาษา คือ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่และมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศในระดับปานกลาง ความพร้อมด้านกฎหมาย คือ มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการบัญชีและมาตรฐานการบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าส่วนใหญ่มีความพร้อมในเรื่อง มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้ในการสื่อสารด้วยระบบเครือข่าย และสามารถทำงานด้วยระบบเครือข่ายได้ และพบว่าพนักงานบัญชีมีความพึงพอใจในการทำงานกับบริษัทใหญ่ในภาพรวมโดยให้ความสำคัญต่อความมั่นคงในหน้าที่การงานมากที่สุด รองลงมาเป็นความมั่นคงและยั่งยืนในการเป็นพนักงานขององค์กร และความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนร่วมงาน และ แนวโน้มในการอพยพแรงงานพบว่า มีการเคลื่อนย้ายแรงงานบัญชีไทยออกสู่ประเทศในอาเซียนนั้นมียุ่แล้ว แต่มีจำนวนน้อยแรงงานบัญชีของไทยอาจไปยังประเทศที่มีค่าตอบแทนที่ดีกว่าประเทศไทย และมีมาตรฐานการบัญชีใกล้เคียงกัน ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน มีบ้างเป็นส่วนน้อยที่ย้ายไปยังประเทศในกลุ่ม CLMV (สปป.ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา และเวียดนาม) แต่จะไปพร้อมกับบริษัทไทยที่ไปขยายธุรกิจยังประเทศเหล่านั้นเท่านั้น

ในด้านผู้ประกอบการ ลักษณะของสถานประกอบการ และขนาดของสถานประกอบการของแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่มีแรงงานอยู่ในธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ ร้อยละ 30 ธุรกิจขนาดเล็กร้อยละ 25 และองค์กรภาครัฐ และธุรกิจครอบครัวร้อยละ 5 สำหรับความต้องการจ้างงานและกำลังแรงงานที่ต้องการ ณ ปัจจุบัน และแนวโน้มอีก 5 ปี พบว่า สายงานด้านวิชาชีพบัญชีมีการจ้างงานและหาคนมากที่สุดอยู่ในอันดับที่ 3 ของตลาดแรงงานไทย ซึ่งกลุ่มธุรกิจที่มองหาแรงงานมากที่สุดคือ งานกลุ่มธุรกิจยานยนต์ กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ และกลุ่มธุรกิจก่อสร้าง เป็นต้น และยังพบว่าจำนวนตำแหน่งว่างไม่สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานที่มองหางาน จึงทำให้เกิดการแข่งขันสูง ซึ่งตำแหน่งนักบัญชีเองก็เป็นตำแหน่งที่มีความต้องการแรงงานเป็นอย่างมาก สำหรับแรงงานต่างด้าวมาจากประเทศฟิลิปปินส์มากที่สุด ด้านระบบสวัสดิการที่พนักงานควรได้รับจากบริษัท ได้แก่ 1. เครื่องแบบและชุดยูนิฟอร์ม เพื่อความเป็นระเบียบในการทำงานและสามารถแบ่งแยกฝ่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้ 2. รถรับส่งพนักงาน เพื่อเป็นการลดรายจ่ายค่าเดินทางให้กับพนักงานทุกคน 3. เงินโบนัสประจำปีและค่าล่วงเวลา 4.

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 5. เงินกู้ให้พนักงาน 6. เงินช่วยเหลือพนักงานในโอกาสต่าง ๆ 7. การเบิกค่าใช้จ่ายและอุปกรณ์ 8. การฝึกอบรมและทุนการศึกษา 9. ตรวจสอบสุขภาพพร้อมค่ารักษาพยาบาลของพนักงานและครอบครัว 10. ประกัน 11. วันหยุดพักผ่อนประจำปี 12. ส่วนลดในการซื้อผลิตภัณฑ์ของบริษัท สำหรับระบบสรรหาสถานประกอบการต่าง ๆ มีฝ่ายบุคลากรในการสรรหาพนักงานเป็นระบบอยู่แล้ว อาจประกาศตามเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สำหรับแนวโน้มการเคลื่อนย้ายหรือเคลื่อนย้ายการลงทุนพบว่า ธุรกิจบริการของไทยจะมีโอกาสลงทุนมากขึ้นในมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งเดิมสงวนเขตแดนสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติเฉลี่ยอยู่ที่ 30%, 40% และ 49% ตามลำดับ การเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ AEC ที่ผลักดันให้นักลงทุนจากอาเซียนถือหุ้นได้เป็นสัดส่วน 70% จึงนับเป็นโอกาสที่เพิ่มขึ้น สำหรับธุรกิจไทย ในขณะที่สิงคโปร์ เวียดนาม กัมพูชานั้นเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนได้มากอยู่แล้ว

ในด้านรัฐบาล ภาครัฐบาลในทุกประเทศเห็นด้วยต่อการเปิดเสรีทางการค้าโดยให้ความร่วมมือในระดับประเทศ ดังนี้ ประเทศบรูไน ให้บริการตรวจสอบบัญชีโดยมีข้อกำหนดให้จัดตั้งธุรกิจเป็นลักษณะเป็นเจ้าของคนเดียว หรือห้างหุ้นส่วนและต้องขอใบอนุญาตประเทศกัมพูชาให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้จัดตั้งธุรกิจได้ 100 % และอนุญาตเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญทำงานได้ ประเทศอินโดนีเซียให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ร่วมหุ้นได้ไม่เกิน 51 % และอนุญาตเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญทำงานได้ ประเทศลาว ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ถือหุ้นได้ถึง 100 % และบุคลากรวิชาชีพต้องขอใบอนุญาต practice ในลาว และปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบของลาว ประเทศพม่า ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ ร่วมหุ้นกับบริษัทของพม่า ที่มีใบอนุญาตและต้องมีใบอนุญาตจากประเทศของตนในฐานะ practicing public accountants ประเทศมาเลเซีย ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการ

จัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ถือหุ้นไม่เกิน 51 % ประเทศ ให้บริการจัดทำบัญชียกเว้นการคืนภาษี โดยมีข้อกำหนดให้ถือหุ้นได้ไม่เกิน 30 % การตรวจสอบบัญชี รวมถึง การตรวจสอบทางการเงิน และ การทบทวนการตรวจสอบบัญชี อนุญาตให้อาเซียนอื่นเป็นผู้ฝึกหัดในฟิลิปปินส์ได้ และให้บุคลากรฟิลิปปินส์เป็นผู้ร่วมฝึกในประเทศนั้น ประเทศเวียดนาม ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดว่าต้องมีถิ่นพำนักในเวียดนามไม่น้อยกว่า 1 ปี ต้องขอใบอนุญาตโดยการมีสอบ และต้องมีสัญญาจ้างจากบริษัท สำหรับประเทศไทยบริการด้านบัญชี ตรวจสอบ โดยมีข้อกำหนดให้อาเซียนอื่นถือหุ้นร่วมกับไทยไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทดังกล่าว และต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทย และบริการจัดทำบัญชีสำหรับยื่นแบบภาษีให้กับบริษัทในเครือต่างชาติ ให้อาเซียนอื่นถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียนและดำเนินธุรกิจได้เฉพาะในลักษณะการร่วมทุนกับบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น และปฏิบัติตามกฎหมายไทย

2) วิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันในภาพรวมของกลุ่มวิชาชีพการบัญชีในประเทศไทยเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศ AEC โดย SWOT ANALYSIS

จุดแข็ง ประเทศไทยมีสภาวิชาชีพบัญชีไทยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีการกำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี จรรยาบรรณสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี รวมถึงการปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ มีการฝึกอบรมให้ความรู้และอบรมวิชาชีพแก่ประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ อาจตั้งให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการอบรม มีสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาวิชาการบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพบัญชีของ IFAC ตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศทางการบัญชี (IES) ทำให้นัก

บัญชี ไทยมีศักยภาพที่พร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานออกสู่ AEC อีกทั้งประเทศไทยมีศักยภาพด้านการบัญชีอยู่ในอันดับ 3 รองจาก สิงคโปร์และมาเลเซีย สามารถผลิตนักบัญชีจำนวนมากที่สุดในกลุ่ม AEC และมีค่าแรงถูกเมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพซึ่งมีมาตรฐานเทียบเท่าสิงคโปร์ และมาเลเซีย

จุดอ่อน ปัจจุบันมีผู้สนใจเรียนน้อยในอนาคตอาจขาดแคลนเนื่องจากหันไปสนใจประกอบวิชาชีพอื่นแทน อีกทั้งระดับคุณภาพของสถาบันการศึกษาในการผลิตนักบัญชีมีคุณภาพแตกต่างกัน ทำให้ไปแข่งขันในต่างประเทศลำบาก นักบัญชีไทยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ และความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำยังไม่สามารถออกไปทำงานยังต่างประเทศได้ และนักบัญชีส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีระหว างประเทศความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคม อาเซียนและความรู้ ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ มีความกระตือรือร้นน้อย และมีการพัฒนาตนเองในการทำงานน้อย ไม่ค่อยกล้านำเสนอ (Present) ตัวเองว่าสามารถปฏิบัติงานหรือทำอะไรได้ จึงทำให้ขาดโอกาสในความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพของนักบัญชียังไม่พร้อมมาแข่งขัน

โอกาส ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มอาเซียนที่มีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้งต้นทุนในการประกอบธุรกิจต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนที่กำลังเติบโต เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฯ นักลงทุนต่างชาติหันมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น เป็นโอกาสที่ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีงานเพิ่มมากขึ้น นักบัญชีไทยได้รับการยอมรับในระดับสากล ทำให้ประเทศอื่น ๆ สนใจนักบัญชีไทยเพื่อให้เข้าไปประกอบอาชีพในประเทศนั้น ๆ ได้แก่ ประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม) และประเทศอินโดนีเซีย ควรจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพบัญชี และจัดทำฐานข้อมูลด้านวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้วิชาชีพบัญชีให้มีคุณภาพและ

มาตรฐานเดียวกัน เน้นพัฒนาการสอนวิชาการบัญชีโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ทันเปลี่ยนแปลง

ข้อจำกัด ประเทศไทยมีปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมืองอยู่เสมอ ทำให้นักลงทุนต่างชาติหันไปสนใจประเทศอื่น ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจใกล้เคียงหรือมากกว่าประเทศไทย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น ในแต่ละประเทศมีการออกกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ ในการออกใบอนุญาต หรือ ขึ้นทะเบียนวิชาชีพแตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนในการเข้าไปแข่งขันยังประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยมีต้นทุนบุคลากร (ค่าจ้าง) สูงกว่าบางประเทศในกลุ่มอาเซียน ทำให้ผู้ประกอบการบางรายสนใจประเทศอื่นที่มีต้นทุนบุคลากรน้อยกว่าประเทศไทย

3) การทำงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

เริ่มจากขอฝึกหัดงานหลังจบการศึกษาหรือภายในระหว่างการศึกษา ผ่านแบบ ผส. 1 ไม่น้อยกว่า 4 รายวิชา และวิชาการสอบบัญชีไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา ซึ่งรวมทุกรายวิชาแล้วไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ทั้งนี้การฝึกหัดงานทำเป็นเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ และมีเวลาฝึกหัดงานรวมกันไม่น้อยกว่า 3,000 ชั่วโมง และ รายงานการฝึกหัดงาน ให้รายงานปีละ 1 ครั้ง นับจากวันแจ้งการฝึกหัดงาน โดยใช้ แบบ ผส. 2 และสิ้นสุดการฝึกหัดงาน จากนั้นเข้าทดสอบความรู้ โดยต้องผ่านการทดสอบความรู้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต วิชาที่ทดสอบแบ่งเป็น 7 วิชา ได้แก่ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาการสอบบัญชี 1 วิชาการสอบบัญชี 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 2 และ วิชาการสอบบัญชีที่ประมวลผล โดยคอมพิวเตอร์ ผู้เข้ารับการทดสอบจะต้องสอบผ่านทุกวิชา และได้คะแนนในแต่ละวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 จึงจะถือว่าผ่านการทดสอบสะสมผลการทดสอบได้ไม่เกิน 4 ปี นับแต่วันที่ผ่านการทดสอบแต่ละวิชา จากนั้นขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีอนุญาต โดยใช้ แบบ ก.บข.1 พร้อมชำระค่าธรรมเนียม 1,000 บาท สภาวิชาชีพบัญชีจะจัดส่งใบอนุญาตให้ผู้ขอขึ้นทะเบียน

4) การทำงานวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศ

นักบัญชีไทยที่ต้องการไปทำงานยังต่างประเทศจะต้องผ่านการรองคุณสมบัติวิชาชีพในประเทศก่อนโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จะทำหน้าที่คัดกรองนักบัญชีว่ามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะออกไปทำงานยังต่างประเทศหรือไม่ เมื่อผ่านการรองคุณสมบัติแล้วต้องรอการตอบรับจากผู้จ้างที่อยู่ต่างประเทศ นักบัญชีจะต้องได้รับการติดต่อว่าจ้างจากบริษัทในประเทศที่สนใจจะว่าจ้างไปทำงานในประเทศนั้น ๆ จากนั้นประเทศผู้ว่าจ้างจะขอใบอนุญาตทำงาน (Work permit) ต่อรัฐบาลของตนเพื่อขออนุญาตให้เข้าไปทำงานในประเทศนั้น ๆ นักบัญชีไทยจึงจะสามารถไปทำงานที่ประเทศนั้นได้

ส่วนที่ 3 ภาพรวมของวิชาชีพในปัจจุบันและภายหลังการเปิดการค้าเสรีของวิชาชีพบัญชี

ภาพรวมของวิชาชีพบัญชีในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยยังขาดความพร้อมในเรื่องมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standards; TFRS) ซึ่งใช้กับกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ หรือกลุ่มธนาคารที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทยมีประมาณ 1,000 แห่ง มาตรฐานดังกล่าวบางฉบับมีเนื้อหาและวิธีปฏิบัติยาก และทางด้านกติกาทางบัญชีของกิจการที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities- NPAEs) เป็นมาตรฐานที่ใช้กับบริษัททั่วไปที่ไม่ใช่มหาชน พบว่าในปัจจุบันมีสำนักงานรับทำบัญชีอยู่จำนวนมากประมาณ 6,000 แห่ง ซึ่งแนวโน้มข้างหน้าจะมีการจ้างงานผ่านสำนักงานบัญชีมากกว่าตัวบุคคล เนื่องจากผู้ว่าจ้างประสบปัญหาในการจ้างนักบัญชีจบใหม่ เช่น ค่าจ้างแพงขั้นต่ำ 15,000 บาท ไม่มีประสบการณ์การทำงานทำให้ทำงานผิดพลาด นักศึกษาจบใหม่พูดไม่รู้เรื่อง ซึ่งมองว่าเป็นภาระสำหรับงานด้านบัญชี ผู้ว่าจ้างจึงหันไปจ้างสำนักงานบัญชี ฉะนั้นในอนาคตบริษัทจะจ้างงานจากสำนักงานบัญชีมากกว่าบุคคล ซึ่งอาจถูกกว่า ภายหลังการเปิด AEC ประเทศไทยอาจเสียเปรียบ ดังนี้ อาจสูญเสียสำนักงานบัญชีขนาดเล็ก เนื่องจากถูกสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ในต่างประเทศเข้ามาแทนที่เพราะสำนักงานบัญชีขนาดเล็กไม่ยอมพัฒนา

ความรู้ของตนเองและจะอยู่เฉพาะในบริเวณอันจำกัดของตนเองเท่านั้น นักศึกษาบัญชีที่จบใหม่อาจตกงานเนื่องจาก เรื่องคุณภาพในการผลิตบัณฑิตของสถาบันการศึกษาที่มีผลิตนักบัญชีจำนวนมากแต่ไม่มีคุณภาพ อาจมีปัญหาเรื่องการถ่ายโอนภายในบริษัทที่มีการเปลี่ยนรุ่น โดยรุ่นหลังไม่มีความพร้อมในการทำงาน

ส่วนที่ 4 ทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่กลุ่มประเทศอาเซียน ในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

แรงงานในวิชาชีพบัญชีมีการเคลื่อนย้ายภายในอาเซียนเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยมีทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศที่มีค่าจ้างต่ำ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ไปสู่ประเทศที่มีค่าจ้างสูง เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน เป็นต้น แต่การเข้าไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ นั้น มีขั้นตอนการปฏิบัติค่อนข้างยุ่งยาก และนักบัญชียังไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปทำงานในประเทศนั้น ๆ ภายหลังจากเปิด AEC แรงงานวิชาชีพบัญชีสามารถทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น เนื่องจากมีการลดกฎเกณฑ์บางด้านทำให้มีความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น ภายหลังจากเปิด AEC ประเทศไทยมีแรงงานในวิชาชีพบัญชีจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มากนักถ้าเทียบกับจำนวนที่ผลิตได้จะมีการเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่มีค่าจ้างที่สูงกว่าเช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่มียังมีนักบัญชีจำนวนมากที่ไม่เคลื่อนย้ายไปไหนเนื่องจากภายในประเทศมีการจ้างแรงงานบัญชีค่อนข้างมาก อีกทั้งค่าจ้างในประเทศไทยก็ไม่ต่ำมากนัก สำหรับประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชีมากที่สุด คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศเหล่านี้ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารจึงไม่ปัญหาทางด้านภาษา และศักยภาพของนักบัญชีส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะย้ายไปยังประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานสูง นักบัญชีจำนวนหนึ่งจากประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูกจะหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เช่น ฟิลิปปินส์ พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเข้ามาแย่งงานนักบัญชีไทย

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนภายหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558

1) ภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนภายหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กลุ่มนักบัญชีที่มีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศ คือกลุ่มนักบัญชีที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีและกลุ่มผู้สอบบัญชีอนุญาต (CPA) จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าและออกไปยังกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในวิชาชีพบัญชีในระดับสูงคือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สำหรับกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในระดับกลางคือ ฟิลิปปินส์ และบรูไน นักบัญชีในประเทศเหล่านี้จะมีทิศทางย้ายมายังประเทศไทยมากขึ้นโดยเฉพาะมาจากประเทศฟิลิปปินส์ และจะมีแรงงานงานวิชาชีพบัญชีจากกลุ่มประเทศที่มีมาตรฐานการบัญชีในระดับต่ำจะมีทิศทางเคลื่อนย้ายมาประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งจะมาจากประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม)

2) ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์แบบบูรณาการเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชี

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาศักยภาพนักบัญชีให้เป็นมืออาชีพ

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาความรู้ในวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ธุรกิจ และการจัดการ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการบัญชี และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี เช่น กฎหมายบัญชี กฎหมายธุรกิจ ภาษา อักษร และ จรรยาบรรณวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ทักษะด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ทักษะด้านบุคคล ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการสื่อสาร และทักษะด้านองค์กร และทักษะผู้บริหารธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างจรรยาบรรณ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชี

กลยุทธ์ที่ 4 ฝึกประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติให้ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาคู่มือด้านแรงงานวิชาชีพบัญชี

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานวิชาชีพบัญชีให้เป็นปัจจุบันและสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลของสภาวิชาชีพบัญชีอื่น ๆ ของประเทศที่เป็นสมาชิกในอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : แผนความต้องการกำลังแรงงานวิชาชีพบัญชีกลยุทธ์ที่ 1 จัดทำแผนความต้องการกำลังแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายออกและแรงงานวิชาชีพบัญชีจากต่างชาติที่ต้องการเคลื่อนย้ายเข้ามายังประเทศไทยภายหลังเปิด AEC

ส่วนที่ 6 แนวทางการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) หรือการพัฒนาหลักสูตร

วิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมมาตรฐานตามสมรรถนะวิชาชีพคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะมาตรฐานของแรงงานที่ต้องการในวิชาชีพบัญชีเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC ในมุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC ได้ดังนี้

ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านบุคลิก และคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ต้องสามารถปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความชำนาญด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่งกายเหมาะสมถูกกาลเทศะมีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย

ด้านมนุษยสัมพันธ์ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นที่ต่างกัน ได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และทำงานเป็นทีมได้ พุดจาสุภาพมีความเป็นมิตร

ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ต้องไม่เปิดเผยความลับของกิจการต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายในองค์กรหรือภายนอก มีความซื่อสัตย์

สุจริตในการทำงานและมีความรับผิดชอบ อดทนต่อการทำงาน

ด้านการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ต้องสามารถพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้บริหาร มีความคิดริเริ่มในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

ด้านทักษะเชิงปฏิบัติและหน้าทำงาน ต้องสามารถวัด/คำนวณมูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่ายได้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจและมีความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงินได้ มีความสามารถในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของการปฏิบัติงานบัญชีได้ มีความชำนาญทางตัวเลข (การใช้คณิตศาสตร์และสถิติ)

ด้านคุณสมบัติที่พึงประสงค์

1 มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพการบัญชี คือมีความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรและการบัญชีภาษีอากรมีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสินทรัพย์และการบัญชีหนี้สิน มีความรู้การบัญชีต้นทุนและมีความรู้ระบบบัญชี ความรู้ด้านบัญชีภาษีอากร และกฎหมายธุรกิจ มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจ และการจัดการทั่วไป ด้านพฤติกรรมองค์กร และด้านการตลาด การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

2 ด้านความรู้พื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน คือ มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้เกี่ยวกับภาษา และมีความรู้และสามารถใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติได้

3 ด้านความรู้ทั่วไป คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน

4 ด้านการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความรู้รอบตัว เช่น การบริหารจัดการ การคิดวิเคราะห์ข้ามศาสตร์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น

แรงงานวิชาชีพบัญชีของไทยมีจำนวนมากเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ปัจจุบันไม่พบปัญหาการว่างงานในวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้พบว่าแรงงานบัญชีส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 90 ของผู้จบบัญชีทั้งหมดทำงานในบริษัท หรือธุรกิจขนาดเล็กกับบัญชีจะเป็นเพียง

ผู้จัดทำบัญชี มีทักษะความรู้ ทักษะที่ดีต่อวิชาชีพแต่ทำงานตามกรอบด้านการบัญชีเพียงอย่างเดียว ยังขาดทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีในการทำงาน ในกลุ่มนี้ยังไม่มีความพร้อมในการออกสู่ AEC เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในงาน เป็นต้น ส่วนนักบัญชีที่เหลือ ร้อยละ 10 ของนักบัญชีทั้งหมด เป็นผู้ขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพบัญชี และมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) นักบัญชีกลุ่มนี้มีทักษะ และความรู้ในวิชาชีพเป็นอย่างดี มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่ อย่างเสมอ และยังมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่ทำงานในธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งนักบัญชีในกลุ่มนี้จะมีความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานต่อการเปิด AEC สูง

หลักสูตรสำหรับการพัฒนาวิชาชีพที่มีในปัจจุบันที่เปิดสอน และหลักสูตรวิชาชีพที่ต้องการสำหรับพัฒนาคุณลักษณะของแรงงานไปตามแนวทางที่พึงประสงค์และเป็นไปตามมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ

ในระดับปริญญาตรีด้านบัญชี ผู้เรียนต้องมีจำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต แบ่งเป็น หมวดศึกษาทั่วไป 31 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 111 หน่วยกิต แบ่งเป็น วิชาแกน 39 หน่วยกิต วิชาเอก (วิชาบังคับ + วิชาเลือกบังคับ) 51 หน่วยกิต วิชาโท หรือ วิชาเลือก 15 หน่วยกิต และ วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสำหรับพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งควรปรับทัศนคติให้เป็นนานาชาติมากขึ้น โดยส่งบุคลากรไปในประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนติดต่อกันมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียนทั้งนี้เพื่อกลับมาเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีให้ผู้เรียนได้รู้จักมากขึ้น เป็นแนวทางกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต้องการเดินทาง

ไปทำงานในต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นทางอ้อมที่ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพทางด้านภาษามากขึ้น ในส่วนของวิชาหลักในการเรียนการสอนบัญชี ควรเชิญอาจารย์จากต่างประเทศมาบรรยายการเรียนการสอนมากขึ้น หรืออาจเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีประสบการณ์มาบรรยายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สำหรับวิชาพื้นฐานอาชีพ ควรผลิตบัณฑิตบัญชีที่เฉพาะและเหมาะสมกับความต้องการเช่น กลุ่มที่เหมาะสมกับการทำงานในสหรัฐอเมริกาในสิงคโปร์ และในกลุ่มกัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม (CLMV) และควรสร้างบัณฑิตให้เป็นคนสูงงาน มีความเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับความยากลำบากได้

สรุปผลและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ศักยภาพแรงงานของประเทศไทยในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีสำหรับประเทศไทยมีความตื่นตัวในการผลิตบัณฑิตทางด้านบัญชีเป็นจำนวนมาก และนักบัญชียังเป็นที่ต้องการจำนวนมากของภาคธุรกิจในปัจจุบัน แต่กลับมีนักบัญชีไม่มากนักที่มาขอขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพการบัญชี ดังคำกล่าวของ สุพจน์ สิงห์เสนห์ กล่าวว่า มีนักบัญชีไทยมาขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพบัญชีประมาณ 58,000 คน และมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ประมาณ 8,700 คน มีหลักสูตรจากสถาบันที่ผ่านการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชี จำนวน 326 หลักสูตร ผลิตนักบัญชีปีละไม่ต่ำกว่า 20,000 คน แต่มีผู้จบด้านบัญชีมาขึ้นทะเบียนไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ทำงานในบริษัทขนาดเล็ก หรือเป็นธุรกิจครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 90 ของผู้จบบัญชีทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 10 ที่ทำงานกับบริษัทขนาดใหญ่และธุรกิจข้ามชาติ (สุพจน์ สิงห์เสนห์, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา กล่าวว่า นักบัญชีส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างบริษัทเอกชน รองลงมาได้แก่ลูกจ้างรัฐบาล น้อยที่สุดเป็นนายจ้าง (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2555) ทั้งนี้จากผลการสำรวจไม่พบผู้ว่างงานในสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย เนื่องจากสาขาวิชาชีพบัญชี เป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดแรงงานไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชนในระดับองค์กรขนาดใหญ่ ขนาดกลางหรือ

ขนาดเล็ก รวมถึงองค์ภาครัฐ ในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก (SME) จนกระทั่งถึงธุรกิจครอบครัว จากบทวิเคราะห์ของ ไชมอน แมททิวส์ กล่าวว่า ส่วนใหญ่มีแรงงานอยู่ในธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ ร้อยละ 30 ธุรกิจขนาดเล็กร้อยละ 25 และองค์กรภาครัฐ และธุรกิจครอบครัวร้อยละ 5 (ไชมอน แมททิวส์, 2556) สำหรับศักยภาพของนักบัญชีไทยในปัจจุบันพบว่า มีความสามารถอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆได้ เนื่องจากประเทศไทยมีสภาวิชาชีพบัญชีทำหน้าที่เป็นผู้คอยควบคุมมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากลหรือสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกทั้งหมด 125 ประเทศทั่วโลก สำหรับด้านการศึกษาวิชาชีพการบัญชีของประเทศไทยได้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES) ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า นักบัญชีไทยมีศักยภาพในการประกอบวิชาชีพอยู่ในมาตรฐานระดับสากลได้นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพจากหลายฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของนักบัญชีไทยถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสภาวิชาชีพบัญชี สมาคมวิชาชีพบัญชีสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาการบัญชีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการก้าวไปเป็นนักบัญชีมืออาชีพระดับสากล ที่สามารถแข่งขันกับนักวิชาชีพบัญชีนานาชาติได้ (ญัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล, 2555) ปัจจุบันประเทศไทยเราได้ให้ความสำคัญในการยกระดับวิชาชีพบัญชีและดำเนินการอย่างจริงจังก้าวหน้าเป็นลำดับโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจซึ่งสาขาวิชาการบัญชีไทยจะต้องเปิดรับทั้งผู้ประกอบการวิชาชีพต่างชาติที่จะเข้ามาเปิดดำเนินกิจการ และการนำเข้าบุคลากรต่างชาติที่มีฝีมือเข้ามาในประเทศไทยได้อย่างเสรีอีกทั้งในด้านการศึกษา

วิชาการบัญชีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้สร้างกระบวนการการเรียนการสอนตามกรอบของ IES ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้บัณฑิตมีคุณสมบัติเยี่ยงนักบัญชีมืออาชีพที่จะสร้างความพึงพอใจต่อองค์กรที่ บัณฑิตปฏิบัติงานให้ได้ และมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานวิชาชีพในระดับสากล นอกจากสถาบันแล้วการพัฒนาวิชาชีพบัญชียังต้องขึ้นอยู่กับตัวของนักบัญชีเองที่จะต้องมีความรู้ความสามารถทักษะทางวิชาชีพ มีประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติ และต้องมีคุณธรรม จรรยาบรรณและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณี รุ่งจตุรงค์ กล่าวว่า นักบัญชีต้องมีความรู้ด้านแนวคิดการบริหารจัดการ มีความเข้าใจพื้นฐานด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งสามารถควบคุมการใช้บริษัทที่ปรึกษาภายนอกที่จำเป็น จึงจะสามารถวางระบบสารสนเทศทางการบัญชีให้มีความสามารถเพียงพอที่จะคอยให้ข้อมูลสนับสนุนการบริหารจัดการต่าง ๆ เหล่านั้น รวมถึงจะต้องรู้จักการเรียกใช้ความสามารถของระบบสารสนเทศฯ ด้วยถึงเวลาแล้วที่นักบัญชีจะต้องพยายามปรับตัว ปรับรูปแบบการทำงานเพื่อสร้างมูลค่าให้กับตนเองและองค์กร (สุวรรณี รุ่งจตุรงค์, 2555)

การเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานวิชาชีพบัญชีและการสูญเสียโอกาสของแรงงานในประเทศไทยวิเคราะห์มิติของแรงงานผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ประเทศไทยมีจำนวนนักบัญชีมากเพียงพอความต้องการของตลาดแรงงาน มีสถาบันการศึกษาในการผลิตบัณฑิตด้านบัญชีจำนวนมากในแต่ละปีจากมีจำนวนบัณฑิตสาขานักบัญชีจบใหม่ จำนวน 52,452 คน ซึ่งมากเป็นอันดับ 3 รองจากบัณฑิตที่จบสาขาวิชาการพยาบาลและวิศวกรรม แต่ก็ยังเป็นที่ต้องการของตลาดซึ่งลักษณะการทำงานของวิชาชีพบัญชีในไทยแบ่งเป็นหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นผู้ทำบัญชี รองลงมาเป็น หัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี (หน่วยงานภาครัฐ) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีภาษีอากร และเป็นอาจารย์สาขาวิชาการบัญชีในมหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ขึ้นทะเบียนปีละไม่ถึง 10% ส่วนที่เหลือ 90% เป็นนักบัญชีในบริษัทหรือสำนักงานที่ไม่ใหญ่มากนักใช้เพียงวุฒิพาณิชยศาสตรบัณฑิตในการสมัครงานส่วนหนึ่งจึงไม่เห็นความจำเป็นใน

การขึ้นทะเบียนและการพัฒนาทักษะของตัวเอง ไปจนถึง การสอบ CPA ทั้งนี้กลุ่ม 10% ส่วนใหญ่ทำงานกับบริษัท บัญชีข้ามชาติขนาดใหญ่ในไทย ได้แก่ เคพีเอ็มจี ไพรซ์ วอเตอร์เฮ้าส์ คูเปอร์ ดีลอยท์ และ เอ็นส์ท แอนด์ ยัง ซึ่ง สอดคล้องกับ Wiwik Utami Priantara และ Tubagus Manshur พบว่า นักวิชาชีพบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับสภา วิชาชีพ จะมีสมรรถนะและความมุ่งมั่น เกี่ยวกับการ วิเคราะห์ การรับรู้จริยธรรมในวิชาชีพ และความมุ่งมั่นต่อ การทำงาน แตกต่างจากนักบัญชีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (Wiwik Utami Priantara และ Tubagus Manshur, 2554) มิติของผู้ประกอบการ ลักษณะของสถานประกอบการ และขนาดของสถาน ประกอบการของแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่มีแรงงานอยู่ในธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ร้อยละ 30 ธุรกิจขนาดเล็ก ร้อยละ 25 และองค์กรภาครัฐและธุรกิจครอบครัวร้อยละ 5 สำหรับความต้องการจ้างงานและกำลังแรงงานที่ ต้องการ ณ ปัจจุบัน และแนวโน้มอีก 5 ปี พบว่า สายงาน ด้านวิชาชีพบัญชีมีการจ้างงานและหาคนมากที่สุด ซึ่ง สอดคล้องกับ ACCA and ACRA กล่าวว่าการจ้างงานวิชาชีพบัญชีมีการจ้างงานมากเป็นอันดับที่ 3 ของตลาดแรงงานไทย (ACCA and ACRA , 2555) สำหรับสวัสดิการพนักงาน ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานรวมถึงค่าจ้างที่ เป็นธรรม มิติของรัฐบาล พบว่า ประเทศไทยมีความพร้อมใน การสร้างหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมให้แก่ นักบัญชีที่ต้องการ พัฒนาศักยภาพโดยสภาวิชาชีพบัญชีร่วมกับ กรมพัฒนา ธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตั้งสำนักงานสอบบัญชี คุณภาพและออกไปรับรองให้แก่ สำนักงานบัญชี เพื่อต้อง เพิ่มบทบาทของผู้ประกอบการบัญชี

การศึกษาภาพรวมของวิชาชีพในปัจจุบันและ ภายหลังการเปิดการเคลื่อนย้ายเสรีของวิชาชีพบัญชีพบว่า ประเทศไทยยังขาดความพร้อมในเรื่องมาตรฐานการ รายงานทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standards; TFRS) และทางด้านกติกาทงบัญชีของ กิจการที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียสาธารณะ (Non-Publicly

Accountable Entities- NPAEs) และปัจจุบันมีสำนักงาน รับทำบัญชีอยู่จำนวนมากประมาณ 6,000 แห่ง กรม พัฒนาธุรกิจการค้ามองว่าแนวโน้มข้างหน้าจะมีการจ้าง งานผ่านสำนักงานบัญชีมากกว่าตัวบุคคล สำหรับทิศทาง การเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่กลุ่มประเทศอาเซียนของ สาขาวิชาชีพบัญชี พบว่ามีการเคลื่อนย้ายภายในอาเซียน ตลอดเวลา โดยมีทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานจาก ประเทศที่มีค่าจ้างต่ำ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ไปสู่ประเทศที่มีค่าจ้างสูง เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และ บรูไน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สินีนาฏ เสริมชีพ และคณะ กล่าวถึงทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชี ภายหลังเปิดการค้าเสรีว่า เมื่อมีการเปิดเสรีประเทศใน อาเซียนที่มีท่าทีเชิงรุกที่จะไปเปิดสำนักงานบัญชีใน ประเทศอื่นคือ สิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ส่วนอีก 7 ประเทศที่เหลือมีท่าทีในเชิงตั้งรับ(สินีนาฏ เสริมชีพ และ คณะ, 2555)

สำหรับประเทศไทยมีศักยภาพที่จะรุกไปใน ประเทศที่ศักยภาพต่อยกว่าคือ พม่า เวียดนาม และ กัมพูชาแต่การเข้าไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ นั้น มีขั้นตอนการปฏิบัติค่อนข้างยุ่งยาก ดังนั้นภาพจำลอง อนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนพบว่า กลุ่มนัก บัญชีที่มีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศ คือ กลุ่มนักบัญชีที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีและกลุ่ม ผู้สอบบัญชีอนุญาต (CPA) จะการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้า และออกไปยังกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในวิชาชีพ บัญชีในระดับสูงคือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย สำหรับกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันใน ระดับกลางคือ ฟิลิปปินส์ และบรูไน นักบัญชีในประเทศ เหล่านี้จะมีทิศทางการย้ายมายังประเทศไทยมากขึ้นโดยเฉพาะ มาจากประเทศฟิลิปปินส์ และจะมีแรงงานงานวิชาชีพ บัญชีจากกลุ่มประเทศที่มีมาตรฐานการบัญชีในระดับต่ำจะ มีทิศทางการเคลื่อนย้ายมาประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งจะมา จากประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่าและ เวียดนาม)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถมาตรฐานของนักบัญชีที่ต้องการเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC นั้นเกี่ยวกับเรื่อง ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี รวมถึงต้องมีความรู้ภาษาอื่นในวิชาชีพ สอดคล้องกับ วลัยลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร และมนวิกา ผดุงสิทธิ์ กล่าวว่าคุณสมบัติที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุดคือ ความมีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ โดยคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีเห็นว่าสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน สำหรับหลักสูตรการพัฒนาระดับปริญญาตรีที่มีในปัจจุบันนั้นสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งควรปรับทัศนคติให้เป็นนานาชาติมากขึ้นโดยส่งบุคลากรไปในประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนติดต่อกันมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน (วัลย์ลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร และมนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2556)

ข้อเสนอแนะ

การเปิดการค้าเสรีอาเซียนมีข้อตกลงร่วมกันตามกรอบวิชาชีพ Mutual Recognition Arrangements: MRAs ซึ่งวิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพหนึ่งที่อยู่ในกรอบนี้ การเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียน มีการจัดทำข้อผูกพันในด้านการเข้าสู่ตลาด 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 (Mode 1) การให้บริการข้ามแดน (Cross Border Supply) ซึ่งเป็นลักษณะของการ Share Service ,Share Outsource เช่น บริษัทไทยอาจใช้บริการของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งปัจจุบันทำอยู่แล้ว รูปแบบที่ 2 (Mode 2) การบริโภคบริการในต่างประเทศ (Consumption Abroad) รูปแบบที่ 3 (Mode 3) การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) เป็นการให้บริการในกลุ่ม ในเครือของตนเองเท่านั้น รูปแบบที่ 4 (Mode 4) การเคลื่อนย้ายบุคลากร (Movement of Natural

Persons) ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายบุคคลออกนอกประเทศ ซึ่งการเปิดในรูปแบบที่ 4 นี้ เป็นการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพในอาเซียน โดยการสร้างและยอมรับมาตรฐานวิชาชีพพร้อมกัน เพื่อเป็นการลดกฎเกณฑ์ด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งหมายความว่าประเทศสมาชิกทุกประเทศสามารถไปทำงานในประเทศสมาชิกต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น แต่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น ๆ

นักบัญชีไทยที่ต้องการไปทำงานยังประเทศในกลุ่ม AEC ต้องขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีเพื่อสามารถไปทำงานในต่างประเทศได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ นักบัญชีก็ต้องพัฒนาศักยภาพให้อยู่ในมาตรฐาน และให้มีคุณสมบัติตาม MRAs อีกทั้งต้องพัฒนาด้านภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถทำงานร่วมกับชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักบัญชีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 ควรหลักสูตรเตรียมความพร้อมนักบัญชีเกี่ยวกับ ทักษะทางด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศในกลุ่ม AEC รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงาน และข้อตกลงร่วมกันตามกรอบวิชาชีพ Mutual Recognition Arrangements: MRAs และความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละประเทศ

1.2 ควรสร้างบัณฑิตให้เป็นคนสูงส่ง มีความเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับความยากลำบากได้ และควรเพิ่มคุณภาพของบัณฑิตให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้ประกอบการมากขึ้น เช่น มีความชำนาญด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่งกายเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานและมีความรับผิดชอบ อดทนต่อการทำงาน รวมถึงมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพการบัญชี คือ มีความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรและการบัญชีภาษีอากรมีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสินทรัพย์และการบัญชีหนี้สิน เป็นต้น

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

1.3 สถาบันการศึกษาต้องปรับทัศนคติให้เป็นนานาชาติมากขึ้น โดยส่งบุคลากรไปประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนให้ติดต่อกันมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน

1.4 ปรับหลักสูตรในส่วนของวิชาหลักในการเรียนการสอนบัญชี โดยการเชิญอาจารย์จากต่างประเทศหรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์มาบรรยายการเรียนการสอนมากขึ้น สำหรับวิชาพื้นฐานอาชีพควรผลิตบัณฑิตบัญชีที่มีความเฉพาะและเหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มประเทศ เช่น เหมาะกับการทำงานในสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และในกลุ่ม (CLMV) ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม

2) ด้านนักบัญชี

2.1 นักบัญชีต้องหมั่นเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองให้พร้อมต่อการเปิด AEC ทั้งด้านเคลื่อนย้ายออก และตั้งรับแรงงานที่จะเข้ามาในประเทศไทย กล่าวคือ นักบัญชีต้องขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อประโยชน์ในการทราบข่าวสารทิศทางการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแรงงานด้านบัญชี ต้องเป็นผู้สอบบัญชีอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง ต้องเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ด้านการบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวการเจรจาในข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียน

3) ด้านหน่วยงานภาครัฐ

3.1 ควรมีกฎหมายปกป้องไม่ได้แรงงานต่างชาตินำมาทำงานแทนคนไทย หรือได้รับอัตราค่าจ้างที่

สูงกว่าคนไทย ทั้งนี้เมื่อมีกฎหมายแล้วต้องมีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่คอยกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

3.2 ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักบัญชีในประเทศที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม AEC

3.3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานและข้อมูลด้านเศรษฐกิจกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3.4 ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและประเทศในกลุ่ม AEC เพื่อความสะดวกแก่นักบัญชีที่ต้องการเคลื่อนย้ายแรงงาน

3.5 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้ข้อตกลงตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งวัฒนธรรม และความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบที่ใช้บังคับของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

3.6 สภาวิชาชีพบัญชีจะต้องเป็นหน่วยงานหลักให้การฝึกอบรมให้ความรู้ รวมไปถึงควบคุมคุณภาพของนักบัญชีไทยให้มีมาตรฐานสามารถเข้าไปแข่งขันยังประเทศต่าง ๆ เช่น เปิดทดสอบมาตรฐานสำนักงานสอบบัญชีและพาสำนักงานบัญชีไปดูงานในอาเซียน และสร้างมาตรฐานของสำนักงานบัญชีขนาดเล็กให้สูงขึ้น โดยร่วมกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตั้งสำนักงานสอบบัญชีคุณภาพและออกไปรับรองให้แก่ สำนักงานบัญชี

บรรณานุกรม

- ไชมอน แมททีวีส. บทความสถานการณ์แรงงานในประเทศไทย ผู้การนับถอยหลังก้าวสู่ยุค AEC วิเคราะห์จุดแข็ง มองหาจุดต่างในวิชาชีพ สายงานบัญชี /การเงินในปัจจุบันและในอนาคต Accounting & Finance ปรับตัวอย่างไรให้ทันยุค AEC” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.ryt9.com/s/prg/1713671> [วันที่ 5 มกราคม 2557]
- ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล. (2555). การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ. **วารสารนักบริหาร**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ฉบับเดือนกรกฎาคม- กันยายน 2012. 16-25.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. การพัฒนาบุคลากรและผลิตภาพบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/ASEAN-Community.pdf> [วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2556]
- วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และ มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2556). ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทย ในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **วารสารวิชาชีพบัญชี** ปีที่ 9 ฉบับที่ 25 สิงหาคม 2556 หน้า 35-49.
- สุพจน์ สิงห์เสนห์. **อดช่องว่างนักบัญชีเร่งพัฒนาก่อนเปิดเสรีประชาคมอาเซียน**. ฉบับวันอังคารที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2556 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.fap.or.th/images/column_1370856210 [วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2557]
- สุวรรณณี รุ่งจตุรงค์. **บทบาทด้านเทคโนโลยีของนักบัญชียุคปัจจุบัน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.spu.ac.th/account/files/2012/08/วิชาการ-อ.สุวรรณณี.pdf> [7 มกราคม 2555].
- สินีนานฎ เสริมชีพ และคณะ.(2555). **เปิดโอกาสสู่อาเซียน : ความท้าทายใหม่ทางวิชาชีพ / จัดสัมมนาโดย สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)**, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http://search.library.tu.ac.th/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=621026&query_desc=an%3A400487 Analysis_Report.pdf](http://search.library.tu.ac.th/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=621026&query_desc=an%3A400487%20Analysis_Report.pdf) [วันที่ 10 มีนาคม 2557]
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. **การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน เป็นประเด็นผลกระทบที่น่าจับตามอง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.thai-aec.com/218#ixzz3Njphi0d9>. 2555.
- ACCA and ACRA.(2555). **Talent Attraction and Retention in Larger Accounting Firms** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้ <http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/other-PDFs/talent-attraction-singapore.pdf> [วันที่ 10 มีนาคม 2557]
- Wiwik Utami Priantara and Tubagus Manshur. (2554). Professional Accounting Education in Indonesia : Evidence on Competence and Professional Commitment. **Asian Journal of Business and Accounting**, 4(2), 2011, 93-118 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://e-journal.um.edu.my/filebank/articles/3185/5_diaz_151011.pdf. [วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2557]

ธรรมาภิบาลในการบริหารเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี :

กรณีศึกษาเทศบาลนครแหลมฉบังและเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ณัฐพล ชันธไชย¹
สุรัชชัย วัฒนจันทร์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดและประเมินการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและพนักงานในเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์และเทศบาลนครแหลมฉบัง รวม 200 คน แบ่งละ 100 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล การเห็นคุณค่าธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และสังคมธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ สังคมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และการเห็นคุณค่าธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างลักษณะภูมิหลังกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

คำสำคัญ : ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล, การประยุกต์ธรรมาภิบาล, สังคมธรรมาภิบาล, การเห็นคุณค่าธรรมาภิบาล, เทศบาลนครแหลมฉบัง, เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

¹รองศาสตราจารย์ (เศรษฐศาสตร์) ผู้อำนวยการหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ

²นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Good Governance in the Administration of City Municipalities in Chonburi Province : A Case Study of Laemchabang and Chaopraya Surasak City Municipalities.

Nathabhol Khanthachai ¹

Surachai Wattanachan ²

Abstract

The study aimed to measure and assess the application of good governance in administration, and to analyze variables influencing the application of good governance in the administrations of Laem Chabang and Chaopraya Surasak City Municipalities. The samples were 200 administrators and officials of Chaopraya Surasak and Laem Chabang City Municipalities selected by simple random sampling technique, 100 persons from each city municipality.

It was revealed that educational level, knowledge of good governance, appreciation of good governance and socialization process on good governance were positively related with the application of good governance in administration significantly. Good governance socialization, knowledge of good governance and appreciation of good governance, were intervening variables between social background variables and application of good governance principles in administration.

Key words: Knowledge of good governance, Application of good governance, Apprecation of good governance, Laem Chabang City Municipality, Chaophraya Surasak City Municipality

---

¹Associate Professor (Economics), Director of Ph.D. Programme in Public Policy and Management, Kasem Bundit University

²Ph.D. Candidate, Ph.D. Programme in Public Policy and Management, Kasem Bundit University.

บทนำ

หลักธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี (United Nations, 2557) เพราะมีการปรับวิธีคิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ โดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคนทุกฝ่ายในประเทศร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนานำพาประเทศให้ไปสู่ความมั่นคง ความสงบ มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และก้าวไกล การที่จะบริหารเทศบาลให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยให้ยึดหลักธรรมาภิบาล (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2546) นับเป็นเรื่องที่ทำทนายเพราะเทศบาลเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดชิดประชาชนและมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและให้บริการประชาชน การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเทศบาล จึงถือว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารอย่างแท้จริง

เทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการขยายตัวของชุมชนเมือง การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริการ เติบโตอย่างรวดเร็วและในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยได้มีแผนการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ควบคุม การบริหารงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของ

ภาคประชาชน ภาคเอกชน เข้ามาตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลนคร ซึ่งก่อให้เกิดการกระตุ้น ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลฯ อีกทั้งเป็นการผลักดันให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลฯ ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นปัญหาที่นาสนใจว่าในการบริหารจัดการเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี ได้มีการนำหลักการและวิธีการบริหารจัดการที่ดีหรือแบบธรรมาภิบาล (Good governance) มาประยุกต์หรือไม่เพียงใดและเพราะเหตุใด ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อวัดและประเมินการประยุกต์ธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี
- 2 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล สังคม ทัศนคติเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ การเห็นคุณค่าธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ของผู้บริหารเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี
- 3 เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคล สังคม ทัศนคติเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล และการเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี

นิยามศัพท์

ลักษณะส่วนบุคคล หมายความว่า เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ระดับของการบริหารจัดการ ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ และหน่วยงานที่สังกัดของผู้บริหารหรือ

พนักงานของเทศบาลนครแหลมฉบังและเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ จังหวัดชลบุรี

สังคมนตรีธรรมมาภิบาลในการบริหารจัดการ หมายความว่า การได้รับการฝึกอบรมหรือเรียนรู้ด้านหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการโดยวิธีการได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกอบรมภายในหน่วยงาน และฝึกอบรมภายนอกหน่วยงาน (Wikipedia, 2557)

ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ หมายความว่า ระดับความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของผู้บริหารหรือพนักงานของเทศบาลนคร

การเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ หมายความว่า การยอมรับในคุณประโยชน์ของหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารจัดการของผู้บริหารหรือพนักงานของเทศบาลนคร (Dictionary Definition, 2557)

การประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ หมายความว่า การนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการขององค์กร ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มาใช้ในการบริหารจัดการ(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552)

หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายความว่า การบริหารจัดการองค์การที่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ โดยดูจากผลการดำเนินงาน รวมทั้งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การวางแผน ติดตามผลและการประเมินผล

หลักประสิทธิภาพ(Efficiency) หมายความว่า การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่

ดี ที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม ให้องค์การสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายความว่า ตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันรวมทั้งการให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ

หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายความว่า การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายความว่า การมีระบบข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน และตรวจสอบได้ ตลอดจนสร้างความน่าเชื่อถือแก่สาธารณชน

หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายความว่า เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการองค์การ

หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายความว่า การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลาง ให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชน ดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการ

มอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

หลักนิติธรรม (Rule of law) หมายความว่า การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลักความเสมอภาค (Equity) หมายความว่า การได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกันโดย ไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ

หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus oriented) หมายความว่า การหาข้อตกลงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยใช้กระบวนการเสนอความคิดเห็นจากบุคคลในกลุ่มที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ และนำมาสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกัน

เทศบาลนคร หมายความว่า ท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร และมีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งบังคับไว้โดยกฎหมายเทศบาล

คุณธรรมหรือจริยธรรม หมายความว่า ความซื่อสัตย์สุจริตและความดีงามในการบริหารจัดการ

เทศบาลนครจังหวัดชลบุรี หมายความว่า เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย (Research design) โดยมีการศึกษาข้อมูลในการวิจัยไว้ 2 แบบ ดังนี้

1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากผู้บริหารและพนักงานเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ และเทศบาลนครแหลมฉบัง โดยประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือผู้บริหารและพนักงานเทศบาลนคร ในเทศบาลนคร ทั้ง 2 แห่งดังกล่าว

2 การวิจัยจากเอกสาร (Documentary survey) เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากผลการวิจัย บทความ ตำรา สิ่งพิมพ์ แนวความคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและพนักงานที่ปฏิบัติงานเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ที่ปฏิบัติงานอยู่ใน พ.ศ. 2557 มีจำนวน 584 คน และเทศบาลนครแหลมฉบัง ที่ปฏิบัติงานอยู่ใน พ.ศ. 2557 มีจำนวน 1,120 คน รวมทั้งหมด 1,704 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้หลักการคำนวณของ Green, S. B. (1991) และ ญัฐพล ชันธไชย (2557: 143) ดังสูตรต่อไปนี้

$$n \geq 50 + 8(P)$$

โดยที่ n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

P = จำนวนตัวพยากรณ์ (Predictors)

$$p = 10$$

$$n \geq 50 + 8(10)$$

$$\geq 130$$

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ชุด เลือกโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เทศบาลนครละ 100 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลนคร

ตอนที่ 4 สอบถามความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจำแนกออกเป็น 10 ด้าน ได้แก่

1 ความรู้เรื่องหลักประสิทธิภาพ

2 ความรู้เรื่องหลักประสิทธิผล

3 ความรู้เรื่องการตอบสนองความต้องการของประชาชน

4 ความรู้เรื่องความรับผิดชอบ

5 ความรู้เรื่องความโปร่งใส

6 ความรู้เรื่องหลักนิติธรรม

7 ความรู้เรื่องความเสมอภาค

8 ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วม/การพยายามในการแสวงหาฉันทามติ

9 ความรู้เรื่องการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ

10 ความรู้เรื่องคุณธรรม/จริยธรรม

ตอนที่ 5 สังคมกรมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการหรือวิธีการเรียนรู้หลักธรรมาภิบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกันกับลักษณะของข้อมูลและวัตถุประสงค์ ดังนี้

1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป หรือข้อมูลรายการ (Categorical data) ของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2 วิเคราะห์การเห็นคุณค่า การประยุกต์ และสังคมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของผู้บริหารและพนักงานเทศบาลนคร ในจังหวัดชลบุรี ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, $S.D.$)

3 วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent variable) ตัวแปรแทรกซ้อน (Intervening variables) และตัวแปรตาม (Dependent variables) โดยวิธีการ

วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบ Hierarchical Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

การประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลนคร มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง(ภาพที่ 1) ซึ่งเทศบาลนครแหลมฉบังจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.38 ส่วนเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์มีค่าเฉลี่ย 2.24 เท่านั้น จากค่าเต็ม 4.00 โดยการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของเทศบาลนครทั้ง 2 แห่งนี้ ส่วนใหญ่เน้นในด้านประสิทธิผล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้านการเปิดเผย/โปร่งใส และด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านคุณธรรม/จริยธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านนิติธรรม

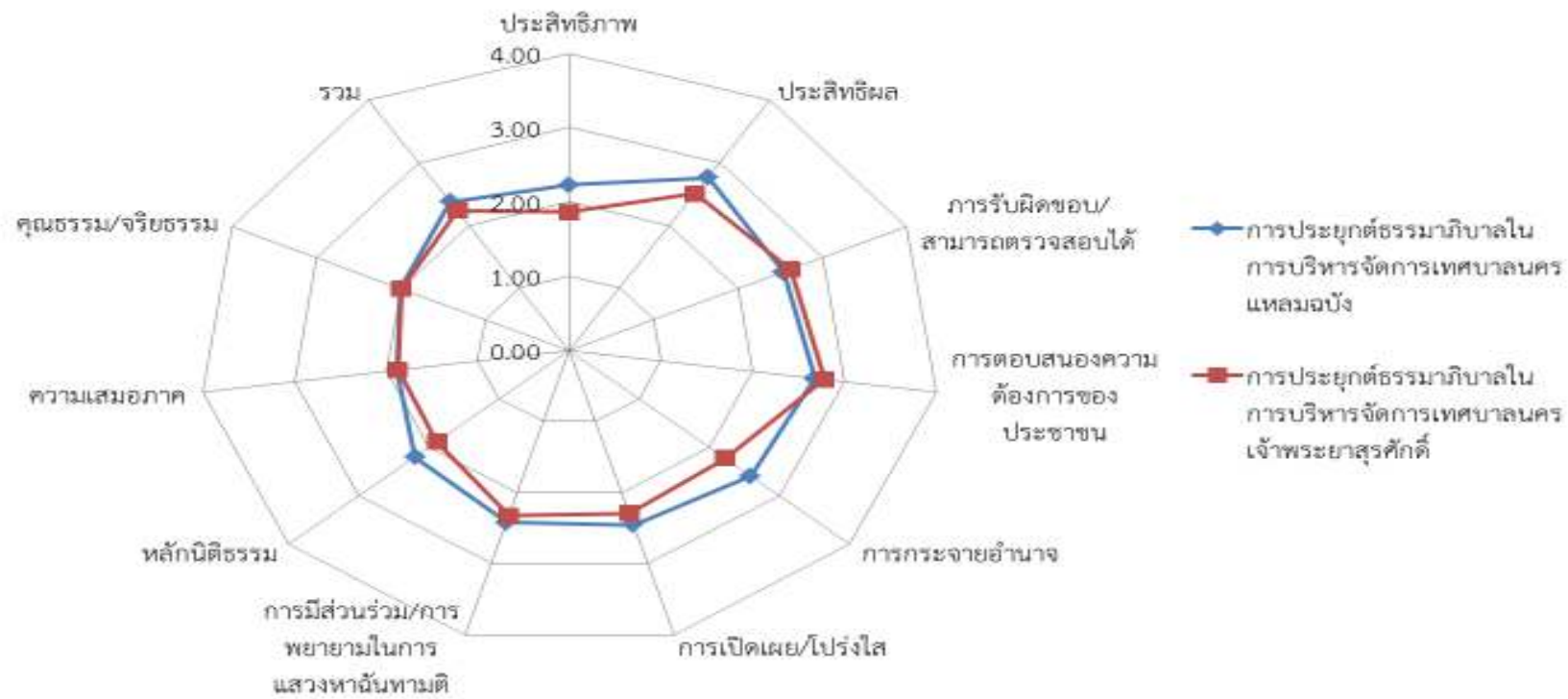
ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($\bar{X}$ =2.16 จากคะแนนเต็ม 4.0) โดยผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครแหลมฉบังมีค่าระดับความรู้ ($\bar{X}$ =2.25) สูงกว่าผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ($\bar{X}$ =2.07) เล็กน้อย

สังคมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลนครของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมในหน่วยงาน รองลงมาเป็นการศึกษาด้วยตนเอง และเป็นการฝึกอบรมนอกหน่วยงาน

การเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลนคร มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ซึ่งเทศบาลนครแหลมฉบังมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.55 ส่วนเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์มีค่าเฉลี่ย 2.35 จากค่าเต็ม 4.00

ภาพที่ 1 กราฟเปรียบเทียบการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

ลักษณะภูมิหลังมีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ประมาณร้อยละ 3.3-7.1 ($R^2 = 0.071$, Adjusted $R^2 = 0.033$, $F = 1.836$, $P = 0.073$) โดยระดับการศึกษาและสถานที่ปฏิบัติงานมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ($P \leq 0.06$) กล่าวคือ ผู้มีการศึกษาสูง มีการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ และผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครแหลมฉบังมีการประยุกต์ธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เมื่อเพิ่มตัวแปรสังคมธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0-1.9 รวมทั้งหมดร้อยละ 4.3-9.0 ($R^2 = 0.90$, Adjusted $R^2 = 0.043$, $F = 1.925$, $P = 0.051$)

ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลซึ่งเป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารอย่างมีนัยสำคัญ ($p=0.065$) และมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นจากตัวแปรลักษณะภูมิหลัง ร้อยละ 1.2-1.7 อิทธิพลรวมของตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลและความรู้เรื่องธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาล ร้อยละ 4.5-8.8 ($R^2 = 0.088$, Adjusted $R^2 = 0.045$, $F = 2.037$, $P = 0.037$)

ลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ร้อยละ 6.7-10.5 ($R^2 = 0.105$, Adjusted $R^2 = 0.067$, $F = 2.796$, $P = 0.006$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ปฏิบัติงาน กล่าวคือผู้ปฏิบัติงานที่

เทศบาล นครแหลมฉบังมีความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสูงกว่าผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ สังคมธรรมาภิบาลในฐานะตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างลักษณะภูมิหลังกับความรู้เรื่องธรรมาภิบาล มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($p= 0.05$) ต่อความรู้เรื่องธรรมาภิบาลโดยมีอิทธิพลเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.6-2.3 อิทธิพลโดยรวม ร้อยละ 8.3-12.8 ($R^2 = 0.128$, Adjusted $R^2 = 0.083$, $F = 2.848$, $P = 0.004$)

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลร้อยละ 3.3-7.1 ต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ($R^2 = 0.071$, Adjusted $R^2 = 0.033$, $F = 1.836$, $P = 0.073$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับการศึกษาและสถานที่ปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานที่มีการศึกษาสูง และผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครแหลมฉบังมีการประยุกต์ธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีการศึกษาต่ำ และผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ การเห็นคุณค่าธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญ ($p=0.00$) โดยมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 29.2-30.0 จากตัวแปรลักษณะภูมิหลัง อิทธิพลโดยรวมร้อยละ 33.3-36.3 ($R^2 = 0.363$, Adjusted $R^2 = 0.333$, $F = 12.0378$, $P = 0.000$)

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลร้อยละ 5.2-9.0 ($R^2 = 0.090$, Adjusted $R^2 = 0.052$, $F = 2.365$, $P = 0.019$) โดยผู้มีอายุต่ำ และผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครแหลมฉบังมีการเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลสูง

กว่าผู้สูงอายุและผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ($p < 0.10$) สังคมกรรมธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.001$) โดยมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นจากตัวแปรลักษณะภูมิหลัง อีกร้อยละ 4.9-5.5 อิทธิพลรวมกันร้อยละ 10.1-14.5 ($R^2 = 0.145$, Adjusted $R^2 = 0.101$, $F = 3.291$, $P = 0.001$)

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญ ($p=0.073$) โดยมีอิทธิพลร้อยละ 3.3-7.1 ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($p=0.000$) ต่อการประยุกต์ ธรรมาภิบาล ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลและความรู้เรื่องธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลร้อยละ 33.3-36.3 ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้น 29.2-30.0 ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล และการเห็นคุณค่าธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้นจากลักษณะภูมิหลัง ร้อยละ 29.9 -30.3 (ตารางที่ 1)

สรุปผลการวิจัย

ภาพที่ 2 นำเสนอผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้

ผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุงานกับหน่วยงานสั้น มีสังคมกรรมธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้ที่ทำงานมาแล้วเป็นเวลานาน ($\beta=-.170$) ผู้มีการศึกษาสูงมีความรู้เรื่อง ธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ ($\beta=.128$) ผู้มีอายุงานสั้นและผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครแหลมฉบัง มีการเห็นคุณค่าธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้มีอายุงานนานและผู้ปฏิบัติงานที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

($\beta=-.174$ และ $\beta=.173$) และผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุงานสั้น และมีการศึกษาสูง มีการประยุกต์ธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุงานนานกว่า และมีการศึกษาต่ำ ($\beta= -.114$ และ $\beta = .190$)

สังคมกรรมธรรมาภิบาลสูงเป็นเหตุให้มีความรู้เรื่องธรรมาภิบาลสูงทั้งโดยทางตรงและแทรกซ้อนโดยมีตัวแปรลักษณะภูมิหลังเป็นตัวแปรอิสระ ($\beta= .154$ และ $\beta = .140$) สังคมกรรมธรรมาภิบาล เป็นเหตุโดยตรงของการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหาร($\beta=.156$) แต่เมื่อพิจารณาในฐานะตัวแปรแทรกซ้อนโดยมีตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลเป็นตัวแปรอิสระไม่แสดงอิทธิพลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรการศึกษา ($\beta=.190$) และตัวแปรอายุงาน ($\beta=-.114$) มีอิทธิพลมากกว่านอกจากนั้นสังคมกรรมธรรมาภิบาลมีผลให้การเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลต่ำด้วย ($\beta=-.243$) โดย อาจ มี ปัญ หา ทาง ด้าน Multicollinearity.

ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลมีผลต่อการเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาล ($\beta=-.157$) และมีผลทั้งทางตรง และแทรกซ้อนโดยมีสังคมกรรมธรรมาภิบาลเป็นตัวแปรแทรกซ้อนแรก และตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลเป็นตัวแปรอิสระต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหาร ($\beta= .160$ และ $\beta = .559$)

การเห็นคุณค่าของธรรมาภิบาลมีอิทธิพลโดยตรงและแทรกซ้อนของตัวแปรความรู้ธรรมาภิบาล สังคมกรรมธรรมาภิบาล และลักษณะส่วนบุคคลต่อการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหาร ($\beta= .085$ และ $\beta = .566$)

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลระหว่างความรู้เรื่องธรรมาภิบาลและการเห็นคุณค่าธรรมาภิบาล ที่เป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

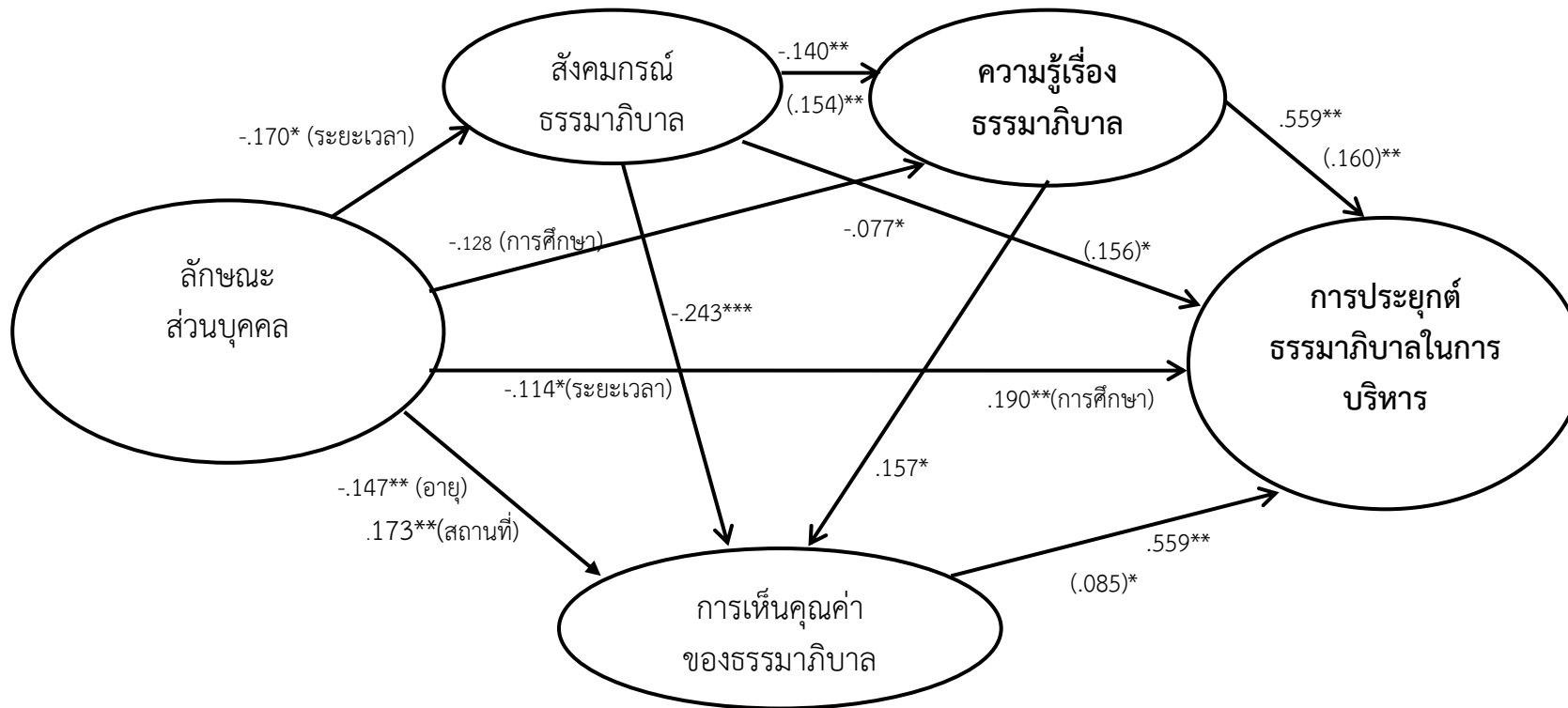
ตัวแปรทำนาย	ตัวแบบที่1					ตัวแบบที่2					ตัวแบบที่3				
	b	SE.	Beta	t	p	b	SE.	Beta	T	p	b	SE.	Beta	T	p
(Constant)	42.383	2.996		14.149	0.000	17.504	4.127		4.242	0.000	20.771	3.399		6.111	0.000
เพศ	1.029	1.000	0.075	1.029	0.305	0.470	0.833	0.034	0.564	0.574	0.386	0.833	0.028	0.463	0.644
สถานภาพการสมรส	0.175	1.011	0.013	0.173	0.863	0.578	0.839	0.041	0.690	0.491	0.608	0.841	0.043	0.723	0.470
อายุ	-0.910	2.597	-0.026	-0.350	0.726	1.895	2.176	0.054	0.871	0.385	1.650	2.174	0.047	0.759	0.449
ระดับการศึกษา	2.355	1.276	0.137	1.846	0.066	3.447	1.069	0.200	3.225	0.001	3.268	1.064	0.190	3.072	0.002
ระดับการบริหาร	0.550	1.642	0.025	0.335	0.738	0.620	1.368	0.028	0.453	0.651	0.821	1.364	0.037	0.602	0.548
ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ	0.757	1.371	-0.040	0.552	0.582	-0.089	-0.256	-0.114	0.013	0.223	-0.824	0.089	-0.114	0.005	0.078
สถานที่ปฏิบัติงาน	2.097	1.063	0.152	1.973	0.050	0.328	0.913	0.024	0.360	0.719	0.577	0.898	0.042	0.643	0.521
หน่วยงานที่สังกัด	0.723	0.991	0.052	0.730	0.466	0.124	0.823	0.009	0.151	0.880	0.131	0.825	0.009	0.158	0.874
R ² = 0.071, Adjusted R Square = 0.033, F=1.836, P = 0.073															
ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล						0.415	0.045	0.566	9.329	0.000	0.410	0.045	0.559	9.188	0.000
R ² = 0.363, Adjusted R Square = 0.333, F=12.038, P=0.000															
การเห็นคุณค่าธรรมาภิบาล											0.158	0.114	0.085	1.389	0.166
R ² = 0.370, Adjusted R Square = 0.336, F=11.080, P=0.000															

ภาพที่ 2 เส้นทางการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variable)

ตัวแปรแทรกซ้อน
(Intervening Variable)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

หมายเหตุ : ตัวเลขแสดงเส้นทางการสัมพันธ์คือค่า Beta * $p \leq 0.10$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.01$
(เมื่อมีค่า Beta 2 ตัว ตัวเลขในวงเล็บคือค่า Beta ความสัมพันธ์โดยตรง)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เทศบาลนครควรมีการวางนโยบายในการฝึกอบรมให้พนักงานได้มีความรู้ในเรื่องหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อบรมให้กับผู้ที่มีอายุในการทำงานสูง เพราะพนักงานที่มีอายุงานมาก ยังไม่มีความรู้ในเรื่องของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการมาใช้ในการบริหารจัดการและก็ยังไม่สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลได้

กลุ่มที่ 2 อบรมให้กับผู้มีระดับการศึกษาน้อย เพราะพนักงานที่มีระดับการศึกษาน้อยอาจได้รับความรู้ด้านการบริหารจัดการตามหลัก ธรรมาภิบาลมาน้อยจึงทำให้มีความรู้ในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้อยและไม่สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการได้

โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1) เทศบาลนครควรมีการจัดการอบรมระยะสั้นภายในองค์กร หรืออาจจะส่งพนักงานเข้ารับการอบรมภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

2) ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ในเรื่องของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการโดยให้สอดแทรกถึงวิธีการประยุกต์ใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกับการทำงานและการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบ่มเพาะการยอมรับในคุณค่าของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

1) ส่งเสริมค่านิยม (Values) ขององค์กร เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของธรรมาภิบาลโดยการปฏิบัติหรือพฤติกรรม โดยผู้บริหารต้องทำตัวเป็นตัวอย่างในการให้บริการแก่พนักงานทุกคนชั้นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้พนักงานเกิดจิตสำนึกในการให้บริการกับประชาชนทุกระดับ และสร้างค่านิยมในการทำงาน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในหน้าที่การงาน ดังนี้

- ตั้งมั่นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

- ถ้อยมั่นในความรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก

- มุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันโดยยึดเป้าหมายงานเป็นหลัก

- ยึดมั่นในการดำรงตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารและพนักงานยึดถือหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการงานให้มีความเป็นมืออาชีพ ตลอดจนมีการให้บริการแก่ประชาชนทุกระดับ ตามแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยประชาชนสามารถให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ พร้อมเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

3) มีการปรับโครงสร้างการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพคล่องตัวและมีสมรรถนะสูง โดยการปรับบทบาทจากผู้ให้และทำให้กับประชาชนเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยมีการให้ความรู้

วิทยาการใหม่ และการบริหารจัดการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่กำหนด

4) มีการปรับกระบวนการทำงานและระบบบริหารงานให้เอื้อต่อการบริหารงานและการปฏิบัติงาน โดยปรับระบบการทำงาน และลดขั้นตอนให้น้อยลง

5) ส่งเสริมการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างครบวงจรทุกช่องทางเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้บริหารและพนักงานสามารถดึงเอาพลังแห่งศักยภาพของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

1) รวบรวมความต้องการฝึกอบรมของผู้บริหารและพนักงานเทศบาลนคร และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เช่น การจัดการให้มีการอบรมภายในหน่วยงาน

2) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยสร้างให้พนักงานหรือบุคลากรในองค์กรเป็นวิทยากรมืออาชีพและนำมาถ่ายทอดความรู้ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกับบุคลากรภายในหน่วยงานด้วยตนเอง

3) ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เช่น จัดทำเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระหว่างเทศบาลนครด้วยกัน ซึ่งอาจจะใช้วิธีในการศึกษาดูงาน หรือจัดทำสภากาแฟ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

1) เมื่อผู้บริหารและพนักงานมีความรู้ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการแล้ว ผู้บริหารควรมีการนำความรู้นั้นไปประยุกต์ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ โดยนำไปกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงาน และระบบงานที่เป็นมาตรฐานรวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

2) เมื่อผู้บริหารและพนักงานได้รับความรู้จากการฝึกอบรมมาแล้ว ให้มีการจัดเวทีเสนอความคิดเห็นในการสร้างแนวทางในการบริหารโดยให้ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันเสนอความคิดเห็นในการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน อันจะเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริหารและพนักงานมากยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครนั้น ๆ อีกด้วย

3) ควรมีระบบการประชาสัมพันธ์ที่เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้อย่างเสรีโดยผู้บริหารและพนักงานสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน หรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การติดตามและประเมินผลธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

1) มีระบบติดตาม เฝ้าระวังการ เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ควรวางระบบการติดตามผลที่ได้จากการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

3) พัฒนาระบบประเมินผลการเสริมสร้าง
ธรรมาภิบาล โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน รวมทั้งนำ
ผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณา
ความดีความชอบในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่ดีใน

เทศบาลอื่น ๆ ต่อไป

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปร
อื่น ๆ เช่นวัฒนธรรมองค์กร (Organization
culture) และพฤติกรรมองค์กร (Organization
behavior) ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการตาม
หลักธรรมาภิบาล

บรรณานุกรม

ณัฐพล ชันธไชย. (2557). บทวิจารณ์บทความ Green. S.B. (1991). How many subjects does it
take to do a regression analysis? *Multivariate Behavioral Research*, 26, 499-510.
วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม 2557

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2546). การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ใน
เอกสารประกอบการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน. หน้า 1-22. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐ
ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating).
กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)

Dictionary Definition. (2557). **Appreciation**. <http://www.yourdictionary.com/appreciation>
(7 พฤศจิกายน 2557)

Green, S. B. (1991). How many subjects does it take to do a regression analysis?
Multivariate Behavioral Research, 26, 499-510.

United Nations. (2557). **What is Good Governance**. [http://www.unescap.or/sites/-
default/Piles/good-governance.pdf](http://www.unescap.or/sites/-default/Piles/good-governance.pdf) (November 7, 2557)

Wikipedia. (2557). **Socialization**. <http://en.wikipedia.org/wiki/Socialization>
(November 7, 2557)

ภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์แห่งพื้นที่ต้นน้ำกับการเป็นเครื่องมือจัดการสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง : กรณีถ้ำใหญ่น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

พรหมปพร นวลแสง¹
ไพศาล เทพวงศศิริรัตน์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและธรรมชาติของภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ถ้ำใหญ่น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการสำรวจข้อมูล 3 หมู่บ้านในตำบลหลักด่าน และพื้นที่โดยรอบ ทำให้เห็นถึงการคงอยู่ของภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาวแสดงออกทางนามธรรมและรูปธรรมอันได้แก่ การประกอบพิธีกรรมและการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมศักดิ์สิทธิ์ของที่อยู่อาศัย การวางผัง นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวแล้วการศึกษานี้ยังพบว่า สิ่งสำคัญในการคงอยู่ของภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ คือ การกำหนดกฎระเบียบที่เป็นข้อตกลงร่วมกันทางสังคมในการดำรงชีวิตและการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์

คำสำคัญ : ภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรม การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม ข้อตกลงทางสังคม

---

¹อาจารย์ ภาควิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ ภาควิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Sacred Landscape as a Tool to Shape the Built Environment: A Case Of Tum Yai Nam Nhao, Phetchabun Province

Prompaporn Nuangsang¹

Paisarn Tepwongsirirat²

Abstract

The main objective of this research was to study the relationship between the community and the sacredness of Nam Nhao Cave in Phetchabun Province. The survey undertaken in three residential villages in Tambon Lakdan and surrounding areas revealed that the sacred nature of Nam Nhao Cave area was retained both in abstract and concrete terms by the people residing in the community, not only through their practice of worship but also through a continued development of the residence and environmental planning to enhance the sacred nature of the cave. Moreover, a significant factor contributing to the continued existence of the sacredness in the area was a series of regulations established by mutual agreement in the society, which defined what was regarded as status and roles of the sacredness, and how the community interacted with these elements. These regulations could then be viewed as a tool for managing the sacred landscape.

Keywords : Sacred landscape, Ritual, Built environment, Social agreement.

---

¹ Lecturer, Department of Built Environment, Faculty of Architecture, Kasetsart University

² Lecturer, Department of Built Environment, Faculty of Architecture, Kasetsart University

บทนำ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างคนและสิ่งแวดล้อมที่แสดงออกผ่านความศักดิ์สิทธิ์เป็นพลังเหนือธรรมชาติ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ธรรมชาติ โดยธรรมชาติในงานวิจัยชิ้นนี้คือ ถ้ำใหญ่น้ำหนาว ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญของอุทยานแห่งชาติน้ำหนาวที่มีอากาศบริสุทธิ์เป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ และเป็นต้นกำเนิดของสายน้ำ ลำธารที่หล่อเลี้ยงชุมชนในพื้นที่สูงและพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทย

ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นของถ้ำใหญ่น้ำหนาวมีการอ้างอิงมาจากธรรมชาติที่มีสภาพกายภาพอันสลับซับซ้อนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว อันเป็นพื้นที่ป่าไม้สลับเนินเขาลดระดับสูงต่ำ ที่เกิดขึ้นตามสภาพของภูมิศาสตร์ทำให้เกิดแหล่งน้ำ ต้นกำเนิดของลำน้ำ ซึ่งเป็นที่มาของลำน้ำขนาดเล็ก 5 ลำน้ำ ที่ได้ไหลมารวมตัวกันด้านหลังแนวเขาสูงชันอันเป็นสถานที่ตั้งถ้ำใหญ่น้ำหนาว เมื่อผุดเป็นตาน้ำลำธารขนาดเล็กบริเวณด้านหน้าถ้ำ ลำน้ำขนาดเล็กที่เกิดขึ้นมีการไหลลัดเลาะตามซอกหลืบสันเขาไหลคดเคี้ยวจากหุบเขาและ ถ้ำลงสู่พื้นที่ระดับต่ำกว่าจนกลายเป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ไหลลงสู่พื้นที่ราบภาคกลางที่เป็นแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำป่าสัก จากสภาพกายภาพอันซับซ้อนของถ้ำใหญ่น้ำหนาว ประกอบกับ ตำนาน เรื่องเล่าทางความศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวกับประวัติของพื้นที่ ทำให้เกิดคำถามต่อพื้นที่ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนและธรรมชาติที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดการคงอยู่ของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมอันศักดิ์สิทธิ์ในปัจจุบันและเครื่องมือในการจัดการภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์

วัตถุประสงค์

- 1 ศึกษาประเภทสิ่งศักดิ์สิทธิ์ท้องถิ่น และพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของคนพื้นที่ชุมชนหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว
- 2 ศึกษาและทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและความศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการตั้งถิ่นฐานและสภาพแวดล้อมชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางภูมิสถาปัตยกรรมผสมผสานกับวิจัยทางสังคมศาสตร์ (social science) ในเชิงคุณภาพ (qualitative method) ทำการอธิบาย บรรยายและ พรรณนา เริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษากำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ ดังนั้นประชากรกลุ่มเป้าหมายจึงประกอบจากพื้นที่ 3 หมู่บ้านหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว โดยสำรวจจากการสอบถามทั่วไปกับชาวบ้านและ ทำการเจาะลึกลงในกลุ่มประชากรเป้าหมาย 25 ตัวอย่าง ส่วนจำนวนตัวอย่างที่เป็นกายภาพของที่อยู่อาศัยได้ทำการสำรวจในพื้นที่ นำข้อมูลมาสรุปรูปแบบที่พบแล้วจึงคัดเลือกมา 6 ตัวอย่าง การเก็บข้อมูลทำการเก็บซ้ำในพื้นที่เดิม 4 ปี และทำการเก็บข้อมูลจากพื้นที่โดยรอบเพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลที่เก็บในพื้นที่ศึกษา แบ่งรูปแบบการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (ทำการพูดคุยกับชาวบ้านทุกวัยและ เจาะเฉพาะผู้นำในแต่ละพื้นที่) และข้อมูลในการสังเกตการณ์ เพื่อทำการจดบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกายภาพในการจัดทำแผนที่แผนภาพของที่อยู่อาศัย และแผนผังชุมชน จากลักษณะข้อมูลดังกล่าว แบ่งออกเป็นหัวข้อศึกษาได้ 3 หัวข้อ ดังนี้

1 ศึกษาเนื้อหาของข้อเท็จจริงในข้อมูลเรื่องเล่า ตำนาน ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ท้องถิ่นจากมุมมองทางจิตวิทยา ศาสนา และสังคมศาสตร์

2 ศึกษาโดยการสังเกตการณ์พื้นที่ศึกษาให้ได้มาซึ่งข้อมูล ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จับต้องได้ เช่น รูปแบบบ้าน ที่อยู่อาศัย ตูบ สิ่งปลูกสร้าง การวางผังและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ที่ถูกสรรค์สร้างออกมาโดยมีความสัมพันธ์กับความเชื่อจากมุมมองทางผังเมือง และสถาปัตยกรรมศาสตร์

3 การสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ในกลุ่มคนในชุมชนศูนย์กลางความศักดิ์สิทธิ์และชุมชนโดยรอบ เพื่อหาคำตอบในการพัฒนาและคงอยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของชุมชน

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วมีการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการทำซ้ำไปซ้ำมาเพื่อให้เกิดความแน่ชัดในการจัดการข้อมูล จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาและความสอดคล้องกับทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงสรุปผลที่ได้และนำไปใช้ ดังแสดงในหัวข้อถัดไป

บททวนเอกสาร

นิยามของคำว่า ความศักดิ์สิทธิ์ (sacredness) นิยพรรณ วรณศิริ (2540: 268-269) ได้กล่าวถึงว่า ความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่ห้ามล่วงเกินถ้ามีการฝ่าฝืนข้อห้ามจะมีการลงโทษความศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบทางศาสนามีการใช้ควบคู่ไปกับความเชื่อ (belief) ศรัทธา (faith) ความขลัง (ritual) พิธีกรรม (rites) กฎเกณฑ์ ข้อห้าม และศาสดาที่เป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับ สิงห์หน นราสโภ (2542) กล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ไว้เช่นเดียวกันกับ สุวัฒน์ จันทรวง (2540) ว่าในทางศาสนามีการใช้คำว่าความศักดิ์สิทธิ์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของศาสนาที่ทำให้เกิดความศรัทธาความเลื่อมใส จากการเป็น

องค์ประกอบดังกล่าวของศาสนาพบว่าความหมายของคำว่า ความศักดิ์สิทธิ์ (sacred) แตกต่างกันไป ตามลักษณะความเชื่อของแต่ละกลุ่มชนเป็นองค์ประกอบ ลำดับแรกความหมายของคำว่าความศักดิ์สิทธิ์ (sacred) ในภาษาลาติน แปลว่า “ผู้มีความยิ่งใหญ่หรือผู้มีความศักดิ์สิทธิ์” ส่วนคำว่าศักดิ์สิทธิ์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายว่า “อำนาจที่อาจบันดาลให้สำเร็จตามประสงค์” และคำว่าความศักดิ์สิทธิ์แบ่งคำออกเป็นสองคำ คือ คำว่า “ศักดิ์” และคำว่า “สิทธิ์” ศักดิ์ หมายถึง อำนาจความสามารถ กำลังฐานะ คำว่าสิทธิ์ หมายถึง “ความสำเร็จ อำนาจอันชอบธรรม” หรือเมื่อนำมารวมกันมีความหมายว่า “อำนาจและความสำเร็จหรืออำนาจอันชอบธรรมและอำนาจอันมาจากความสามารถ” แต่ในส่วนคำว่าความศักดิ์สิทธิ์ในภาษาอังกฤษ บางครั้งใช้คำว่า (holy) แปลว่าความว่าน่าเชื่อถือ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส ส่วนคำว่า (sacred) แปลงความหมายว่า “ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่สักการะเคารพบูชาบุคคลใดไม่สามารถล่วงละเมิดได้” คำทั้งสองมีหน้าที่ใช้ที่แตกต่างกัน แต่ในงานวิจัยนี้เลือกใช้คำในภาษาอังกฤษว่า sacred แทนความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ เมินรัตน์ นวะบุศย์ (2544) กล่าวถึงความหมายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือพลังอำนาจเหนือธรรมชาติและการสัมผัสที่เชื่อว่าสามารถบันดาลคุณและโทษได้ต่อผู้ที่เชื่อถือศรัทธา แสดงให้เห็นถึงอำนาจที่มีอยู่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การแสดงความสัมพันธ์ของความศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงออกทางพิธีกรรมและกายภาพ

การแสดงออกทางพิธีกรรม

การแสดงออกทางพิธีกรรม เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ

อภิญา เพื่อองฟูสกุล (2551: 47-75) ได้แสดงแนวคิดว่ในบางครั้งพิธีกรรมในบางครั้งกลายเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่กำหนดให้มนุษย์ปฏิบัติตนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในที่นี้เป็นพื้นที่สาธารณะนอกจากพิธีกรรมจะเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมแล้วพิธีกรรมยังแสดงสะท้อนถึงค่านิยมทางสังคม ดังนั้นมนุษย์แสดงออกทางความเชื่อด้วยวิธีการผ่านพิธีกรรม พิธีกรรมในที่นี้จะแสดงรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของ สังคม ค่านิยม ศาสนา และวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่มีแสดงออกสืบต่อกันมา ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม (2545) บอกเหตุผลในการจัดให้มีพิธีกรรมเพราะความเชื่อเป็นการเรื่องของนามธรรมไม่สามารถมองเห็นได้จึงต้องแสดงออกผ่านการกระทำทางพิธีกรรมประเพณี เหตุผลในการจัดให้มีพิธีกรรมมี 3 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นประโยชน์ในการปกครอง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและลูกน้อง 2) เพื่อสื่อความหมายในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน และ 3) เพื่อเป็นผลทางจิตใจ ความสบายใจ มั่นใจ กำลังใจ และปลอดภัย การประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เริ่มต้นด้วยการบวงสรวงบูชา อภิญา เพื่อองฟูสกุล (2551: 47-52) ได้อธิบายว่าการบวงสรวงและบูชาเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งถือว่เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยมีคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงด้วยวิธีการสื่อสารกับอำนาจพิเศษ สุวัฒน์ จันทรจันง (2540) ได้กล่าวขยายความอีกว่มีกลุ่มผู้มีอำนาจในการสื่อสารตรงต่ออำนาจเหนือธรรมชาตินั้นประกอบไปด้วย นักบวช หมอผี คนทรงเจ้า ที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมและถ่ายทอดคำสั่งจากสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยใช้วิธีการแสดงความศักดิ์สิทธิ์ผ่านพิธีกรรม การแบ่งประเภทพิธีกรรมมีการแบ่งได้หลากหลายรูปแบบ ปราณี วงษ์เทศ (2535: 239-307) ได้บอกถึงการแบ่งพิธีกรรมตาม

ลักษณะวิถีชีวิต จำแนกได้ 3 ประเภท คือ 1) พิธีกรรมในการประกอบอาชีพหากิน เช่น “ตาแฮก” เป็นการบำรุงข้าวในนาเมื่อเริ่มเพาะปลูก 2) พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น การโกนผมไฟ งานบวช งานศพ 3) พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม เช่น ทำบุญกลางบ้าน เข้าพรรษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2526: 351-394) ที่แบ่งพิธีกรรมจากการประกอบอาชีพจนเกิดเป็นพิธีกรรมในฮีด 12 ของชนชาติลาว ที่กล่าวถึงภูติ ผี กับการทำกิน นอกจากนั้น ปราณี วงษ์เทศ (2535: 239-307) ได้แบ่งรายละเอียดขั้นตอนของพิธีกรรมการแสดงความเคารพออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) พิธีกรรมการเซ่นสรวงบูชา 2) พิธีกรรมการกินเลี้ยงและ 3) พิธีกรรมการเล่น ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ไม่สามารถแยกออกจากกันได้หรืออาจเป็นหน่วยย่อยของกิจกรรมที่อยู่ในพิธีกรรม โดย ปราณี วงษ์เทศ (2535: 239-307) กล่าวเสริมว่ในบางครั้งจะมีพิธีกรรมจากศาสนาหลักและประเทศเป็นตัวสอดแทรก เช่นประเพณี สงกรานต์ และพิธีแรกนาขวัญ ทำให้พิธีกรรมมีการซ้อนทับกันระหว่างท้องถิ่นและพื้นที่ส่วนกลาง

การแสดงออกทางกายภาพ

ความศักดิ์สิทธิ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งเหนือธรรมชาตินอกเหนือจากการแสดงออกทางพิธีกรรมและ ประเพณีแล้ว ความศักดิ์สิทธิ์ยังมีการแสดงออกทางสภาพกายภาพที่แสดงถึงความสมบูรณ์ของต้นไม้ ลำน้ำ สภาพอากาศ ภูเขาและสัตว์ป่า นอกจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติในป่าแล้ว บริเวณพื้นที่ชุมชนรอบป่า ความศักดิ์สิทธิ์ยังแสดงความสัมพันธ์ให้เห็นในแง่มุมของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในรูปแบบที่อยู่อาศัย

การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ทางสภาพกายภาพตามแนวความคิดของ ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการตั้งถิ่นฐาน

ประกอบขึ้นจากสังคมวัฒนธรรม ธรรมชาติและมนุษย์ในระยะต้นต่อมาจึงเกิดการพัฒนามีองค์ประกอบเพิ่มเติมขึ้น คือ อาคารสิ่งปลูกสร้าง ถนน แม่น้ำและโครงข่าย การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่ทำให้เกิดรูปแบบการแตกต่างออกไปมาจากปัจจัยสำคัญ คือสภาพดินฟ้าอากาศของการตั้งถิ่นฐาน สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2543) กล่าวถึง เรื่องปัจจัยการตั้งถิ่นฐานความจำเป็นขององค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ได้ ประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ 1) ที่ดินสร้างที่อยู่อาศัย 2) ที่ไร่ ที่นา เพื่อการผลิต 3) แหล่งน้ำและ 4) ชุมชนในพื้นที่ป่าไม้ จากวิวัฒนาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในอดีตจนถึงปัจจุบัน การตั้งถิ่นฐานจากความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้มีผลต่อการเลือกทำเลพื้นที่ตั้งองค์ประกอบการใช้ที่ดินของชุมชน ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2536) ได้จำแนกการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่ความเชื่อเข้ามาส่วนในการจัดวางตำแหน่งการใช้ที่ดินที่เป็นองค์ประกอบโครงสร้างสำคัญของชุมชน แบ่งพื้นที่ชุมชนออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ป่าทางทิศตะวันตกของชุมชนเป็นป่าช้า 2) ป่าทางทิศเหนือ ทิศใต้ของชุมชนเป็นพื้นที่ป่าสำหรับการเลี้ยงสัตว์และ 3) พื้นที่โคกสูง เป็นป่าปู ปายา มีลักษณะเป็นป่าทึบความสมบูรณ์ในพื้นที่ ประกอบด้วยโรงหอ คือที่อยู่ของผีปู่ย่า สอดคล้องกับแนวความคิดของ เขียรชาย อักษรดิษฐ์ (2552: 82-89) ในการแบ่งพื้นที่การตั้งถิ่นฐานออกเป็นพื้นที่ของมนุษย์ที่เป็นที่อยู่อาศัย แหล่งทำกินและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นพื้นที่ต้องห้าม เช่นป่าไม้ ขุนน้ำ หุบเหว ถ้ำ พื้นที่ศาสนสถาน และพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ โดยมีการอธิบายชี้ชัดในการแบ่งพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ศิริชัย นฤมิตร เรขการ (อ้างในภูมิศาสตร์กับวิถีชีวิตไทย, 2543: 64-67) เห็นว่าพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีจารีตประเพณีและความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่ ในการจัดระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ ภาคเหนือมีการแบ่งพื้นที่

ป่าที่เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ออกได้ดังนี้ ป่าต้นน้ำ ป่าหน้าห่ม

ความศักดิ์สิทธิ์กับการสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งอาคารสิ่งปลูกสร้างและที่พักอาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในพื้นที่ถิ่นและความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์จะมีผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไรจะแสดงออกที่ตัวสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ถิ่นนั้น วิวัฒน์ เตมียพันธ์ (2538: 518-527) กล่าวว่าอาคารทางสถาปัตยกรรมที่สะท้อนความเชื่อแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้ 1) สถาปัตยกรรมประเภทพื้นบ้าน (folk architecture) เป็นบ้านพักที่มีรูปแบบเฉพาะกลุ่มลักษณะตัวอาคารไม่มีการดัดแปลง 2) สถาปัตยกรรมประเภทพื้นถิ่น (vernacular architecture) เป็นอาคารที่มีรูปแบบเฉพาะแต่มีการดัดแปลงให้เข้ากับสภาพพื้นที่ 3) สถาปัตยกรรมประเภทความเชื่อ (spiritual architecture) เป็นอาคารที่มีผลทางจิตใจของมนุษย์มักสร้างบนพื้นที่มีระดับสูงกว่าตัวอาคารอื่น และ 4) สถาปัตยกรรมประเภทอนุสาวรีย์ (monumental architecture) อาคารที่สร้างเพื่อระลึกถึงผู้ที่จากไปสะท้อนให้เห็น นอกจากประเภทอาคารแล้ว สวาท เสนาณรงค์ (2512: 117-123) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอาคารที่อยู่อาศัยในการเลือกใช้วัสดุ การกำหนดขนาดและรูปทรงอาคารเกิดขึ้นมาจากพฤติกรรมของความเชื่อที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม โดยมีความเชื่อสอดแทรกอยู่ในส่วนประกอบของโครงสร้าง (structure or form) หน้าที่ (function) และวัสดุ (materials) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด วิวัฒน์ เตมียพันธ์ (2530: 550-560) กล่าวถึงบ้านที่อยู่อาศัยท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมทางช่างที่สืบทอดกันมามีเอกลักษณ์ที่เกิดจากวิถีคิดร่วมกันของกลุ่มคน สอดรับกับแนวความคิดของ ต้นข้าว ปาณินท์ (2548: 12-17) ที่กล่าวว่า “เรือนนอกจากทำหน้าที่เป็นที่อยู่อาศัย

และรองรับกิจกรรมแล้ว เรื่อยยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของระบบสังคมวัฒนธรรม การมองโลก ความคิด ความเชื่ออันเป็นลักษณะร่วมของแต่ละกลุ่มชนด้วย”

ผลการวิจัย

ประวัติถ้ำใหญ่น้ำหนาว

ประวัติของถ้ำใหญ่น้ำหนาวมีการเล่าสืบต่อกันมาของคนภายในชุมชนและภายนอก กล่าววว่า ถ้ำใหญ่น้ำหนาวเป็นถ้ำที่อยู่อาศัยของพญานาคที่สามารถแปลงร่างเป็นคน พญานาคมีจิตศรัทธาอันแรงกล้าต่อพุทธศาสนาจึงขึ้นมาทำบุญในดินแดนมนุษย์บริเวณวัดหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว เมื่อขึ้นมาทำบุญแต่ละคราวจะมีข้าราชการถือข้าวของใส่ถาดทองคำขึ้นมาทำบุญ มีครั้งหนึ่งเมื่อขึ้นมาทำบุญแล้วปรากฏว่าถาดทองคำได้หายไป พญานาคโกรธมากเมื่อกลับไปยังเมืองบาดาลจึงสาปให้ชุมชนหน้าถ้ำถูกรณีสูลงสู่ใต้ดิน เณรน้อยที่หนีมาได้บริเวณหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว ดังจะเห็นสภาพภูมิประเทศประกอบเรื่องเล่าทางตำนานความศักดิ์สิทธิ์กับการสร้างที่อยู่อาศัยและภูมิทัศน์บ้าน

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาว

ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาวตั้งอยู่ในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว เขตการปกครอง

ตำบลหลักด่าน อำเภอภูเรือ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพื้นที่ชายขอบอุทยานแห่งชาติที่ยังคงอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำห้วยลำแก่นที่ไหลลงไปรวมตัวกับลำน้ำสายอื่นจนกลายเป็นแม่น้ำป่าสัก ในพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาวประกอบไปด้วยหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านหลัก คือ หมู่บ้านห้วยหินลาดอันเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมที่ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว หมู่บ้านโนนชาติตั้งบริเวณถนนสายหลักและหมู่บ้านหลักด้านที่เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ตั้งตัวตามลำน้ำที่ไหลออกมาจากหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว หมู่บ้านทั้ง 3 มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพประจำถิ่น คือ 1) เจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาว มีสถานที่บริเวณถ้ำใหญ่น้ำหนาวที่ยกตัวขึ้นสูงด้านข้างเป็นถ้ำรอบพื้นที่และมีต้นไม้ขนาดใหญ่ 2) ลูกสมุนและบริวาร มีสถานที่ตั้งรวมกันบนเนินที่ยกตัวเหนือหมู่บ้านหลักด้านมีลำน้ำที่ไหลไปจากหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว ล้อมรอบ โดยมีศาลเจ้าหรือเรียกกันว่าตูปตั้งเรียงตัวเป็นวงกลม 13 ตูป มีลานประกอบพิธีกรรมตรงกลางร่วมกัน 3) ผีบรรพบุรุษ ที่เป็นคนในบ้านที่ล่วงลับไปแล้ว ในพื้นที่มีวัดจำนวน 3 วัด มีพระอย่างละ 1 รูป คนในพื้นที่ส่วนมากเคารพเจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาว จึงพบว่าการสร้างบ้านเรือนจะไม่ปรากฏรูปเคารพหรือศาลเจ้าอื่น คนในพื้นที่ใช้การเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมในเดือน 6 และเดือน 8 ที่เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาวและ บริวาร

ภาพที่ 1 แสดงสิ่งศักดิ์สิทธิ์บริเวณถ้ำใหญ่น้ำหนาว และศาล ตูบ ของสมุนบริวารเจ้าพ่อฯ

ความเชื่อของคนในพื้นที่หน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาวได้รับอิทธิพลความเชื่อของประเทศลาวและคล้ายคลึงความเชื่อของภาคอีสานของประเทศไทย จึงมีรูปแบบเหมือนรูปแบบการปกครองของประเทศลาวในอดีต ที่เรียกว่าฮีดเตือนสิบสองปาดเตือนสี่

ดังนั้นลำดับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ชุมชนหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว จึงมีการเรียงลำดับและชื่อเรียกคล้ายกัน การเรียงลำดับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว มี เจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาวเป็นเจ้าสูงสุด เรียกตามลำดับศักดิ์ของลาวว่า “เจ้าปู่” ลำดับรองลงไปที่เป็นสมุนและบริวารเรียกว่า ขุน แสน ท้าว และแม่ เมื่อเปรียบเทียบกันจะพบว่าตรงกับระบบบริวารที่เป็นยศลำดับศักดิ์ของการปกครองในรูปแบบอาชญาสี่ในอดีตของกลุ่มชนลาว มีการเรียงลำดับได้ดังนี้ เจ้าปู่ มเหศักดิ์ หลวงศรี ศรีหวงษ์ แสน ท้าวและนางชื่อดังกล่าวที่ปรากฏ มีความเกี่ยวข้องกับชื่อของเทวดา ตำแหน่งและคำนำหน้าใช้เรียกบุคคลที่มีสำคัญในสมัยโบราณ จากตำแหน่งของการเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นตัวแทนของเทพที่อยู่ในพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาวดังกล่าวจึงปรากฏตูบจำนวน 13 ตูบ ในพื้นที่

ของ ตำบลหลักด่าน มีการสร้างบนพื้นที่ลักษณะเป็นเนินดินสูงสุดของหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นพื้นที่สถิตของดวงวิญญาณของลูกสมุน บริวาร ที่เป็นตัวแทนของ ผี และเทวดาที่อาศัยในป่าไม้ โดยลำดับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถอธิบายด้วยตารางที่ 3 แสดงลำดับเปรียบเทียบประเภท ผี เทวดา ในความเชื่อของพื้นที่ชุมชนหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว

พิธีกรรม ประเพณีและ ข้อตกลงที่มีอิทธิพลของความศักดิ์สิทธิ์ในชุมชนหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว

ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาวมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นพิธีกรรมประจำปี ในเดือน 6 จะเป็นพิธีกรรมที่แสดงความเคารพแก่เจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาว และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ลูกสมุนและ บริวารในเดือน 8 เป็นการแสดงความเคารพและ ขอขมาลาโทษสิ่งที่ทำผิดพลาดเกินสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบอาชีพ การใช้ลำน้ำ การใช้พื้นที่ป่าไม้ของชาวบ้าน เพื่อถวายเป็นเครื่องเซ่น การพอรำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึงพอใจในการคุ้มครองและอำนวยความสะดวกสมบูรณ์ของดิน ฟ้าอากาศ ส่วนข้อตกลง ข้อห้ามของชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาวส่วนมากใช้ร่วมกับ

ชีวิตประจำวันในการประกอบอาชีพที่ห้ามทำงานในวันพระ การปฏิบัติตัวเคารพธรรมชาตินจนกลายเป็นชีวิตประจำวันของชาวชุมชนและ การรักษาตัว โดยใช้พิธีกรรมการรักษาพื้นถิ่น

การสร้างสภาพบ้านและที่อยู่อาศัยโดยมีอิทธิพลของความศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนหน้าถ้ำใหญ่น้ำหนาว

บ้านที่อยู่อาศัยของชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว ประกอบด้วย 3 ชุมชนหลักที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ถ้ำใหญ่น้ำ แบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ 1) บ้านพื้นถิ่น 2) บ้านพื้นถิ่นประยุกต์ 3) บ้านสมัยใหม่ ได้ดังนี้

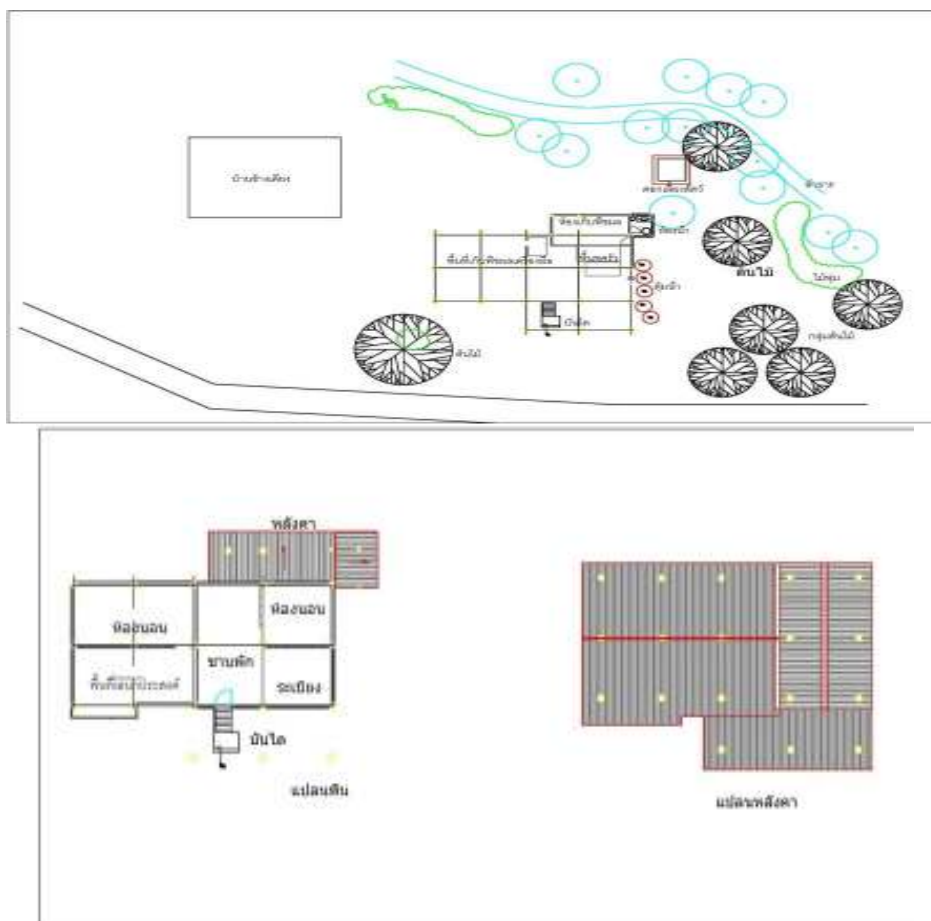
1 บ้านพื้นถิ่น ในพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว มีผังบริเวณที่ประกอบไปด้วยตัวเรือน ต้นไม้ คอกเลี้ยงสัตว์ ลักษณะของตัวบ้านที่สร้างจากวัสดุในพื้นที่ เช่น ไม้ ไม้ไผ่ ไม้พอบศาลหรือรูปเคารพอื่น

ภาพที่ 2 แสดงบ้านพื้นถิ่นของชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว และภาพอาคารที่พักอาศัย

2 บ้านพื้นถิ่นประยุกต์ ในชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาวมีผังบริเวณที่ประกอบไปด้วยตัวเรือน คอกเลี้ยงสัตว์ ที่เก็บพืชผลทางการเกษตร ตัวบ้านสร้าง

ด้วยวัสดุไม้มุงสังกะสี ไม่พบศาลเจ้าหรือรูปเคารพอื่น

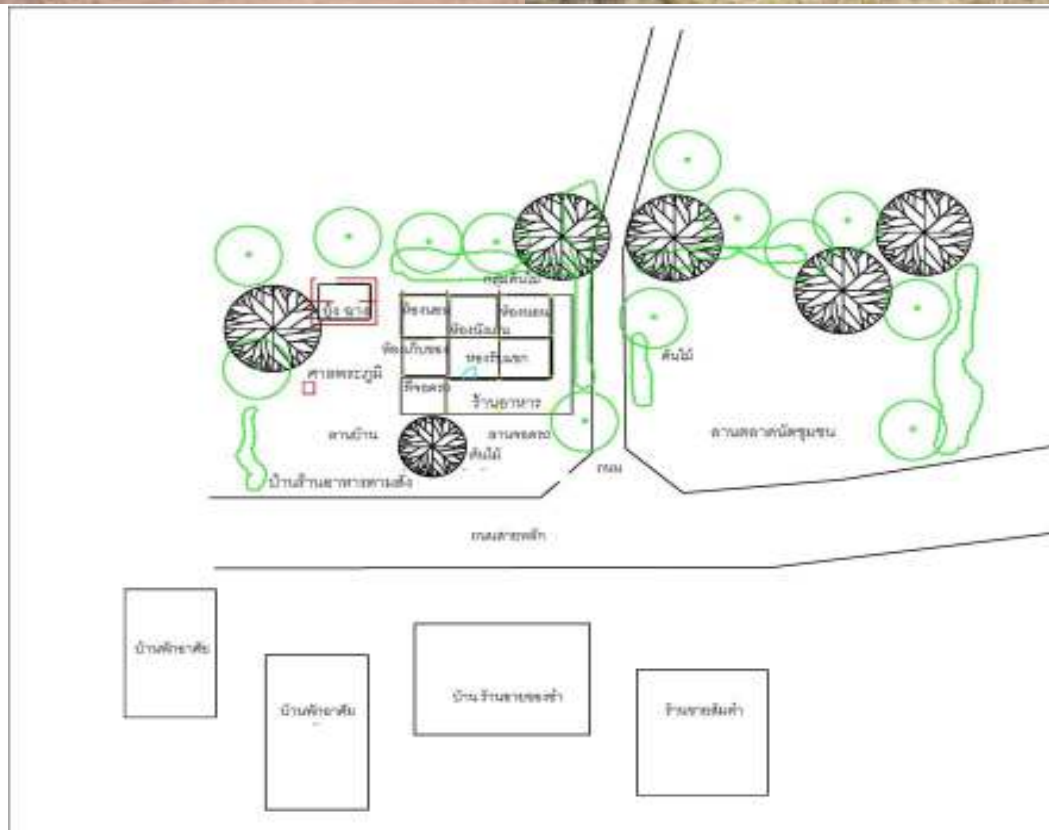

ภาพที่ 3 แสดงแปลนบ้านพื้นถิ่นประยุกต์และภาพอาคารที่พักอาศัยในชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว

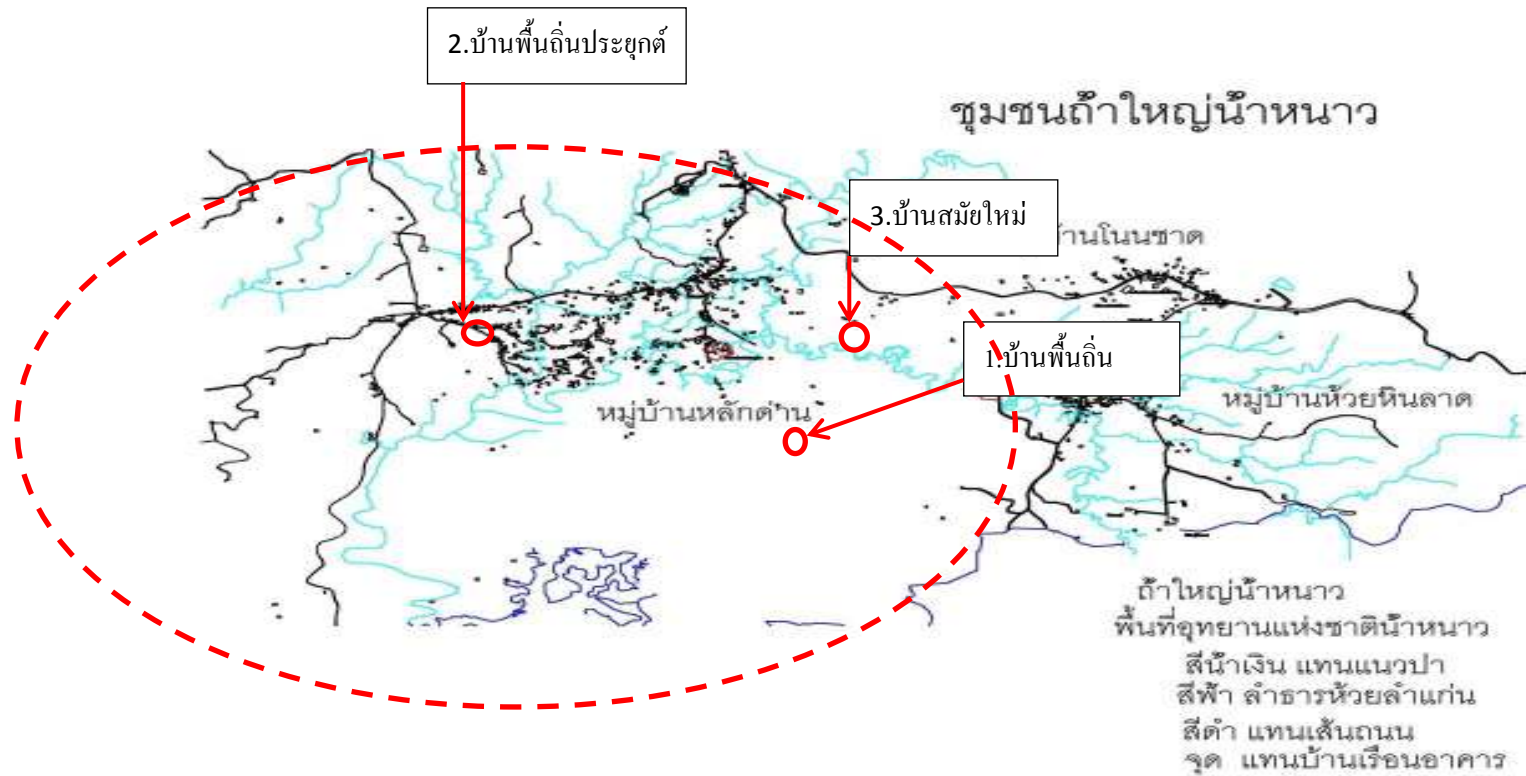
3 บ้านสมัยใหม่ ในพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว บ้าน
จะสร้างด้วยวัสดุที่นำขึ้นมาจากพื้นราบ มีรูปลักษณะ

ตามสมัย ภายในบริเวณบ้านมีศาลพระภูมิเจ้าที่
แสดงถึงความเชื่อ

ภาพที่ 4 แปลนบ้านสมัยใหม่และสถานที่อาคารในพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2558

ภาพที่ 5 พื้นที่ตั้งของบ้าน 3 รูปแบบของชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว

ที่มา: หน่วยงานเจ้าของweb (www.google.earth.com, 2554); กรมแผนที่ทหาร (2552); กรมชลประทาน (2552-2553)

จากบ้านทั้ง 3 รูปแบบ ของชุมชนถ้ำใหญ่ น้ำหนาวทำให้แสดงออกมาในผังชุมชน บ้านพื้นถิ่น และบ้านพื้นถิ่นประยุกต์ที่ไม่มีศาลเจ้าจะตั้งบริเวณ เส้นทางลำน้ำห้วยลำแค้นที่ลึกเข้าไปในชุมชน ส่วน บ้านสมัยใหม่จะตั้งในถนนสายหลัก (ภาพที่ 5)

สรุปได้ว่าบ้านทั้ง 3 รูปแบบของชุมชนถ้ำใหญ่ น้ำหนาว มีทำเลที่ตั้งแตกต่างกันออกไปตาม ช่วงอายุของชุมชน บ้านพื้นถิ่นที่ไม่มีศาลเจ้าที่พระ ภูมิอันเป็นรูปเคารพอื่นนอกจากเจ้าพ่อถ้ำใหญ่ น้ำหนาวจะมีการสร้างในพื้นที่เก่าแก่ของชุมชนที่อยู่ ใกล้บริเวณหน้าถ้ำใหญ่ น้ำหนาวมากที่สุด ส่วนบ้าน พื้นถิ่นประยุกต์ที่ไม่มีศาลและรูปเคารพอื่นนอกจาก เจ้าพ่อถ้ำใหญ่ น้ำหนาวมีการสร้างในพื้นที่ที่ลำน้ำที่ ไหลจากบริเวณหน้าถ้ำใหญ่ น้ำหนาว พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ตั้งของชุมชนที่ 2 ที่มีอายุน้อยลงกว่าชุมชน แรก ส่วนบ้านสมัยใหม่ที่มีศาลพระภูมิเจ้าที่ที่มีการตั้ง บ้านเรือนบริเวณริมถนนสายหลักที่มีการคมนาคม เข้าถึง พื้นที่ตั้งบ้านสมัยใหม่จัดได้ว่าเป็นพื้นที่ของ บุคคลที่อพยพมาจากพื้นที่อื่น จากรูปแบบบ้านและ ทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนถ้ำใหญ่ น้ำหนาว ทำให้เห็นถึงอายุของชุมชน สภาพกายภาพของบ้าน ที่มีความเชื่อความนับถือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ และการพัฒนาของชุมชน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความศักดิ์สิทธิ์ ชุมชนและที่สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และพิธีกรรม

ความสัมพันธ์ที่ทำให้การคงอยู่ได้ของความ ศักดิ์สิทธิ์ ที่แสดงออกได้ 3 รูปแบบ 1) คนกับความ ศักดิ์สิทธิ์ 2) คนกับสิ่งแวดล้อมและ 3) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กับสิ่งแวดล้อม ดังจะอธิบายความสัมพันธ์ออกเป็น หัวข้อได้ดังนี้

1 คนกับความศักดิ์สิทธิ์ ความสัมพันธ์ของ การเกิดความศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชนท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชน คือ คนหรือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้ที่เป็นปัจจัยหลักใน การแสดงให้ด้วยเห็นถึงการแสดงออกต่อสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ความเข้มข้น โดยใช้วิธีการเข้าร่วมด้วยการ ใช้เป็นข้อตกลงในดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรม การรักษาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และสร้างสภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่อยู่อาศัยให้ส่งเสริมความศักดิ์สิทธิ์ใน คงอยู่ในพื้นที่ ส่วนคนภายนอกชุมชนที่อพยพเข้ามา เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นผู้นำพาความเชื่อของ ความศักดิ์สิทธิ์จากพื้นที่อื่นเข้ามา แต่เมื่อเข้ามาใน พื้นที่ความศักดิ์สิทธิ์ของคนภายในชุมชนและความ ศักดิ์ที่มาจากแหล่งอื่นจะถูกผสมผสาน เพื่อให้เกิด ความลงตัวของความศักดิ์สิทธิ์ในการอยู่ร่วมกัน โดย การผสมผสานทางประเพณี การเลือกปฏิบัติ บางส่วนในการดำรงชีวิต และการแสดงออกทาง กายภาพ ส่วนกลุ่มคนภายนอกชุมชนให้ความเคารพ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของ บุคคล 3 กลุ่ม

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรม

ประเภท	กิจกรรม (เข้าร่วมเป็นประจำ)	กิจกรรม (เข้าร่วมบ้างครั้ง)	กิจกรรม (ไม่เข้าร่วม)	ข้อตกลง
1. ประชาชน ในชุมชน	-วิถีชีวิต -พิธีกรรม เดือน 6, 8 -การให้ความเคารพ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ -การแสดงออกความ เชื่อทางกายภาพ			-ข้อ ตกลง ร่วม กัน ที่ เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ป่าไม้ -องค์กรปกครองท้องถิ่น สนับสนุนในการประกอบ พิธีกรรม. - การใช้เป็นเครื่องมือใน การจัดการสิ่งแวดล้อม
2. ประชาชน อพยพเข้ามา ในชุมชน	-พิธีกรรม เดือน 6, 8 -การให้ความเคารพ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์	- วิถีชีวิต - การแสดงออกความ เชื่อทางกายภาพ		- องค์กรปกครองท้องถิ่น สนับสนุนในการประกอบ พิธีกรรม -ข้อ ตกลง ร่วม กัน ที่ เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ป่าไม้.
3. ประชาชน ภายนอก ชุมชน	- การให้ความเคารพ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์	- พิธีกรรม เดือน 6, 8	- วิถีชีวิต	- ความรู้ในการใช้พื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์

จากตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ถ้าใหญ่น้ำหนาวทำให้เห็นว่าคนภายในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมศักดิ์สิทธิ์ให้คงอยู่ ด้วยการประกอบกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เห็นได้ว่ากลุ่มชนที่มีประเพณี วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันกับป่าไม้ทำให้ป่าไม้สามารถคงอยู่ได้ ตัวแปรสำคัญที่เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ คนภายนอกที่เข้ามาภายในชุมชนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ที่แสดงออกต่อความศักดิ์สิทธิ์มีส่วนทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (เฉพาะกรณีตัวอย่างในพื้นที่วิจัย)

2 คนกับสิ่งแวดล้อม การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม โดยมี

ตัวกลางที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งคือ ความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความศักดิ์สิทธิ์ที่ทำให้มนุษย์การแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่นพิธีกรรม การสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย และการดำรงชีวิตการดำรงชีวิตประจำวันของคนร่วมกัน เพื่อให้เกิดการคงอยู่ของธรรมชาติ คนในชุมชนจึงใช้กลไกในการรักษาธรรมชาติที่เปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยการใช้อำนาจ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ หลวม ๆ ทางสังคม เรียกว่า ข้อห้าม ในพื้นที่มี 3 ประเภท คือ 1).ข้อห้ามในการดำรงชีวิตประจำวัน 2).ข้อห้ามในการใช้สถานที่ถ้าใหญ่น้ำหนาวและ 3) ข้อห้ามที่เกี่ยวกับสภาพกายภาพ

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของประชาชนในชุมชนถ้าใหญ่ น้ำหนาวและข้อตกลงที่เกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์

ประเภท	ข้อตกลงในชีวิตประจำวัน	ข้อตกลงในการสร้างที่พักอาศัย	ข้อตกลงในการสรรค์สร้างสภาพแวดล้อม
1. ประชาชนในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อตกลงในการหยุดงานในวันพระ - ข้อตกลงในการรักษาสาธารณะสุข - การรักษาพื้นบ้านเมื่อบาดเจ็บ - ข้อตกลงในการใช้แสงเป็นการกำหนดเวลาในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อตกลงในการไม่มีศาลรูปเคารพอื่นในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อตกลงในการใช้ลำน้ำ. - ข้อตกลงในการตัดต้นไม้ - ข้อตกลงในการใช้พื้นที่หน้าถ้ำที่เกี่ยวกับ ต้นไม้ ก้อนหิน ถ้ำ
2. ประชาชนที่อพยพมาอยู่อาศัยในชุมชน			<ul style="list-style-type: none"> - ข้อตกลงในการใช้ลำน้ำ. - ข้อตกลงในการตัดต้นไม้ - ข้อตกลงในการใช้พื้นที่หน้าถ้ำที่เกี่ยวกับ ต้นไม้ ก้อนหิน ถ้ำ
3. คนภายนอก			<ul style="list-style-type: none"> - ข้อตกลงในการใช้ลำน้ำ. - ข้อตกลงในการตัดต้นไม้ - ข้อตกลงในการใช้พื้นที่หน้าถ้ำที่เกี่ยวกับ ต้นไม้ ก้อนหิน ถ้ำ

จากตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของคนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถ้าใหญ่ น้ำหนาว ทำให้เห็นว่ากลุ่มคนภายในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์และสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ยังคงอยู่ในปัจจุบัน ด้วยการใช้ข้อตกลง เป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน การรักษาและการประกอบอาชีพ ส่วนข้อตกลงทางการสร้างสภาพกายภาพเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมของการคงอยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ ส่วนข้อตกลงในการสร้างสภาพแวดล้อม บุคคลทุกกลุ่มเข้าใจและ

ทำตามเนื้อด้วยเป็นกฎหมายหลักของประเทศและเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่อยู่ร่วมกัน ดังนั้นกลุ่มคนภายในชุมชนจึงมีความสำคัญในการใช้ชีวิตตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ที่สร้างวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดการคงอยู่ของความศักดิ์สิทธิ์และสภาพแวดล้อม

3 ความศักดิ์สิทธิ์กับสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและธรรมชาติ โดยสะท้อนความสัมพันธ์ผ่านมนุษย์ที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารให้เห็นถึงการคงมีความศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่

มนุษย์เป็นผู้ใช้จินตนาการของกลุ่มตกลงในเรื่องความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เช่น สายน้ำ ถ้า ภูเขาต้นไม้ โดยเปรียบธรรมชาติเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ ตัวแทนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อการมองเห็นสัมผัสได้ เนื่องด้วยสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงและมีความลึกซึ้งของธรรมชาติ มนุษย์จึงสมมุติด้วยจินตนาการผสมกับรากฐานทางวัฒนธรรมของกลุ่ม จนกลายเป็นความศักดิ์สิทธิ์เฉพาะกลุ่ม เช่นเดียวกับพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาว ชุมชนใช้การสร้างสิ่งแวดล้อม เป็น เทพ

เทวดา และผีประจำถิ่นที่เป็นตัวแทนจากธรรมชาติ ภูเขา ถ้ำและลำน้ำ เพื่อให้มนุษย์รักษาปกป้องสิ่งแวดล้อมโดยใช้ความศักดิ์สิทธิ์ ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 3 แสดงลำดับการเปรียบเทียบความศักดิ์สิทธิ์กับสิ่งแวดล้อม ที่มีอยู่ในพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาว อ้างอิงมาจากความเชื่อของกลุ่มชนชาติลาว เพราะในพื้นที่เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศลาว ภาษาพูดและ พิธีกรรมที่แสดงออก ทำให้เห็นถึงอิทธิพลที่ได้รับมา

ตารางที่ 3 ลำดับเปรียบเทียบประเภท ผี เทวดา ในความเชื่อของพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว

ลำดับที่	ประเภทผี เทวดา ลำดับยศ	สิ่งที่เปรียบเทียบ
1 เจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาว	เจ้าปู่ หรือ อูบปาด	พญานาคหรือเจ้าป่า (น้ำ ถ้ำ หิน)
2 ลูกสมุน บริวาร	หลวงศรี, ศรีหวงษ์, แสน, ท้าวและนาง ทหาร	สัตว์ใหญ่ในพื้นที่ป่า (ช้าง เสือออก)
3 ผีบรรพบุรุษ	ปู่ ย่า ตา ยาย	ญาติที่สืบสายเลือด

จากตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของความศักดิ์สิทธิ์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้เห็นว่าความศักดิ์สิทธิ์และสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนสิ่งเดียวกันเป็นตัวแทนกัน จึงทำให้คนเกิดความเกรงกลัวในการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมในทางจิตวิทยา ปรากฎการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการคงอยู่ของสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติที่สำคัญของประเทศไทย ทำให้เห็นความสำคัญของความเชื่อและความศักดิ์สิทธิ์

การแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสิ่งแวดล้อม ที่แสดงออกทางพื้นที่ความศักดิ์สิทธิ์
การครอบครองพื้นที่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การครอบครองพื้นที่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว เจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาวเป็นผู้

ครอบครองในพื้นที่ทั้งหมดที่เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาวและ ครอบครองพื้นที่หลักที่เป็นพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาวที่เป็นพื้นที่บริเวณทั้งหมดของชุมชน ส่วนผีที่ครอบครองลำดับรองลงมาเป็นผีลูกสมุน บริวาร ที่มีการครอบครองพื้นที่เป็น คุ่ม ชุ่ม ที่แบ่งออกตามสายสัมพันธ์ของครอบครัว ลักษณะการครอบครองมีการกระจายตัวไปในพื้นที่วงในของการครอบครองของเจ้าพ่อถ้ำใหญ่น้ำหนาว และพื้นที่เล็กที่สุดในการครอบครองเป็นผีบรรพบุรุษที่มีการการครอบครองในพื้นที่ครอบครั้ว ส่วนความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นปรากฏในสภาพกายภาพของบ้านเรือนสมัยใหม่ที่ตั้งในบริเวณชายขอบหรือ ถนนสายหลักของหมู่บ้านหลักด้าน ทำให้เห็นการแบ่งพื้นที่ครอบครองและการ

ผสมผสานของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มี
โมเดลดังแสดงในภาพที่ 5 ส่วนการครอบครองพื้นที่
ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงเป็นโมเดลที่เกิดขึ้นในชุมชน
ถ้าใหญ่ น้ำหนาว สามารถแสดงออก โดยแบ่งพื้นที่
ขนาดใหญ่เป็นพื้นที่ของเจ้าพ่อถ้าใหญ่ น้ำหนาว
พื้นที่ย่อยรองลงมาเป็นพื้นที่ บริวาร ลูกสมุน และ
พื้นที่ขนาดเล็กเป็นพื้นที่ครัวเรือนเป็นของผีบรรพ
บุรุษ ซึ่งโมเดลจะเกิดการซ้อนทับกันหลายวงกลม
ซึ่งแสดงให้เห็นการเคลื่อนตัวของความศักดิ์สิทธิ์ใน
ภาพรวมของพื้นที่ในการครอบครองพื้นที่ของความ

ศักดิ์สิทธิ์ อธิบายความปรากฏการณ์ ได้ 2 ลักษณะ
ที่เกิดขึ้น

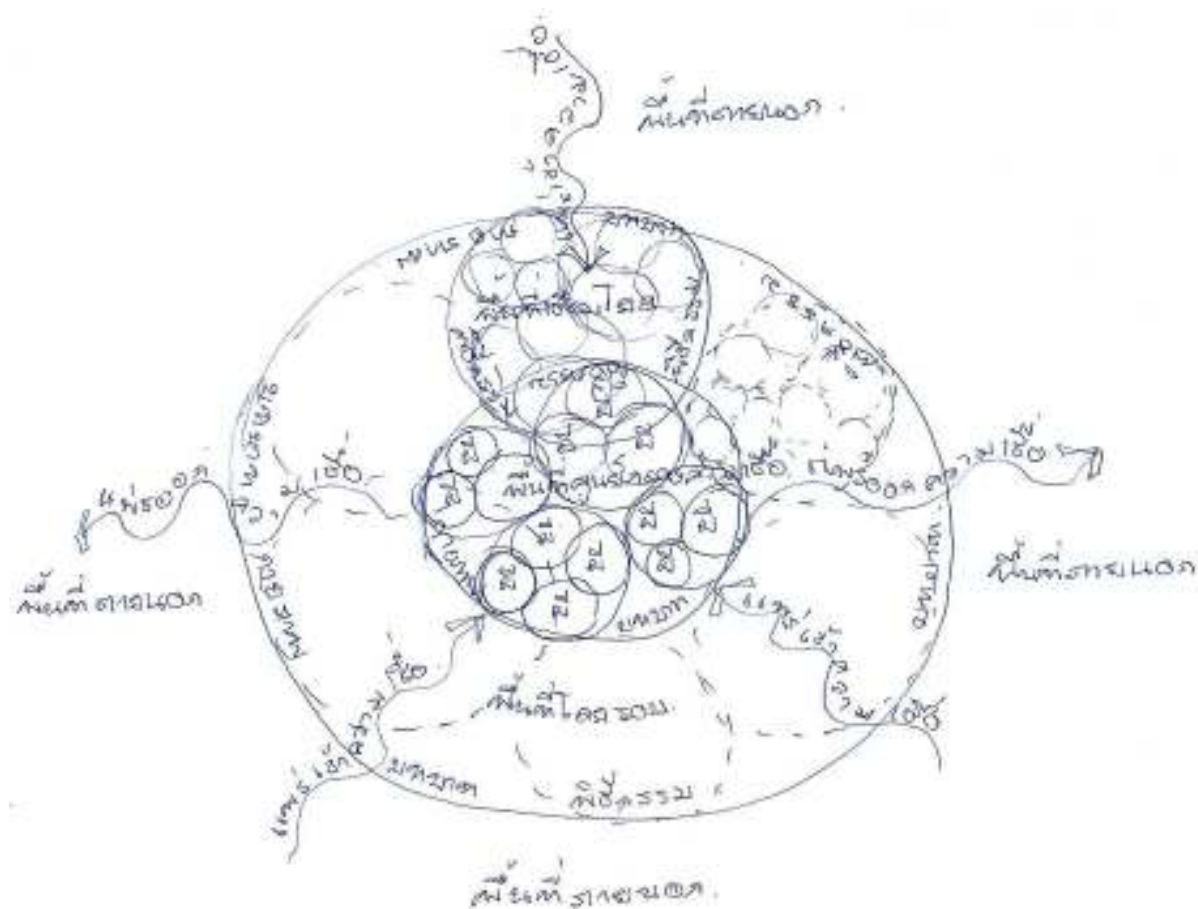
1 การแสดงออกทางกายภาพบริเวณ
ศูนย์กลางความศักดิ์สิทธิ์ และจะลดลงเมื่อมี
ระยะไกลออกไปจากจุดศูนย์กลาง มีระยะทางตาม
ปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและความศักดิ์สิทธิ์

2 สามารถแสดงออกในพื้นที่ทับซ้อนกันของ
ความศักดิ์สิทธิ์สองอย่างที่ผสมผสานกัน รูปแบบนี้
พบเห็นในพื้นที่ไกลจากศูนย์กลางความเชื่อหรือ
บริเวณชายขอบ

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2558

ภาพที่ 6 การแสดงออกการกระจายอิทธิพลการครอบครองพื้นที่ของความศักดิ์สิทธิ์ทางความเชื่อ

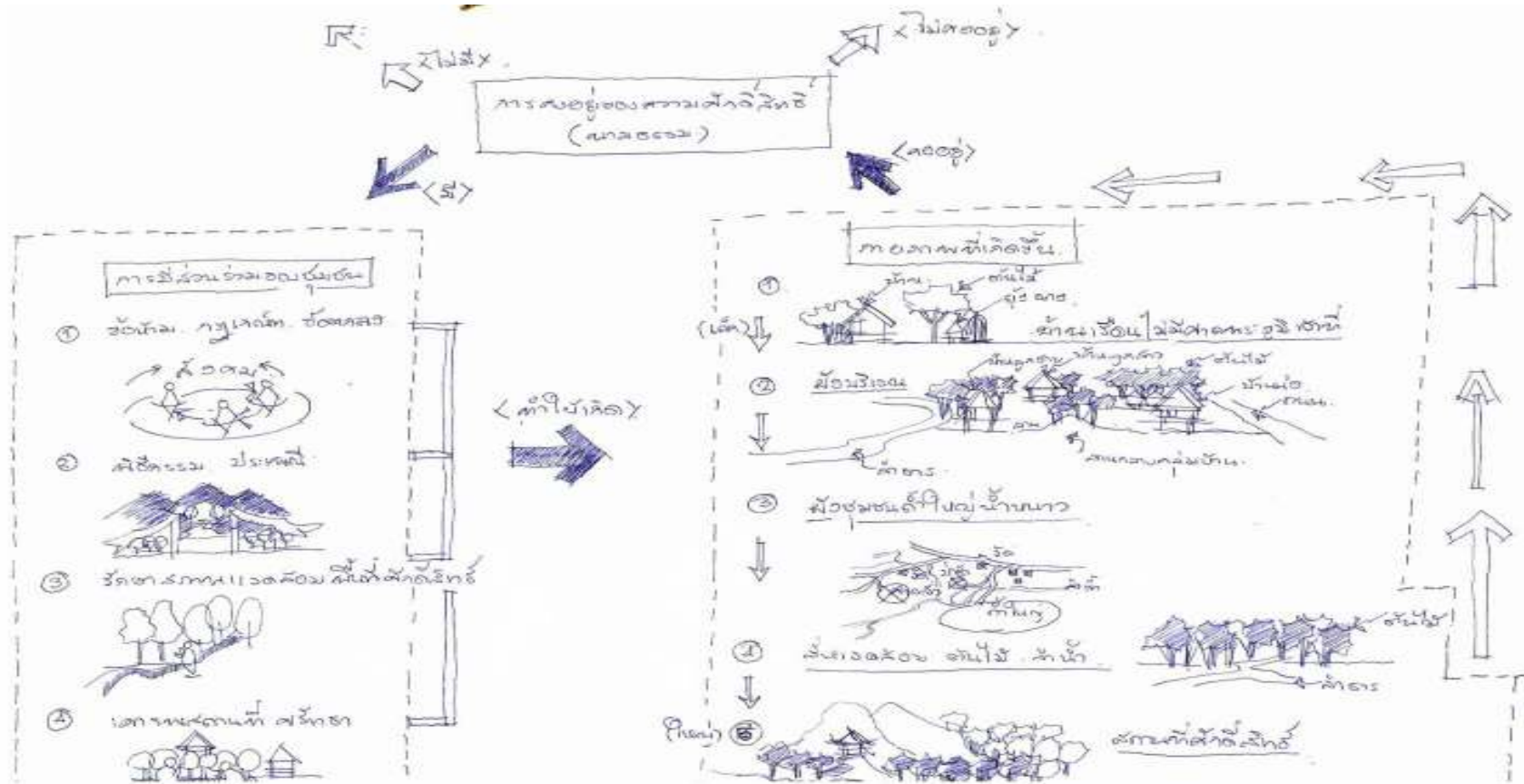

ภาพที่ 7 การแสดงออกของกระบวนการกระจายอิทธิพลการครอบครองพื้นที่ของความศักดิ์สิทธิ์ทางความเชื่อของภายในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และภายนอกพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

จากโมเดลในภาพที่ 6 และ 7 ทำให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของการแพร่กระจายของความศักดิ์สิทธิ์ การซ้อนทับกันของความศักดิ์สิทธิ์ การคงอยู่ของความศักดิ์สิทธิ์ที่วิเคราะห์มาจากการแสดงออกทางกายภาพ พิธีกรรม ของคนในชุมชน และคนภายนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของชุมชนและสิ่งแวดล้อมต่อความศักดิ์สิทธิ์

เชื่อมโยงแนวคิดที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคน สิ่งแวดล้อมและ ความศักดิ์สิทธิ์

จากการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนถ้าใหญ่นำหนาวที่เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้พบว่าการคงอยู่ได้ของความศักดิ์สิทธิ์เกิดจากองค์ประกอบร่วมกันระหว่างคน ชุมชน การดำรงชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ที่สามารถสรุปแสดงออกในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคน สิ่งแวดล้อมและ ความศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำให้ภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์เกิดการคงอยู่

จากภาพที่ 8 สรุปได้ว่าการคงอยู่ของความศักดิ์สิทธิ์และความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมต้องประกอบไปด้วยปัจจัยของชุมชนที่มี ข้อตกลงหรือข้อห้ามในการดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบพิธีกรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ การมีส่วนร่วมในการรักษาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และ การเคารพและ ศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ ปัจจัยที่ 4 ขอดังกล่าวจะก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ทางกายภาพ สถาปัตยกรรม ผังชุมชนและ ภูมิทัศน์ที่เกิดจากความศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นข้อมูลในการนำไปใช้ในบทสรุปในการใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ในบทสรุปต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

จาก ข้อมูล ใน พื้นที่ แสดง ให้ เห็น ถึง ความสัมพันธ์ของมนุษย์ ชุมชนและ ความศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ชุมชนถ้ำใหญ่น้ำหนาว ที่สรรค์สร้างภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์และ สิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ในพื้นที่ที่มีความสำคัญของประเทศ จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงเครื่องมือทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญที่ใช้ในการจัดการภูมิทัศน์นั้น คือ 1) ข้อตกลงหรือข้อห้ามของชาวบ้าน 2) พิธีกรรมและประเพณีประจำท้องถิ่น เครื่องมือทั้งสองทำให้เกิดการสร้างสภาพกายภาพที่เป็นสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์ ส่งผลให้เกิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชนและ เกิดการแพร่กระจายไปยังพื้นที่ข้างเคียง เกิดการซ้อนทับกันระหว่างอาณาเขตของความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากปัจจัยของสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ที่เกิดจากปัจจัยทางกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

องค์ประกอบเหล่านี้ทำให้เกิดอิทธิพลในการทำให้เกิดการคงอยู่ของความศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ถ้ำใหญ่น้ำหนาวในปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำเอาโมเดลความศักดิ์สิทธิ์ที่มีปัจจัยเฉพาะพื้นที่นำไปเป็นตัวอย่างในการรักษาพื้นที่ที่มีความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติด้วยกลไกทางวัฒนธรรมและ สังคม เพื่อสนับสนุนการใช้ข้อห้ามทางกฎหมายในการรักษาทรัพยากรเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะในการนำความศักดิ์สิทธิ์ไปใช้ ได้ดังนี้

1 การนำความศักดิ์สิทธิ์ไปทำให้เกิดเครื่องมือที่เป็นข้อตกลงหรือระเบียบสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนในระดับชุมชนท้องถิ่น

2 การประกอบพิธีกรรมความศักดิ์สิทธิ์ควรมีการเข้าไปสนับสนุนของภาครัฐ (องค์การปกครองท้องถิ่น) เพื่อให้เกิดการให้ความสำคัญกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ท้องถิ่น

3 การนำกลไกความศักดิ์สิทธิ์ไปส่งเสริมในการสร้างสภาพศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน

4 นำไปเขียนเป็นแผนในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความศักดิ์สิทธิ์ท้องถิ่นของการปกครองท้องถิ่น

5 ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการเข้าร่วมพิธีกรรมความศักดิ์สิทธิ์เพื่อเสริมสร้างสามัคคีระหว่างกลุ่มคนที่อพยพ เพื่อความเข้าใจต่อพื้นที่ในแนวทางเดียวกัน

6 ควรให้ข้อมูล และ ใช้ข้อตกลงในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์กับคนที่อพยพเข้ามาในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจสิ่งแวดล้อมศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดเอกภาพในการรักษา

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2554). **สื่อพื้นบ้านการศึกษาในสายตานิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว. การประชุมวิชาการประเพณี. 2548. การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชุมชน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2549). **ชาวนาสองฝั่งโขง ชีวิตวัฒนธรรมและจิตสำนึก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2536). **ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวทางการพัฒนา เล่ม 2 ป่าชุมชนภาคเหนือ: ศักยภาพขององค์กรชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.**
- दनัย ไชโยธากา. (2538). **ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ต้นข้าว ปาณินท์. (2548). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรือน ชุมชน และนิเวศน์วัฒนธรรมในการอยู่อาศัยที่ยั่งยืนของไทยในภาคตะวันตก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). **ความเชื่อ: คติชาวบ้าน**. สงขลา: มงคลการพิมพ์.
- เกียรติชัย อักษรดิษฐ์. 2552. **ตำนานพระเจ้าเลียบโลก. โครงการวิจัยเขตเศรษฐกิจวัฒนธรรมภาคเหนือตอนบน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.).
- นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2535). **เพศและวัฒนธรรม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. (2543). **เอกสารประกอบการบรรยายกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ
- วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ และอนุวิทย์ เจริญศุภกุล. (2539). **ลานนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เพ็ญศรี ดูก. (2530). **วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โครงการไทยศึกษาฝ่ายวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมรินทร์ นวะบุศย์. (2544). **ทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และชีวิตหลังความตาย**. มหาลัษราชภัฏนครราชสีมา.
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์. (2551). **คติความเชื่อ**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร: ทริบเพ็ลกรูป จำกัด.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2545). **ภูมินิเวศวัฒนธรรม ระบบความเชื่อ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น**. โครงการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการเรียนรู้จากภายใน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)
- ศิริชัย นฤมิตรเรขการ. (2543). **ภูมิศาสตร์ในวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มนุษยวิทยา.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2550). **ผีกับพุทธศาสนาและความเชื่อในสังคมด่านซ้าย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2543). **รวมบทความปาฐกถาชนชั้นนำฝักอบรมชุมชนแห่งภูมิศาสตร์ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. เชียงใหม่.
- สวาท เสนาณรงค์. (2512). **ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม**. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์. ภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิงห์หน นราสโก. (2542). **วิธีปลุกพระ สมเด็จพระสังฆราชวัดโพธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ). กรุงเทพมหานคร.
- สุวัฒน์ จันทรวงศ์. (2540). **ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2551). **มานุษยวิทยาศาสนาแนวคิดพื้นฐานและข้อถกเถียงทางทฤษฎี**. ภาควิชา สังคมและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เมืองโบราณ.

การเปรียบเทียบระหว่างการใช้ฟิล์มติดรถยนต์และฟิลเตอร์กล้องถ่ายรูปในการถ่ายภาพ

วัฒนา เจริญชัยนพกุล¹
จักรีรัตน์ แสงวารีย์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพของภาพถ่ายที่เกิดจากการใช้ฟิล์มติดรถยนต์ และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพและลักษณะเฉพาะของภาพถ่ายที่เกิดจากการใช้ฟิล์มติดรถยนต์กับการใช้ฟิลเตอร์ ND โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือระยะที่ 1 การประยุกต์ใช้ฟิล์มติดรถยนต์แทนฟิลเตอร์ ระยะที่ 2 การลงมือถ่ายภาพนอกสถานที่จริง และระยะที่ 3 การประเมินภาพถ่ายโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านถ่ายภาพจำนวนทั้งหมด 5 คน

ผลการศึกษาวินิจฉัยสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้ คุณภาพของภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ที่ทำให้ได้คุณภาพภาพถ่ายออกมาได้ในระดับดีมี 4 รุ่น ได้แก่ Executive Series รุ่น APL 50NSRPS, Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS, Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS, และ POP Series รุ่น POP05CSRPS ส่วนรุ่นอื่น ๆ มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ทดแทนฟิลเตอร์ ND มี 4 รุ่นที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้ทดแทน ได้แก่ Executive Series รุ่น APL 50NSRPS, Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS, Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS, และ POP Series รุ่น POP05CSRPS ส่วนรุ่นอื่น ๆ มีคุณภาพจากการเปรียบเทียบภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ทดแทนฟิลเตอร์ ND อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การถ่ายภาพ ฟิลเตอร์กล้องถ่ายรูป ฟิล์มติดรถยนต์

¹ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาวิทยุและโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

The Comparison between Automotive Films and Camera Filters in the Photographic Application.

Wattana Charoenchainoppakul¹
Jakgreerat Sangvari²

Abstract

The objectives of this research were to study image quality with the application of automotive film in photography and to compare between automotive films and camera filters in the application in photography. The experimental design consisted of three steps, namely 1) application of automotive films in photography; 2) photography in fieldwork; and 3) image evaluation by five photographic experts.

The study revealed that image quality of automotive films in photography was high, particularly Executive Series APL 50NSRPS, Executive Series ARL 35NSRPS, Genius Series ARL 05CSRPS, and POP Series POP05CSRPS. Meanwhile, image quality of the other automotive films were moderate. The comparison between automotive films and camera filters in the application in the photography demonstrated that four series of automotive films, namely, Executive Series APL 50NSRPS, Executive Series ARL 35NSRPS, Genius Series ARL 05CSRPS, and POP Series POP05CSRPS could be good substitutes for filter ND. The other automotive films, on the other hand, were moderate.

Keywords: Photography, Camera filters, Automotive films

---

¹ Lecturer, Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University.

² Assistant Professor, Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University.

บทนำ

การถ่ายภาพเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้ภาพเป็นเครื่องแสดงออกหรือถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่างๆ การแสดงออกของมนุษย์ในรูปแบบใดก็ตามย่อมเกิดจากสิ่งเร้าในธรรมชาติ เพราะมนุษย์มีอิสระที่จะเลือกตัดทอนถ่ายทอดและเลือกเลียนแบบตามที่ตนเห็นว่าสำคัญ และมีความหมายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ช่างภาพเมื่อถ่ายภาพบุคคล จะต้องจัดแสง แต่งฟิล์มหรือแต่งภาพให้งามกว่าตัวจริง ฯลฯ ภาพถ่ายที่มีคุณภาพดี แปลกตา น่าสนใจนั้นต้องใช้เทคนิคในการถ่ายทำ แต่ถ้าต้องการให้ภาพนั้นมีคุณค่าทางใจแก่ผู้ที่ได้ประสบพบเห็นด้วยแล้ว จำเป็นต้องใช้ศิลปะเข้าช่วย เพื่อให้เกิดความพอใจต่อคุณค่าที่เกิดจากภาพถ่ายนั้นเป็นต้น นอกจากนี้แล้วภาพที่มีคุณค่าทางศิลปะยังใช้สื่อความหมายร่วมกันระหว่างมนุษย์ คล้ายกับเป็นภาษาสากลได้อีกด้วย

การถ่ายภาพจึงเปรียบเสมือนเป็นจุดพบกันระหว่างวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ นักถ่ายภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบทั้งเทคนิคและศิลปะการถ่ายภาพควบคู่กันไป องค์ประกอบที่สำคัญของศิลปะภาพถ่ายคือเรื่องราวของภาพ บรรยากาศของภาพ อารมณ์ของภาพ องค์ประกอบของภาพ เทคนิคการถ่ายทำภาพ และคุณภาพของภาพถ่าย โดยศิลปะมีองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วนคือ ส่วนที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสส่วนหนึ่งซึ่งได้แก่โครงสร้างหรือรูปทรง (Form) ที่ธรรมชาติหรือมนุษย์ได้สร้างขึ้น อีกส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่แสดงออกอันเป็นผลที่เกิดจากโครงสร้างของวัตถุซึ่งเรียกว่าเนื้อหา (Content) (กนกรัตน์ ยศไกร, 2551: 24)

แว่นกรองแสงหรือที่มักเรียกกันว่า “ฟิลเตอร์” (Filter) นั้นสามารถนำมาใช้ในการถ่ายภาพในสองลักษณะ คือ การนำมาใช้กับกล้องถ่ายภาพและใช้กับเครื่องขยายภาพ โดยชนิดที่นำมาใช้กับกล้องถ่ายภาพทำจากวัสดุหลายชนิด เช่น ทำด้วยกระจก แผ่นเยลาติน (Gelatine) เซลลูโลส (Cellulose) และแผ่นพลาสติก (Plastic) เนื้อดีเป็นต้น แว่นกรองแสงหรือฟิลเตอร์อุปกรณ์เสริมส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ภาพที่ถ่ายให้เกิดความสวยงาม ช่วยลดทอนแสงที่สว่างมากจนเกินพอดี

ถือเป็นอุปกรณ์เสริมที่ได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับนักถ่ายภาพมีให้เลือกใช้อยู่หลายชนิด แต่โดยส่วนใหญ่มีราคาค่อนข้างแพงและต้องมีการดูแลรักษา การถ่ายภาพด้วยการใช้แว่นกรองแสง ND (Neutral Density Filter) จะสามารถช่วยให้มีการกรองแสง หรือลดแสงให้ได้ค่าแสงที่ช่างภาพต้องการ ทำให้ภาพมีความสวยงาม แปลกตา ทำให้การสร้างสรรค์ภาพถ่ายอย่างน้ำตกมีสายน้ำที่นุ่มนวลเป็นพิเศษ การถ่ายคลื่นทะเลกระทบโขดหินแล้วดูเป็นหมอกขาวคล้ายทะเลหมอก หรือการทำให้เห็นท้องฟ้าชัดเจนพร้อมกับสถานที่ที่มีความคมชัด เห็นก้อนเมฆสีขาวตัดกับท้องฟ้าเป็นสีฟ้าเข้ม เป็นต้น ในปัจจุบันพบว่าฟิลเตอร์มีให้เลือกมากมายหลายชนิด และส่วนใหญ่มีราคาค่อนข้างสูง จึงไม่ค่อยเหมาะกับบุคคลธรรมดาพอเพียงในปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงขึ้นทุกวัน การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจึงต้องใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ให้คุ้มค่าเงิน (สุรสีห์ ฉิ่งฉิน, 2535: 147)

ฟิล์มติดรถยนต์ (Automotive film) มีคุณลักษณะที่คล้ายกับฟิลเตอร์ ND คือ สามารถกรองแสงอาทิตย์ได้ดี ไม่มีการสะท้อนของแสง ทำให้เมื่อติดกระจกรถยนต์แล้วผู้ขับขี่สามารถมองเห็นภายนอกได้เป็นอย่างดี และจากการทดลองทำการถ่ายภาพจากภายในรถยนต์ออกไปภายนอกรถยนต์ ผลที่ได้ไม่ทำให้ภาพมีความผิดเพี้ยนมากนัก แต่สามารถลดปริมาณแสงได้เป็นอย่างดี โดยฟิล์มติดรถยนต์มีราคาที่ถูกกว่าฟิลเตอร์มาก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ฟิล์มติดรถยนต์แทนฟิลเตอร์ในการถ่ายภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มประชาชน นักศึกษา และผู้ที่สนใจในเรื่องการถ่ายภาพเชิงศิลปะ ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสถาบันการศึกษาและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ ในการนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาถึงคุณภาพและลักษณะเฉพาะของภาพถ่ายที่เกิดจากการใช้ฟิล์มติดรถยนต์แทนฟิลเตอร์ ND

2 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพและลักษณะเฉพาะของภาพถ่ายที่เกิดจากการใช้ฟิล์มติดรถยนต์กับการใช้ฟิลเตอร์ ND

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเปรียบเทียบ หมายถึง การพิจารณาเทียบเคียงให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนกันและต่างกัน รวมถึงประสิทธิภาพในการนำมาใช้งาน

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำความรู้จากวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

ฟิล์มติดรถยนต์ หมายถึง ฟิล์มกรองแสง คือฟิล์มพลาสติกที่ทำมาจากโพลีเอสเตอร์ที่มีความเหนียว มีความบางเรียบ ไร้รอยย่น และสามารถแนบสนิทเป็นเนื้อเดียวกับกระจกที่นำฟิล์มไปติด ซึ่งยึดติดกระจกได้ด้วยกาวที่มีความบางใส ไม่ทำให้ภาพที่มองเห็นผ่านฟิล์มมีความบิดเบือน (Distortion)

ฟิลเตอร์ ND หมายถึง Natural Density Filter คือ แว่นกรองแสงประเภทหนึ่ง ที่ใช้สำหรับการลดแสงสะท้อน เหมาะสำหรับการนำไปใช้ถ่ายภาพกลางแดดจัด ๆ ภาพทะเล ภาพน้ำตกที่มีแสงสะท้อนจากน้ำซึ่งมีปริมาณมากกว่าภาพทั่วไป

การถ่ายภาพ หมายถึง การสร้างภาพเพื่อสื่อความหมาย ความรู้สึก อารมณ์ รวมทั้งทัศนคติ โดยการบันทึกเหตุการณ์ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยการเก็บสภาพแสง ณ เวลานั้นไว้

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านถ่ายภาพ หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานทางด้านถ่ายภาพมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวนทั้งหมด 5 ท่าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1 สถาบันการศึกษาและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไป

พัฒนาต่อยอดในการประยุกต์ใช้ฟิล์มติดรถยนต์เป็นอุปกรณ์เสริมในการถ่ายภาพให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นได้

2 ผลของการวิจัยจะสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการสร้างสรรค์อุปกรณ์เสริมทดแทนฟิลเตอร์ในแบบต่าง ๆ ได้

3 ผลของการศึกษาจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาการถ่ายภาพทางนิเทศศาสตร์ ตามความสนใจของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาต่อไป

4 ผู้เริ่มเรียนรู้การถ่ายภาพจะมีโอกาสใช้อุปกรณ์เสริมฟิลเตอร์ (Filter) ที่ผลิตด้วยฟิล์มติดรถยนต์ที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเรียนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) คณะผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการในการทดลอง ดังนี้

กลุ่มทดลองในงานวิจัย

กลุ่มทดลองในงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กลุ่มทดลองต้นแบบ ในที่นี้คือ ฟิลเตอร์ ND ที่มีจำหน่ายในประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกใช้ฟิลเตอร์ ND (Neutral Density Filter) ยี่ห้อ HITECH รุ่น "PRO STOP IRND" 3.0 ลดแสง 10 สตอป ขนาด 85 mm. เป็นฟิลเตอร์ที่ผลิตจากประเทศอังกฤษ มาใช้ในการทดลอง

กลุ่มทดลองจริง ในที่นี้คือ ฟิล์มติดรถยนต์ที่มีจำหน่ายในประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกฟิล์มติดรถยนต์ยี่ห้อ "ลามิน่าฟิล์ม" ที่ได้มาตรฐานผ่านการทดสอบค่าคุณสมบัติทางแสงต่าง ๆ ตามมาตรฐานวิธีการของ AIMCAL, ASTM, ASHRAS และ IWFA จาก ซีรี่ส์ (Series) ทั้งหมด 5 ซีรี่ส์ (Series) ที่ทาง "ลามิน่าฟิล์ม" ได้มีการผลิตออกมาจำหน่ายมาใช้ในการทดลอง

สถานที่และระยะเวลาทำการทดลอง

เลือกถ่ายภาพในสถานที่ที่มีความงดงามทางธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตก ทะเล และสถาปัตยกรรมที่

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

สวยงามในเขตเมืองหลวง โดยกำหนดระยะเวลาตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง มิถุนายน 2557

เครื่องมือในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการทดลองดังนี้

- 1 กล้องถ่ายภาพ ยี่ห้อ แคนนอน รุ่น 600D
- 2 เลนส์ขนาด 18-55 mm.
- 3 ขาตั้งกล้อง
- 4 อุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ เช่น Filter Holder, Adapter Ring ฯลฯ
- 5 ฟิลเตอร์ ND ยี่ห้อ HITECH รุ่น "PRO STOP IRND" 3.0
- 6 ฟิล์มดิตรอยนต์ยี่ห้อ “ลามิน่าฟิล์ม” ชนิดต่าง ๆ (Series)
- 7 คอมพิวเตอร์ โปรแกรมตกแต่งภาพ โปรแกรม Adobe Photoshop Lightroom

ขั้นตอนการออกแบบและลำดับการทำงาน

- 1 คัดเลือกฟิล์มดิตรอยนต์ยี่ห้อ “ลามิน่าฟิล์ม” โดยคัดเลือกฟิล์มจากทุกซีรีส์ (Series) 5 ซีรีส์ (Series) ที่มีการผลิตออกจำหน่าย ได้แก่

- 1.1 Special Series
- 1.2 Mystery Series
- 1.3 Executive Series
- 1.4 Genius Series
- 1.5 POP Series

ทำการคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกฟิล์มที่มีค่าแสงส่องผ่าน 3 ระดับในแต่ละซีรีส์ (Series) ได้แก่ ค่าแสงส่องผ่านมากที่สุด ค่าแสงส่องผ่านปานกลาง และค่าแสงส่องผ่านน้อยที่สุด เมื่อได้ฟิล์มที่ต้องการแล้ว คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าแสงส่องผ่านให้มีความใกล้เคียงกับ ฟิลเตอร์ND ยี่ห้อ HITECH รุ่น "PRO STOP IRND" 3.0 ด้วยวิธีการจัดแสงไฟในห้องสตูดิโอให้มี White Balance Daylight 5,000-6,000 K (องศาเคลวิน) โดยใช้การวัดแสงจากกล้องถ่ายภาพเป็นหลัก คณะผู้วิจัยได้ปรับตั้งค่ากล้องไว้ที่ ค่ารูรับแสง F/22 ค่าความเร็วชัตเตอร์ 30 วินาที ISO 100

หลังจากนั้นได้นำฟิล์มดิตรอยนต์ในแต่ละซีรีส์ (Series) มาทดสอบ ด้วยการสวมหน้าเลนส์ซ้อนทับกันทีละแผ่น จนกล้องถ่ายภาพสามารถปรับตั้งค่าแสงต่าง ๆ ได้ตามที่กำหนดข้างต้น ซึ่งผลสรุปได้ฟิล์มในแต่ละซีรีส์ (Series) ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเลือกใช้ซีรี่ย์ฟิล์มดิตรถยนต์และจำนวนแผ่นที่ซ้อนทับเพื่อใช้ในการทดลองถ่ายภาพ

ลำดับ	รุ่น	สี	ค่าแสงส่องผ่าน %	จำนวนแผ่นที่ติดกัน
Special Series				
1	L 80BL special	เทนเดอร์บลู	78	ติดซ้อนกัน 8 แผ่น
2	L 40 Digital CTX	ซอฟท์ ชาโคล	43	ติดซ้อนกัน 8 แผ่น
3	L 05 Digital CTX	ซอฟท์ ชาโคล	5	ติดซ้อนกัน 2 แผ่น
Mystery Series				
4	LX 40MGSRPS	มิสเทียเรียส เซ็นส์ 40	39	ติดซ้อนกัน 4 แผ่น
5	LX 30MGSRPS	มิสเทียเรียส กรีซ 30	30	ติดซ้อนกัน 6 แผ่น
6	LX 05MGSRPS	มิสเทียเรียส ไอร์ริส 05	7	ติดซ้อนกัน 3 แผ่น
Executive Series				
7	APL 50NSRPS	ควันบุหรี	46	ติดซ้อนกัน 8 แผ่น
8	ARL 35NSRPS	ควันบุหรี	37	ติดซ้อนกัน 7 แผ่น
9	ARL 20NSRPS	ชาโคลเข้ม	15	ติดซ้อนกัน 2 แผ่น
Genius Series				
10	ANL 35NSRPS	ควันบุหรี	32	ติดซ้อนกัน 8 แผ่น
11	ANL 20NSRPS	ควันบุหรีเข้ม	19	ติดซ้อนกัน 2 แผ่น
12	ARL 05CSRPS	ชาโคลเข้ม	8	ติดซ้อนกัน 2 แผ่น
POP Series				
13	POP50NSRPS	นิวทรัลไลท์	50	ติดซ้อนกัน 8 แผ่น
14	POP35BKS RPS	ไลท์ แบล็ค	34	ติดซ้อนกัน 7 แผ่น
15	POP05CSRPS	ชาโคลเข้ม	9	ติดซ้อนกัน 2 แผ่น

2 นำฟิล์มที่คัดเลือกมาได้จัดทำกรอบเฟรมเพื่อสะดวกในการนำไปสวมครอบหน้าเลนส์ถ่ายภาพ โดยการนำพลาสติกสีดำมาตัดเป็นกรอบขนาด 85 x 85 mm. และตัดให้เป็นช่องตรงกลางเพื่อนำฟิล์มดิตรถยนต์มาติดไว้ตรงช่องตรงกลาง พร้อมกับติดป้ายกำกับชื่อรุ่นฟิล์มไว้ ประดิษฐ์เช่นนี้ทั้งหมดให้ครบทุกซีรี่ย์ จนได้ครบทั้งหมด 15 อัน

3 กำหนดสถานที่ที่ใช้ในการถ่ายภาพ โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ให้มีลักษณะความแตกต่างกันของสถานที่เพื่อทดสอบประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์ภาพถ่ายที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ฟิล์มดิตรถยนต์ว่ามีความใกล้เคียงมากน้อยเพียงไรกับฟิลเตอร์ ND โดยได้กำหนดสถานที่ถ่ายภาพแยกออกเป็น

3.1 ภาพวิวทัศนทะเล โดยเลือกเป็นที่ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดอำเภอเมืองจังหวัดระยอง

3.2 ภาพวิวทัศนน้ำตก โดยเลือกเป็นที่ น้ำตกเขาชะเมา-เขาวง อำเภอเขาชะเมา จ.ระยอง

3.3 ภาพวิวทัศนในเมืองหลวง โดยเลือกเป็นที่ สะพานพุทธยอดฟ้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3.4 กำหนดช่วงเวลาในการถ่ายภาพ ผู้วิจัยได้เลือกช่วงเวลาที่จะใช้ในการถ่ายภาพเป็นช่วงเวลาระหว่างเวลาตั้งแต่ 10.00 – 15.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่แสงแดดจัด

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

การดำเนินการทดลอง

เมื่อคณะผู้วิจัยเดินทางไปถึงสถานที่ถ่ายภาพในแต่ละสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ จะต้องทำการมองหามุมมองที่มีองค์ประกอบภาพที่สวยงามตามหลักการถ่ายภาพและเหมาะต่อการทำการทดลองถ่ายภาพด้วยฟิล์มติดรถยนต์ เพราะในแต่ละสถานที่ที่ใช้ถ่ายภาพจะต้องใช้เวลาในการถ่ายไม่ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัย และความสะดวกในการทำงาน เมื่อได้มุมถ่ายภาพกว้างของสถานที่ที่ต้องการแล้วจึงวางกล้องถ่ายภาพบนขาตั้งกล้อง ซึ่งมีลำดับการถ่ายภาพดังนี้

1 ถ่ายภาพให้มีความใกล้เคียงกับสถานที่จริงมากที่สุด โดยไม่ใช้ ฟิลเตอร์ ND หรือฟิล์มติดรถยนต์ใด ๆ

2 ถ่ายภาพโดยปรับตั้งค่ากล้องให้มีความเร็วชัตเตอร์ต่ำที่สุดเท่าที่จะปรับได้ โดยไม่ให้อาจมีความขาวโพลน (Over)

3 ถ่ายภาพด้วยการสวมหน้าเลนส์ด้วยฟิลเตอร์ ND และปรับตั้งค่ากล้องให้มีความสมดุลของภาพให้อยู่ในระดับที่มีความพอดีของแสง

4 ถ่ายภาพด้วยการสวมหน้าเลนส์ด้วยฟิล์มติดรถยนต์ลำดับที่ 1 และปรับตั้งค่ากล้องให้มีตรงกับค่าเดียวกันกับค่าที่ตั้งถ่ายด้วยฟิลเตอร์ ND

5 ถ่ายภาพด้วยการสวมหน้าเลนส์ด้วยฟิล์มติดรถยนต์ลำดับที่ 2 ไปจนถึงลำดับที่ 15 โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนมุมกล้องหรือขนาดภาพ

6 นำภาพถ่ายจากทุกสถานที่มาจัดลงในคอมพิวเตอร์โปรแกรม Adobe Photoshop Light - room ซึ่งจะตั้งค่าหลักพื้นฐานคือ White Balance, Exposure, Brightness, Contrast, Saturation และ Graduated filter ให้ได้ตามมาตรฐานแบบเดียวกันทุกภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อคณะผู้วิจัยได้ถ่ายภาพในแต่ละภาพ คณะผู้วิจัยจะกรอกข้อมูลสำคัญต่างๆ ได้แก่ หมายเลขภาพที่บันทึกว่าเป็นภาพที่ถ่ายด้วยฟิลเตอร์ ND หรือเป็นภาพที่ถ่ายด้วย ตัวอย่างฟิล์มติดรถยนต์ซีรียี่ใด หมายเลขใด

ลงในใบบันทึกงานทุกครั้งที่ยืนยันภาพ และเมื่อปรับแต่งภาพในคอมพิวเตอร์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะทำการนำลงในภาพโดยระบุว่าเป็นภาพที่เกิดจากการใช้ฟิล์มติดรถยนต์ซีรียี่ใดลงในภาพถ่ายเพื่อไม่ให้สับสน หลังจากนั้นนำภาพมาเตรียมประเมินผลการทดสอบ โดยล้างอัดภาพถ่ายขนาด 5x7 นิ้ว และไฟล์ภาพคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของคุณภาพของภาพในการประยุกต์ใช้ฟิล์มติดรถยนต์แทนฟิลเตอร์ ND

เกณฑ์ในการเปรียบเทียบในการทดลองถ่ายภาพ

เกณฑ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบในการทดลองถ่ายภาพทั้งจากฟิลเตอร์ ND และฟิล์มติดรถยนต์ มีดังต่อไปนี้

1 สถานที่ที่ใช้ในการ ถ่ายภาพจะเป็นสถานที่เดียวกัน ซึ่งได้แก่

- 1.1 อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด อำเภอเมือง จ.ระยอง
- 1.2 น้ำตกเขาชะเมา-เขาวง อำเภอเขาชะเมา จ.ระยอง
- 1.3 อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

2 ช่วงเวลาที่ใช้ในการทดลองถ่ายภาพจะเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกันมากที่สุด คือประมาณไม่เกิน 30 นาที ต่อการถ่ายภาพในแต่ละครั้ง

3 สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ในขณะที่ทำการถ่ายภาพ ต้องมีสภาพที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ภาพถ่ายโดยผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพถ่ายโดยผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการถ่ายภาพจากฟิลเตอร์ ND และฟิล์มติดรถยนต์ ดังแสดงเกณฑ์ต่อไปนี้

1 ความคมชัดของภาพ หมายถึง ภาพที่ถ่ายได้มีความชัดจนมีรายละเอียดครบสมบูรณ์

2 ความเปรียบต่างของแสง หมายถึง รายละเอียดของเงา และจุดที่มีแสงมาก (ความเข้มข้นและตัดกันของแสง)

3 เกรนภาพ หมายถึง ความไม่สม่ำเสมอของความสว่างของสี หรือที่เรียกกันว่าเกิดสัญญาณรบกวนในภาพ (Noise)

4 ระดับความเข้มข้นของสี หมายถึง การวัดปริมาณของสีที่กำหนด เช่น จืดจาง, จาง, อ่อน, เข้มข้น, เข้ม, แก่ ที่ตรงกับวัตถุที่ถ่ายภาพ

ในกรณีของความถูกต้องของสีหรือระดับความเข้มข้นของสี นั้น คณะผู้วิจัยจะใช้ตารางสี (ColorChecker Color Rendition Chart) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นเกณฑ์ให้ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวใช้เพื่อตัดสินใจให้ความเห็นในการประเมินผล

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคุณภาพของภาพถ่ายตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

คะแนนเฉลี่ย

ความหมาย

4.51-5.00 คุณภาพของภาพถ่ายอยู่ในระดับดีที่สุด

3.51-4.50 คุณภาพของภาพถ่ายอยู่ในระดับดีมาก

2.51-3.50 คุณภาพของภาพถ่ายอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 คุณภาพของภาพถ่ายอยู่ในระดับต่ำ

1.00-1.50 คุณภาพของภาพถ่ายอยู่ในระดับต่ำที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยจะสรุปผลของการเปรียบเทียบที่ได้จากตารางเปรียบเทียบโดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ซึ่งจะสรุปออกมาเป็นค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และรายงานผลในรูปแบบแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน (1) ผลการประเมินของภาพถ่ายทดลองจากการใช้ฟิล์มดิตรถยนต์ (แสดงในตารางที่ 2) (2) ผลการประเมินของภาพถ่ายทดลองเปรียบเทียบกับการถ่ายภาพที่ใช้ฟิลเตอร์ ND (แสดงในตารางที่ 3) ดังต่อไปนี้

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยภาพถ่ายทดลองจากการใช้ฟิล์มดิตรอยนัต

รุ่น	ความคมชัดของภาพ		ความเปรียบต่างของแสง		เกรนภาพ		ระดับความเข้มข้นสีที่ถูกต้อง		ผลของภาพโดยรวม	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. Special Series รุ่น L 80BL special	3.40	1.817	3.80	1.095	3.40	1.673	2.80	0.837	2.80	0.837
2. Special Series รุ่น L 40 Digital CTX	3.60	0.894	3.60	0.894	3.00	0.707	2.40	0.894	2.40	1.140
3. Special Series รุ่น L 05 Digital CTX	3.60	0.894	3.20	0.447	3.40	0.548	2.80	0.837	2.80	0.837
4. Mystery Series รุ่น LX 05MGSRPS	3.00	0.707	3.40	0.548	3.60	0.894	3.40	0.894	3.00	1.225
5. Mystery Series รุ่น LX 30MGSRPS	2.60	0.894	3.00	1.225	3.40	1.342	2.20	0.837	2.60	0.894
6. Mystery Series รุ่น LX 40MGSRPS	3.60	1.517	3.20	1.304	3.20	1.304	3.20	1.304	3.20	1.304
7. Executive Series รุ่น APL 50NSRPS	3.80	0.837	3.80	0.447	4.20	0.837	4.00	1.000	4.20	0.837
8. Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS	4.00	1.225	3.60	0.894	4.00	1.000	4.20	0.837	3.40	1.342
9. Executive Series รุ่น ARL 20NSRPS	3.60	0.848	3.40	0.548	3.80	0.447	3.00	0.000	3.20	0.447
10. Genius Series รุ่น ANL 35NSRPS	3.00	0.0	3.00	0.707	3.00	0.000	2.80	0.447	2.80	0.447
11. Genius Series รุ่น ANL 20NSRPS	3.00	0.707	3.40	0.894	3.80	0.447	3.00	0.000	3.00	0.707
12. Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS	4.40	0.548	4.40	0.548	4.20	0.837	3.00	0.707	3.80	0.447
13. POP Series รุ่น POP50NSRPS	3.40	0.548	3.20	0.447	3.20	0.447	3.00	0.000	3.40	0.894
14. POP Series รุ่น POP35BKS RPS	2.80	0.837	2.60	0.548	2.80	0.837	2.60	0.548	2.80	0.837
15. POP Series รุ่น POP05CSRPS	3.80	1.643	3.20	0.447	4.40	0.548	4.00	0.707	4.20	0.837

ตารางที่ 3 ผลการวิจัยภาพถ่ายทดลองเปรียบเทียบกับภาพถ่ายที่ใช้ฟิลเตอร์ ND

รุ่น	ความคมชัดของภาพ		ความเปรียบต่างของแสง		เกรนภาพ		ระดับความเข้มข้นสีที่ถูกต้อง		ผลของภาพโดยรวม	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. Special Series รุ่น L 80BL special	3.40	1.817	3.60	1.517	3.60	1.342	2.80	0.837	2.20	0.837
2. Special Series รุ่น L 40 Digital CTX	3.60	0.994	4.00	0.707	4.00	0.707	2.40	0.894	2.60	0.894
3. Special Series รุ่น L 05 Digital CTX	3.60	0.894	3.40	0.548	2.80	0.837	2.80	0.837	2.40	1.342
4. Mystery Series รุ่น LX 05MGSRPS	3.00	0.707	3.40	0.548	3.60	0.894	3.40	0.894	3.20	0.837
5. Mystery Series รุ่น LX 30MGSRPS	2.60	0.894	3.00	1.225	3.40	1.342	2.20	0.837	2.60	0.894
6. Mystery Series รุ่น LX 40MGSRPS	3.60	1.517	3.00	1.414	3.20	1.304	3.20	1.304	3.20	1.304
7. Executive Series รุ่น APL 50NSRPS	3.80	0.837	3.80	0.447	4.20	0.837	4.20	0.837	4.20	0.837
8. Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS	4.00	1.225	3.40	1.342	4.00	1.000	4.20	0.837	3.60	0.894
9. Executive Series รุ่น ARL 20NSRPS	3.20	1.095	3.40	0.548	3.80	0.447	3.00	0.000	3.20	0.447
10. Genius Series รุ่น ANL 35NSRPS	3.00	0.000	3.00	0.707	3.00	0.000	2.80	0.447	2.80	0.447
11. Genius Series รุ่น ANL 20NSRPS	2.80	1.095	3.40	0.894	3.80	0.447	3.00	0.000	2.20	1.095
12. Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS	4.40	0.548	4.40	0.548	4.20	0.837	3.00	0.707	3.80	0.447
13. POP Series รุ่น POP50NSRPS	3.40	0.548	3.20	0.447	3.20	0.447	3.00	0.000	3.40	0.894
14. POP Series รุ่น POP35BKS RPS	2.80	0.837	2.60	0.548	2.80	0.837	2.60	0.548	2.80	0.837
15. POP Series รุ่น POP05CSRPS	3.80	1.643	3.20	0.447	4.40	0.548	4.00	0.707	4.20	0.837

สรุปผลการวิจัย

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาประเมินผลของภาพถ่ายทดลองจากการใช้ฟิล์มติดรถยนต์ทดแทนฟิลเตอร์ ND สรุปได้ 2 ประเด็น ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคุณภาพ

รุ่นฟิล์มติดรถยนต์	ระดับคุณภาพของ ภาพถ่ายด้วยฟิล์มติด รถยนต์	ระดับคุณภาพจากการ เปรียบเทียบภาพถ่ายด้วย ฟิล์มติดรถยนต์ทดแทน ฟิลเตอร์ ND
1. Special Series รุ่น L 80BL special	ปานกลาง	ปานกลาง
2. Special Series รุ่น L 40 Digital CTX	ปานกลาง	ปานกลาง
3. Special Series รุ่น L 05 Digital CTX	ปานกลาง	ปานกลาง
4. Mystery Series รุ่น LX 05MGSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
5. Mystery Series รุ่น LX 30MGSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
6. Mystery Series รุ่น LX 40MGSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
7. Executive Series รุ่น APL 50NSRPS	ดีมาก	ดีมาก
8. Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS	ดีมาก	ดีมาก
9. Executive Series รุ่น ARL 20NSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
10. Genius Series รุ่น ANL 35NSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
11. Genius Series รุ่น ANL 20NSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
12. Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS	ดีมาก	ดีมาก
13. POP Series รุ่น POP50NSRPS	ปานกลาง	ปานกลาง
14. POP Series รุ่น POP35BKS RPS	ปานกลาง	ปานกลาง
15. POP Series รุ่น POP05CSRPS	ดีมาก	ดีมาก

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า ระดับคุณภาพของภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ที่ทำให้ได้คุณภาพภาพถ่ายออกมาได้ในระดับดีมากมี 4 รุ่น ได้แก่ 1) Executive Series รุ่น APL 50NSRPS 2) Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS 3) Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS และ POP Series รุ่น POP05CSRPS ส่วนรุ่นอื่น ๆ มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ทดแทนฟิลเตอร์ ND มี 4 รุ่นที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้ทดแทนฟิลเตอร์ ND ได้แก่ 1) Executive Series รุ่น APL 50NSRPS 2) Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS 3) Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS และ POP Series รุ่น POP05CSRPS ส่วนรุ่นอื่น ๆ มีคุณภาพจากการเปรียบเทียบภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ทดแทนฟิลเตอร์ ND อยู่ในระดับปานกลาง

การอภิปรายผลการวิจัย

ระดับคุณภาพของภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ที่ทำให้ได้คุณภาพภาพถ่ายออกมาได้ในระดับดีมากมี 4 รุ่น ได้แก่ 1) Executive Series รุ่น APL 50NSRPS 2) Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS 3) Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS และ 4) POP Series รุ่น POP05CSRPS และเมื่อเปรียบเทียบภาพถ่ายด้วยฟิล์มติดรถยนต์ทดแทนฟิลเตอร์ ND มี 4 รุ่นที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้ทดแทนฟิลเตอร์ ND เช่นเดียวกัน ซึ่งการถ่ายภาพในขณะที่แสงแดดจ้าเกินไปจนไม่สามารถปรับหน้ากล้องได้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับรูรับแสง หรือความเร็วของชัตเตอร์ ในกรณีนี้เราสามารถแก้ไขได้โดยใช้ฟิลเตอร์ปรับความเข้มของแสงให้เป็นกลาง (Neutral Density Filter) ซึ่งจะขอเรียกง่ายๆ ว่า ฟิลเตอร์ลดแสง ในการใช้ฟิลเตอร์ชนิดนี้มีข้อดีตรงที่ไม่ทำให้สภาพของสีที่เป็นอยู่

ตามธรรมชาติเปลี่ยนแปลงปัญหาที่เกิดจากการถ่ายภาพ ในขณะที่มีแสงจ้า เช่น ตามชายหาดทราย ที่มีแสงสะท้อนมากมายในเวลาเที่ยงวันก็ดี การถ่ายภาพด้วยฟิล์มที่มีความไวสูงก็ดี การถ่ายภาพด้วยการตั้งความเร็วของชัตเตอร์ให้มีความเร็วสูงสุดแล้ว หรือเปิดรับแสงให้มีขนาดเล็กสุดก็ยังไม่สามารถถ่ายภาพตามที่ต้องการได้ เนื่องจากปริมาณแสงจ้าเกินไปจึงควรใช้ฟิลเตอร์เพื่อลดแสง (เก็อกูล คุปรัตน์, 2529: 153-154) ฟิลเตอร์ (Filter) หรือที่เราเรียกกันว่า “แผ่นกรองแสง” เพื่อใช้ประโยชน์ในการถ่ายภาพ และในการศึกษาครั้งนี้ใช้ฟิลเตอร์ ND (Neutral Density) ฟิลเตอร์ชนิดนี้คือฟิลเตอร์สำหรับลดแสง เหมาะสำหรับภาพที่ต้องการใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำ ๆ เช่น การถ่ายภาพน้ำตกให้แลดูนุ่มนวลไม่แข็งกระด้างเป็นต้น ปริมาณของแสงที่ลดลงไปขึ้นอยู่กับว่าเราใช้ฟิลเตอร์เบอร์อะไร ซึ่งมีอยู่หลายเบอร์ด้วยกัน เช่น เบอร์ 4 ลดแสงไป 2 สตอป เบอร์ 8 ลดแสงไป 3 สตอปเป็นต้น ถ้าแม้ว่าฟิลเตอร์ชนิดนี้จะดูเป็นสีเทา แต่ภาพที่ได้ จะมีสีสันทันกับที่เหมือนกับการไม่ได้ใช้ฟิลเตอร์อะไรเลย โดยทั่วไปฟิลเตอร์ ND (สุมิตรา ชันตยา ลงกต, 2534: 72-73) ดังนั้น ฟิล์มดิตรถยนต์ทั้ง 4 รุ่น ที่นำมาใช้ทดแทนฟิลเตอร์ ND ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณสมบัติของฟิล์มดิตรถยนต์มีคุณสมบัติช่วยลดแสงจ้า ให้ความรู้สึกสบายตา ในยามขับขี่ และช่วยลดความเครียดของดวงตา ในภาวะที่แดดจัด ๆ หรือแม้แต่ตอนเช้าที่แสงแดดอ่อนๆ แต่ที่ส่องเข้าตานั่น แสงแดดก็ยังเป็นปัญหาสำคัญ สำหรับผู้ที่ต้องการขับรถทุกคน เพราะการมองผ่านกระจกออกไปยังถนนที่แสงแดดจัดนั้น เป็นสาเหตุให้ดวงตาคิดความเครียดเมื่อยล สายตาเสีย ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ ส่วนผู้ที่ขับขี่รถยนต์ที่ติดฟิล์มกรองแสงนั้น ก็จะเป็นการช่วยลดแสงจ้าทำให้ทัศนวิสัยหรือการมองเห็น ในขณะขับขี่มีประสิทธิภาพเต็มที่ รู้สึกสบายตาและไม่เกิดความเมื่อยล้า (สมาคมฟิล์มกรองแสงแห่งประเทศไทย, 2557) โดยที่ฟิล์มดิตรถยนต์ Executive Series รุ่น APL 50NSRPS สีควันบุหรี แสงสามารถส่องผ่านได้ 46% การสะท้อนแสง 13% และยังเป็น ฟิล์มที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้ที่ต้องการให้รถของคุณสวยงามแบบคลาสสิก โทน

ธรรมชาติ สบายตา สามารถเลือกติดตั้งได้ทั้งแบบกระจก รอบคัน หรือเฉพาะกระจกบานหน้าในกรณีที่เลือกติดฟิล์มบานหลังและข้างเป็นฟิล์มเข้มก็ได้ ในขณะที่ฟิล์มดิตรถยนต์รุ่น Executive Series รุ่น ARL 35NSRPS สีควันบุหรี แสงสามารถส่องผ่านได้ 37% การสะท้อนแสง 18% ซึ่งฟิล์มรุ่นนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบฟิล์มเข้มปานกลาง แต่กันความร้อนได้สูง ให้ความรู้สึก เรียบหรู สง่างาม ส่วนฟิล์มดิตรถยนต์รุ่น Genius Series รุ่น ARL 05CSRPS สีชาโคลเข้ม แสงสามารถส่องผ่านได้ 8% การสะท้อนแสง 8% เป็นฟิล์มที่มีโทนสีเข้มที่สุด กันความร้อนได้สูงถึง 62% และ Series รุ่น POP05CSRPS สีชาโคลเข้ม แสงสามารถส่องผ่านได้ 9% การสะท้อนแสง 8% เป็นฟิล์มที่มีโทนสีเข้มที่สุด กันความร้อนได้สูงถึง 62% (ลามิน่าฟิล์ม, 2557) ดังนั้น การนำฟิล์มดิตรถยนต์มาใช้แทนฟิลเตอร์อาจเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับช่างภาพที่ต้องการประหยัดต้นทุน และได้มุมมองของการถ่ายภาพที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งจากผลการวิจัยฟิล์มดิตรถยนต์รุ่นอื่น ๆ ถึงแม้จะมีมีคุณภาพของภาพที่ถ่ายอยู่ในระดับปานกลาง ก็อาจจะนำมาใช้ทดแทนได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1 องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไปที่อยู่ในวงการถ่ายภาพนิ่ง (Still picture) สามารถจะนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการถ่ายภาพ โดยประยุกต์ใช้ฟิล์มดิตรถยนต์แทนฟิลเตอร์ ND ซึ่งจะทำให้ลดทอนค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสามารถไปใช้สร้างสรรค์ผลงานให้มีลักษณะที่พิเศษแตกต่างออกไปได้อีกด้วย

2 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ประกอบในการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพนิ่ง เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรทำการวิจัยเชิงทดลองในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยเจาะลึกไปที่ฟิล์มดิตรถยนต์รุ่นที่ผลการวิจัย

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

ออกมาว่าสามารถทดแทนฟิลเตอร์ ND ได้ โดยการนำเอาฟิล์มรุ่งดั่งกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อบอกถึงคุณภาพของฟิล์มที่จะใช้ในการถ่ายภาพในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอนถูกต้อง

2 ควรทำการวิจัยเชิงทดลองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำฟิล์มดิตรถยนต์มาประยุกต์ในการถ่ายภาพเคลื่อนไหว (Motion picture)

3 ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้ที่ได้ชมภาพที่ใช้ฟิล์มดิตรถยนต์มาประกอบการถ่ายภาพ เพื่อนำคำติชมต่าง ๆ มาปรับปรุงใช้ในถ่ายภาพดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรกรรัตน์ ยศไกร. (2551). การถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

เกื้อกุล คู่ปรัดน์. (2529). การผลิตภาพถ่ายสี. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

ลามิน่าฟิล์ม. (2557). ฟิล์มกรองแสงป้องกันความร้อนจากแสงแดดได้อย่างไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557 จาก <http://www.laminafilms.com/main.php?hm=faq&op=knowledge&faq=7>

สมาคมฟิล์มกรองแสงแห่งประเทศไทย. (2557). เกร็ดความรู้เรื่องฟิล์มกรองแสง. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557 จาก <http://www.twfa.or.th/news-KnowBasic.html>

สุมิตรา ชันตยาหลงกต. (2534). ทฤษฎีถ่ายภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท สารมวลชน จำกัด.

สุรสีห์ ฉิ่งฉิน. (2535). กล้องสะท้อนภาพเลนส์เดี่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้งส์.

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและการใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทย ของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผกาเพ็ญ จรุงแสง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ เปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติ ก่อนและหลังการเรียน และ เปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ก่อนและหลังการเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น นักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2/2555 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักศึกษาชาวต่างประเทศ

¹ นักศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

The Effects of Learning Management Using Stimulation and Role Play and a Computer Assisted Instruction Program on Thai Language Listening and Speaking Abilities of First Year Foreign Students at Kasem Bundit University

Pakapen Jaroonsang¹

Abstract

This research aimed to compare the abilities of first year foreign students before and after learning management using stimulation and role play, and to compare Thai language listening and speaking abilities of first year foreign students before and after learning management using a computer assisted instruction program.

The sample consisted of 50 first year foreign students at Kasem Bundit University, in the second semester, 2012 academic year, obtained by cluster random sampling. The employed research instruments were learning management plans using stimulation and role play, learning management plans using a computer assisted instruction program, and Thai language listening and speaking abilities tests.

The research revealed that the post-learning Thai language listening and speaking abilities of first year foreign students who learned by using stimulation and role play were significantly higher than their pre-learning abilities at .05 level; and the post-learning Thai Language listening and speaking abilities of first year foreign students who learned by using a computer- assisted instruction program were significantly higher than their pre-learning abilities at .05 level.

Keywords: Learning management, Stimulation, Role play, Computer assisted instruction program, Foreign students

---

¹ Student, Master of Education (Curriculum and Instruction) Programme, SuKhothai Thammathirat Open University

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ ของคนในชาติให้มีความเป็นไทย และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และความสามารถเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความพร้อมความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจอีกทั้งให้มีการอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่กับวัฒนธรรมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร ความคิด ความเข้าใจ รักการอ่านแสวงหาความรู้ สังคม ได้ก็ตามหากมีผู้คนที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม หรือ การใช้ภาษาย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคในด้านการติดต่อสื่อสาร ทำให้มนุษย์มีความจำเป็นต้องเรียนภาษาอื่น ๆ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากกว่าหนึ่งภาษา(อาทิตยา จตุทอง, 2549) โดยเฉพาะภาษาที่มีความเกี่ยวข้องและมีประโยชน์กับตนเองมากที่สุด (กฤษณา สุภาพักตร์, 2551) สำหรับชาวต่างประเทศที่เข้ามาศึกษา และ ทำงานในประเทศไทยนั้น(ฐิติมา งามโชคสมุทร, 2555)การเรียนรู้อาษาและวัฒนธรรมไทยส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ ชาวต่างประเทศนิยมมาศึกษาต่อ และ ทำงานในประเทศไทยมากขึ้น เห็นได้จากการเปิดสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศในหลักสูตรต่างๆ ในประเทศไทยและในต่างประเทศ ทำให้การสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของการสอนที่มีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตทำการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศโดยมีจุดประสงค์ในการเรียนต่าง ๆ กัน เช่น เรียนภาษาไทยเพื่อการทำงาน เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย และเพื่อการศึกษาต่อโดยเฉพาะ การนำสถานการณ์จำลอง

บทบาทสมมติ และ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (ญัฐกร สงคราม, 2554) ประกอบการสอนภาษาไทยจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ในเรื่อง การฟัง และการพูดภาษาไทยรวมถึงการสนทนาด้วย หากผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสนทนา ด้วยตัวเองจากสื่อที่มีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในการสนทนามากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังลดภาระการสอนของผู้สอนภาษาไทยได้อีกด้วยซึ่งสามารถเรียนรู้บทเรียนได้ด้วยตนเอง และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติ ก่อนและหลังการเรียน

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ก่อนและหลังการเรียน

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยมีกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม เขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ดังนี้

O1 X O2

O3 X O4

เมื่อ O1 แทนการวัดก่อนการทดลองกับกลุ่ม สอนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติ

เมื่อ O2 แทนการวัดหลังการทดลองกับกลุ่มสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติ

เมื่อ O3 แทนการวัดก่อนการทดลองกับกลุ่มสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

เมื่อ O4 แทนการวัดหลังการทดลองกับกลุ่มสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

X แผนการจัดกระทำทดลอง (Treatment)

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทย ของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

2. ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทย ของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความสามารถในการฟังและพูดภาษาไทย ของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต บทบาทสมมติกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิทยาเขตร่มเกล้า ภาคเรียนที่ 2/2555 จำนวน 100คน

กลุ่มตัวอย่าง

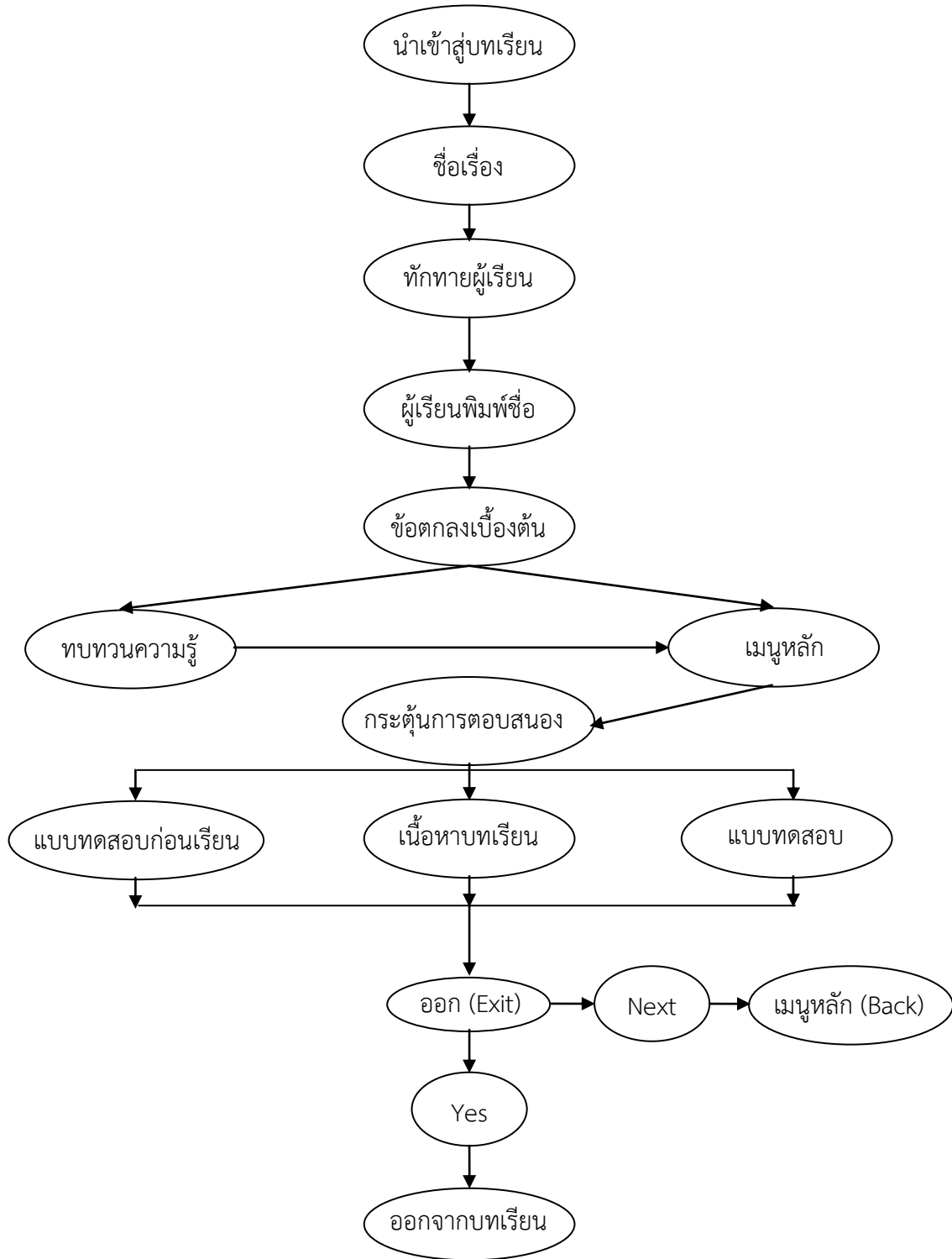
กลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จากนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิทยาเขตร่มเกล้าที่กำลังเรียนในภาคเรียน 2/2555 โดยการสุ่มมาจำนวน 2 ห้องเรียน จากนักเรียน 4 ห้องจากนั้นทำการทดลองสอนโดยวิธีต่างกัันดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบคือ

1 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติวิชาภาษาไทย เรื่อง “ การสนทนา ” จำนวน 10 แผน แยกตามเนื้อหาการสนทนาในชีวิตประจำวัน

2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทยเรื่อง “ การสนทนา ” แยกตามเนื้อหาการสอนในชีวิตประจำวัน จำนวน 10 หัวข้อ เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ร่วมกับโปรแกรมอื่นที่ใช้ในการนำเสนอเทคนิคพิเศษ เช่น วิดีทัศน์ แอนิเมชัน ประกอบการเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3 ท่าน และดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงโครงสร้างของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ตัวลงแล้วนำคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

เครื่องมือในการวัด ประกอบด้วย

1 แบบวัดความสามารถในการฟังภาษาไทย เรื่อง การสนทนา ได้แก่ การทักทาย การแนะนำตนเอง การแนะนำผู้อื่น การสั่งอาหาร การซื้อของ การขึ้นรถโดยสาร การพูดโทรศัพท์ การเช่าบ้าน การไปโรงพยาบาล และการสอบถามสถานที่ จำนวน 25 ข้อ

2 แบบวัดความสามารถในการพูดภาษาไทย เรื่อง การสนทนา ได้แก่การทักทาย การแนะนำตนเอง การแนะนำผู้อื่น การสั่งอาหาร การซื้อของ การขึ้นรถโดยสาร การพูดโทรศัพท์ การเช่าบ้าน การไปโรงพยาบาล และการสอบถามสถานที่ จำนวน 25 ข้อ

การจัดทำแบบทดสอบนำแบบทดสอบในการดำเนินการทดลองแผนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง กับบทบาทสมมติได้แก่ การทักทาย การแนะนำตนเอง การแนะนำผู้อื่น การสั่งอาหาร การซื้อของ การขึ้นรถโดยสาร การพูดโทรศัพท์ การเช่าบ้าน การไปโรงพยาบาล และการสอบถามสถานที่ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบในเนื้อหา และแก้ไขความถูกต้องและความเหมาะสมกับภาษาและตัวเลือก และตัวลง

นำผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

แผนการสอนนำแผนการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลอง กับบทบาทสมมติไปใช้ปฏิบัติการสอนนักศึกษา กลุ่มทดลองสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอนเอง

นำแผนการจัดการที่เรียนรู้ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องการสนทนา ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบในเนื้อหา แก้ไขความถูกต้อง และความเหมาะสมกับภาษา ตัวเลือก และ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและพูดภาษาไทย เรื่อง การสนทนา ไปทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อนำคะแนนมาประกอบการวิเคราะห์สถิติ

2 ดำเนินการสอน เรื่อง “ การสนทนา ” ในชีวิตประจำวัน คือ การทักทาย การแนะนำตนเอง การแนะนำผู้อื่น การสั่งอาหาร การซื้อของ การขึ้นรถโดยสาร การพูดโทรศัพท์ การเช่าบ้าน การไปโรงพยาบาล และการสอบถามสถานที่ กับนักศึกษาชาวต่างประเทศ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิทยาเขตร่มเกล้า ภาคเรียนที่ 2/2555ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที โดยกลุ่มแรกใช้สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอง สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3 หลังจากสิ้นสุดลงแล้ว นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและพูดภาษาไทย เรื่อง “ การสนทนา ” ฉบับเดิมไปทดสอบหลังสอนกับกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม อีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 50 เปอร์เซ็นต์ แบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคำนวณหาค่า p และ r โดยใช้สูตร เป็นสัญลักษณ์แทนค่าอำนาจจำแนก

จำนวนคนในกลุ่มสูง(ทดลองสอน)จะเท่ากับจำนวนคนในกลุ่มต่ำ(ควบคุมการสอน) เสมอ ถ้ากลุ่มสูง

ทุกคนตอบข้อนั้นถูกหมดและกลุ่มต่ำทุกคนตอบข้อนั้น ผิดหมด จะได้ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 1.00 (รศ.ดร.บุญ ชม ศรีสะอาด : 58-66)

$$\text{จากสูตร } p = \frac{H + L}{NH + NL}$$

$$r = \frac{\text{จำนวนคนตอบ ถูกในกลุ่ม สูง} - \text{จำนวนคนตอบ ถูกในกลุ่ม ต่ำ}}{\text{จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ}}$$

2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบการใช้สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการสนทนาภาษาไทย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดย

1 วิเคราะห์แปรปรวนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองของการใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการสนทนาภาษาไทย ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ T - Test แบบ Independent

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยการใช้สถานการณ์จำลอง กับบทบาทสมมติและการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความสามารถในการฟัง และการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง และการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรู้โดยการใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ดังแสดงตามตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผลการศึกษาค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการฟังภาษาไทยหลังทดลองสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนสูงสุดของกลุ่มทดลองเท่ากับ 30.08 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบทางการเรียนก่อนเรียนกลุ่มทดลองเท่ากับ 7.19 ส่วนค่าคะแนนแบบทดสอบทางการเรียนของกลุ่มควบคุมเท่ากับ 13.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบทางการเรียนภาษาไทยหลังเรียนของกลุ่มควบคุมเท่ากับ 3.32 แสดงว่าการเรียนรู้โดยการใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติก่อนการเรียนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติก่อนและหลังการทดสอบ

	n	$\bar{X}$	S.D.	t
หลังการสอน	25	30.0800	7.19907	20.892
ก่อนการสอน	25	13.7040	3.32502	

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก่อนและหลังการทดสอบ

	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการเรียน	25	17.3148	3.14831	27.474
หลังการเรียน	25	37.1200	6.80270	

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการพูดภาษาไทยหลังการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มก่อนการเรียนเท่ากับ 17.31 และค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 3.14 ส่วนค่าคะแนนแบบทดสอบทางการเรียนหลังการเรียนเท่ากับ 37.12 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.80

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน S.D. และค่าสถิติที (t) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หลังการทดลองของกลุ่มที่สอนโดยสถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติกับและกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

	n	$\bar{X}$	S.D.	t
สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติ ใช้คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน	25	37.1200	6.802	27.283*
	25	17.2992	3.148	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หลังเรียนของกลุ่มที่สอนโดยใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มที่สอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติมีความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยหลังทดลองสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนสูงสุดของกลุ่มที่สอนโดยใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติเท่ากับ 30.08 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 7.19 และค่าคะแนนแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการสอนเท่ากับ 13.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังเรียนเท่ากับ 3.32 แสดงว่าการใช้สถานการณ์จำลอง มีส่วนทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ได้แสดงออก และทำกิจกรรม ส่งผลให้การเรียนมีความสุข สนุกสนาน และ เข้าใจมากยิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

จากการวิจัยผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและการใช้

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความสามารถในการฟังและการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แสดงว่า การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติและบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาไทย ผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์จำลองกับบทบาทสมมติส่งผลให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากเนื้อหา นั้น ๆ มีส่วนทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ได้แสดงออก และการทำกิจกรรมเหมาะสมกับผู้เรียน ส่งผลให้การเรียนมีความสุข สนุกสนาน นอกเหนือจากนี้ยังได้พัฒนากระบวนการคิด เพิ่มพูนความรู้ทางด้านคำศัพท์ที่ใช้ในการสนทนา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สนทนาแสดงความคิดเห็นของตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้แสดงออกมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเรียนอย่างต่อเนื่องสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยขั้นต่อไป

1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดให้มีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูผู้สอนควรให้นักศึกษาได้มีโอกาส ฝึกทักษะทางการเรียนรู้ทางบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปพัฒนาและใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน

2 การเรียนการสอนภาษา ควรจัดให้มีการแสดงสถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติอย่างต่อเนื่องและ สม่่าเสมอ ประกอบการเรียนการสอน ส่งผลให้นักศึกษาสนุกกับการเรียน และสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). การสอนภาษาไทยให้อ่านออกเขียนได้โดยวิธีแจกลูก สะกดคำ. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- กฤษณา สุภาพักตร์. (2551). แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงควบกล้ำสำหรับชาวต่างชาติ. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ฐิติมา งามโชคสมุทร.(2555). ชุดการสอนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นเพื่อการทำงานสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ในบริษัท อินโดรามา โพลีเมอร์ส จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาทิตยา จตุทอง. (2549). การรับรู้วัฒนธรรมไทยของผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญชม ศรีสะอาด. (2512). การวิเคราะห์ข้อทดสอบ, พัฒนาวัดผล. กรุงเทพฯ: ปรีดาการพิมพ์

การซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย

วิชัย โสสุวรรณจินดา¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาว่า มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่ มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การซื้อเสียงได้ดำเนินการโดยวิธีการใด และ หากจะมีการป้องกันมิให้มีการซื้อเสียงจะดำเนินการได้อย่างไร

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ข้อสรุปว่าการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีอยู่จริง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการซื้อเสียง คือ ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย เขตเลือกตั้งใหญ่ ทำให้ผู้สมัครต้องอาศัยห้วคะแนนที่เป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมาช่วยในการหาเสียง นอกจากนี้กระบวนการสอบสวนผู้กระทำผิดล่าช้า และมีขาดหลักฐานที่จะเอาผิดต่อผู้ซื้อเสียงได้ ทำให้ผู้ซื้อเสียงไม่เกรงกลัว ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่เจ้าหน้าที่เองยังขาดทักษะในการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อเอาผิดผู้ซื้อเสียง และขาดความร่วมมือจากประชาชนที่รู้เห็นกับการซื้อเสียง แนวทางการแก้ไขปัญหาคือเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนที่จะไม่ยอมรับการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง จัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อเอาผิดผู้ซื้อเสียง ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการสอบสวนให้มีความรวดเร็วมากขึ้น จัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยสอดส่องการซื้อเสียงโดยมีการให้รางวัลแก่ผู้ชี้ช่อง และมีการลงโทษผู้ซื้อเสียงในการเลือกตั้งอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะอื่นในการป้องกันการซื้อเสียงได้แก่ ใช้การเลือกตั้งทางอ้อมแทนที่จะเป็นการเลือกตั้งโดยตรง หรือใช้การเลือกตั้งโดยใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง และให้มีองค์กรสรรหาที่เป็นที่ยอมรับ และมีกระบวนการสรรหาที่เป็นธรรม เป็นกลาง ทำหน้าที่สรรหาสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา การซื้อเสียง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Vote Buying in Senator Election in Thailand

Vichai Thosuwonchinda¹

Abstract

This research was intended to study vote buying in senator election to find out the factors causing vote buying and the means to prevent it.

The study was a qualitative research. The result showed that there was vote buying. Factors influencing vote buying were unawareness of the significance of election in democracy of Thai people, the constituencies were so large that the candidates needed help from influential political agents in the constituencies, and the investigation for misconducts in election not only very time consuming but also insufficient evidence. The election officers still lack of skill to investigate, lack of cooperation from witness and lack of efficient way to punish vote buyers. Solutions to these problems lies heavily with the election committee to create awareness of democracy among Thai people, give training for election officers on investigation, review rules and regulations on investigation, organize volunteers to observe and report vote buying and give reward for witnesses and seriously punish people who are involved in vote buying.

Moreover, it is important to change senator election system from direct election to indirect election, or use election of the whole country instead of province- based, or using a central and just committee to select appropriate senators instead of by the general election.

Keywords : Election, Senators, Vote buying.

---

¹ Asst.Prof, Kasem Bundit University

บทนำ

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรก ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทั้งนี้ มาตรา 121 ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้ สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จำนวน 200 คน ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัด คณะกรรมการเลือกตั้งได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 แต่ผลการเลือกตั้ง พบว่ายังมีการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากประชาชน ผู้สมัคร ข้าราชการ โดยพบว่ามีกรกระทำผิด เช่น การแจกเงิน แจกสิ่งของ จัดเลี้ยง สัญญาว่าจะให้ การเรียกร้องสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ การไม่วางตัวเป็นกลางของข้าราชการ รวมทั้งการกล่าวหา กลั่นแกล้งระหว่างผู้สมัครด้วยกันเองเป็นจำนวนมาก และจากการที่มีการทุจริตการกระทำผิดกฎหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้มีการลงคะแนนใหม่ในหลายจังหวัดและหลายครั้ง เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543) ต่อมาเมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ในปี 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้พยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีข้อกำหนดให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา มี จำนวน 150 คน และยังกำหนดให้แยกสมาชิกวุฒิสภาออกเป็น 2 ประเภท (มาตรา 111) ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในแต่ละจังหวัด

จังหวัดละหนึ่งคน จำนวนทั้งหมด 77 คนโดยกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และสมาชิกวุฒิสภาจากการสรรหา จำนวน 73 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่กำหนดให้เท่ากับจำนวนของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง แต่การซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาก็ยังเป็นที่ถูกกล่าวขานกันโดยทั่วไป ดังเห็นได้จากการการร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในปี 2551ซึ่งมีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2551 มีถึง 125 สำนวน ขณะที่การร้องคัดค้านการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มี 19 สำนวน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้สั่งให้ดำเนินคดีให้ฟ้องคดีอาญา 27 ราย และดำเนินคดีฟ้องเป็นคดีแพ่ง 4 ราย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2551) จากผลการร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและการสั่งให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดดังกล่าว ทำให้มีข้อสงสัยว่า มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจริงหรือไม่ มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การซื้อเสียงได้ดำเนินการโดยวิธีการใด และหากจะมีการป้องกันมิให้มีการซื้อเสียงจะดำเนินการได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1 เพื่อศึกษาลักษณะและวิธีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
- 2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
- 3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดการซื้อเสียง

4 หาแนวทางเพื่อป้องกันการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรมต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง 10 คน (จากการเลือกตั้งในปี 2551 และปี 2557) ผู้แทนพรรคการเมือง 3 คน อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน กรรมการการเลือกตั้งในระดับจังหวัด 2 คน กรรมการเลือกตั้งในส่วนกลาง 2 คน และสื่อมวลชนอีก 2 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ทราบถึงลักษณะและวิธีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
- 2 ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
- 3 รับรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการซื้อเสียง
- 4 ให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการซื้อเสียง เพื่อให้เกิดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรมต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ตัวแทน (Representative democracy) ซึ่งแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเพื่อเลือกผู้ทำหน้าที่ผู้แทนของตนทางนิติบัญญัติและการบริหารในทุกระดับการปกครองที่มีกฎหมายให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งในระดับประเทศ คือ การเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ แทนประชาชนในรัฐสภา และรัฐบาลนั่นเอง การเลือกตั้งถือว่าเป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการเรียกร้อง สนับสนุนบุคคล คณะบุคคล หรือพรรคการเมืองให้กระทำ หรือละเว้นกิจกรรมทางการเมืองซึ่งกิจกรรมนั้นมีผลต่อประชาชนส่วนรวม (กระมล ทองธรรมชาติ, 2531)

หลักการสำคัญที่แสดงถึงความชอบธรรมของผู้ที่มาจากการเลือกตั้งนั้นอยู่ที่ว่าการเลือกตั้งนี้ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ 6 ประการ ดังนี้

หลักการเลือกตั้งโดยอิสระ คือจะต้องให้บุคคลผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีโอกาสใช้ดุลพินิจในการเลือกผู้สมัครคนใดอย่างเสรี ไม่มีการกระทำใดในลักษณะการข่มขู่บังคับ จ้างวาน หรือใช้อิทธิพลบีบบังคับให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครคนหนึ่งคนใด

หลักการเลือกตั้งโดยลับ หมายความว่า ผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเท่านั้นที่จะรู้ว่าตนเองลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใด

หลักการเลือกตั้งอย่างเสรี คือการเลือกตั้งที่เปิดโอกาสให้ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้อย่างเสรีและเปิดกว้าง เมื่อมีผู้สมัครมากก็เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีตัวเลือกที่หลากหลาย ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งจึงสามารถเลือกผู้สมัครที่ตรงกับเจตนาารมณ์ของตนมากที่สุด นอกจากนี้ การเลือกตั้งอย่างเสรียัง

หมายความรวมถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยปราศจากการซื้อเสียงด้วย

หลักการเลือกตั้งในระยะเวลาที่กำหนด หมายถึง วาระการดำรงตำแหน่งของผู้ได้รับเลือกตั้ง ต้องมีกำหนดแน่นอน เช่น 4 ปี ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจได้ ตรวจสอบ และประเมินการทำงานของตนว่า มีผลงานมากน้อยเพียงใด สามารถตอบสนองต่อ เจตนารมณ์ของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด

หลักความเสมอภาค หมายความว่า สิทธิในการลงคะแนนเสียงของประชาชนต้องเท่ากัน คนหนึ่งเสียง

และหลักการใช้สิทธิหัวหน้า หมายความว่า การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย ต้องไม่มีข้อจำกัดในการใช้สิทธิ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ ศาสนา สีผิว การศึกษา และอื่น ๆ ทั้งนี้รัฐจะต้องมีการอำนวยความสะดวกให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ไปใช้สิทธิของตน ได้โดยสะดวก และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ทราบถึงสิทธิ และวิธีการใช้สิทธิอย่างกว้างขวางด้วย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สุจิต บุญบงการ, 2527)

ทางด้านแนวคิดในการซื้อขายเสียงนั้น ปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดก็คือ ขนาดของเขตเลือกตั้ง โดยขนาดเลือกตั้งที่ใหญ่ ทำให้ผู้สมัครจึงต้องหา ผู้ช่วยในการหาเสียงในพื้นที่ ซึ่งคนที่ช่วยเหลือผู้สมัครได้ดีที่สุดคือ ผู้ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่มีความผูกพันกับชาวบ้าน เคยให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้าน หรือเป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น บางกรณีหัวหน้า ก็จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในระดับที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับชาวบ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน

กำนัน หัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันก็มีสายสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อไปยังผู้มีอิทธิพลในระดับอำเภอหรือจังหวัดนั้น ในการแจกเงินซื้อเสียงนั้น ผู้สมัครจะส่งเงินไปเป็นทอด ๆ จากผู้มีอิทธิพลในระดับอำเภอหรือจังหวัด ผ่านหัวหน้าคะแนนในระดับหมู่บ้านไปยังชาวบ้านที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งในที่สุดองค์ประกอบ ที่ทำให้เกิดการซื้อขายเสียงในกระบวนการเลือกตั้ง นั้น มี 3 ฝ่าย ได้แก่ ประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และตัวแทนของทางราชการ ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องกับการซื้อขายเสียง เพราะประชาชนที่อยู่ตามชนบทหรือพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ มักจะขาดแคลนสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โรงพยาบาล โรงเรียน หรือบางแห่งขาดแคลนปัจจัย ในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้ง ประชาชนจึงมักเลือกผู้ให้ผลตอบแทนแก่ตนและชุมชน สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น จากการที่ตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ หลังจากการเลือกตั้ง สามารถนำผลประโยชน์มาให้ ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมากมาขายมหาศาลนั่นเอง ที่เป็นแรงจูงใจ ให้ผู้สมัครยอมลงทุนเป็นจำนวนเงินนับสิบล้านบาทเพื่อซื้อเสียง โดยหวังที่จะชนะการเลือกตั้งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา เมื่อประชาชนยอมรับผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียง และการได้รับผลตอบแทนก็กลายเป็นประเพณีนิยมไปแล้วนั้น ผู้สมัครที่ไม่แจกเงินจึงกลายเป็นคนเลี้ยงน้ำใจ ในขณะที่ตัวแทนของทางราชการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล นักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งข้าราชการ ที่มีอำนาจหน้าที่ ที่จะให้คุณให้โทษแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นกลุ่มบุคคลที่มักจะได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจาก

ผู้สมัคร นอกจากจะได้เงินเป็นค่าตอบแทนแล้วยังเอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่นถ้าผู้ที่ตนสนับสนุนได้รับเลือกเข้าไปเป็นสมาชิกวุฒิสภา ก็มักนำความเจริญเข้ามาสู่ท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล ก็จะได้ความดีความชอบ หรือแม้กระทั่งได้รับผลประโยชน์จากการทำธุรกิจร่วมกันด้วย สำหรับข้าราชการที่มีอำนาจหน้าที่ที่จะให้คุณให้โทษแก่นักการเมืองได้นั้น ก็จะได้รับผลตอบแทนในการให้ความร่วมมือเช่นกัน (วิเชียรตันศิริมงคล, 2550) นอกจากนี้มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ป้องกันการใช้เสียงมักไม่ได้ผล การเลือกตั้งใหม่ก็เป็นการสร้างภาระกับผู้จัดการเลือกตั้ง โดยไม่สามารถแก้ไขปัญหาการใช้สิทธิขายเสียงได้ การแก้ปัญหาจึงควรใช้การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและแก้ไขปัญหของตนเอง ซึ่งจะทำให้การใช้เงินซื้อเสียงทำได้น้อยลง (อภิญญาโพธิพิพิธ, 2554)

อย่างไรก็ตาม แม้จะเห็นกันว่า ยังมีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา แต่การมีวุฒิสภาก็ยังมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทย เพราะสามารถป้องกันความเป็นเผด็จการโดยสภาผู้แทนราษฎร เพราะวุฒิสภาสสามารถตรวจสอบหรือหักท้วงการออกกฎหมายให้มีความรอบคอบและถูกต้องมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นเวทีหรือเปิดโอกาสให้บุคคลบางประเภท บางอาชีพ หรือบางตำแหน่งที่มีอำนาจและอิทธิพลในทางเศรษฐกิจและการเมือง มีบทบาททางการเมืองได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ของประเทศไทยที่ผ่านมา 17 ฉบับ มีอยู่ 9 ฉบับที่กำหนดให้มีวุฒิสภา แต่ก็มีเพียง 3 ฉบับที่กำหนดให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง ทั้งพยายาม

กำหนดแนวทางการเลือกตั้งให้แตกต่างจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ใช้จังหวัดเป็นฐานสำหรับการเลือกตั้ง และห้ามผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้ง แต่ผลก็คือ วุฒิสมาชิกเหล่านั้นผ่านการเลือกตั้งเข้ามาส่วนใหญ่มักอาศัยฐานเสียงของพรรคการเมืองหนุนหลัง บางคนยังมีความใกล้ชิดเป็นเครือญาติกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้วุฒิสภายังไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง แม้จะมีการร้องเรียน แต่ก็ไม่สามารถหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ศาลรัฐธรรมนูญก็ยังเห็นว่า การแก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว อันมีที่มาเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมทำให้หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันของระบบ 2 สภา ต้องสูญเสียไปอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ฝ่ายการเมืองสามารถควบคุมอำนาจเหนือรัฐสภาได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ปราศจากการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน อันเป็นการกระทบต่อการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2556)

ผลของการศึกษา

ผลของการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้น เมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้ข้อสรุป ดังนี้

1 การซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีอยู่จริง โดยลักษณะและวิธีการซื้อเสียงมีหลากหลาย ตั้งแต่การให้เงินโดยตรงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การให้เงินผ่านหัวหน้าคะแนน หรือตัวแทน การพาไปเที่ยวดูงาน การให้สัญญาว่าจะให้ ประโยชน์

ต่างๆ ส่วนวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้น สามารถ แยกออกได้ 3 วิธี คือ

วิธีแรก การซื้อเสียงโดยอาศัยเครือข่ายของตนเอง โดยมากจะเป็นกรณีของผู้ที่เคยรับราชการอยู่ในจังหวัดที่ลงรับเลือกตั้ง และยังมีเครือข่ายของตนอยู่ ซึ่งการหาเสียงวิธีนี้ จะใช้เงินไม่มาก และได้รับการสนับสนุนจากลูกน้องเก่า ๆ ด้วย ในบางกรณี จะเป็นการสร้างเครือข่ายไว้ก่อน เช่น เครือข่ายกับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มกีฬา กลุ่มแรงงาน เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งหลังเกษียณ ก็ได้อาศัยกลุ่มเหล่านี้มาสนับสนุน วิธีที่สองเป็นการซื้อเสียงโดยอาศัยนักการเมืองในจังหวัด หรือนักการเมืองท้องถิ่น กรณีเช่นนี้ การซื้อเสียงจะเป็นการทำผ่านเครือข่ายญาติของตนไปยังหัวหน้าคณะที่มีการจัดตั้งไว้แล้ว และวิธีที่สามเป็นการซื้อเสียงโดยอาศัยเครือข่ายของพรรคการเมือง โดยมากจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงอยู่บ้างและมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองตั้งแต่ยังไม่ลงสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา และพรรคการเมืองต้องการให้เข้าอยู่ในสังกัด เพื่อความร่วมมือกันในอนาคต กรณีเช่นนี้ ผู้สมัครต้องใช้เงินของตัวเองในการซื้อเสียง โดยอาศัยเครือข่ายของพรรคการเมือง โดยมีหัวหน้าคณะของพรรคเข้ามาติดต่อ

2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการซื้อเสียง มาจากการที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางเพียงพอในจังหวัด ทำให้จำเป็นต้องอาศัยเงินเป็นเครื่องมือจูงใจให้คนมาลงคะแนนให้ เขตเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นเขตจังหวัด ทำให้ผู้สมัครไม่สามารถออกแนะนำตัวด้วยตัวเองได้ทุกพื้นที่ จึงต้องอาศัยหัวหน้าคณะมาช่วยในการหาเสียง ระยะเวลาใน

การออกแนะนำตัวมีจำกัด ผู้สมัครที่ไม่ได้สร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายไว้ล่วงหน้า ย่อมยากที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง จึงต้องจ่ายเงินมาสนับสนุนแทน นอกจากนี้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังยากจน การได้เงินจากการซื้อเสียงย่อมเป็นประโยชน์ในการยังชีพ บางครั้งก็ได้ไปเที่ยวในที่ที่ยังไม่เคยไป ทำให้การซื้อเสียงได้ผล ผู้ขายเสียงเองไม่เห็นว่าเป็นความผิด หรือจะเป็นผลลบต่อระบอบประชาธิปไตย เพราะใคร ๆ ก็ทำกัน ใครไม่รับเงินกลายเป็นคนโง่ หัวคะแนนโดยเฉพาะกำหนดผู้ใหญ่บ้าน มักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนเกรงใจ จึงต้องไปเลือกตามที่ได้รับกำชับมา ประกอบกับการนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง ทำให้สามารถตรวจสอบผลการซื้อเสียงในแต่ละหน่วยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ กระบวนการสอบสวนผู้กระทำผิดล่าช้า และมีขาดหลักฐานที่จะเอาผิดต่อผู้ซื้อเสียงได้ ทำให้ผู้ซื้อเสียงไม่เกรงกลัว

3 ปัญหาและอุปสรรคของการขจัดการซื้อเสียง มาจากประชาชนขาดจิตสำนึกประชาธิปไตย ทำให้ยังมีการขายเสียง เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เองก็ยังขาดทักษะในการป้องกันปราบปราม และสืบสวนหาหลักฐานข้อมูลเพื่อเอาผิดผู้ซื้อเสียง ในหลายกรณีมีความเกรงใจอิทธิพลของผู้ซื้อเสียง ที่เป็นผู้มีบารมีในจังหวัด ทำให้การสอบสวนเอาผิดทำได้ไม่เต็มที่ หรือไม่มีการนำเสนอข้อมูลที่เพียงพอที่จะเอาผิดได้ และขาดความร่วมมือจากประชาชนที่รู้เห็นกับการซื้อเสียง เพราะไม่มีกลไกในการคุ้มครองพยาน และไม่มีรางวัลในการจูงใจให้มาชี้เบาะแสเกี่ยวกับการซื้อเสียง นอกจากนี้ กระบวนการในการเอาผิดผู้ซื้อ

เสียงยังไม่มีประสิทธิภาพ เพราะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งมักทำงานในเชิงรับคือรอให้มีผู้มาร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ซึ่งผู้ร้องคัดค้านก็คือผู้ที่แพ้เลือกตั้งนั่นเอง และมักจะมีข้อมูลจากการบอกเล่าที่ขาดประจักษ์พยาน แม้จะมีพยานหลักฐานเพียงพอ แต่ขั้นตอนในการพิจารณาเอาผิดผู้ซื้อเสียงมีหลายขั้นตอนมากเกินไป ทำให้ใช้เวลามาก บางครั้งข้อมูลหาย หรือพยานจำไม่ได้ ทำให้ไม่ทันต่อการดำเนินการลงโทษตามกำหนดของกฎหมาย

4 แนวทางในการป้องกันการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา หากยังมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาต่อไป คือ การสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนไม่ให้ยอมรับการซื้อเสียงขายเสียง จัดการอบรมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งในระดับจังหวัด ให้มีทักษะในการสอบสวนและเก็บหลักฐานข้อมูลให้เพียงพอที่จะลงโทษผู้ซื้อเสียงได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เห็นหรือเชื่อได้ว่าการซื้อเสียงกันจริง ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนนำเสนอเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ของการซื้อเสียงซึ่งมีการพัฒนาไปมากแล้ว ไม่ได้เป็นการซื้อเสียงในแบบเดิม ๆ ที่เคยมีมา จัดให้มีอาสาสมัครจากประชาชนที่ไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองใด และมีความประสงค์จะเข้ามาช่วยกันพัฒนาประชาธิปไตยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการชี้เบาะแสเพื่อลงโทษผู้ซื้อเสียง จัดให้มีระบบคุ้มครองพยานที่มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อเสียง และมีเงินรางวัลแก่ผู้ชี้เบาะแสในการซื้อเสียง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

การเลือกตั้ง เพื่อมิให้มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และ กำหนดบทลงโทษพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาสนับสนุนหรือเกี่ยวข้องกับการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ส่วนแนวทางในการป้องกันการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทางอื่น ๆ ได้แก่ การจัดระบบการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาเสียใหม่ โดยมีใช้การเลือกตั้งผ่านกลุ่มอาชีพ ใช้การเลือกตั้งทางอ้อมแทนที่จะเป็นการเลือกตั้งโดยตรงเช่นเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือใช้การเลือกตั้งโดยใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ให้ประชาชนทั้งประเทศเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่สมัครได้ โดยคนหนึ่งมีหนึ่งเสียง ซึ่งจะทำให้การซื้อเสียงยากขึ้น เพราะผู้ที่มีสิทธิเลือกมีเป็นจำนวนมาก หรือ ใช้การสรรหาแทนการเลือกตั้ง โดยให้มีองค์กรสรรหาที่เป็นที่ยอมรับ และมีกระบวนการสรรหาที่เป็นธรรม เป็นกลาง เพื่อให้ได้สมาชิกวุฒิสภาผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมอย่างแท้จริง

การอภิปรายผล

จากการศึกษาที่พบว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา มีการซื้อเสียงกันนั้น ถือเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2543) ที่พบว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ได้ปรากฏว่ามีการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากประชาชน ผู้สมัคร ข้าราชการ โดยพบว่ามีการกระทำผิด เช่น การแจกเงิน แจกสิ่งของ จัดเลี้ยง สัญญาว่าจะให้การเรียกร้องสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ การไม่วางตัวเป็นกลางของข้าราชการ รวมทั้งการกล่าวหาถ่มถุยกันเองเป็นจำนวนมาก และจากการที่

มีการทุจริต การกระทำผิดกฎหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้มีการลงคะแนนใหม่ในหลายจังหวัดและหลายครั้ง เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและสอดคล้องกับข้อศึกษาของอภิลุพล โปธิพิพิธ (2554) ที่พบว่า มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ป้องกันการซื้อเสียงมักไม่ได้ผล การเลือกตั้งใหม่ก็เป็นการสร้างภาระกับผู้จัดการเลือกตั้ง โดยไม่สามารถแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงได้

ในส่วนของรูปแบบและวิธีการซื้อเสียงที่มีการซื้อทั้งการจ่ายเป็นเงินโดยตรง การจ่ายเงินผ่านหัวคะแนน การจัดเลี้ยง การให้สัญญาว่าจะให้ และการพาไปเที่ยววันนั้น ก็เป็นการสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมุกดาหาร ที่มีการสรุปแนวทางการซื้อเสียงไว้ถึง 10 แบบ โดยรวมการแจกเงินทั้งโดยตรงและผ่านหัวคะแนน การจัดเลี้ยง การให้สัญญาว่าจะให้ การพาไปทัศนศึกษา ส่วนกระบวนการเอาผิดผู้ทุจริตในการเลือกตั้งก็เห็นได้จากการพิจารณาสอบสวนการลงโทษผู้ซื้อเสียง ที่มักจะขาดหลักฐานชัดเจนจนเอาผิดได้ยาก ซึ่งเห็นได้จากการพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ยังไม่สามารถลงโทษผู้ซื้อเสียงได้โดยตรง ได้แต่มีข้อสงสัยและใช้การจัดการเลือกตั้งขั้นใหม่ ซึ่งก็เท่ากับเปิดช่องให้มีการซื้อเสียงกันอีกจากผู้ที่มีฐานะทางการเงินที่ดีกว่า

การที่ได้พบว่าผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งมักจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในจังหวัด และมีเครือข่ายที่เคยได้รับราชการในจังหวัดนั้น ก็เป็นการสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในปี 2543 ว่าผู้ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นอดีตข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจที่เคยทำงานในจังหวัดนั้น ส่วนที่สรุปว่าผู้สมัครลงเลือกตั้งมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองก็เป็น

การสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (2556) ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทำให้วุฒิสภาไม่สามารถเป็นสภาที่ถ่วงดุลอำนาจกับสภาผู้แทนราษฎรได้

สรุป

หากการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภายังมีอยู่ ย่อมทำให้ระบบการเลือกตั้งไม่เป็นการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะไม่ได้เป็นการเลือกตั้งโดยเสรี มีการชี้นำ จูงใจด้วยผลประโยชน์ หรือบังคับให้เลือก คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องมีการรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ให้ระวังภัยการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังต้องจัดการอบรมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับจังหวัด ให้มีทักษะในการสอบสวนและเก็บข้อมูลให้เพียงพอที่จะลงโทษผู้ซื้อเสียงได้ โดยใช้แนวทางการทำงานแบบไต่สวนมากกว่าแบบกล่าวหา มีการทำงานในเชิงรุก และ ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนให้มีความรวดเร็ว ลดขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งบทลงโทษผู้กระทำผิดให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ของการซื้อเสียง นอกจากนี้ ควรจัดให้มีอาสาสมัครจากประชาชนที่ไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองใดซึ่งมีความประสงค์จะเข้ามาช่วยกันพัฒนาประชาธิปไตยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการชี้เบาะแสเพื่อลงโทษผู้ซื้อเสียง และให้องค์กรเอกชนให้เข้ามาร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ทั้งจัดให้มีระบบคุ้มครองพยานที่นำข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อเสียง และมีเงินรางวัลแก่ผู้ชี้เบาะแสในการซื้อเสียง แต่ถ้าหากยังไม่สามารถป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงได้แล้ว ก็ควรมีการ

เปลี่ยนแปลงได้มาของสมาชิกวุฒิสภาเสียใหม่ โดย
ใช้การเลือกตั้งผ่านกลุ่มอาชีพ ใช้การเลือกตั้ง
ทางอ้อมแทนที่จะเป็นการเลือกตั้งโดยตรง หรือใช้
การเลือกตั้งโดยใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้
ให้การซื้อเสียงยากขึ้น นอกจากนี้ อาจพิจารณาใช้

การสรรหาแทนการเลือกตั้ง โดยให้ม็อบสรรหา
ที่เป็นที่ยอมรับ และมีกระบวนการสรรหาที่เป็น
ธรรม เป็นกลาง เพื่อให้ได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
มาทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาเพื่อประโยชน์ของชาติ
ต่อไป

บรรณานุกรม

กมล ทองธรรมชาติและคณะ. (2531). **การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล.**
กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพลส.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสุจิต บุญบงการ. (2527). **พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและ
ผลการวิจัยเชิงประจักษ์.** กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

วิเชียร ตันศิริมงคล. (2554). **การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554 จังหวัดชลบุรี.** วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย , ปีที่ 4
ฉบับที่ 3 มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศาลรัฐธรรมนูญ. (2556). **คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/ 2556 เรื่อง คำร้องขอให้ศาล
รัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 68.**

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง **รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543
2551 และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมุกดาหาร รูปแบบการทุจริตเลือกตั้ง.** จาก :
www.ect.go.th สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2557

อัฐพล โพธิพิพิธ. (2554). **การเลือกตั้งและปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง.** รายงานวิชาการส่วนบุคคล
หลักสูตรการพัฒนากองเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง (พตส.) รุ่นที่ 3, สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการ

บ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย

พรเทพ จันทนิภา¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐมาจากกฎหมายหรือระเบียบการปฏิบัติงานมีช่องว่าง ขาดผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี การใช้อำนาจของนักการเมือง ระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานราชการมีหลายขั้นตอน กระบวนการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ระบบเน้นด้านความรู้ไม่มุ่งเน้นด้านคุณธรรมจริยธรรม มีระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการ ข้าราชการขาดคุณธรรมจริยธรรม มีรายได้ไม่น้อยไม่เพียงพอต่อการครองชีพ และประชาชนมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการคอร์รัปชันเพื่อลดขั้นตอนการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ

จากข้อค้นพบดังกล่าว รูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย ควรมีหลักการคือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้บริหารประเทศและผู้บริหารองค์กรต้องประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้คนในสังคมต้องเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อโดยให้การเคารพยกย่องคนดีมีคุณธรรม รวมทั้งสื่อมวลชนต้องยกย่องชมเชยผู้ที่ประพฤติดี กำหนดเกณฑ์มาตรฐานระดับสูงในการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ระบบ และองค์กรต้องสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมให้กับบุคลากร จัดอบรมสัมมนา มีกลไกการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา การคัดเลือกบุคลากร การทุจริตคอร์รัปชัน
การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

¹ กรรมการผู้จัดการ บริษัท เอส. ซี. เยนอร์ลเทรดกรุ๊ป จำกัด

The Development of a Corruption Prevention Model in the Public Sector for Good Governance in Thai Society

Pornthep Chantraniph¹

Abstract

The purpose of this research was to analyse and develop a model to prevent corruption in the public sector for good governance in Thai society. It was revealed that the main causes of corruption in the public sector were the loopholes in laws; a lack of good role models; political influences; complicated bureaucratic work processes; recruitment procedure focusing only on knowledge, not morality; the patronage system in the public sector; immoral government officials; low income; and citizens' conspiracy to abuse the administrative processes.

A corruption prevention model was developed for good governance in Thai society as follows: First of all, family and educational institutions must have a role in cultivating, educating, and provide guidance to children and youths on morality, honesty, discipline, and responsibility. The country leaders and organization administrators should behave as good role models. People in society must change their attitude and belief on respect and praise virtuous people. Mass media should praise and admire people with good behavior. Moreover, setting up the high standard criteria for personnel recruitment. Finally, organizations must establish and cultivate moral consciousness in their personnel, provide training and seminars as well as regular follow-up and evaluation.

Keywords: Family institution, Educational institution, Personal recruitment, Corruption, Good governance,

---

¹ Managing Director, S.C. General Trade Group Company Limited.

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยเป็นปัญหาที่สั่งสมมานาน ส่งผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อสายตาของประชาคมโลก การทุจริตคอร์รัปชัน คือ “การใช้อำนาจ ที่ได้รับมอบหมายในทางที่ผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตัว” (สมเด็จพระสันตะปาปา. 2000: 2) ในขณะที่มีรีดาคัลให้ความหมายว่า “การกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจการสาธารณะรวมทั้งการรับสินบนด้วย” (มีรีดาคัล อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2544: 31) ฉะนั้น การทุจริตคอร์รัปชัน จึงหมายถึงการใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อำนาจ และอิทธิพลที่ตนมีอยู่เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและหรือผู้อื่น รวมถึงการติดสินบน ฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้ระบบอุปถัมภ์ และความไม่เป็นธรรมอื่น ๆ ที่ข้าราชการหรือบุคคลใดใช้เป็นเครื่องมือในการลิดรอนความเป็นธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายองค์การเพื่อความโปร่งใสสากล (Transparency International หรือ TI) ได้จัดอันดับดัชนีการรับรู้คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index, 2013) ประจำปี 2555 พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับที่ 88 สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีปัญหาการคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูง

การทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย เป็นปัญหาที่รัฐบาลได้หาแนวทางป้องกันและปราบปรามเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงหรือหมดไปจากสังคมไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงสาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาและแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อนำข้อค้นพบของการวิจัยมาสร้างรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ

รัฐบาลในการนำไปใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1 เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย

2 เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและสร้างรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์สาเหตุ ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับนักวิชาการ ผู้บริหารภาคธุรกิจเอกชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 10 คน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 10 คน ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยการทุจริตคอร์รัปชัน

การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร และพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 380 คน คำนวณโดยใช้สูตร $n \geq 50 + 8p$ เมื่อ n คือขนาดตัวอย่าง และ p คือตัวพยากรณ์ (Green, 1991) เลือกโดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบกลุ่มอุบัติเหตุ (Accidental sampling)

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 เสนอลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	150	39.47
20,001 - 30,000 บาท	120	31.57
30,001 - 40,000 บาท	85	22.38
40,001 บาทขึ้นไป	25	6.58
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.16 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี (ร้อยละ 32.89) สถานภาพโสด (ร้อยละ 60.00) การศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 34.00) ประกอบอาชีพประชาชนทั่วไป พนักงานบริษัทและข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวนเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 26.32) และรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 39.47)

ข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุของการทุจริตประพตติมิชอบแสดงว่าการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ สังคมขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก การขาดผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บังคับบัญชามีการคอร์รัปชันให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยเห็นเป็นตัวอย่าง รายได้หรือนักการเมือง มีระบบอุปถัมภ์และการเล่นพรรคเล่นพวกในระบบราชการ กระบวนการคัดเลือกคนเข้าสู่ระบบให้ความสำคัญด้านความรู้มากกว่าคุณธรรมการจำกัดลักษณะจำเพาะหรือล็อกสเปค จึงทำให้เกิดการให้สินบนการจัดซื้อจัดจ้าง และการมีจริยธรรมการบริหารงานขาดประสิทธิภาพ การจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการมีช่องโหว่ เช่น มีเงินเดือนของข้าราชการไม่เพียงพอต่อการครองชีพ การทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเป็นแบบกินตามน้ำ การนับถือความร่ำรวย การใช้อำนาจโดยมิ

ชอบของผลประโยชน์ร่วมกันในกิจการบางประเภท หรือการฮั้วประมูลโครงการเพื่อผูกขาดกิจการบางประเภทที่ต้องได้สัมปทานจากรัฐบาล รวมถึงขั้นตอนการใช้บริการของหน่วยงานภาครัฐมีความซับซ้อนจึงทำให้ประชาชนมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการคอร์รัปชันเพราะต้องการความสะดวกสบาย นอกจากนี้ กฎหมายหรือระเบียบการปฏิบัติงานยังมีช่องว่างเปิดโอกาสให้บุคลากรทุจริตในหน้าที่ กฎหมายการลงโทษข้าราชการที่คอร์รัปชันไม่เด็ดขาดจริงจัง

ปัญหาและอุปสรรคของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐที่สำคัญคือ กระบวนการยุติธรรมขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการของภาครัฐขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ระบบการบริหารงานภาครัฐเปิดโอกาสให้เกิดการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนผู้ที่กระทำความผิดมีแนวคิดว่ามีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากความผิดเนื่องจากสามารถฟังกกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีอำนาจทางการเมือง และประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ

รายการ		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตเริ่ม จากครอบครัวและโรงเรียน	4.58	0.55	มากที่สุด
2	พ่อแม่ ครอบครัว ผู้บริหารองค์กรและผู้บริหารประเทศ เป็นแบบอย่างที่ดี	4.59	0.49	มากที่สุด
3	การปลูกจิตสำนึกกับเยาวชนให้ทราบถึงผลเสียของการคอร์รัปชัน	4.55	0.52	มากที่สุด
4	สื่อมวลชนยกย่องคนที่ทำความดี มีความซื่อสัตย์	4.52	0.62	มากที่สุด
5	ยกเลิกระบบอุปถัมภ์ในทุกหน่วยงาน	4.57	0.55	มากที่สุด
6	สร้างระบบความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในการทำงาน	4.56	0.62	มากที่สุด
7	กำหนดมาตรฐานการคัดเลือกบุคลากรโดยพิจารณาคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับความรู้ความสามารถ	4.49	0.62	มาก
8	มีกระบวนการปลูกฝังหล่อหลอมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย อบรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งกำหนดมาตรการการลงโทษ	4.58	0.49	มากที่สุด
9	ปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความคล่องตัว ลดขั้นตอนการทำงาน	4.56	0.49	มากที่สุด
10	ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ	4.52	0.55	มากที่สุด
11	มีมาตรการในการวัดผล ใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณธรรม	4.44	0.60	มาก
12	มีความเที่ยงธรรมในการวัดและประเมินผล	4.40	0.62	มาก
13	สื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงให้สังคม และมีอิสระในการตรวจสอบ	4.36	0.56	มาก
14	ฝึกอบรมพัฒนาจิตใจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.42	0.55	มาก
15	ต่อต้านผู้กระทำการคอร์รัปชันไม่ให้มีสิทธิใด ๆ ในสังคม	4.58	0.49	มากที่สุด
	รวม	4.51	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่

พ่อแม่ ครอบครัว ผู้บริหารองค์กรและผู้บริหารประเทศ เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{x} = 4.59$) รองลงมา การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตเริ่มจากครอบครัวและโรงเรียน ($\bar{x} = 4.58$)ต่อต้านผู้กระทำการคอร์รัปชันไม่ให้มีสิทธิใด ๆ ในสังคม ($\bar{x} = 4.58$) มีกระบวนการปลูกฝังหล่อหลอมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย อบรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งกำหนดมาตรการการลงโทษ

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

($\bar{x} = 4.58$) ยกเลิกระบบอุปถัมภ์ในทุกหน่วยงาน ($\bar{x} = 4.57$) สร้างระบบความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในการทำงาน ($\bar{x} = 4.56$) ปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความคล่องตัว ลดขั้นตอนการทำงาน ($\bar{x} = 4.56$) สื่อมวลชนยกย่องคนที่ทำความดี มีความซื่อสัตย์ ($\bar{x} = 4.52$) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ($\bar{x} = 4.52$) นอกนั้นมีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการคัดเลือกบุคลากรโดยพิจารณาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ความสามารถ ($\bar{x} = 4.49$) มีมาตรการในการวัดผลใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณธรรม ($\bar{x} = 4.44$) ฝึกอบรมพัฒนาจิตใจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.42$) มีความเที่ยงธรรมในการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 4.40$) และเหมาะสมน้อยที่สุดคือ สื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงให้สังคม และมีอิสระในการตรวจสอบ ($\bar{x} = 4.36$)

ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาและสร้างรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์ปชั่นในภาครัฐ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย ได้แก่ การปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกทางสังคมจากทุกภาคส่วนของสังคม ให้กับประชาชนเพื่อให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์ปชั่นทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริตจากครอบครัวและสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต สื่อมวลชนให้เกียรติและยกย่องคนดี เปลี่ยนทัศนคติความเชื่อทางสังคมที่เคารพนับถือผู้ที่มีความร่ำรวยหรือผู้มีอำนาจ มาเป็นการให้ความเคารพยกย่องผู้ที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต กระบวนการกลั่นกรอง คัดเลือกบุคคลเข้าสู่ระบบ การนำเกณฑ์คุณธรรมจริยธรรมมาพิจารณาควบคู่กับความรู้ความสามารถในการพิจารณาบุคคลเข้าทำงานโดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์มาพิจารณา หน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีกระบวนการหล่อหลอมความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ โดยกำหนดกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมถึงคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการและบทลงโทษผู้กระทำผิดอย่างชัดเจน มีระบบการตรวจสอบ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำกับ

ติดตาม ตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้และมีความโปร่งใสในการตรวจสอบ จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากรของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความคล่องตัว ทันสมัย และลดขั้นตอนการทำงาน

ผลการสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์ปชั่นในภาครัฐ พบว่า ภาพรวมการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตเริ่มจากครอบครัว พ่อแม่ รองลงมาคือ สถานศึกษา ผู้บริหารประเทศและผู้บริหารองค์กรเป็นแบบอย่างที่ดี ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและมีอิสระในการตรวจสอบ สื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงให้สังคม

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้บริหารภาครัฐกิจเอกชน สรุปได้ว่า ผู้ที่ทำการทุจริตคอร์ปชั่น เพราะขาดคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นฐานของการป้องกันการทุจริตคอร์ปชั่นที่ดีที่สุด ผู้ที่ทุจริตคอร์ปชั่นมีสาเหตุจากทั้งเหตุภายใน คือ ตัวผู้กระทำเองและเหตุภายนอก คือ สภาพแวดล้อม โดยมีข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์ปชั่น ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาต้องคอยกำกับ ตรวจสอบ และต้องเป็นต้นแบบที่ดี ยกย่องคนที่ทำความดี และลงโทษคนที่กระทำความผิดอย่างจริงจัง ปลูกจิตสำนึก รณรงค์ค่านิยมที่ว่า การคอร์ปชั่นเป็นสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไปจากสังคม ใช้กฎระเบียบให้เข้มงวดมากขึ้น มีการลงโทษที่เด็ดขาด หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีความชัดเจนไม่ลำเอียง มีการอบรมเรื่องศีลธรรม จริยธรรม ตั้งแต่เด็ก และต่อเนื่องจนถึงโตเพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีต่อตัวบุคคลนั้น ๆ ควรสร้างระบบที่ดี ปฏิรูประบบราชการให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มแข็งทำงานด้วยความเที่ยงตรง บุคคลที่จะเข้าไปทำงานในตำแหน่งสูงต้องผ่านการคัดกรองด้านคุณธรรม โดยการอบรมด้านจริยธรรมก่อนเข้าตำแหน่ง คนในสังคมควรยกย่องคนดี การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐควรเน้นเรื่องความโปร่งใสในการทำงาน ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ผู้ใหญ่

ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งแนะเด็กและเยาวชนให้เห็นผลเสียของการทุจริตคอร์รัปชัน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์สาเหตุ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาพัฒนาและสร้างรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ผู้วิจัยนำมาพัฒนาและสร้างรูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย ดังนี้

- 1 สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาต้องปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้คนในสังคมตั้งแต่วัยเด็ก
- 2 ผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 3 ปรับเปลี่ยนทัศนคติความเชื่อทางสังคม ให้เคารพยกย่องคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม

4 กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการทั้งด้านความรู้และคุณธรรม

5 สร้างกระบวนการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัยในตนเอง

6 จัดตั้งองค์กรเฝ้าระวัง ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

7 สื่อมวลชน เป็นกระบอกเสียงให้สังคม มีอิสระในการตรวจสอบ

8 มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน และมีกลไกการติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

9 กำหนดมาตรการทางสังคม ต่อต้านผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

10 การบังคับใช้กฎหมายต้องเคร่งครัดและเป็นธรรม

อภิปรายผล

1 สาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ พบว่า มีสาเหตุมาจากการขาดความซื่อสัตย์และคุณธรรม

จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งนี้เป็นเพราะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีความเห็นแก่ตัว มีความโลภ ขาดการยับยั้งชั่งใจ

ขาดจิตสำนึก ขาดความรับผิดชอบต่อนานาชาติ มีค่านิยมที่ผิด ซึ่ชอบวัตถุนิยม เพื่อยกระดับฐานะทางการเงินโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมหรือประเทศชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตินันท์ สุชีเกตุ (2553: 5-6) กล่าวว่า ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคมไทย เนื่องจากขาดการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก และการมีค่านิยมความเชื่อ วัฒนธรรมการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง โดยเห็นว่าความร่ำรวยเป็นสิ่งที่ดีงาม สังคมยอมรับนับหน้าถือตา ทำให้เกิดรากเหง้าของการแสวงหาโอกาสที่ทำให้ร่ำรวยขึ้นทุกวิถีทาง โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ได้มาว่าถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้พบว่า ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ รายได้หรือเงินเดือนของข้าราชการไม่เพียงพอต่อการครองชีพเป็นสาเหตุหนึ่งของการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สังคีต พิริยะรังสรรค์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2537: 396-423) ที่พบว่า สาเหตุการคอร์รัปชันของข้าราชการเป็นเพราะเงินเดือนของข้าราชการไม่เพียงพอ เพราะค่าครองชีพในปัจจุบันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แรงจูงใจทางวัตถุนิยมที่เกิดจากค่านิยมทางสังคมก็มีส่วนกระตุ้นให้ข้าราชการแสวงหาประโยชน์ด้วยวิธีการที่ผิด

ผลการศึกษาของแมคคาธี (McCarthy, 1982) พบว่า ปัญหาการคอร์รัปชันต่อกระบวนการยุติธรรมเกิดจากการควบคุมที่ดี สอดคล้องกับ เกวลิน สถิตานนท์ (2551) ที่พบว่า สาเหตุสำคัญของการทุจริตเกิดจากตัวพนักงานขาดความซื่อสัตย์และมีนิสัยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อีกทั้งองค์กรยังขาดระบบการควบคุมที่รัดกุม ทั้งยังสอดคล้องกับ พุทธชาติ สุธีวสินนท์ (2551) ที่พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดและสนับสนุนการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความต้องการของผู้บริหารและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนต้องการเงินทองตลอดจน สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแสดงออกในทางวัตถุนิยม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ (2546) ที่พบว่า สาเหตุ

แรงจูงใจ และพฤติกรรมคอร์รัปชันนั้นพบว่ามีสาเหตุจากแรงจูงใจที่กระทำการคอร์รัปชันได้แก่ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต การได้รับโอกาสให้กระทำ การยอมรับทางสังคม ผู้ที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันจึงขาดความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เกรงกลัวต่อบาป ขาดความรับผิดชอบ ขาดจริยธรรม และขาดการอบรมกล่อมเกลามาจากสิ่งแวดล้อมในทางที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสาเหตุภายในตัวบุคคล ที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ ทำการทุจริตคอร์รัปชัน

นอกจากนี้ยังพบว่า การทุจริตคอร์รัปชันมีสาเหตุมาจากการใช้อำนาจของนักการเมืองในทางที่ผิด การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ กฎหมายหรือระเบียบการปฏิบัติงานมีช่องว่างเปิดโอกาสให้บุคลากรทุจริตในหน้าที่ กระบวนการคัดเลือกคนเข้าสู่ระบบให้ความสำคัญด้านความรู้มากกว่าคุณธรรมจริยธรรม ใช้ระบบอุปถัมภ์ เห็นแก่พวกพ้อง กฎหมายการลงโทษข้าราชการที่คอร์รัปชันไม่เด็ดขาดจริงจัง ไม่มีระบบตรวจสอบที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ผู้บังคับบัญชาประพฤติทุจริตคอร์รัปชันให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยเห็นเป็นตัวอย่าง การเล่นพรรคเล่นพวก การจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการมีช่องโหว่ เช่น มีการจำกัดลักษณะจำเพาะหรือล็อกสเปค ตลอดจนพ่อค้า นักธุรกิจ และประชาชนมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการคอร์รัปชันเพราะ ต้องการความสะดวกสบาย มีผลประโยชน์ร่วมกันและเพื่อผูกขาดในกิจการที่ต้องได้สัมปทานจากรัฐบาล รวมถึงการฮั้วประมูลโครงการต่าง ๆ

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เชิงรัฐภัทร เอียดแก้ว (2547) ที่พบว่า เงื่อนไขที่นำไปสู่การคอร์รัปชันประกอบด้วย 5 เงื่อนไข คือ 1) ระบบงานประกอบด้วย การบริหารงบประมาณ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง การต้อนรับผู้บังคับบัญชา ระบบอุปถัมภ์ อำนาจอิทธิพล ผู้ใช้กฎหมายไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมาย และบรรยากาศในองค์กร 2) ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและครอบครัว โดยมีสาเหตุจาก รายได้น้อย การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อิทธิพลของภรรยา 3) สังคมขาดความเป็นระเบียบ 4) พฤติกรรม ประกอบด้วย การแสวงหาผลประโยชน์ วัตถุนิยม/โลก และ 5) ประชาชน

โดยประชาชนเป็นผู้เสนอเงื่อนไขประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งแต่ละเงื่อนไขล้วนแต่มีผลโยงใยด้วยกันทั้งสิ้น สาเหตุดังกล่าวเป็นเพราะระบบราชการมีกฎระเบียบในการกำกับตรวจสอบการทำงานไม่เข้มข้น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไม่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี และสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ บูรณกลัศ (2539: 31) กล่าวว่า ปัจจุบันมีคนไทยจำนวนมากที่เห็นว่า การที่คนจีนประสบความสำเร็จในธุรกิจการค้า มีอำนาจและมีเพราะให้ความสำคัญกับผู้มีอำนาจ ใช้วิธีการประจบประแจงเพื่อเอาตัวรอดหรือให้ตนเองดีกว่าคนอื่น จึงได้นำวัฒนธรรมจีนมาใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบราชการมีการติดสินบนผู้ใหญ่เพื่อหวังความดีความชอบแก่ตนและเป็นบ่อเกิดของการคอร์รัปชัน

สาเหตุอีกประการ เกิดจากการที่นักธุรกิจให้ความช่วยเหลือกับข้าราชการ โดยความคาดหวังที่จะได้รับการตอบแทนจากข้าราชการ ซึ่งนักธุรกิจเหล่านี้จะได้รับการบริการที่มีอภิสิทธิ์ รวดเร็ว ข้าราชการจะสะสมอ่วยต่อกฎระเบียบข้อบังคับและมองข้ามกิจกรรมซึ่งมีลักษณะที่น่าสงสัยว่าทำผิดกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของผู้ให้ความช่วยเหลือ สอดคล้องกับความเห็นของฮาส (อ้างถึงใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา ควินทร์พันธุ์. 2545: 323) ที่กล่าวว่า “ดีใจที่จะซื้อด้วยเงินเพียงไม่กี่พันบาทในการช่วยเหลือราชการมากกว่าจะเสี่ยงที่จะถูกตรวจสอบ และต้องเสียภาษีเป็นเงินจำนวนหลายเท่า” และเมื่อข้าราชการต้องการจัดซื้อหรือก่อสร้าง บางสิ่งบางอย่างด้วยงบประมาณของทางรัฐบาล และเลือกผู้ที่เคยให้ความช่วยเหลือเหล่านี้มาเป็นผู้รับเหมาโครงการต่าง ๆ ในอนาคต

2 ปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชัน พบว่า มีปัญหาจากกระบวนการการบังคับใช้กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติ ขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ระบบการปฏิบัติงานของภาครัฐมีการใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีอำนาจ และผู้ที่กระทำผิดมีแนวคิดว่ามีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากความผิดเนื่องจากสามารถพึ่งพากลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีอำนาจทาง

การเมือง สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า ปัญหาการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน เกิดจากการรู้เห็นเป็นใจกันระหว่างนักการเมือง ผู้บริหารของภาครัฐและเจ้าหน้าที่ทางด้านการบริหารการยุติธรรม เพื่อปกป้องสมาชิกในกลุ่มตนเองให้พ้นจากความผิด เพราะในการปฏิบัติงานราชการได้มีการช่วยเหลือเพื่อนฝูง ลูกน้อง และนายบางคนเป็นกรณีพิเศษ (ทวีศักดิ์ บูรณกลัศ. 2539: 41) ในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมไทยนั้น ทำให้สถานภาพของสมาชิกในกลุ่มไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะระหว่างผู้นำกับบรรดาสมาชิกภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบพึ่งพา (Dependence) ต่อกันเป็นทอด ๆ ความสัมพันธ์เป็นไปอย่างไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน เพราะความมีอาวุโส มีบารมี หรือการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า จนกลายเป็นผู้อุปถัมภ์กลุ่มทางการเงิน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2533: 41-42)

จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานภาครัฐที่ขาดธรรมาภิบาล (Good Governance) เปิดโอกาสให้มีการคอร์รัปชันหรือเปิดช่องทางให้กลุ่มคนเข้ามาหาประโยชน์จากรัฐอย่างไม่ถูกต้อง เพราะธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการบริหารกิจการสาธารณะอย่างเหมาะสม และเป็นเครื่องมือและกลไกที่จำเป็นที่ช่วยเสริมกระบวนการพัฒนา ทำให้บริการสาธารณะเกิดประโยชน์กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้อำนาจทางราชการในทางที่ผิดเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการแต่งตั้งพวกพ้องหรือเครือญาติในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเพราะลักษณะความสัมพันธ์ทางโครงสร้างของหน่วยราชการยังให้ความสำคัญกับระบบอุปถัมภ์ ประกอบด้วย ผู้อุปถัมภ์ (Patron) กับผู้รับการอุปถัมภ์ (Client) หมายถึง นายกับลูกน้องหรือลูกพี่กับลูกน้อง คนที่จะเป็นหัวหน้าจะต้องเป็นผู้นำแบบมีบารมี (Charisma) กลุ่มคนที่มารวมกันต้องมีผลประโยชน์ (Interest) และ อดม การ ณ์ ร่ว ม กัน (Common

ideology) สังคมมีสถานภาพไม่เท่าเทียมกัน การแบ่งผลประโยชน์ไม่ต้องเท่าเทียมกัน ไม่เน้นการผูกพันในลักษณะของการต่างตอบแทนในเชิงวัตถุที่เท่าเทียมกัน มีลักษณะของการต่างตอบแทนในสิ่งซึ่งไม่มีวัตถุด้วยเป็นลักษณะลูกน้องหาวัตถุให้นาย แต่นายให้ลูกน้องในลักษณะอุปถัมภ์ค้ำจุน การคุ้มครองดูแลให้บารมีคุ้มครองในการทำงานคือ เป็นทั้งการให้วัตถุ ความคิด และจิตใจ (Material & Non-Material) ที่เป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal exchange) (อภีรักษ์ สิทธิสมบูรณ์. 2544: 22)

สอดคล้องกับแนวคิดของ แองส์ (อ้างถึงใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์. 2545: 25) กล่าวว่า โครงสร้างสังคมไทย เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งโดยตลอด ทั้งสังคมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน (Dyadic) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย คนมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) การจะใช้สิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่คุ้มครอง ให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ซึ่งก็ต้องตอบแทนด้วยความจงรักภักดี รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้องอย่างเป็นทางการเป็นความสัมพันธ์ตามสายงานทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตัวตามบทบาทหน้าที่ แต่ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จะเป็นความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและเป็นส่วนตัว มีการให้การช่วยเหลือหรือให้การบริการกันเป็นส่วนตัว

3 แนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ พบว่า การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากรภาครัฐ โดยต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ที่ต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ หน่วยงานทุกภาคส่วนควรยกย่องชมเชยข้าราชการที่ทำความดี ไม่ทุจริตคอร์รัปชันเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมให้เห็นความสำคัญของ

การทำความดี ในขณะที่เดียวกันควรมีบทบาทบัญญัติในการลงโทษผู้กระทำความผิดและเปิดเผยให้ตัวตนให้สังคมได้รับรู้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนทำความดี และมีความละเอียดเกรงกลัวต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ ศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2555) ที่เสนอว่า หากรัฐบาลต้องการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันอย่างเป็นทางการ รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการในการปราบปรามโดยตรง โดยการให้ทุกภาคส่วนร่วมกันศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจ และช่วยกันเผยแพร่ รู้เท่าทันนักการเมือง ให้สื่อมวลชน องค์กรอิสระ และองค์กรตรวจสอบภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ พุทธชาติ สุธีวสินนท (2551) ที่ว่า หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องเร่งสร้างค่านิยม ความมีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับในทุกภาคส่วนของสังคม มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ใช้มาตรการลงโทษทางวินัยทางปกครอง ทางแพ่ง ทางอาญาและทางภาษีอย่างเด็ดขาดรวดเร็ว และส่งเสริมให้มีการรวมตัวเป็นองค์กรภาคประชาชนและให้ประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในส่วนของจิตินันท์ สุชีเกตุ (2553) ให้แนวทางป้องกันการทุจริตไว้ว่า คณะผู้บริหารต้องยึดหลักคุณธรรม และยึดความถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย สร้างจิตสำนึกและเป็นตัวอย่างให้กับบุคลากร ในส่วนของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องปลูกฝังค่านิยมที่เพียงพอ ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะ

1 รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่ประชาชน โดยเริ่มปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากสถาบันครอบครัว ทั้งนี้ คุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้ใหญ่เกิดจากการปลูกฝังค่านิยม และความเชื่อที่ดีงามมาตั้งแต่วัยเด็ก แต่การ

ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ประสบผลสำเร็จสูงสุดนั้น ผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้นการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ และผู้ใหญ่ในครอบครัวจึงมีอิทธิพลมากกว่าการสอนแต่เพียงอย่างเดียว เพราะเด็กเล็กมักจะยึดพ่อแม่เป็นต้นแบบทางความคิดและพฤติกรรมที่พบเห็นจากพ่อแม่มาเป็นแบบอย่างของตนเอง

2 รัฐบาลควรส่งเสริมนโยบายที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวในมิติต่างๆ เช่น การเตรียมความพร้อมการเป็นพ่อแม่ที่ดีแก่คู่สมรสใหม่ การส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก โดยให้การสนับสนุนการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหามากกว่าการใช้อารมณ์ เป็นต้น

3 รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยกระบวนการทางการศึกษา โดยให้สถานศึกษาทุกระดับชั้น ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย เพื่อร่วมกันสรรค์สร้างคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมในอนาคต ส่งเสริมให้เด็กเป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม รู้จักสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ที่สำคัญ ผู้ใหญ่ในสังคม ซึ่งก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร นักการเมือง ผู้นำสังคม ผู้นำประเทศ ต้องประพฤติตนให้เป็นต้นแบบที่ดี การมีตัวแบบที่ดีถือเป็นวิธีการสอนและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่สุดแก่เด็กและเยาวชน

4 กระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ระบบต้องมีการคัดเลือกรอง โดยนำเกณฑ์คุณธรรมจริยธรรมมาพิจารณา ควบคู่กับความรู้ ความสามารถในการพิจารณาบุคคลเข้าทำงานนั้นต้องมีความโปร่งใสและเป็นธรรม ไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์มาพิจารณา

5 หน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีกระบวนการหล่อหลอมความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้สึกรักของความเป็นคุณธรรม

(Sense of morality) ความกล้าหาญทางคุณธรรม ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย มีการกำหนดกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมถึงคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการและบทลงโทษผู้กระทำผิดอย่างชัดเจน

6 รัฐบาลควรจัดตั้งองค์กรอิสระทำหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเหมาะสม จริงจัง และสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยองค์กรอิสระต้องไม่ทำงานซ้ำซ้อนหรือก้าวก่ายการทำงานระหว่างองค์กรกันเอง เพราะจะทำให้เกิดความล่าช้าและไม่โปร่งใส

7 หน่วยงานภาครัฐต้องทบทวนปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยการลดขั้นตอนการทำงานและกระบวนการให้บริการ มีระบบการตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ และมีความโปร่งใสในการตรวจสอบพร้อมกับส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอย่างจริงจัง จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากรของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

8 รัฐบาลต้องส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนในการเผยแพร่ สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และแบบอย่างให้แก่สังคมทุกระดับอย่างเสมอภาค ส่งเสริมปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกทางสังคมให้กับข้าราชการ และประชาชนสัมพันธ์ให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์รัปชันทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ

9 นำ “การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทย” ไปสร้างโปรแกรมฝึกอบรมให้กับข้าราชการและบุคลากรในองค์กร เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการพัฒนาองค์กรให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- เกวลิน สถิตานนท์. (2551). **แนวทางป้องกันการทุจริตในองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- จิตินันท์ สุชีเขต. (2553). **แนวทางป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.** รายงานการวิจัย.ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). **รัฐกับสังคม: ไตรลักษณ์รัฐไทยพหุสังคมสยาม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชิงรัฐภัทร เอียดแก้ว. (2545). **การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ทวีศักดิ์ บุณณกลัด. (2539). **กลุ่มอิทธิพลกับระบบราชการไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2544). **ดัชนีคอร์รัปชันของไทย: การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือได้.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- พุทธชาติ สุธีวสินนท์. (2551). **ช่องทางและโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2546). **คอร์รัปชันในวงการศึกษาของไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง.** *Naresuan University Journal*, 2003: 11(2): 75-92.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). **สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย.** *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 2, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2555).
- สังสิต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2537) **คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรักษ์ สิทธิสมบูรณ์. (2544). **ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในกองกำกับการ 1-5 กองปราบปราม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สังคมวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์. (2543). **ระบบอุปถัมภ์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Corruption Perceptions Index. (2012). **Transparency International (TI),** International Secretariat, Alt-Moabit 96, 10559 Berlin, Germany.
- Corruption Perceptions Index 2012. (2013). [online]. Available: <http://www.transparency.org/cpi2012/results>. on 20.01.56.
- Green, Samuel B. (1991). "How Many Subjects Does it Take to Do a Regression Analysis?". *Multivariate Behavioral Research*, 26(3), 499-511 อ้างใน ธีรพล ชันทไชย(2014) **บทวิจารณ์บทความวารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2557**, 140-144
- Mccarthy, B.J. (1981). **An Exploratory Study of Corruption in Corrections.** (Doctoral dissertation), The Florida State University. Dissertation Abstracts International. Issue 42-01A.

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

Pope, Jeremy. (2000). *Confronting Corruption: The Elements of a National Integrity System*. (TI Source Book), Berlin: TI.

จากชนบทสู่เมือง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อและผลกระทบจากการย้ายถิ่น

วสวัตต์ สุทธิญาณณี¹

บทคัดย่อ

ในทางประชากรศาสตร์ การย้ายถิ่นเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงสถาบันครอบครัว ที่มีผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบ จากการย้ายถิ่นของสมาชิกในครอบครัว ตามแนวคิดทฤษฎีของ Everett S. Lee ซึ่งศึกษาในระดับปัจเจกบุคคล ว่าด้วยปัจจัยต้นทาง-ปลายทาง-อุปสรรคแทรกกลางในการย้ายถิ่น เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งในหลาย ๆ ประเทศมีประชากรที่มีการย้ายถิ่นจากสังคมชนบทสู่สังคมเมืองเป็นจำนวนมาก ผลจากการย้ายถิ่นดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ รวมไปถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมี ประชากรทุกภาคส่วนของประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวมากขึ้น

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ที่เป็นปัจจัยในทางบวก และปัจจัยในทางลบ รวมไปถึงการค้นหาปัจจัยศูนย์ ตามแนวคิดทฤษฎีของ Everett S. Lee ที่มีผลต่อการย้ายถิ่นนั้น ผู้ศึกษาทำการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อค้นหาสาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ ของการย้ายถิ่น ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก รวมทั้งในประเทศไทย เพื่อคาดการณ์แนวโน้ม ผลกระทบจากการย้ายถิ่นดังกล่าว เพื่อหามาตรการรองรับและนโยบายสาธารณะ ที่เหมาะสมต่อการย้ายถิ่นของแรงงานต่อไป

คำสำคัญ: การย้ายถิ่น, สังคมชนบท, สังคมเมือง, ผลกระทบ

¹ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.พัชรพล วังศ์บุญสิน และ อาจารย์ ดร.ปัทม สุคนธมาน วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับคำแนะนำ ชี้แนะ ในการเขียนบทความวิชาการ ชิ้นนี้

From Rural to Urban: Factors Affecting and Impacts of Migration

Vasavat Sutinyamane¹

Abstract

Migration is an important process in demography in terms of economic, social and family institutions, particularly on family's members both positively and negatively. According the theory proposed by Everette S. Lee, at the individual level study, there are cause – effect as well as intervening factors influencing migrant's decision. In many countries, people migrate from rural to urban. Consequently, their economy and social conditions change dramatically. In addition, not only community's health and life styles that change but changes also take place in all sectors of population nationwide, particularly during economic expansion.

This study focused on economic, social and health factors which were positive and negative factors effecting migration decision, as well as zero factors according to Lee's theory of migration. It was based primarily on literature reviews to find out the causes and effects of migration with respect to the economic, social and health aspects in different regions worldwide including Thailand. This study predicts the trends and effects of the migration so that appropriate measures and public policies can be prepared to facilitate population migration in the future.

Keywords: Migration, Urban society, Rural society, Impacts

---

¹ Assistant Director, Aviation Personnel Development Institute (APDI), Kasem Bundit University

บทนำ

ในทางประชากรศาสตร์การย้ายถิ่นเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงระดับครอบครัว ซึ่งได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการย้ายถิ่นของสมาชิกในครอบครัว ตามแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยปัจจัยต้นทาง-ปลายทาง-อุปสรรคแทรกกลางใน การย้ายถิ่นของ Everett S.Lee (1966) ซึ่งศึกษาในระดับปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น กระแสการย้ายถิ่นของประเทศไทยนั้นได้เปลี่ยนแปลงจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองมาเป็นการย้ายถิ่นจาก เมืองสู่ชนบทนับตั้งแต่ช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจ และการขยายภาคอุตสาหกรรมสู่พื้นที่ชนบท แต่ก็ยังคงมีกระแส การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองอันเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ การย้ายถิ่นดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมไปถึงวิถีชีวิตของชุมชนและโครงสร้างทางประชากร ที่ส่งผลอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชน และประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง เศรษฐกิจที่มีการขยายตัวมากขึ้น

มีงานวิจัยจำนวนมากที่เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงานจากพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสังคม ที่มีความเจริญน้อยกว่า เข้ามาทำงานในเมืองใหญ่หรือเมืองที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสังคมมากกว่า (South-North) โดยในทวีปเอเชียโดยเฉพาะ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ ยังคงมีกระแสการย้าย ถิ่นจากชนบทสู่เมืองในปริมาณที่ค่อนข้างมาก อันเนื่องมาจากความต้องการแรงงานในการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตในภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยมีปัจจัยที่เกื้อหนุนในการย้ายถิ่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม (Ulrich,2012 และ Lili, 2010) เกาหลีใต้ ซึ่งเป็นประเทศที่มี การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงประเทศหนึ่งในเอเชีย มีความต้องการแรงงานรวมไปถึงคนวัยหนุ่มสาวที่มีความต้องการทำงานในเมืองใหญ่ ๆ ที่มีความทันสมัย และให้ค่าตอบแทนที่สูง อย่างเช่น ซิล ปูซาน หรืออินซอน เป็นต้น ทำให้เกิดการย้ายถิ่นเข้ามาสู่ในเมืองใหญ่ ๆ ที่มีความทันสมัย ความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ (Erik, 2012) ในยุโรปตะวันออก

โดยเฉพาะประเทศรัสเซีย การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองยังมีปริมาณที่สูงมาก อันเนื่องมาจากขนาดของประเทศ และการกระจายตัวทางเศรษฐกิจยังไม่ทั่วถึงรวมถึงปัจจัยด้าน สภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถยังชีพอยู่ได้ (Walker, 2010) ส่วนในภูมิภาคที่มีความแตกต่าง ทางเศรษฐกิจสูงระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมืองอย่างทวีปแอฟริกา การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองมีปริมาณที่สูงมากอย่างเช่นประเทศไนจีเรียมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่แม้ว่าจะประกอบอาชีพ ที่เป็นแรงงานนอกระบบซึ่งไม่มีระบบสวัสดิการที่ดี แต่ก็มีผู้ย้ายถิ่นเป็นจำนวนมากหลั่งไหลเข้าสู่เมืองใหญ่ เพื่อเลี้ยงปากท้องของตนเองและครอบครัว (Emmanuel O., 2013) ประเทศอียิปต์ก็เช่นกัน มีการศึกษาพบว่าอัตราการเจริญเติบโตของประชากรในเมืองมีอัตราลดลง ซึ่งสวนทางกับอัตราการเพิ่มประชากรในชนบทที่ยังคงมีอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจยังคงกระจุกตัวอยู่แค่เมืองใหญ่หลัก ๆ และมีความต้องการในตลาดแรงงานที่สูง จึงเป็นเหตุให้เกิดการย้ายถิ่นของวัยแรงงานในชนบทเข้ามา ประกอบอาชีพในเมืองใหญ่ต่างๆ (Zinkina and Korotayev 2010)

สำหรับประเทศไทย มีการศึกษาจำนวนมากที่แสดงผลการศึกษาให้เห็นถึงการย้ายถิ่นแรงงานจากชนบทสู่เมืองใหญ่ๆมาอย่างต่อเนื่องอาทิผลการศึกษาวิจัยของโรนัลด์ (Ronald, 1968) และ การ์ป (Garip, 2008) เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาการย้ายถิ่นในประเทศไทยนั้นพบว่ากลุ่มคนอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจะมีปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองที่สูงมากเป็น จำนวนกว่าหนึ่งในสี่ของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพฯ (อารี จำปากลายเป็น ,2550 อ้างถึง กฤษฎา อาชวนิชกุล 2536)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยและผลของการย้ายถิ่นทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก รวมทั้งประเทศไทย รวมทั้งคาดการณ์แนวโน้มของผลจากการย้ายถิ่นทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ เพื่อหามาตรการรองรับและนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับ

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

การย้ายถิ่นของแรงงานต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีคำถามในการศึกษา 2 คำถาม คือ อะไรเป็นปัจจัยของการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง และ

ผลกระทบของการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองมีอะไรบ้าง โดยศึกษาด้วยวิธีการทบทวนวรรณกรรมจากงาน วิจัย บทความวิชาการ ทั้งในประเทศ และ ต่างประเทศ จำนวน 21 บทความ โดยมีรายละเอียดจำนวนบทความที่ศึกษาในครั้งนี้อยู่ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะของบทความที่ทำการศึกษา

รายละเอียด	จำนวนบทความที่ศึกษา
ปีที่ตีพิมพ์	
ก่อนปี 2000	1
ปี2001-2007	2
ปี2008-2014	18
ฐานข้อมูล (Data Source)	
ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แบ่งเป็น	
สัมภาษณ์เชิงลึก	10
แบบสอบถาม	3
แบบสอบถาม	7
ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)	11
ขอบเขตการศึกษา	
ศึกษาเฉพาะปัจจัยการย้ายถิ่น	6
ศึกษาเฉพาะผลกระทบการย้ายถิ่น	9
ศึกษาทั้งปัจจัยและผลกระทบการย้ายถิ่น	6
กลุ่มประเทศที่ทำการศึกษา	
เอเชีย	9
ยุโรป	4
แอฟริกา	4
อเมริกา	3
ทั่วโลก	1

ผลการศึกษา

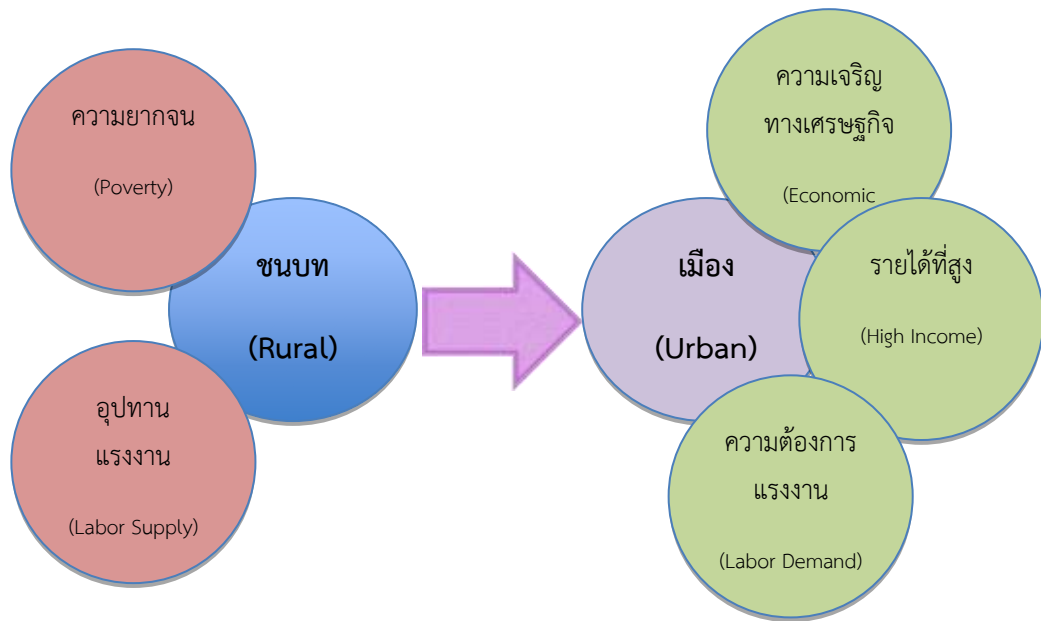
ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง เป็นทั้งปัจจัยผลักดันในพื้นที่ต้นทาง และปัจจัยดึงดูดในพื้นที่ปลายทาง ดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ (Economic factors) เป็นผลของความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจในสังคมชนบทกับสังคมเมือง โดยปัจจัยผลักดัน (Push factor) ในพื้นที่ต้นทาง ที่สำคัญได้แก่ความยากจน และอุปทานของแรงงาน และเป็นปัจจัยดึงดูด (Pull factor) ในพื้นที่ปลายทางอันเนื่องมาจาก ความแตกต่างกันในสภาพเศรษฐกิจ ที่สำคัญได้แก่

ค่าตอบแทน ความต้องการแรงงาน และความเจริญทางเศรษฐกิจ ในทุกภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นทวีปเอเชีย (Ulrich, 2012; Erik, 2012; Garip, 2008 และ อารี จำปา กลาย 2550) ทวีปแอฟริกา (Zinkina and Korotayev 2010 และ Emmanuel O., 2013) และ ทวีปยุโรป (Walker, 2010) ผลการศึกษาของบรรดานักวิชาการทั้งหลายเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของคนในชนบททั้งด้านสภาพ

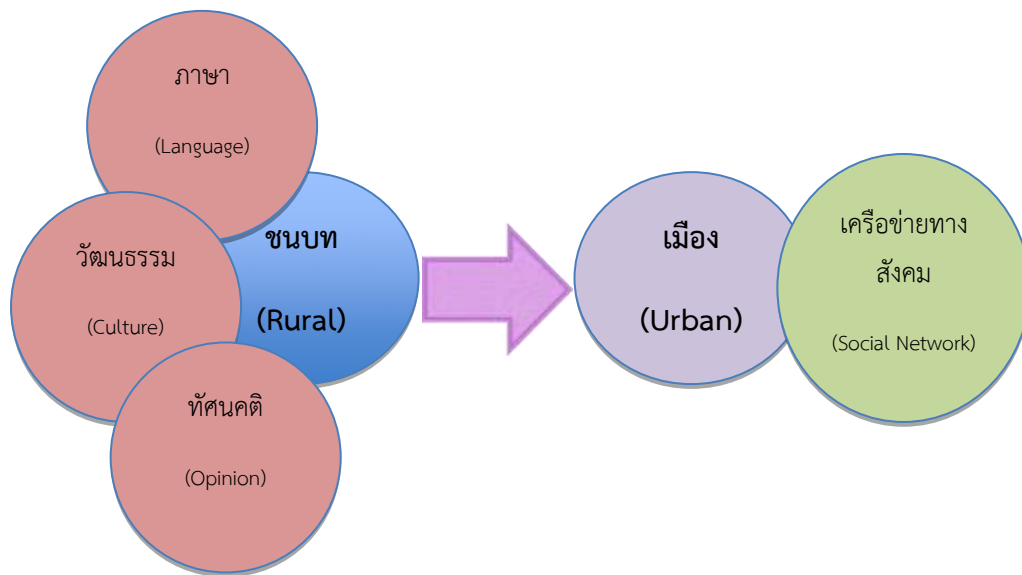
ทางสังคมและเศรษฐกิจนั้นคนในเมืองมีมาตรฐานที่สูงและโอกาสการทำงานเพื่อสร้างฐานะ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสถานะทางสังคมดีขึ้น จากปัจจัยดังกล่าวสามารถสรุปเป็นภาพให้เห็นถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นแรงงานจากชนบทสู่เมืองให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

ด้านสังคม (Social Factors) ปัจจัยที่สำคัญในด้านสังคมคือการสร้างเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นที่มาจากพื้นที่เดียวกัน กลุ่มคนที่พูดภาษาเดียวกันหรือมีวิถีชีวิตที่มีรูปแบบที่คล้ายกันอยู่รวมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นปัจจัยเครือข่ายความช่วยเหลือในการอพยพเคลื่อนย้ายและเมื่อมาตั้งหลักแหล่งที่อยู่ในสังคมเมืองก็ตั้งถิ่นฐานและมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา วัฒนธรรม ความคิด และค่านิยมที่คล้ายคลึงกันเป็นการลดแรงกดดันในการอยู่รวมกัน เพื่อ

ลดความแตกต่างและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการย้ายถิ่น เครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น (Walker, 2010, อารี จำปา กลาย 2550 และ Gullette, Gregory S. 2014) จากปัจจัยดังกล่าวสามารถสรุปเป็นภาพให้เห็นถึงปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นแรงงานจากชนบทสู่เมืองให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

ผลกระทบจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

มีการศึกษามากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่น ทั้งผลกระทบในแง่บวก และแง่ลบ โดยผลกระทบดังกล่าวมีผลกระทบกับผู้ย้ายถิ่น ครอบครัวของผู้ย้ายถิ่น พื้นที่ต้นทาง และของผู้ที่อยู่ในถิ่นที่ได้รับการอพยพย้ายถิ่น หรือพื้นที่ปลายทาง โดยมีผลกระทบด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผลทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Effects) การย้ายถิ่นมีผลในแง่บวก และแง่ลบกับเศรษฐกิจในพื้นที่ต้นทางโดยผ่านเงินส่งกลับ (Remittance) ที่ทำให้พื้นที่ต้นทางมีการบริโภคเพิ่มขึ้นการลงทุน ในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีเงินไหลเวียนในพื้นที่ต้นทางเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจมีการขยายตัวมากกว่าเดิมครอบครัวมีเศรษฐกิจ ดีขึ้น (Ulrich,2012และ อารี จำปากลายเป็น, 2555 และ Xing C.2014) แต่มีการศึกษาถึงผลในแง่ลบจากการย้ายถิ่นที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจทั้งพื้นที่ต้นทาง และพื้นที่ปลายทาง โดยกล่าวถึงช่องว่างระหว่าง รายได้ของพื้นที่ต้นทางที่เป็นสังคมชนบท และปลายทางที่เป็นสังคมเมืองที่กว้างมาก อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในเขตเมืองมีมากกว่า มีความต้องการแรงงานเพื่อที่จะขยายเศรษฐกิจ

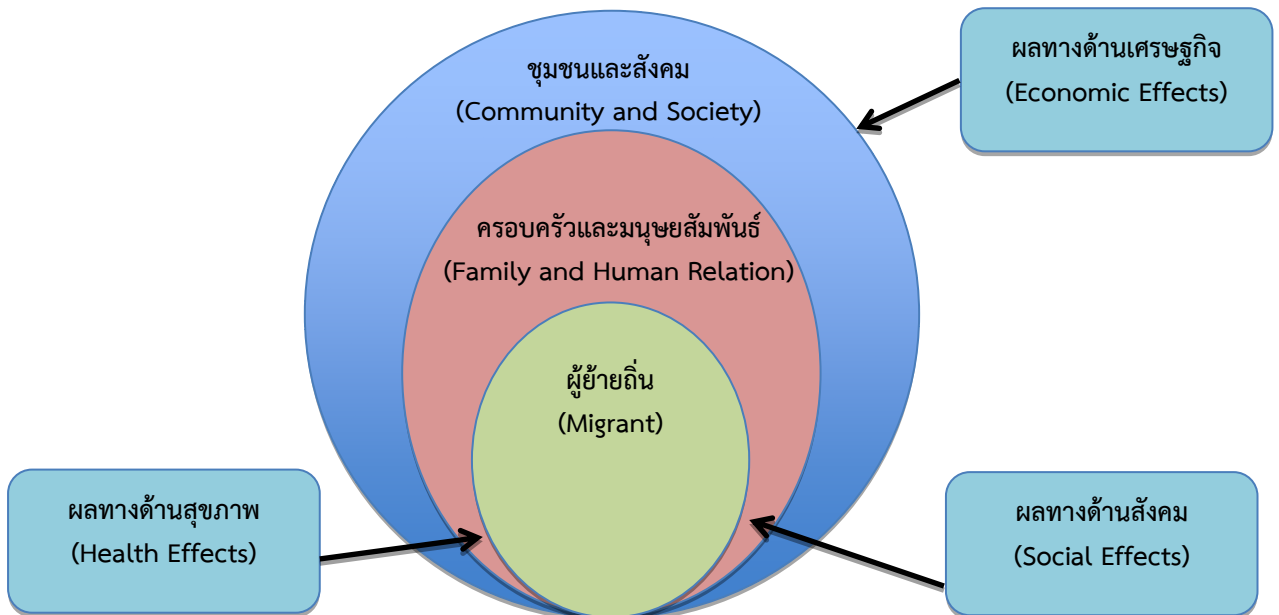
สูง และถ้ามองถึงเขตชนบทที่มีผลกระทบในผลประโยชน์ของต้นทางที่เป็นสังคมเกษตร ต้องมีต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่าที่เคยเป็นมาอันเนื่องมาจากวัตถุดิบทางการเกษตร มีราคาที่สูงขึ้น (Lili Ma,2012) แต่มีการวิจัยที่ศึกษาในทางตรงกันข้ามโดยกรณีพื้นที่ปลายทางเป็นสังคมเมืองมีค่าครองชีพที่สูงกว่าพื้นที่ต้นทางที่เป็นสังคมชนบทมีค่าครองชีพต่ำกว่า รายได้ของผู้ย้ายถิ่นจึงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จึงทำให้มีการส่งเงินมาช่วยเหลือจากครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ต้นทาง (Reverse Remittance) เพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองได้ (Erik, 2012)

ผลทางด้านสังคม (Social Effects) นอกจากผลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ผลด้านสังคมจึงเป็นผลหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง การศึกษาด้านผลกระทบด้านสังคมกับการย้ายถิ่นนั้น มีผลกระทบมากมาย เช่นปัญหาของการย้ายถิ่นของวัยแรงงานที่เป็นผู้เป็นพ่อและแม่ที่ส่งผลต่อลูกซึ่งอยู่ห่างจากพ่อแม่ที่ย้ายถิ่น ทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่า ลูกที่อยู่กับพ่อแม่ (อารี จำปากลายเป็น, 2555) นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวแล้ว ผลกระทบด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ย้ายถิ่นเองก็มีเช่นกัน เนื่องจากการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นต้องไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทางที่มีความ

แตกต่าง ในด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ กับพื้นที่ต้นทาง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องมีการปรับตัว ผู้ย้ายถิ่น บางรายที่ไม่สามารถปรับตัวได้จึงต้อง ย้ายกลับถิ่นเดิมของตน (Lili, 2012 และ อารี จำปากลาง, 2555) แต่ถ้าผู้ย้ายถิ่นนั้นอาศัย หรือกระจุกตัว อยู่ร่วมกับผู้ย้ายถิ่นมาจากพื้นที่เดียวกัน หรือผู้ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีลักษณะแบบแผนในการดำเนินชีวิตแบบเดียวกันอยู่รวมกันเป็นเครือข่าย (Networks) ก็จะทำให้ผลกระทบในแง่ปัญหา ลดลงแปรเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Walker, 2010 ; อารี จำปากลาง, 2555; Gullette, Gregory S. 2014 และ Raleigh, Clionadh 2014)

ผลทางด้านสุขภาพ (Health effects) มีการศึกษาถึงการย้ายถิ่นที่มีผลต่อสุขภาพโดย การศึกษาพบว่า การย้ายถิ่นโดยเฉพาะผู้หญิงที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน

ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างในด้านชีวภาพ สังคม วัฒนธรรม ที่มีความหลากหลาย และแตกต่างจากพื้นที่ต้นทาง ทำให้มีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้นโดยผู้ย้ายถิ่นที่เป็น หญิงตั้งครรภ์มี อัตราการที่เด็กตายคลอด หรือการคลอดที่ทารกเสียชีวิต สูง (Sirin, 2011) นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลกับผู้ย้ายถิ่นเองยังส่งผลถึง ปัญหาของคนในครอบครัว และบุตรหลานของผู้ย้ายถิ่น โดยพบว่าบุตรหลานของผู้ย้ายถิ่นมีสุขภาพที่ไม่ดี โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิตจะมีอัตราสูงกว่า บุตรหลานของผู้ที่ไม่ย้ายถิ่น โดยพบว่าเป็นปัญหาในด้านอารมณ์ ปัญหาด้านพฤติกรรม สมาธิสั้น และ ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน (อารี จำปากลาง, 2555) ผลกระทบการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองสามารถสรุปเป็นภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงผลกระทบจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

สรุปผลการศึกษา

ความคล้ายคลึงกันของงานที่ศึกษา(Commonalities)

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง โดยการศึกษาที่ทบทวนวรรณกรรมนั้นมีประเด็นที่ศึกษาในเรื่องของปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Socio-Economic Factors) ที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ รวมไปถึง ความเจริญที่มีความแตกต่างกันระหว่างชนบทซึ่งเป็นพื้นที่ต้นทาง และเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ปลายทาง ค่าจ้าง หรือค่าแรง (Wages) ความต้องการในด้านแรงงานและความหลากหลายของอาชีพมากกว่าพื้นที่ต้นทาง เป็นปัจจัยดึงดูดในพื้นที่ปลายทาง จึงทำให้ยังคงมี กระแสการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองในปริมาณที่สูงอยู่ (Ulrich, 2012; Erik, 2012; Garip, 2008; Zinkina and Korotayev 2010; Emmanuel O., 2013; Ronald, 1968; Fertner, Christian, 2013 และ อารี จำปา กลาย 2550, 2555) ปัจจัยทางสังคมในด้านเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่น (Migration Network) เป็นปัจจัย ที่ลดแรงกดดันของผู้ย้ายถิ่นให้ผู้ย้ายถิ่นจากสังคมชนบทที่ย้ายถิ่นมาในเมือง สามารถปรับตัว เพื่อเอาชีวิตรอด ในสังคมเมือง โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันผ่านความเป็นคนร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน (Walker, 2010 และ อารี จำปา กลาย, 2550)

ความแตกต่างกันของงานที่ศึกษา (Differences)

ในส่วนที่เป็นข้อแตกต่างกันของการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมนั้น มีส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละงาน คือ ท้องที่ที่ทำการศึกษาในแต่ละทวีป ได้แก่ เอเชีย ยุโรป และแอฟริกา และมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของการศึกษาถึงผลกระทบของการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง โดยได้ศึกษาประเด็นของผลกระทบในแต่ละด้าน โดยกล่าวถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อความเติบโตในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ปลายทางมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยปริมาณเงินส่งกลับ (Remittances) (Ulrich, 2012 และ อารี จำปา กลาย, 2555) แต่มีการศึกษาที่มีผลการศึกษาที่แตกต่าง โดย

กล่าวว่าการย้ายถิ่นจากเมืองสู่ชนบทจะทำให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างชนบท และเมืองยิ่งกว้างมากขึ้น (Lili, 2012) รวมไปถึงการย้ายถิ่นไปอยู่ในเมืองใหญ่ หรือเมืองที่มีความเจริญเติบโตด้านอุตสาหกรรมทำให้มีค่าครองชีพที่สูงกว่าชนบท รายได้อาจไม่เพียงพอต่อรายจ่ายจึงเป็นสาเหตุให้เกิดการเงินส่งกลับย้อนกลับ (reverse remittances) กลับมาช่วยเหลือผู้ย้ายถิ่น ในการดำรงชีพในเมืองได้ (Erik, 2012) นอกจากผลทางด้านเศรษฐกิจ ยังศึกษาผลทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ย้ายถิ่นเองก็มีเช่นกัน เนื่องจากการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นต้องไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทางที่มีความแตกต่าง ใน ด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ กับพื้นที่ต้นทาง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องมีการปรับตัว ผู้ย้ายถิ่น บางรายที่ไม่สามารถปรับตัวได้จึงต้องย้ายถิ่นกลับ (Lili, 2012 และ อารี จำปา กลาย, 2555) อีกทั้งศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นแรงงานนอกระบบให้มีสวัสดิการที่ดีเพียงพอในการดำรงชีวิตในเมืองได้ (Emmanuel, 2013) และการศึกษาถึงผลทางด้านความสัมพันธ์ของคน ในครอบครัวของผู้ย้ายถิ่น รวมไปถึงถึงสุขภาพผู้ย้ายถิ่น และครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นจากการย้ายถิ่นอีกด้วย (Sirin, 2011 และอารี จำปา กลาย, 2555)

ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

จากการศึกษาสามารถทราบถึงปัจจัย และผลจากการย้ายถิ่นในด้านต่าง ๆ จากชนบทสู่เมืองว่าสิ่งใดเป็นปัจจัย ที่สำคัญ ในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ผลกระทบที่มีต่อการย้ายถิ่นในมิติด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ รวมทั้งแนวโน้มการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองเป็นกระแสหลักในการย้ายถิ่นใน ประเทศต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเทศที่พัฒนา หรือมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความเป็นเมืองสูง และประเทศ ที่กำลังพัฒนาที่มีความแตกต่างอย่างมากทางเศรษฐกิจระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง เมื่อทราบถึงปัจจัย และผลกระทบดังกล่าวแล้วสามารถนำไปเป็นข้อมูล ในการศึกษาครั้ง

ต่อไปถึงรูปแบบในการตัดสินใจ แนวโน้ม ของการย้ายถิ่นในอนาคต รวมไปถึงการวางแผนนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ดังนี้

1 นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายความเจริญ จากการการศึกษาที่ได้ทราบถึงปัจจัยและผลกระทบจากการย้ายถิ่นที่เกี่ยวข้องในด้านเศรษฐกิจที่เป็นสาเหตุหลักในการย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ และความเจริญที่มีความแตกต่างในพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง โดยการย้ายถิ่นนั้นจะมีผลกระทบในด้านลบต่อพื้นที่ต้นทาง กล่าวคือแรงงานในพื้นที่ต้นทางที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจน้อยกว่าพื้นที่ปลายทาง หรือยังเป็นสังคมชนบท มีความต้องการแรงงานน้อยกว่าปริมาณแรงงานในพื้นที่ที่มีอยู่จึงเกิดการย้ายถิ่นสู่พื้นที่ปลายทางที่มีความเจริญมากกว่า มีความเป็นสังคมเมืองที่มีความต้องการแรงงานสูง จึงทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ และความเจริญในพื้นที่ต้นทางนั้นชะงักงัน การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจต่ำ แต่ใน พื้นที่ปลายทางนั้นมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างไม่หยุดนิ่ง การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจสูงทำให้ เกิดช่องว่าง ความเจริญทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ต้นทาง และพื้นที่ปลายทางมีปริมาณที่กว้าง และมากขึ้นเรื่อย ๆ หากกระแสการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองยังคงมีอยู่ในปริมาณที่มากอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อเป็นการลดช่องว่างดังกล่าว จึงควรมีการกระจายความเจริญและการลงทุนในด้านต่าง ๆ สู่พื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ต้นทางที่มีอุปทานแรงงานที่สูง โดยสามารถที่จะลดอัตราการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมือง เพื่อลดความแออัดของประชากรในเขตเมือง รวมทั้งยังเป็นการเพิ่มการอุปโภคบริโภคสู่พื้นที่ต้นทางให้มีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจได้อีกทางหนึ่งด้วย

2 นโยบายด้านสาธารณสุขของผู้ย้ายถิ่น จากการศึกษาพบว่าผลกระทบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ย้ายถิ่นโดยตรงนั้นก็คือ ผลกระทบด้านสุขภาพ อันเป็นเพราะ

การย้ายถิ่นจากต้นทางมายังปลายทางที่มีสภาพแวดล้อมวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างต่าง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นจำเป็นต้องปรับตัว เกิดแรงกดดัน ความเครียด และความวิตกกังวลอันทำให้เกิดปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น ดังนั้น จึงควรมีนโยบาย หรือสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้ย้ายถิ่นให้เพียงพอ และเหมาะสมต่อความต้องการของผู้ย้ายถิ่น อาทิ นโยบายสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับ อนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่นั้นจะอยู่ในวัยแรงงานอีกทั้งยังเป็นวัยเจริญพันธุ์ ดังนั้นอนามัยเจริญพันธุ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ย้ายถิ่น ที่จะทำให้ผู้ย้ายถิ่นให้มีสุขภาพที่ดีสมบูรณ์แข็งแรงต่อไป

3 นโยบายด้านเครือข่ายและสังคมผู้ย้ายถิ่น จากการศึกษาพบว่าเครือข่ายทางสังคมเป็นส่วนสำคัญทั้งด้านปัจจัย และผลกระทบจากการย้ายถิ่นเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างนโยบายส่งเสริม การสร้างเครือข่ายทางสังคมของผู้ย้ายถิ่น เช่น การตั้งสมาคม ชมรม หรือสมาพันธ์ของผู้ย้ายถิ่นที่มาจากพื้นที่ถิ่นเดียวกันให้มาร่วมกันทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังปัญหาอันและกัน เพื่อเป็นการลดปัญหาสังคมที่จะเกิดขึ้นจากความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้ย้ายถิ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความอุ่นใจให้กับผู้ย้ายถิ่นในการทำงานในพื้นที่ปลายทางที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากพื้นที่ต้นทางของตนได้อีกทางหนึ่งด้วย

จากนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายหลักที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ย้ายถิ่นโดยตรงและสังคมนอกข้างของผู้ย้ายถิ่น ดังนั้นทุกภาคส่วนต่าง ๆ จึงควรให้ความสำคัญ และมีส่วนขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาความอยู่ดี มีสุขของประชาชน ในประเทศเพราะประชาชนคือกำลังหลักที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และนำพาประเทศให้มีความเจริญพัฒนาอย่างเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- อารี จำปาภาย และ อารีย์ พรหมโม้. (2550). **จากหมู่บ้านสู่เมืองกรุง**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- อารี จำปาภาย. (2555) .**การย้ายถิ่นของแรงงานกับผลกระทบต่อครอบครัวและเด็กในสังคมอาเซียน: สิ่งที่ได้กับสิ่งที่ต้องสูญเสีย**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- Ahsen Sirin. (2011). The Effects of Internal Migration on Women’s Health in Turkey. **International Journal of Human Sciences** Volume8 Issue-1
- Arzaghi, Mohammad and Rupasingha, Anil. (2013). Migration as a way to diversify: Evidence from rural to urban migration in the U.S. **Journal of Regional Science**. Oct2013, Vol. 53 Issue 4, p690-711. 22p
- Barcus, Holly R. (2004). Urban-Rural Migration in the USA: An Analysis of Residential Satisfaction. **Regional Studies**. Aug2004, Vol. 38 Issue 6, p643-657. 15p.
- Drobne, Samo. (2014). Impact of the recession on the attractiveness of urban and rural areas of slovenia. **Geodetski Vestnik**. 2014, Vol. 58 Issue 1, p103-139. 37p.
- Emmanuel O. Amoo. (2013). **Internal Migration of Young Persons and Street Trading Activities in Urban Areas of Nigeria**. School of Social Sciences, Covenant University
- Erik Moberand. (2012). Reverse Remittances: Internal Migration and Rural-to-Urban Remittances in Industrialising South Korea. **Journal of Ethnic and Migration Studies** Volume 38 Number-3
- Fertner, Christian. (2013). The Emergence and Consolidation of the Urban-Rural Region: Migration Patterns around Copenhagen 1986-2011. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* **Journal of Economic & Social Geography**. Jul2013, Vol. 104 Issue 3, p322-337. 16
- Garip Filiz. (2008). Social Capital and Migration: How do similar resources lead to divergent outcomes?. **Demography Journal**, Volume45-Number 3.
- Gibson, Mhairi A. (2012). Rural to Urban Migration Is an Unforeseen Impact of Development Intervention in Ethiopia. **PLoS ONE**. Nov2012, Vol. 7 Issue 11, Special section p1-8. 8p.
- Gullette, Gregory S. (2014). Rural–Urban Hierarchies, Status Boundaries, and Labour Mobilities in Thailand. **Journal of Ethnic & Migration Studies**. Aug2014, Vol. 40 Issue 8, p1254-1274. 21p. 5 Charts, 1 Map.
- Lili, Ma. (2012). “Critical Evaluation of the New Rural-Urban Labor Mobility in China: Reasons and effects of Rural-Urban Labor Migration on Urban and Rural Labor Market” **Asian Social Science** Volume 8 Number-3
- Loret de Mola, Christian. (2012). The effect of rural-to-urban migration on social capital and common mental disorders: Peru migrant study. **Social Psychiatry & Psychiatric Epidemiology**. Jun2012, Vol. 47 Issue 6, p967-973. 7p.

- Raleigh, Clionadh. (2014). Migration, Urbanization, and Political Power in Sub-Saharan Africa. **Annals of the Association of American Geographers**. Mar2014, Vol. 104 Issue 2, p253-261. 9p.
- Ronald C. Y. Ng. (1968). **Recent Internal Population Movement in Thailand**. School of Oriental and African Studies, University of London
- Ulrich Klienwechter. (2012). Rural-Urban Migration in China: An analytical framework of Migrations' contributions to Rural Development. **Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences** Volume 4 Number-4
- Walker Charles. (2010). Space, Kinship Networks and Youth Transition in Provincial Russia: Negotiating Urban-Rural and Inter-Regional Migration. **Europe-Asia Studies Journal** Volume 62 Number-4
- Xing C. (2014). Migration, self-selection and income distributions. **Economics of Transition**. Jul2014, Vol. 22 Issue 3, p539-576. 38p.
- Young, Alwyn. (2013). Inequality, the Urban-Rural Gap, and Migration. **Quarterly Journal of Economics**. Nov2013, Vol. 128 Issue 4, p1727-1785. 59p. 1 Color Photograph, 9 Charts, 5 Graphs.
- Zinkina and Korotayev. (2010). Urbanization Dynamics in Egypt: Factors, Trends, Perspectives. **Pluto Journals** ASQ35.1

การเรียนการสอนเชิงรุกโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

เมธาวิ แก้วสนิท¹

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน นักศึกษาในปัจจุบัน ควรเน้นการเรียนการสอนเชิงรุกแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีลักษณะการให้นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสคิด ได้แสดงออก และได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดกิจกรรมหรือชิ้นงานจริง ตลอดจนสามารถสรุปองค์ความรู้เชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติได้ โดยมีครู อาจารย์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำชี้แนะที่เหมาะสม ต่างจากการเรียนการสอนสมัยเก่าที่เน้นการบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษาภายในห้องเรียนเท่านั้น

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และการสื่อสารมวลชน เป็นสาขาวิชาที่เน้นการผลิตบัณฑิตที่เป็นนักวิชาชีพด้านการสื่อสารมวลชนให้พร้อมออกไปปฏิบัติงานทั้งงานเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ฉะนั้นการเรียนการสอนเชิงรุกโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นแนววิธีการสอนที่เหมาะสมที่สุด โดยเฉพาะวิธีการเรียนการสอนแบบเน้นให้ทำงานจริง นักศึกษานิเทศศาสตร์ทุกสาขาวิชาย่อย อาทิ ด้านประชาสัมพันธ์ โฆษณา วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ ควรได้รับโอกาสจากอาจารย์ สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าฝึกงานหรือทำงาน เพื่อจะได้ใช้องค์ความรู้ปฏิบัติงานจริงภายใต้การชี้แนะจากอาจารย์ และสถานประกอบการ โดยชิ้นงานของพวกเขาควรที่จะได้รับการเผยแพร่ ชื่นชม และใช้ประโยชน์ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในทักษะ ความสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของพวกเขาต่อไป

คำสำคัญ: การเรียนการสอนเชิงรุก การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นิเทศศาสตร์

¹อาจารย์ หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Active Learning through a Student-Centered Approach in the Communication Arts

Department

Methawee Kaeosanit¹

Abstract

The pedagogy for present-day students is to employ active learning through a student-centered that provides opportunities for students to think, to present, and to practice in various activities or work pieces. Moreover, the students then summarize the knowledge which can be integrated into their practice. The teachers are their mentors who give them appropriate suggestions. This kind of pedagogy is different from descriptive teaching in the typical classroom of the past.

Communication arts or mass communication aims at producing graduate students to be professionals, and to work both on the stage and behind the scenes. Active learning through a student-centered approach is the most suitable method to teach students, especially in work-based learning. The students in the field of communication arts—public relations, advertising, radio and television, etc.—should obtain the opportunity from teachers, workplaces, and relating organizations to work with them. The students will apply their knowledge with suggestions from the teachers and the workplaces. Furthermore, their work pieces should be published or broadcasted, admired, and applied. This kind of pedagogy will support students to be confident in their skill and ability, so that they can apply their skills and knowledge this in their workplace.

Key words: Active learning, Student-centered pedagogy, Communication arts

---

¹ Lecturer, Communication Arts Department, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทนำ

การเรียนการสอนนักเรียน นักศึกษาในทุกระดับ ครู อาจารย์จะใช้การสอนแบบบรรยายอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ แม้การสอนแบบบรรยายจะเป็นการเรียนการสอนที่ถือปฏิบัติกันมาเนิ่นนาน แต่ในยุคปัจจุบัน ด้วยเครื่องมือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เข้ามามีบทบาท อีกทั้งการก่อกำเนิดของประชาคมอาเซียน ทำให้สถานการณ์ด้านการศึกษาและตลาดแรงงานมีการแข่งขันกันสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ แต่ละสถาบันการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และพร้อมต่อสู้กับแรงงานจากต่างประเทศที่สามารถทำงานได้อย่างเสรีเมื่อเกิดประชาคมอาเซียนขึ้นในไม่ช้า

การเรียนการสอนเชิงรุกแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กำลังเป็นที่พูดถึงอย่างมากในแวดวงการศึกษาหลักง่าย ๆ ของการเรียนการสอนแบบนี้ คือ เน้นสนองความต้องการของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด แสวงหาคำตอบ ลงมือปฏิบัติให้เห็นผลประจักษ์ด้วยตัวเอง พร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้ โดยมีอาจารย์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาชี้แนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนทางด้านนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ และการสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นศาสตร์ที่จะต้องเน้นการเรียนรู้ทฤษฎีควบคู่ไปกับการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้นักศึกษาเพียบพร้อมทั้งความรู้และทักษะความสามารถ เป็นบัณฑิตมืออาชีพในการทำงานจริงต่อไป

กรอบแนวความคิด

ปัจจุบัน แวดวงการศึกษาหันมาสนับสนุนให้มีการเรียนแบบ “Teach Less Learn More” ซึ่งเป็นการเรียนแบบเชิงรุก คือ นักเรียน นักศึกษาจะต้องเป็นฝ่ายค้นคว้าหาความรู้ให้ตนเอง และจะต้องคิดเป็น ปฏิบัติได้จริง มิใช่การนั่งฟังอาจารย์ให้ความรู้แล้วจำไว้เพื่อใช้สอบวัดผลให้ผ่านพ้นไปในแต่ละระดับชั้นเท่านั้น การเรียนการสอนแบบนี้ จึงเน้นให้ครู อาจารย์ มีหน้าที่เป็นที่เลี้ยง ที่ปรึกษา หรือเป็นคล้าย ๆ โค้ชของนักกีฬา ที่จะคอยชี้แนะ ฝึกให้

นักเรียน นักศึกษา มีสมรรถนะทางการศึกษาที่แกร่งขึ้น พร้อมที่จะก้าวสู่การแข่งขันในโลกของการทำงานจริง นิตยา ประพฤติกิจ (2554) อธิบายว่า การเรียนรู้เชิงรุก คือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เปลี่ยนบทบาทผู้เรียนในฐานะผู้ฟังคำบรรยายจากครูแบบวิธีการดั้งเดิม มาเป็นบทบาทผู้สอนกันและกันโดยการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีแบบแผนในฐานะผู้ฟัง ผู้พูด ผู้วิเคราะห์ ผู้สังเคราะห์ ผู้สรุป และผู้ประเมินผล ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และแรงจูงใจใฝ่เรียนสูงกว่าการเรียนจากการบรรยายของครู ซึ่งได้ถูกเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ หรือเป็นที่เลี้ยงเท่านั้น

นิตยา ประพฤติกิจ (2554) ยังได้สรุปเป็นหลักการสำคัญ ๆ ของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า

1 เปลี่ยนจากการบรรยายของครูมาเป็นบทบาทของผู้เรียน (Student-oriented)

2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการเรียน

3 กิจกรรมที่จัดขึ้นมีลักษณะที่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-centered) และผู้เรียนเป็นผู้ผลักดันปัญหาให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ไม่ใช่ครู

4 การวัดและประเมินผลมีความต่อเนื่องและสนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าความจำ

5 การเรียนการสอนเป็นกระบวนการพัฒนา มากกว่าการแนะนำให้ทำ และการนำเสนอรายงาน

ทิตนา แชมมณี และคณะ (2545) ให้ความเห็นว่า ครูควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ ครูเตรียมจัดประสบการณ์เรียนรู้ เช่น จัดกิจกรรม จัดหาแหล่งความรู้ต่าง ๆ จัดหาสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ แล้ว นักเรียน ประมวลข้อมูลต่าง ๆ สู่การสร้างความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตัวนักเรียนเอง ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ควรเป็นผู้นำเสนอปัญหากิจกรรม เป็นผู้สังเกต เป็นผู้ถามคำถามให้คิด เป็นผู้ให้การเสริมแรง เป็นผู้แนะนำ เป็นผู้จัดบรรยากาศ เป็นผู้จัดระบบ เป็นผู้แนะแนว เป็นผู้ให้คำชื่นชม เป็นผู้กำกับ และเป็นผู้ประเมิน

วัชร เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย (ออนไลน์) ให้ความเห็นคล้ายคลึงกันว่า การเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking) ไม่เพียงแต่ฟัง ผู้เรียนจะต้องอ่าน เขียน ถาม คำถาม อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอน แบบเชิงรุกตามทัศนะของ วัชร เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย มีดังนี้

- 1 เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
- 2 ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 3 เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ และหลักการคิดรวบยอด
- 5 ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
- 6 ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

การบริหารจัดการเมื่อใช้การเรียนเชิงรุก

- 1 พิจารณาจุดประสงค์ เนื้อหา ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้
- 2 ออกแบบกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง
- 3 ใช้กิจกรรมการเรียนเชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียน
- 4 ประเมินผลการเรียนอยู่เสมอ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเรียนรู้อะไรบ้าง และมีประเด็นใดที่ผู้เรียนยังสงสัย

5 หลีกเลี่ยงการสอนเพื่อให้ครบให้ทัน รีบเร่ง เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่ยอมเรียน

วัชร เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย ยังให้ความเห็นเหมือนกับทศนา แหมมณีนี ที่ว่าครู/อาจารย์

ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นคุณอำนวย (facilitator) ซึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้แน่น มีการวางแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ แต่อาจใช้วิธีการบอกเป้าหมาย แล้วให้ผู้เรียนคิดวิธีที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ ผู้สอนต้องแสดงออกให้เห็นว่าเต็มใจที่จะตอบคำถาม หรือใช้วิธีการถามกลับเพื่อกระตุ้นให้คิดต่อ มีการประเมินการเรียนรู้ตามจริงหรือประเมินในเชิงสร้างสรรค์

เช่นเดียวกับความคิดเห็นของ ปราวีณา สุวรรณฉวีโชติ (ออนไลน์) ที่แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มี สามารถประเมิน ต่อเติม และสร้างแนวคิดของตนเองซึ่งเรียกว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผิน ซึ่งเน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน (Learning how to learn) เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้ผู้เรียนได้อธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วด้วยการเขียนสรุป การจดบันทึกเป็นภาษาของตนเอง ตั้งคำถามและตอบคำถามเน้นการอภิปรายปัญหา ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

อีกคำหนึ่ง ที่กล่าวถึงและได้ยินกันเป็นประจำ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เชิงรุก คือ “การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง”

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, ออนไลน์) ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็น

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

กระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง หรือรวมทั้งมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

นอกจากนี้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยสะท้อนจากการที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชา หรือเลือกทำโครงการหรือชิ้นงานในหัวข้อที่สนใจในขอบเขตเนื้อหาวิชานั้นๆ คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (ออนไลน์) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แต่เดิมแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเป็นการยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนเอง ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นการบรรยายหน้าชั้นเรียนเท่านั้น ต่อมา นักการศึกษาเชื่อว่าแนวคิดดังกล่าวไม่ได้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง เพราะไม่ใช่วิธีการที่ตอบสนองต่อความต้องการหรือลักษณะของผู้เรียน แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-

centered, Student-centered หรือ Child-centered) จึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เปลี่ยนมายึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคม และการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหา

บทบาทของครูผู้สอนในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะไม่ใช่เป็นผู้ชี้แนะหรือผู้ออกคำสั่งแต่จะเปลี่ยนเป็นผู้กระตุ้น ผู้อำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ติดตามตรวจสอบ รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น แหล่งข้อมูล เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ที่เป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เว็บไซต์ อีเมล ฯลฯ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูสมัยใหม่กับครูสมัยเก่าก็จะเห็นความแตกต่าง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะการจัดการจัดการเรียนการสอนระหว่างครูสมัยใหม่กับครูสมัยเก่า (อาภรณ์ ใจเที่ยง, ออนไลน์ อ้างใน คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ออนไลน์)

ครูสมัยใหม่	ครูสมัยเก่า
1. สอนนักเรียนโดยวิธีบูรณาการเนื้อหาวิชา	1. สอนแยกเนื้อหาวิชา
2. แสดงบทบาทในฐานะผู้แนะนำ (Guide) ประสพการณ์ทางการศึกษา	2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชา (Knowledge)
3. กระตือรือร้นในบทบาท ความรู้สึกของนักเรียน	3. ละเลยเฉยเมยต่อบทบาทนักเรียน
4. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนของหลักสูตร	4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะพูดเกี่ยวกับหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการค้นพบด้วยตนเองของนักเรียนเป็นกิจกรรมหลัก	5. ใช้เทคนิคการเรียนโดยใช้การจำเป็นหลัก
6. เสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ ใช้แรงจูงใจภายใน	6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น เกียรติ แรงจูงใจภายนอก

ครูสมัยใหม่	ครูสมัยเก่า
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการจนเกินไป	7. เกร็งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบเล็กน้อย	8. มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ
9. มุ่งเน้นการทำงานแบบร่วมมือ	9. มุ่งเน้นการแข่งขัน
10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน	10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ ประสบการณ์ใหม่ให้นักเรียน	11. เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน	12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ ละเลยความรู้สึกรู้สึกหรือทักษะทางด้านจิตพิสัย
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ	13. ประเมินกระบวนการเล็กน้อย

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2545) ให้ความเห็นว่าการที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้สำเร็จ ครูต้องมีความสามารถในการดำเนินการดังนี้

- 1 สามารถวิเคราะห์ความสนใจ ความถนัดและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนได้
- 2 สามารถบูรณาการการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมตามสภาพจริงได้
- 3 รู้จักใช้วิธีสอน เทคนิคการสอนและกิจกรรมอย่างหลากหลายได้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทที่อยู่
- 4 รู้จักใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย วัดผลทั้งด้านกระบวนการด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ ด้านผลผลิตซึ่งอาจเป็นความรู้และชิ้นงาน รู้และใช้เทคนิค Portfolio เป็นต้น
- 5 รู้จักการสร้างบรรยากาศทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้

ผู้สอน	ผู้เรียน
ผู้สอนยิ้มแย้ม	ผู้เรียนแจ่มใส
ผู้สอนกระตือรือร้น	ผู้เรียนกระปรี้กระเปร่า
ผู้สอนถามคำถาม	ผู้เรียนคิดและตอบคำถาม
ผู้สอนเปิดโอกาส	ผู้เรียนคิดอิสระ
ผู้สอนทำทนาย	ผู้เรียนกระตือรือร้น
ผู้สอนนำวิเคราะห์	ผู้เรียนร่วมอภิปราย

ผู้สอนเอาใจใส่ดูแล	ผู้เรียนมีระเบียบวินัย
ผู้สอนแต่งตัวเรียบร้อย	ผู้เรียนเคารพ
ผู้สอนแสดงความเป็นมิตร	ผู้เรียนสุขและอบอุ่นใจ
ผู้สอนเน้นกระบวนการ	ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

ในบรรยากาศข้างต้นช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนต่างยอมรับกันและกัน นักเรียนกล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงออก และกล้าโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

รูปแบบการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมให้เกิดการคิดและการวิเคราะห์ เช่น การเรียนจากกรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง การเรียนจากกรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง การเรียนแบบโครงงาน การทำงานกลุ่ม การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการวิจัย สำหรับวิธีการสอนแบบบรรยายนั้น จะต้องปรับให้มีกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทบทวน คิด อภิปราย ประเมิน และตรวจสอบความคิดของตนเอง เช่น การคิดหาคำตอบเป็นรายบุคคล จากนั้นจับคู่อภิปราย และตรวจสอบความคิดระหว่างกลุ่ม (Pair -check) เป็นต้น

ด้วยรูปแบบการสอนดังกล่าวข้างต้น จะทำให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน ไม่เป็นผู้เรียนที่คอยตั้งรับ (Passive learner)

การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงกล่าวโดยสรุปเพื่อให้เข้าใจง่ายๆ ได้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่มาจากความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ คิด วิเคราะห์ ลงมือทำ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติ และมองเห็นภาพเชื่อมโยงกับสภาพการทำงานจริงในสังคม หรือสามารถนำผลงานของผู้เรียนไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยมีครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ และประเมินกระบวนการทำงานของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

การเรียนการสอนแบบเชิงรุกที่เน้นนักเรียน นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง จึงควรนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะรายวิชาเกี่ยวกับนิเทศศาสตร์หรือการสื่อสารมวลชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เกิดความรอบรู้ มีความพร้อมนำไปใช้ในการทำงานได้ทันที ในทัศนะของผู้เขียน รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการนำไปจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาด้าน

นิเทศศาสตร์ คือ การจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้จากการทำงาน (Work-based learning)

การเรียนรู้แบบนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝึกปฏิบัติจริง ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยสถาบันการศึกษามักร่วมมือกับแหล่งงานในชุมชน รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการประเมิน (มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์เทคโนโลยีศรีวิชัย, ออนไลน์)

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2555) เห็นว่า การสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในสภาพจริงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน ยิ่งในอนาคตด้วยแล้ว การที่จะให้ผู้เรียนสามารถทำได้ ปฏิบัติได้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลาย

เรื่อง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนเองแล้ว ทางหน่วยงานหรือองค์กรที่ผู้เรียนทำงานด้วยก็พอใจที่ผู้จบการศึกษาสามารถลงมือทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันที การเรียนการสอนโดยเน้นการทำงาน เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในแหล่งงานจริง แทนที่จะเรียนในห้องเรียนหรือห้องทดลอง จุดเน้นของการเรียนการสอนในแนวนี้เน้นที่กิจกรรม และสถานที่จริง คือ เน้นสถานที่ปฏิบัติงานจริง และกิจกรรมการทำงานในสภาพปฏิบัติของงานนั้น

การเรียนการสอนโดยการปฏิบัติงานจริง แตกต่างจากการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน (Work-related instruction) การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอาจจะเป็นเพียงสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานหรือสอนทักษะในการปฏิบัติงาน หรือให้คนในที่ทำงานมาสอนหรือมาเล่าให้ฟัง หรือดูวิดีโอ โทรทัศน์ เรื่องของงานหรือการไปดูงานแต่ยังไม่ลงมือปฏิบัติจริงอาจถือได้เป็นส่วนหนึ่งของ Work-based แต่ Work-based ที่แท้จริงจะเน้นที่การลงมือทำ ทำได้จริง การเรียนรู้จะต้องได้จากการลงมือทำ (Learning by doing) เป็นหลัก

ดังนั้น จุดเน้นสำคัญของการสอนแบบเน้นการทำงานจริงอยู่ที่การได้ปฏิบัติจริงในที่ทำงาน จึงเป็นการสอนในเชิงทักษะเป็นส่วนใหญ่

การศึกษาในปัจจุบัน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ เห็นเพิ่มเติมว่า มักจะเน้นให้จบการศึกษาเป็นหลัก จึงเน้นการเรียนได้ครบตามหลักสูตร เมื่อจบหลักสูตรแล้วทำงานได้แค่ไหนเพียงไร ดูจะเน้นกันน้อย แต่ในความเป็นจริงการเรียนการสอนจะต้องเน้นให้ทำงานได้เป็นหลักด้วย ซึ่งถ้าเราเน้นการทำงานด้วยการเรียนแต่เพียงในห้องเรียนจะไม่ทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้อย่างจริงจัง หรือทำได้ก็เป็นแค่เพียงทำได้ในทางทฤษฎีเท่านั้น

นอกจากนั้น ในระบบการศึกษาและสังคมปัจจุบันที่เน้นการแข่งขันซึ่งกันและกันสูงมาก สถาบันการศึกษาจึงต้องพยายามที่จะสร้างคนให้ก้าว

งานหรือสถานประกอบการที่สามารถเข้าทำงานได้ทันที ถ้าสามารถทำงานได้เร็วเท่าใด หน่วยงานเองก็จะใช้ประโยชน์จากบัณฑิตได้เร็วขึ้นเช่นกัน ประเทศชาติที่จะได้ประโยชน์เต็มที่

ยิ่งในปัจจุบันความต้องการคนทำงานมีมากขึ้น การเตรียมการของสถาบันการศึกษาจึงต้องแสวงหาแนวทางที่จะเพิ่มคุณค่าของผู้จบการศึกษาให้มีลักษณะเด่นกว่าคนอื่น ๆ ด้วยการให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำงานได้จริง หรือคุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำให้มากที่สุด

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตรงของผู้เรียน

1 การเตรียมการ

ในการเตรียมการ ต้องวางแผนรวมทั้งหลักสูตรว่าจะให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง (Direct Experiences) จากแหล่งงานจริงมากน้อยแค่ไหน เพียงใด ซึ่งอาจแบ่งเป็นหน่วยกิตหรือเป็นวิชาก็ได้ โดยหลักแล้ว อาจถือได้ว่า ยิ่งได้มีโอกาสเรียนรู้งานจริงมาก หรือได้ฝึกมากก็ยิ่งดี แต่ก็ต้องไม่ลืมในการเรียนรู้ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ด้วย

เมื่อได้จัดโครงการเรียนรู้จากงานได้ในระดับหนึ่งแล้วในรายวิชาที่มีการจัดกิจกรรมนี้ต้องมาวางแผนด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร พัฒนาความคิด ทักษะ และหรือทักษะในเรื่องใด หลักจากนั้นจึงกำหนดเป็นแผนงานของรายวิชาแล้วติดต่อหน่วยงานที่จะให้ผู้เรียนไปเรียนรู้ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบสอนให้ควรจะต้องทำความเข้าใจร่วมกันว่า ผู้เรียนมา “เรียน” ไม่ใช่มา “ทำงาน” แต่เรียนด้วยการทำงาน ดังนั้นหน่วยงานที่ผู้เรียนไปเรียนจึงควรมีที่ปรึกษาให้คำแนะนำอยู่ด้วย

โดยทั่วไปแล้ว การเรียนรู้เพื่อทำงานได้จะเริ่มจากการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษา ก่อนแล้วจึงเข้าสู่การเรียนรู้ในสถานประกอบการ ซึ่งอาจจะเป็นการเชิญวิทยากร ใช้วีดิโอภาพยนตร์ หรือสถานการณ่วมช่วย

ก่อน หลังจากนั้นจึงเป็นการสรุปทเรียนในสถานศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

2 การดำเนินการ

ในเมื่อเป้าหมายหลักของการสอนเพื่อการทำงานคือ การเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาแล้วสามารถทำงานได้ ในกระบวนการของการเรียนการสอน จึงต้องให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมฝึกฝน ทดสอบ และพัฒนาตนเองในสถานศึกษาก่อน จากนั้นจึงจะไปเรียนรู้จากสถานประกอบการจริง

การเตรียมความพร้อม ฝึกฝน และการทดสอบ เป็นบทบาทของสถานศึกษาที่จะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพการทำงานในสาขาวิชาหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องไปพบโดยตรง โดยผู้สอนในฐานะเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจะต้องวางหลักคิดหรือทฤษฎีในสาขานั้น ๆ ก่อน แล้วเชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับสภาพจริงของงานในสาขานั้น ๆ ได้ (บางกรณีก็ให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพจริงก่อน แล้วจึงสรุปเป็นแนวคิดตามหลัง)

ในกระบวนการเตรียมความพร้อมนี้ควรได้ฝึกฝน ทดสอบและพัฒนาผู้เรียนก่อนด้วยการจำลองสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สัมผัสบรรยากาศกิจกรรม และสภาพของวิชาชีพก่อน ในหลายสถานการณ์ผู้สอนอาจจะใช้วีดิทัศน์หรือภาพยนตร์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ก่อนจะเป็นการเตรียมตัวที่มีคุณค่ายิ่ง

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ เสนอแนะต่อว่า การประเมินการเรียนการสอนที่เน้นการทำงานนี้ ควรทำการประเมินโดยดูว่า ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการทำงานได้มากน้อยเพียงใด ทักษะนี้เกี่ยวกับงานที่ทำมีลักษณะอย่างไร เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหรือเป็นไปในทางตรงกันข้ามซึ่งผู้สอนจะต้องศึกษา สังเคราะห์ และติดตามอยู่เสมอ เพื่อแก้ไขในประเด็นที่อาจมีการเข้าใจผิดได้

ส่วนการประเมินผู้สอนควรเน้นความเข้าใจและความพร้อมของผู้สอน ของสถาบัน และสถานประกอบการพร้อมกันไป

การเรียนรู้แบบเน้นการทำงานนั้น เพื่อให้ได้ประสิทธิผลมากที่สุด อาจารย์ควรมีการวางแผนการเรียนการสอน การเปิดโอกาสและเน้นให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ โดยอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ และการประเมินผลเพื่อให้นักศึกษาได้เห็นข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับใช้ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานชิ้นต่อไป ขณะเดียวกัน อาจารย์ควรจะหาเวลา รวมกลุ่มนักศึกษาและลองแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ที่ได้ วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และหาแนวทางนำไปพัฒนาปรับปรุงร่วมกันต่อไปในงานชิ้นต่อไป การเรียนการสอนลักษณะนี้ จะทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เสมือนการทำงานจริง และฝึกให้พวกเขาเป็นคนที่พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนกล้าวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เพื่อเตรียมพร้อมในการทำงานในอนาคตของพวกเขาด้วย

ศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์หรือการสื่อสารมวลชนสามารถแยกสาขาย่อยออกได้อีกหลายสาขา โดยส่วนใหญ่จะแบ่งตามประเภทสื่อมวลชน เพื่อให้นักศึกษาได้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีความถนัดในการใช้ทักษะ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ด้านการสื่อสาร สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตรงกับสาขาที่เรียนมา ในที่นี้ ผู้เขียนขอแบ่งเป็นสาขาวิทยาย่อยด้านนิเทศศาสตร์ เพื่อยกตัวอย่างการออกแบบการเรียนการสอนเชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ สาขาการประชาสัมพันธ์ สาขาโฆษณา สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ สาขาหนังสือพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์ และสาขาสื่อใหม่

สาขาการประชาสัมพันธ์ อาจารย์ควรมีการประสานงานกับฝ่ายสื่อสารองค์กร หรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อนำนักศึกษาไปศึกษางาน ตลอดจนเข้าไปร่วมรับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ในระดับมหาวิทยาลัย อาจจะทำบูรณาการกับรายวิชา หรือส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานเสริมนอกเวลาร่วมกับองค์กรประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องอาศัยการกระตุ้นจากอาจารย์ การช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้นๆ แนะนำสั่งสอน และให้ออกาสนักศึกษาได้ทำงานจริง อาจจะได้เรียนรู้จากงานเล็กๆ เช่น งานรับ-ส่งเอกสารของ

องค์กร การรับและให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ การรวบรวมข่าวขององค์กรในสื่อ การออกหาข่าวในองค์กร การนำมาลงมือเขียนและผลิตสื่อประเภทต่างๆ ที่องค์กรรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ จุลสาร วารสาร หนังสือพิมพ์เฉพาะกิจ แผ่นพับแนะนำองค์กร ฯลฯ การจัดรายการผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานใกล้เคียงที่มหาวิทยาลัยรับผิดชอบ การบันทึกเทปโทรทัศน์ การจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

อาจารย์ควรใกล้ชิดกับนักศึกษา โดยติดตามผลงานและวิเคราะห์ปัญหาหรือจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นร่วมกับนักศึกษา และเจ้าหน้าที่ขององค์กร พร้อมทั้งให้กำลังใจ และส่งเสริมให้นักศึกษาเก็บสะสมชิ้นงานไว้ในแฟ้มสะสมชิ้นงานของนักศึกษาเพื่อนำประกอบการพิจารณาศึกษาต่อหรือการสมัครงานต่อไป

สาขาโฆษณา ในบางมหาวิทยาลัยอาจจะรวมสาขาโฆษณาไว้กับสาขาประชาสัมพันธ์ เป็นสาขาโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ ด้วยความคล้ายคลึงของเนื้อหา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันบริษัทที่ประกอบธุรกิจโฆษณามีอยู่เป็นจำนวนมาก อาจารย์อาจจะสร้างเครือข่ายกับผู้ประกอบการหรือศิษย์เก่าที่ประกอบธุรกิจโฆษณา นำนักศึกษาไปศึกษาดูงาน หรือเรียนเชิญผู้ประกอบการมาให้ความรู้แก่นักศึกษา และอาจจะส่งนักศึกษาไปร่วมทำงานจริงกับหน่วยงานเหล่านั้น

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายสื่อสารองค์กรหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย ก็มีความจำเป็นต้องการนักศึกษาในด้านนี้ มาร่วมทำงานด้วย เพราะปัจจุบัน จะอาศัยการประชาสัมพันธ์อย่างเดียวในการเผยแพร่ข่าวสารหรือสร้างภาพลักษณ์แก่มหาวิทยาลัยคงไม่พอ จำต้องอาศัยการโฆษณาเข้ามาร่วมด้วย และปัจจุบันการประสานงานกับสื่อมวลชนภายนอก ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับส่วนกลาง จะมีธุรกิจการขายโฆษณา การขายพื้นที่สื่อ จึงควรให้นักศึกษาสาขาเข้ามาเรียนรู้ในส่วนนี้ นักศึกษาสามารถคำนวณต้นทุน ความคุ้มค่าการลงทุนโฆษณา สามารถผลิตสื่อโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับกิจการของ

มหาวิทยาลัยผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์วิทยุกระจายเสียง เป็นต้น โดยเฉพาะในช่วงการเปิดรับนักศึกษาใหม่ในแต่ละปีการศึกษา ที่ปัจจุบันมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะต้องแข่งขันกันเผยแพร่ข่าวสารการรับสมัครเพื่อดึงดูดให้นักเรียนเข้ามาศึกษาต่อ

นักศึกษาสาขาโฆษณาซึ่งมีความโดดเด่นด้านความคิดสร้างสรรค์ การผลิตชิ้นงาน จะสามารถช่วยเสริมการทำงานของมหาวิทยาลัยได้ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ จัดประกวดคลิป ประกวดวีดิทัศน์ สปอตโฆษณา มากมาย จึงจะเป็นโอกาสอันดีที่อาจารย์จะใช้โอกาสนี้กระตุ้นให้นักศึกษาส่งผลงานเข้าประกวด โดยอาจทำเป็นชิ้นงานส่งในรายวิชาและนำส่งเข้าประกวดได้ในคราวเดียวกัน โดยอาจารย์จะเป็นคนเสนอแนะ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ผ่านการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของกลุ่มเพื่อนนักศึกษาด้วยกันเอง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงงาน พร้อมทั้งจะนำไปประกวดแข่งขัน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัยได้

เช่นเดียวกันในสาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ก็สามารถใช้แนวทางเดียวกัน นั่นคือ การส่งเสริมให้นักศึกษาส่งผลงานเข้าประกวดในรูปแบบคลิปวิดีโอ การจัดทำวีดิทัศน์ นอกจากนี้ อีกหนทางหนึ่งของนักศึกษาสาขานี้ ซึ่งถือว่าเป็นสาขาที่ต้องอาศัยการใช้เครื่องมือประกอบกรเรียนการสอนที่เน้นหนักกว่าสาขาอื่น ๆ เพราะจะต้องใช้ทั้งกล้องถ่ายภาพ อุปกรณ์อัดเสียง การตัดต่อภาพและเสียงด้วยคอมพิวเตอร์ การออกนอกสถานที่เพื่อถ่ายทำรายการและภาพยนตร์ นักศึกษาสาขา นี้ จึงต้องสนใจเรื่องเครื่องมือ เครื่องมือ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งอาจารย์จะต้องให้นักศึกษาทุกคนได้เรียนรู้ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังของการทำงาน และเป็นนักศึกษาที่ “ครบเครื่อง” คือ สามารถทำงานได้ทุกหน้าที่ทุกรูปแบบในสาขาที่ผสมผสานระหว่างวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ในแต่ละมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะมีสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาประจำอยู่ในแต่ละมหาวิทยาลัยนั้น

อาจารย์ควรมอบหมายให้นักศึกษาเข้าไปจัดรายการ โดยทั้งนี้ควรขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานีวิทยุแต่ละแห่งด้วย ซึ่งบางแห่งอาจจะมีรายการในผังรายการอยู่แล้ว ก็อาจจะให้นักศึกษาเข้าไปจัดรายการหรือเป็นแขกรับเชิญ หรือเป็นช่างเทคนิคคอยควบคุมการออกอากาศตามความเหมาะสม หรือบางแห่ง อาจจะทำให้เวลาการจัดรายการที่แน่นอน อาจารย์ก็อาจจะแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม เพื่อหมุนเวียนไปจัดรายการไม่ให้ขาดสาย โดยเริ่มต้นที่คิดรูปแบบรายการและเนื้อหารายการให้สอดคล้องกัน และให้นักศึกษานำเสนอเนื้อหาที่จะนำเสนอออกอากาศทุกครั้ง การทำเช่นนี้ จะทำให้นักศึกษาเรียนรู้การทำงานจริง และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเองและเพื่อนๆ ที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบด้วย อาจารย์ควรติดตามฟังการจัดรายการ หรือบันทึกเทปมาเปิดให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในห้องเรียนอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงการจัดรายการของนักศึกษาให้ดีขึ้น และหากสามารถประสานกับสถานีวิทยุภายนอก เช่น ของภาครัฐ หรือของเอกชน ก็จะเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษากล้าและมั่นใจต่อการจัดรายการ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นควรคำนึงถึงเวลาที่เหมาะสมด้วย เนื่องจากการจัดรายการทางสถานีวิทยุจะต้องใช้เวลาทำเป็นประจำสม่ำเสมอ ให้เกิดความต่อเนื่อง แต่ภาระการเรียนของนักศึกษา ค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง ย่อมเป็นอุปสรรคที่อาจารย์จะต้องคำนึงถึงด้วย

ในด้านโทรทัศน์ ในกรณีที่มหาวิทยาลัยไม่มีสถานีโทรทัศน์ภายใน อาจารย์ควรนำนักศึกษาไปดูการทำงานจริงของสถานีโทรทัศน์ เพื่อซึมซับและให้เห็นบรรยากาศการทำงาน อาจนำไปดูทั้งของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้นักศึกษาได้มุมมองที่กว้างขึ้น และเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานในสายอาชีพนี้ อาจารย์ควรสร้างความร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ เช่น สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมในท้องถิ่น เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสผลิตงานจริง นำเสนอผ่านทางสถานีโทรทัศน์ ซึ่งอาจารย์อาจจะต้องทุ่มเทเวลาแก่นักศึกษามากขึ้น เพราะการผลิตรายการแต่ละเทป จะต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่าย จึงควรมี

การวางแผนการทำงานกับนักศึกษาให้รัดกุม

อย่างไรก็ตามหากไม่ได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก นักศึกษาก็สามารถทำงานได้เอง โดยการให้บริการแก่หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย หรือช่วยส่งเสริมฝ่ายสื่อสารองค์กรหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยในการจัดทำวีดิทัศน์ในโอกาสต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น กิจกรรมรับน้อง กิจกรรมไหว้ครู กิจกรรมกีฬาของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายให้แก่มหาวิทยาลัยที่อาจจะต้องจ้างหน่วยงานภายนอก และเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานจริงภายในรั้วมหาวิทยาลัยอีกด้วย

สาขาหนังสือพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์ นักศึกษาสาขานี้โดยส่วนใหญ่จะชอบคิด ชอบเขียน ชอบนำเสนอผ่านการเขียนเป็นตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นชื่อว่าหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไป มหาวิทยาลัยจะมีเอกสารเผยแพร่ของตัวเองอยู่แล้ว อาจจะเป็นในรูปแบบวารสาร จดหมายข่าว จุลสาร เป็นต้น นักศึกษาอาจเข้าไปช่วยฝ่ายสื่อสารองค์กรหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์หาข่าว ผลิตข่าว ทำสื่อประชาสัมพันธ์ร่วมกัน หรือในหลักสูตรหรือสาขาวิชา อาจจะมีหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติการของนักศึกษาเอง ก็จะถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของอาจารย์และนักศึกษาร่วมกันผลิต เนื่องจากกระบวนการผลิตมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ตั้งแต่ การวางแผนการทำงาน การประชุมโต๊ะข่าว กำหนดรูปแบบการเสนอและเนื้อหาข่าว การออกหาข่าว การลงมือผลิต การเขียนข่าว การจัดทำหน้า การหาสปอนเซอร์หรือโฆษณา การติดต่อโรงพิมพ์ การออกจำหน่ายหรือเผยแพร่ การประเมินผลในแต่ละครั้ง แต่ละฉบับ ดังนั้น อาจจะทำให้นักศึกษาสาขาวิชาอื่น เช่น สาขาวิชาประชาสัมพันธ์ และสาขาโฆษณามาร่วมดำเนินการผลิตด้วยก็ได้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กระบวนการผลิตของสาขาหนังสือพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์จะค่อนข้างซับซ้อนและใช้เวลาดู แต่หากนักศึกษาได้ปฏิบัติจริง จะทำให้รู้กระบวนการจริงทั้งหมด และจะทำให้ นักศึกษามองภาพการทำงานและมีประสบการณ์ติดตัวในการทำงานจริง ซึ่งนักศึกษาบางคนอาจจะได้วิชาชีพด้านการจัดหน้าสิ่งพิมพ์

ไปเป็นนักร้องแบบ หรือบางคนทำเป็นธุรกิจสิ่งพิมพ์ของตนเอง

สาขาสื่อสารการตลาด นักศึกษาสาขานี้มีความคาบเกี่ยวกับทั้งศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์ และสื่อสารมวลชน และด้านการตลาดและบริหารธุรกิจ โดยส่วนใหญ่สาขานี้จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้สินค้าและบริการเป็นที่รู้จักในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาศัยการบริหารจัดการนำสื่อมวลชนแต่ละประเภทมาใช้ประโยชน์เป็นช่องทางการนำเสนอสินค้า ขณะเดียวกัน ก็จะต้องคิดผลิตภัณฑ์กิจกรรมทางการตลาดในสถานที่ต่าง ๆ กัน เพื่อหาช่องทางการโฆษณาสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภค สาขานี้จึงสนับสนุนการทำงานขององค์กรธุรกิจ อาจารย์จึงควรเปิดโลกกว้างให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีสื่อสารทางการตลาดในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การศึกษาดูงาน การประกวดแผนการตลาด จัดกิจกรรมจริงขึ้นในมหาวิทยาลัยและนอกสถานที่ โดยอาจให้นักศึกษาเข้าไปช่วยดำเนินกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษาใช้รู้จักคิดวางแผนรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย การหาช่องทางดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาร่วมกิจกรรมในสถานการณ์จริง โดยจะต้องฝึกทักษะการเป็นผู้นำ ความมั่นใจ การกล้าแสดงออก และการเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ตั้งแต่การเตรียมฉาก อุปกรณ์ สินค้าและบริการในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำเสนอใจมานำเสนอ เป็นต้น

บริษัทจำลองจึงอาจเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษาร่วมกลุ่มกันเปิดบริการสื่อสารการตลาดในรูปแบบบริษัทจำลองเพื่อรับงานจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยหรืออาจจะร่วมกับภายนอกมหาวิทยาลัยตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อฝึกให้นักศึกษากล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ อันจะเป็นพื้นฐานในการประกอบกิจการของพวกเขาต่อไป

สาขาสื่อใหม่ ปัจจุบันสื่อไอที สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทต่อการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างสูง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จะให้เข้าถึง สะดวกและรวดเร็ว คงไม่มีใครปฏิเสธสื่อใหม่นี้ เพราะยังสามารถติดต่อสื่อสารได้ทันที ถือเป็นสื่อสารแบบสองทางที่มีประสิทธิภาพ

สามารถรับรู้ข้อมูลและผลการทำงานได้อย่างทันท่วงที นักศึกษาในสาขานี้ มีจำนวนสูงขึ้นในทุกปี เพราะเห็นถึงประโยชน์ของสื่อไอที ที่รวดเร็วกว่าสื่ออื่น โดยพื้นฐานนักศึกษาสาขานี้ จะชอบเทคโนโลยี ติดต่อสื่อสารด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจารย์ควรใช้ช่องทางการสนใจ ใฝ่รู้ของนักศึกษาข้อนี้ ส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ความสามารถด้านไอทีในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่างๆ ซึ่งย่อมเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย นั่นคือ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้โดยทั่วไปและรวดเร็ว หรืออาจจัดตั้งเป็นบริษัทเล็กๆ ที่รับงานโฆษณาสินค้าและบริการผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตก็ได้

จึงจะเห็นได้ว่า กลยุทธ์การใช้การเรียนการสอนในรูปแบบการทำงานจริง (Work-based learning) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับศาสตร์ด้านสื่อสารมวลชนหรือนิเทศศาสตร์ ซึ่งอาจารย์สามารถใช้โอกาสจากเครือข่ายผู้ประกอบการด้านสื่อที่มีอยู่แล้ว หรือสถานที่และอุปกรณ์ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนระดมและรวบรวมความคิดเห็นจากนักศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการเรียนรู้ของพวกเขา เพื่อเป็นข้อมูลนำไปออกแบบกิจกรรมจัดการเรียนการสอนที่เป็นเชิงรุก และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2552). **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** จาก : www.agri.kmitl.ac.th/km/knowledge/?p=126. 25 ธันวาคม 2552.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2545). **กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อใจ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2554). **การเรียนรู้เชิงรุกระดับอุดมศึกษา**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 2, 74-77.
- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. **การเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)** จาก : www.academic.chula.ac.th/elearning/content/active%20learning_Praweenya.pdf. (ม.ป.ป.).
- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน. (2555). **หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรุป

การเรียนการสอนในปัจจุบัน เป็นยุคของการรีบเร่ง วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนทันสมัย นักเรียนนักศึกษามีแหล่งข้อมูลสำหรับการค้นคว้าอยู่รอบ ๆ ตัว ครู อาจารย์จึงควรเน้นให้พวกเขาได้ฝึกปฏิบัติให้ครบวงจร เพื่อเตรียมพร้อมเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ สามารถใช้ความรู้และทักษะปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ได้จริง และมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนการสอนในสาขานิเทศศาสตร์ หรือการสื่อสารมวลชน อาจารย์ควรมีการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการด้านสื่อ หรือการใช้สถานที่ที่ทำหน้าที่ด้านการสื่อสารในมหาวิทยาลัยให้เป็นประโยชน์ ให้กลายเป็นที่ฝึกปฏิบัติงานจริงของนักศึกษา ตรงตามสาขาวิชา และพยายามหาช่องทางที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสดงฝีมือและความสามารถที่บ่มเพาะมาจากการเรียนการสอน เผยแพร่สู่สายตาสาธารณชน ประสบการณ์จากการทำงานจริงและการแสดงผลงาน จะทำให้นักศึกษาสาขาวิชา นิเทศศาสตร์ การสื่อสารมวลชน มีความมั่นใจ รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ และยินดีแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน เป็นการฝึกให้พวกเขาเป็นมืออาชีพในแวดวงวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนต่อไป

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จาก : www.rmutsv.a.th/qa/index_files/documentary/ChildCenter%231.doc. (ม.ป.ป.).

วัชรวิ เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย. การเรียนเชิงรุกและเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก จาก : [qa.bu.ac.th/cop/index.php/component/.../\(1-km-cop-teaching?...18...](http://qa.bu.ac.th/cop/index.php/component/.../(1-km-cop-teaching?...18...) (ม.ป.ป.).

Is the Association of South East Asian Nations (ASEAN) too Diverse for Effective Cooperation?

Suwat Vongsinsirikul¹

Jean Dautrey²

Abstract

The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) is hardly a household name, including in its own yard. Knowledge of the trading bloc and upcoming ASEAN Economic Community (AEC) remains essentially limited to scholars, government agencies, and large organizations, with many people - including many AEC stakeholders - still largely unaware of its existence. This knowledge deficit, however, does not reflect ASEAN's increasing international stature and role in the Asia-Pacific rim and beyond. The purpose of this article is to introduce ASEAN and the Southeast Asian region and discuss whether the political, economic, and cultural diversity that characterizes it is an impediment to effective cooperation among its ten members in light of the upcoming integration at the end of 2015. While achieving unity may seem to be a tall order, this paper argues that the Association is less fragmented than it may appear to be due in no small part to the so-called 'ASEAN Way' and a recognized sense of benefits the ASEAN confers on its members.

Keywords: ASEAN, Southeast Asia, Diversity, Unity, ASEAN way.

---

¹Director of Master of Business Administration (International Program) and lectures in Management & Marketing at Kasem Bundit University.

²lectures in International Business Law at Graduate School of Business, Assumption University.

จะร่วมมือกันไหวหรือบนพื้นฐานที่หลากหลายของประชาคมอาเซียน ?

สุวัฒน์ วงศ์สินศิริกุล¹

Jean Dautrey²

บทคัดย่อ

คำว่าสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ต้องยอมรับว่ายังเป็นคำที่ไม่คุ้นกับหูของชาวบ้าน ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับคู่ค้าและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เอ.อี.ซี) ยังรู้จักกันน้อยมากในแวดวงของนักวิชาการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรใหญ่ ๆ จำนวนคนไม่น้อยรวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ เอ.อี.ซี ส่วนใหญ่ก็ยังไม่รู้ถึงความเป็นมา ถึงจะไม่รู้แต่ก็ไม่มีผลต่อการปรากฏตัวและบทบาทระหว่างประเทศอย่างแพร่หลายของสมาคมในแถบเอเชียแปซิฟิกและอาณาบริเวณรอบ ๆ

จุดประสงค์ ของบทความนี้ เพื่อที่จะได้แนะนำอาเซียนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คุยเรื่องเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่สื่อว่าจะเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือที่ประจักษ์ในหมู่สมาชิกทั้งสิบประเทศที่จะรวมตัวกันในปลายปี 2015 ขณะที่การร่วมสร้างความสามัคคีดูว่าจะยากเหมือนเข็นครกขึ้นภูเขา บทความนี้ขอยืนยันว่าสมาคมฯ ไม่ได้ดูแย่อย่างที่เห็นตาม “วิถีทางอาเซียน” และส่งกลิ่นไอของความสำเร็จที่เอื้อผลประโยชน์ต่อมวลหมู่ภาคีสมาชิก

คำสำคัญ: อาเซียน, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ความหลากหลาย, ความเป็นเอกภาพ, วิถีทางอาเซียน

¹ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (นานาชาติ) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²อาจารย์ประจำ สาขากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

Introduction

The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) was formed on 8 August 1967 with the signing of the ASEAN Declaration (more commonly known as 'the Bangkok Declaration') by the Foreign Ministers of the five original signatories, five Southeast Asian countries: the Republic of Indonesia, Malaysia, the Republic of the Philippines, the Republic of Singapore, and the Kingdom of Thailand. By virtue of that document, ASEAN was created. Security concerns - not economic purposes - drew the five Southeast Asian nations together and prompted them to enter into regional cooperation.

Initially established as a five-member intergovernmental geo-political organization, ASEAN has since evolved into a regional socio-economic grouping of ten Southeast Asian countries. Brunei Darussalam became the sixth member in January 1984. The Socialist Republic of Vietnam was admitted in July 1995, the Lao People's Democratic Republic and the Union of Myanmar (formerly Burma) in July 1997, and the Kingdom of Cambodia in April 1999.

Although ASEAN's enlargement did not change its character, it created economic disparities and development

gaps. So much so that the low level of economic development of the four 'late starters', Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam (collectively referred to as CLMV or 'ASEAN-4' as opposed to the more developed ASEAN-6 countries), prompted ASEAN leaders to launch the Initiative for ASEAN Integration (IAI) in November 2000, which focuses on four priority areas: infrastructure development; human resource development; information and communications technology; and the promotion of regional economic integration.

Is ASEAN a cohesive trading bloc or on the contrary a divided house? Will economic integration and the establishment at the end of 2015 of an ASEAN Economic Community (AEC) due to transform the region into a single market and production base be enough for ASEAN to promote itself as a global player? Is China's growing influence in the region driving a wedge between maritime and mainland member states?

This article addresses these issues. First, it provides an overview of Southeast Asia as a regional entity (or sub-region of the Asia-Pacific sphere, if considered from this wider perspective). It then focuses on

the political, economic, and socio-cultural diversity which, in spite of the geographic proximity of its members, characterizes ASEAN. Next, it considers the impact of these disparities on ASEAN's unity. It concludes by stressing that in spite of its wide diversity, effective cooperation among its members is possible as ASEAN's 47 years of existence attest.

Southeast Asia in a Nutshell

Southeast Asia refers to that part of the world located south of China, east of India, and north of Australia. The region is home to approximately 600 million people. The population, low for a long time (33 million in 1800), exploded with the massive immigration of South Asians and Chinese, who, starting in the mid-1800s, "came to Southeast Asia on a scale similar to the great migrations to the United States" (Chandler et al., 2005a).

With a total land area slightly exceeding 1.5 million square miles, Southeast Asia is a little smaller than the Indian subcontinent. The sea area is about three times larger than its land counterpart. Half of the region is a peninsula and the rest a series of archipelagos (nearly 25,000 islands, many uninhabited) unevenly

spread among Brunei, Indonesia, Malaysia, the Philippines, and Timor-Leste. Some are believed to hold significant oil and natural gas reserves as well as substantial fishery resources. This is the case, for instance, with the Spratly and Paracel islands at the core of the current territorial disputes in the South China Sea between China and some ASEAN member states (The Wall Street Journal, 2013).

Wedged between two fast-emerging economic giants, India and China, the region is crisscrossed with vital sea lanes that support the region's trade. Linking the Indian Ocean to the South China Sea, the Strait of Malacca, between Malaysia and Sumatra, Indonesia, and those of Sunda and Lombo, which cut across Indonesia, is critical to global trade and security in the area, and they rank among the world's most important maritime passages (The Wall Street Journal, 2012).

The region is marked by a long history of resistance to absorption of the latter by "outsiders." No real symbiotic relationship has developed between hill and lowland peoples (Milton, 1983). A few of the highlands are even the scene of 'tribal' rebellion and dissent, most notably in Myanmar's mountainous north, where

the armed wing of the Kachin Independence Organization continues to clash with government troops, pushing thousands of Kachin refugees across the border into China's Yunnan province with many ending up being forcibly returned to Myanmar. Moreover, claims to self-determination and bloody separatist conflicts continue to vex some Southeast Asian states. Aceh in Indonesia, the southern islands in the Philippines, and the southern provinces in Thailand are the scenes of deadly terrorist attacks by separatist movements whose grievances are expressed in a language of religion and ethnicity and which challenge the present nation state.

On the mainland, the landscape is dominated by several prodigious rivers and vast deltas downstream as these ubiquitous waterways split into many branches before reaching the sea. These fertile mega-deltas are the "rice bowls" of Southeast Asia and crucial to meeting global grain demand (The Nation, 2012a). They produce enormous surpluses exported across the world. One of these major rivers, the Mekong River, flows from China through Myanmar, Laos, Thailand, Cambodia, and Vietnam before

reaching the South China Sea. The river has galvanized its riparian states, the so-called 'Greater Mekong countries,' and turned the area, known as the Greater Mekong Subregion (GMS), into one of the world's potentially fastest-growing areas (ASEAN Development Bank).

Representing a market of around 350 million people, the GMS economies; those of Cambodia, Laos, Myanmar, Thailand, Vietnam, and the southern Chinese provinces of Yunnan (the fourth largest province in China) and Guangxi, have been attracting massive investment from China and the Asian Development Bank, essentially channeled into infrastructure, most notably, the three so-called 'economic corridors,' multi-country arteries crossing the region. The resultant lopsided development is transforming the GMS into a region of its own; a trend that reflects China's growing influence in the area and could potentially divide ASEAN (International New York Times, 2013).

As modern states, all Southeast Asian countries are relatively new. Except for Thailand, all of them were under colonial rule, going independent in the post-World War II period. State consolidation and nation-building have

been facilitated to a great extent by the considerable economic development of the region since the mid-1960s (Chandler et al., 2005c). And although the 1997 Asian financial crisis, which infected Thailand, Indonesia, Malaysia, and the Philippines and caused massive layoffs, has tarnished Asia's "miracle economy" image (with its seemingly unstoppable economic growth that averaged 9% per year before the bubble first burst), the area has since recovered and is enjoying a robust growth rate, albeit a more erratic one, as the dependence of its export-driven economies on the rest of the world - and its attendant vicissitudes - has increased.

A Complex and Highly Diverse Area

In spite of the commonalities which, as we have just seen, make it sensible to speak of Southeast Asia as a single region, there is much diversity. The region encompasses a widely varied group of states. A few examples will drive this point home.

As shown in Table 1 below, the per-capita Gross Domestic Product (GDP) of ASEAN's wealthiest member state (Singapore, US\$ 61,461), as computed by the International Monetary Fund (IMF), is about 45 times that of the (imperfectly measured) poorest one (Myanmar, US\$ 1,490). Cambodia follows next (US\$ 2,515), then Laos (US\$ 2,904), and Vietnam (US\$3,706).

Member State		GDP per capita US\$
Myanmar		1,490
Cambodia		2,515
Laos		2,904
Vietnam		3,706
Philippines		4,339
Indonesia		4,971
Thailand		9,609
Malaysia		16,975
Brunei		55,405
Singapore		61,461

Source: International Monetary Fund

While ASEAN includes the world's fourth most populated nation, Indonesia, home to almost 240 million people, it also counts among its members one of the least populated, miniscule Brunei, with less than half a million people (401,890 in July 2011). And the total land area of the city-state of Singapore, at the southern tip of the Malay Peninsula, (714.3 square kilometers) is almost 2,700 percent smaller than that of Indonesia (1.919.440 square kilometers), which also happens to be one of the world's two largest archipelagic states (the other being the Philippines). Simply put, in spite of the geographic proximity of its members, ASEAN's diversity is probably greater than in any other regional arrangement in the world, which, on the face of it, makes achieving unity a tall order.

Political diversity

Politically speaking, ASEAN is home to a collection of regimes that runs the whole political gamut: two of the world's five remaining communist states claim territory in the region (Laos and Vietnam); two of the member states are oligarchies, one, ruled by a monarchy, is benign (the sultanate of Brunei), the other,

long a brutal military dictatorship, has been undergoing political reforms (Myanmar); the remaining six members espouse some form of democracy. Two of them are heavily managed democracies with one party in continuous rule since independence (Malaysia and Singapore). Although a democracy, the Philippines has had a long history of military coups and extra-legal political changes. Indonesia has been democratizing since the end of Suharto's 32-year reign in 1998. Cambodia, a freewheeling fragile democracy, and Thailand, a constitutional democracy with a highly influential sovereign, also make up, along with Brunei, the three monarchies which the group includes (abandoned in 1955, the Cambodian's monarchy was restored in 1993).

Economic Diversity

ASEAN is also characterized by significant economic disparities and wide development gaps. Nowhere is the development divide more apparent than in underdeveloped and poverty-stricken Cambodia and Myanmar on the one hand, and developed and ultra-rich Singapore and Brunei, on the other. The latter are in a league of their own albeit for different

reasons and according to a recent Regional Report issued by the World Bank, the only ASEAN members to belong to the upper-income cluster. The other eight are equally divided between the middle- and low-income clusters (The World Bank Report, 2011).

Tiny Brunei owes its prosperity to its vast oil and gas reserves which have turned the country into something more like a Persian Gulf state than a Southeast Asian one (it is the third largest oil producer in Southeast Asia, after Malaysia and Indonesia, and the world's fourth largest producer of natural gas). As to Singapore's wealth, it has been generated by the global leadership it has gained in the shipping, electronics, and banking sectors in particular and its strong culture of innovation. Singapore's research and development (R&D) spending totals 2.6 per cent of its GDP (private and public sectors combined), largely accounting for its success story. Also a significant factor in the city-state prosperity is the competitiveness of its economy. Singapore is ranked as the world's second most competitive economy on the Global Competitiveness Index (among other ASEAN countries, Malaysia ranks 25th, ahead of Thailand, 35th,

Indonesia, 50th, the Philippines, 65th, and Vietnam, 75th) (World Economic Forum, 2013).

Four member states, Indonesia, Malaysia, the Philippines, and Thailand, fall into the middle-income cluster. By and large, they have followed a similar path to development, "moving in the space of one generation from inward-looking economies dominated by agricultural production to industrialized outward-looking, market-oriented economies open to trade and capital flows" (World Bank Report, 2011). Relying extensively on foreign direct investment (FDI) to build manufacturing capacity and master production technology, they have developed competitive manufacturing industries and achieved large localization rates through supporting industries. Nevertheless, their indigenous technological capabilities remain limited to simpler downstream activities, with their biggest gains at this stage still coming from applying, assimilating and adapting new technology.

As middle-income countries, they have now reached a critical turning point, running the risk of being caught in the "middle-income trap" forever. The key for them to escape the trap is innovation. But

with the four of them currently spending on aggregate a low 1.1 per cent of their GDP on research and development (R&D) activities, with Thailand the lowest (0.18 percent) and Malaysia the highest (1.5 percent), investments in R&D clearly fall short of the mark and need to be significantly increased if the four are to close the gap with the more developed countries (The Nation, 2013a). In contrast, Japan allocates 3.4 percent of its GDP to R&D, China 1.4 percent, India 0.8 percent, South Korea 3.5 percent, the U.S 2.7 percent, and the EU 1.8 percent, with Germany leading the pack with 2.5 percent (World Bank, 2013). Escaping the middle-income trap will also require companies to operate more productively in sourcing inputs and accessing information and technology, all of which militating for the creation of regional clusters (Bartlett et al., 2011).

The low-income cluster includes the four late starters; Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam. Except for Myanmar, they have gradually transformed themselves from socialist to market systems with the help of the ASEAN-6 nations. The four began industrializing in the 1990s, and it shows in their

development levels. “They are mainly assemblers and processors, at a lower level of technological competency and lower points in the value chain than the four member states in the middle-income cluster” (World Bank Report, 2011). Even though Vietnam and Cambodia are building manufacturing capacity, the nature of their exports indicate they have yet to rise beyond the low-tech, labor-intensive stage of manufacturing. Save for Vietnam, they are likely to remain in the learning mode for some time. This is especially true of resource-rich Laos and Myanmar, further behind in terms of manufacturing capacity, and, to a lesser extent of Cambodia, where light manufacturing and simple assembly operations predominate. Although Vietnam’s once booming economy has somewhat foundered lately, thrown off balance in part by the burgeoning debts at some of its sprawling state-owned enterprises (which control about 40% of the economy), it remains a likely candidate to join the middle-income cluster soon. Vietnam is also less dependent on donors than the other three ASEAN late starters, especially land-locked Laos, highly dependent on China for economic support.

Two important points should be made here. Firstly, after decades of autocratic rules and international isolation, Myanmar - long ASEAN's black sheep - has embarked on a series of wide-ranging political, economic, and legal reforms that have, among other, caused the EU and the U.S. to ease their long-standing sanctions against the country and brought a temporary end to its international isolation (The Straits Times, 2013a). As financial and political institutions are being built and the economy is modernizing, the former pariah state is becoming the new 'darling' of investors and entrepreneurs. Business delegations, state officials, and investors (obsessed with establishing a first-mover advantage) are descending on the country in search of opportunities. As with China when it opened its doors to foreign investment in the early 1990s and when companies around the world could not contain their excitement at the possibility of entering the world's largest market, boardrooms across the globe have become fixated on entering the Myanmar market even though their decisions may be clouded by unrealistic expectations on entering the market.

Secondly, the establishment by 2015 of the AEC, which will transform the region into a single market and production base, is expected to boost intra- and extra-ASEAN trade and FDI. However, the AEC, the latest steps in a Southeast Asian push to integrate its economies and present itself as a viable investment alternative to China, is also expected to exacerbate competition for FDI among members, most notably from Headquarter (HQ) economies, as Southeast Asian countries seek "to extend the gains from industrialization and trade, move up the value chain in manufacturing, and increase the productivity of the growing service sector," thereby further underscoring the potential conflicting nature of the national interests of the member states on the one hand and those of the Association on the other (World Bank Report, 2011). Regionalism invariably promotes both competition and cooperation.

Cultural Diversity

Southeast Asia also presents considerable cultural diversity. In addition to the most obvious signs of cultural variety such as language, dress, sets of holidays, eating habits, and traditions

(among member states as well as within each individual country, since each country is multiethnic and multilingual), there exists significant differences in the values, norms (legal regimes), customs, attitudes, behaviors, and ideas about what each country believes to be good, right, and desirable (for instance, marriage, freedom, the role of women in society, and gender equity).

Multi-confessional Southeast Asia lacks such EU advantages as a shared religious culture and a common legal heritage. Unlike Europe, it has no common high religion and classical culture. Three world religions predominate: Buddhism, Islam, and Christianity. Although slightly different from those of India, Arabia, and Europe from where they had spread (elements of the animist and mystic traditions of Southeast Asia have mingled with them), these three religions have played important roles in the life and beliefs of Southeast Asian peoples, each one bringing its own code of ethics, set of behaviors, and way of life and creating artistic, architectural, and cultural contexts that have reshaped Southeast Asia and added to its diversity (Chandler et al., 2005e). Each religion is associated with

particular areas in the region. Of the two schools of Buddhism, the “southern school” (Theravada Buddhism) enjoys a stronger presence, spreading from Myanmar to Cambodia and Laos, with the “northern school” (Mahayana Buddhism) found essentially in Northern Vietnam, where it occupies a modest place in society as compared to Theravada Buddhism countries. Muslim Southeast Asia (predominantly Sunni) stretches in a crescent from Southern Thailand through Malaysia (including Malaysia Borneo) and the islands of Indonesia to the Southern Philippines, except Bali which has remained untouched by Islam and continues to adhere to Hindu beliefs and practice. Although both Catholic and Protestant Christianity can be found in small numbers throughout much of Southeast Asia, its most important community is by far in the Philippines which, with the exception of the Muslim South, is overwhelmingly Roman Catholic. As aforementioned, Hinduism is also present in the region but on a far more limited scale. So is Taoism.

Though identification with religion remains strong, people now identify with the nation more than with the “tribe”

or “local community.” Identification with the region, however, remains tenuous.

Developing a regional mindset and a sense of ASEAN Community will take time and require efforts from the bottom up. In a region divided by language, culture, ethnicity, old rivalries, and mutual suspicion and characterized, as we have just seen, by vastly disparate economies, creating a rule-based community of shared values and norms is one of the biggest challenges for ASEAN. This will require, among other, much harmonization (Hew, 2007).

Achieving Unity: a Tall Order?

Admittedly, Southeast Asia lacks natural coherence. So what does this mean for ASEAN? Is the region politically, economically, and culturally too disparate for the Association to adopt a common stand on major issues of concern to it or, on the contrary, are the factors bonding the ten neighboring states strong enough to prompt them to overcome differences?

Obviously, not every regional or global issue is likely to bring a unified response from ASEAN leaders. Common values do not necessarily mean common interests. Cultures, however, develop different ways of dealing with conflicts. The

ten Southeast Asian nations have promoted their own way of coping with divisive issues and maintaining harmony (central in Southeast Asian cultures) within the grouping. It is termed the ‘ASEAN Way’ (Ramcharan, 1998).

This Southeast-Asia-specific conflict management approach is based on consensual decision making that does not reduce sovereignty or interfere with internal affairs. The key point here is simple. Only where national interests permit is common action feasible; otherwise it is best left undisturbed (Anthony, 1998). In other words, ASEAN leaders deal only with non-contentious matters so that no member feels its national interests are threatened by a group decision, thereby making it possible for them to present a unified front on the farewell stage. So, coming back to our initial query, if unity there is (political unity that is), it is often achieved at the lowest common denominator and at a low level of collaboration. Clearly, the way ASEAN achieves unity though is highly unusual by global standards.

For illustrative purposes, consider the dispute over maritime rights to the reportedly resource-rich South China Sea claimed in whole or in part by Brunei,

China, Malaysia, the Philippines, and Vietnam; arguably one of the most significant tests of ASEAN solidarity in recent years (The Nation, 2012b). Even though ASEAN and the Chinese government had just concluded a two-day meeting on the implementation of the Declaration on the Conduct of Parties on the East Sea (DOC), the joint communiqué at the end of the 45th ASEAN Ministerial Meeting, which gathered ASEAN's ten Foreign Ministers in Phnom Penh, Cambodia, made no mention of the dispute. Why was it left out?

ASEAN leaders knew that, because of differing national perspectives between maritime states with significant economic and strategic interests in the South China Sea and mainland countries closer to China, they would be unable to speak in one voice (let alone the fact that even within maritime states, opinions were divided). Because of the value they placed on their relationships with China, mainland members were noticeably silent. They did not want to risk damaging their close economic, political, and social ties with China now the primary external force and influence and source of outbound FDI in mainland Southeast Asia. In short, they refused to stick their neck out and support

Manila for fear of antagonizing the Chinese (The Strait Times, China is a major investor and key driver of ASEAN economies.) It is now ASEAN's largest trading partner and the third investor in terms of share of the total FDI net inflow to ASEAN (5.3%). China was also the first country to enter an FTA with ASEAN (it took effect in 2010 in ASEAN-6).

ASEAN members have long accepted that they cannot intervene in each other's domestic affairs and that consensus must be reached on all policies (Mak, 1997). Since ASEAN leaders were not able to reach consensus, common action was not feasible. As a result, in keeping with the ASEAN Way, the entire issue was deemed - albeit in a contriving manner - best left out. The chairman (at that time, the Cambodian Prime Minister) blocked mention of the dispute. Officially, the dispute was a nonissue. From an ASEAN perspective, avoiding confrontation and maintaining unity (or a semblance of unity as has been argued) is thus often consonant with avoiding collaboration.

Staying on the sideline during a row is common practice among ASEAN members. That the alliance has survived the conflicting interests and mutual suspicion of its member states is due in no

small part to this way of doing business (Ramcharan, 2000). But the failure to work collaboratively and adopt a common stand on divisive issues makes the grouping a much less effective organization in solving major issues of concern to all its members. It also weakens its bargaining power. The association has collective clout that its ten members do not have individually. In the South China Sea instance, ASEAN's inability to pursue a united solution amid simmering tensions left open the door for the dispute to be resolved on an individual basis, giving China greater leverage than dealing with a bloc.

ASEAN's failure to close ranks behind some of its members during crises also leaves open the question of whether ASEAN can unite to solve major issues of concern to all and still protect each member's interests. The subtext is clear; many ASEAN countries struggle with whether to put ASEAN's interests above their own national interests. Political issues will most likely continue to test ASEAN's unity, leadership, and coherence for years, and the coalescing of political will, or the failure to do so, be largely determinative of the progress of ASEAN integration.

This is not to say that all is lost. These diverging interests should not disguise what the ten members have in common and have achieved. ASEAN has enjoyed greater success than outsiders often bother to notice. In spite of a low level of collaboration on a number of pressing political issues, ASEAN has been a fairly cohesive and increasingly more cooperative (economically speaking) regional bloc (after a very modest beginning), suggesting that the factors bonding the ten members have been strong enough to obliterate their divides, starting with the ASEAN Way. So, apart from this indigenous conflict-management approach, what are the other sources of ASEAN's relative unity?

In addition to some important commonalities which we discussed when we introduced Southeast Asia (a collectivist culture, highly stratified and group-focused societies, low social mobility, high respect for power, etc...), the ten nations are held together by their commonality of membership in ASEAN. Self-reliance on a regional basis appears to be an acceptable alternative to national self-reliance, found to be difficult to pursue in a world increasingly more defined by regionalism

(preferential trade liberalization) and its attendant economic blocs. The Association is greater than the sum of its parts. As a regional entity, addressing regional issues collectively (mostly economic ones as we have just seen), it can offer something more than the ten separate countries that constitute it, creating some interest in cooperation for mutual gains (Muthiah, 1987).

Southeast Asia today is also a much more predictable and stable region than the Southeast Asia of the early post-independent era, truly a time of turmoil. And while territorial disputes among ASEAN countries persist to this day, all member states are deeply committed to resolving their differences through peaceful means and in the spirit of mutual accommodation. Although, in some cases, a settlement may be far off, there is little prospect that these disputes will lead to military clashes, all the more as, as we just saw, there is still a strong preference for national self-help in bilateralism in managing security affairs. Differences and disputes are often settled through negotiations or shelved in the interest of promoting better bilateral relations.

Another unifying factor, one closely related to the factors we have just discussed, has been ASEAN's plan to move the grouping to a higher plane of cooperation through the establishment of an ASEAN Community and the momentum it has gained since. Built on three pillars (economic, political, and social) under the motto 'one vision, one identity, one community,' and scheduled to come into effect by the end of 2015, it envisions "an integrated community politically cohesive, economically integrated, and socially responsible" and aims to "strengthen existing bonds and break down borders." Still, getting member states' citizens to think of the region as a whole and develop an ASEAN mindset will take time.

Conclusion

As the largest, most comprehensive, and best-known regional grouping, the EU readily invites comparison with other regional trading arrangements, none of which having practiced anything approaching the level of economic integration and political cooperation practiced by the union. The EU has become the benchmark by which the level of integration of other regional groupings is

assessed and a model to emulate; which raises the issue of whether ASEAN leaders should look at the EU as a model to follow or, on the contrary, as a cautionary tale. In other words, should ASEAN become a Southeast Asian version of the EU (a highly-institutionalized organization with a common currency and a central bank) or on the contrary should it adhere to the principle of organic growth and follow its own paths (which some commentators view as an obstacle to close cooperation)?

ASEAN leaders have long played down ideas such as a common currency or a regional financial market for Southeast Asia. So, let's dispense with the fiction that one day ASEAN will become a Southeast Asian version of the EU. The paths taken by ASEAN and the EU will never be identical if for nothing else, for the simple reason that ASEAN leaders will not accept the pooling of sovereignty that an Asian version of the EU would imply. It is their view that a high level of diversity and interests with a regional grouping does necessarily require strong supranational authorities. In other words, effective cooperation can be achieved without a high level of institutionalization.

First, as former colonies (except for Thailand), ASEAN members have been extremely sensitive about being “bullied” not only by the West but also by any foreign entity (including within their own ranks) and have been animated by the same resolve not to relinquish any significant measure of their national sovereignty to any transnational ASEAN institution. In short, they are determined to follow their own path and do it “the ASEAN Way.”

Second, all members understand the benefits of working together as a group. This is precisely what brought them together in the first place. They knew that if each country pursued its own limited objectives and dissipated its meager resources in overlapping or even conflicting endeavors, their fragmented economies would not prosper. ASEAN leaders have long realized that only united action would enable them to tap into the rich potential of the region.

Third, although differences of outlook among member countries will remain, they will continue to be overcome through a maximum of goodwill and understanding, faith and realism as has been the case for most of the last 47 years,

all the more as the level of cooperation among members has been steadily growing, with the region now marching toward economic integration.

Fourth, ASEAN leaders have long recognized that unless they assumed their common responsibility to shape their own destiny, the region would remain fraught with danger and tension. In other words, members have long recognized that to succeed, they have to marry national

thinking with regional thinking and think not only of their respective national interests but posit them against regional interests.

Clearly, the choice of “unity in diversity” as the motto for ASEAN Community is no accident as it epitomizes the belief among ASEAN members that regional cooperation is not incompatible with a high level of diversity within the grouping

.Appendix

The Five Founding Fathers of ASEAN and the current Logo which represents the 10 member nations. (google)

A group picture of the Founding Fathers (1967)

Additional members

From left : Narciso Ramos (the Philippines), Adam Malik (Indonesia), Thanat Khoman (Thailand), Tun Abdul Razak (Malaysia) and S. Rajaratnam (Singapore)

- Brunei Darussalam (1984)
- Republic of Vietnam (1995)
- Lao People’s Democratic Republic (1997)
- Union of Myanmar (Burma) (1997)
- Kingdom of Cambodia (1999)

References

- Alagappa, Muthiah. (1987). **ASEAN Institutional Framework and Modus Operandi: Recommendations for Change**. In *ASEAN at the Crossroad*. Edited by N. Sophee, L.S. Chew and S.J. Lim. Kuala Lumpur: Institute of Strategic and International Affairs.
- Anthony, Mely Caballero. (1998). **Mechanisms of Dispute Settlement: The ASEAN Experience**. *Contemporary Southeast Asia*. Vol. 20, No. 1 (April). pp. 38-66
- Baldwin Richard E. (2007). **Managing the Noodle Bowl: the Fragility of East Asian Regionalism**. Office of Regional Economic Integration, Asian Development Bank.
- The Bangkok Post, Sunchindah Apichai. August 6, 2012a. **Tsunamis in the Mekong River?**. _____, Brahma Chellaney. October 18, 2012a, **Hydro-control Turning China into Dreaded Hydra**. pp.11.
- _____, December 4, 2013. **Tokyo, ASEAN Strengthen Ties in Bid to Counter China**. pp. 10.
- Bartlett Christopher and Beamish Paul W. (2011). **Transnational Management**. McGraw Hill. pp.179.
- Bhagwati Jagdish. (1992). **Regionalism versus Multilateralism**.” *World Economy*, Vol. 15, No 5.
- Chandler David, Owen Norman G., Roff William R., Steinberg David Joel, Jean, Taylor Jean Gelman, Taylor Robert H., Woodside Alexander, and Wyatt David K. (2005) **The Emergence of Modern Southeast Asia**. **University of Hawai’I Press**, pp. 5.
- Google.....aseancorner.blogspot.com/2011/11/asean-founding-fathers.html
- Milton Osborne. (1983).second edition. **The Second World War in Southeast Asia: An Introductory History**, Chapter 9.
- The Nation, April 22, (2012a). **“Rapid Climate Change Now Threatens Asia’s Rice Bowl,”** 12A.
- _____, Chongkittavorn Kavi. November 14, (2013b.) **“China’s rebalancing strategies to ASEAN,”** pp. 6A.
- Ramcharan, Robin. (2000) .**ASEAN and Non-interference: A Principle Maintained**. **Contemporary Southeast Asia**. Vol. 22, No. 1 (April). pp. 60-88.
- The Strait Times, Goh Sui Noi. November 16, (2013a). **China Split ASEAN**. pp. 9.
- _____, Zahir Hussain, November 25, (2013b). **“High Expectations as Myanmar Takes the Helm of ASEAN,”**pp. 12.
- _____. September 6, 2012. **China, U.S. Stick to Position**, pp.4.
- Wolters, O.W. (1999). **History, Culture and Region in Southeast Asian Perspectives**. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

บทความปริทัศน์

Kolltveit, Kristoffer (2015) Strengthening of the Executive Centre: Looking Beyond NPM as the Explanation of Change. *International Review of Administrative Sciences*. Vol 81(1),18-36

ณัฐพล ชันธไชย¹

I

ในการพัฒนาหลักการ กระบวนการ และระบบการบริหารภาครัฐ (Public administration) ได้มีการกล่าวถึงหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1989 โดยปรากฏในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เรื่อง **Sub-Sahara Africa: From Crisis to Sustainable Growth** ต่อมากองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ได้แนะนำให้ประเทศที่กู้เงินเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจ นำหลักการธรรมาภิบาลใช้ในการบริหารกิจการภาครัฐ หลังจากนั้นหลักการธรรมาภิบาลก็ได้รับความเชื่อถือในหน่วยงานระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: UNESCAP) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) เป็นต้น

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศมีการกำหนดหลักของการบริหาร

กิจการที่ดีในภาครัฐหรือธรรมาภิบาลตามความเหมาะสมและความจำเป็นของหน่วยงาน เช่น สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) กำหนดให้มี 9 หลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation) การใช้กฎหมายเป็นหลัก (Rule of law) ความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Responsiveness) การเน้นเรื่องฉันทามติของส่วนรวม (Consensus-oriented) ความเสมอภาค (Equity) ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ (Effectiveness and efficiency) ความรับผิดชอบในการกระทำ (Accountability) และวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic vision) ส่วนคณะกรรมการธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (UNESCAP) ใช้ 8 หลัก โดยไม่มีหลักวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ แต่เพิ่มหลักการรวมทุกภาคส่วนไว้ด้วยกันกับหลักการความเสมอภาค เรียกว่า ความเสมอภาคและรวมทุกภาคส่วน (Equitable and inclusive) เป็นต้น

Osborne และ Gaebler (1992) ในหนังสือซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในต้นทศวรรษที่ 90 เรื่อง **Reinventing Government : How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector** เสนอแนะให้มีการปฏิรูปกระบวนการและระบบการบริหารภาครัฐ โดยให้นำหลักการ กระบวนการและระบบการจัดการใน

¹รองศาสตราจารย์ (เศรษฐศาสตร์) ผู้อำนวยการหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ภาคเอกชนมาประยุกต์ เช่นหลักการพนักงานของ รัฐไม่จำเป็นต้องเป็นผู้พายเรือเสียเอง (row the boat) แต่ควรเป็นเพียงถือคันพายให้เรือแล่นไปใน ทิศทางที่ถูกต้อง (steer the boat) เป็นต้น หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการในแนวคิด การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) ซึ่งได้เริ่มก่อตัวขึ้นมาจาก ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะและการจัดการนิยม (Public-choice theory and managerialism) (Aucoin, 1990) และพัฒนาเป็นขบวนการของการ จัดการภาครัฐแนวใหม่ NPM movement) ตั้งแต่ ปลายทศวรรษที่ 1970s และต้นทศวรรษ 1980s โดยมีการนำมาประยุกต์เป็นครั้งแรกในสหราชอาณาจักร ในสมัยนายกรัฐมนตรี Margaret Thatcher และในรัฐบาลท้องถิ่น (municipal governments) เป็นส่วนมากในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากมีปัญหาอย่างรุนแรงจากภาวะเศรษฐกิจ

ถดถอย และการเก็บภาษีได้ต่ำกว่าเป้าหมาย ต่อมา รัฐบาลนิวซีแลนด์ และออสเตรเลียได้นำหลักและ วิธีการของ NPM ไปใช้ด้วย ความสำเร็จของ NPM ทำให้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศ สมาชิก OECD และประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

ในทัศนะของ Ewalt (2001) NPM เป็น เครื่องมือทางการจัดการ (management tools) ภายใต้หลักการของบริหารกิจการที่ดีหรือ ธรรมาภิบาล (Good governance) ประกอบด้วย เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การกระจายการจัดการ (decentralizing management) การทำสัญญา การปฏิบัติงาน (performance contracting) การ ทำสัญญาจ้างทำงานจากภายนอก (contracting out) และการคิดค่าบริการจากผู้ใช้เพียงเพื่อให้ได้ ทุนคืน (cost recovery : user fees / charges) เป็นต้น (Larbi, 1999)

II

คำถามการวิจัยของบทความเรื่อง *Strengthening of the Executive Centre: Looking Beyond NPM as the Explanation of Change* คือ การเสริมกำลังให้แก่ศูนย์ผู้บริหารควร อธิบายได้ด้วยการพัฒนาที่ครอบคลุมกว้างขวาง กว่าเดิมซึ่งเกิดขึ้นในสังคม และด้วยลักษณะของ คณะรัฐมนตรีเองหรือไม่

Kolltveit ผู้เขียนบทความมีวัตถุประสงค์ในการ วิจัยที่สำคัญคือเพื่อวิเคราะห์พัฒนาการต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นในศูนย์การบริหาร (คณะรัฐมนตรี) ของ ประเทศนอร์เวย์ในระยะเวลา 3 ทศวรรษ (1983- 2012) ที่ผ่านมา ในประเทศนอร์เวย์ การปฏิรูปการ บริหารภาครัฐด้วย NPM เริ่มหลังประเทศอื่น ๆ ใน ยุโรป ในระยะแรกของการปฏิรูป NPM (first wave of NPM) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน

คณะรัฐมนตรีหรือศูนย์การบริหาร การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประยุกต์ NPM ในด้านต่าง ๆ เช่น การแต่งตั้งทางการเมืองในกระทรวงต่าง ๆ และสำนักงานกลางคณะรัฐมนตรีที่มีจำนวนมากขึ้น การเสริมกำลังขีดความสามารถในการตรวจสอบ (audit capabilities) การจัดตั้งหน่วยงานแผนและ ปฏิบัติตามแผนในคณะรัฐมนตรี เพื่อรับผิดชอบใน บางนโยบาย เป็นต้น การปฏิรูปการบริหารใน ช่วงแรกของ NPM ตัววิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้ ความชำนาญเฉพาะด้าน (specialization) การ แบ่ง แยก หน่วยงาน เป็น หน่วยงาน ย่อย (fragmentation) และการใช้หลักการตลาด (marketization) การจัดการแนวใหม่ในยุคหลัง (Post-NPM) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสริมกำลังการ ประสานงาน (coordination) ด้วยศักยภาพของ

ส่วนกลางหรือความร่วมมือ(collaboration) ซึ่งอาจเรียกว่าโดยรัฐบาลทุกภาคส่วน (whole of government) หรือการร่วมกันในรัฐบาล (joined-up government)

การจัดการภาครัฐในยุคหลัง (Post-NPM) เป็นความพยายามกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุงผลในทางลบที่เกิดจากการปฏิรูปการจัดการภาครัฐ โดย NPM ในระยะแรก จากวิธีการใช้ความชำนาญเฉพาะอย่าง การแบ่งแยกหน่วยงาน และการใช้กลไกตลาด เป็นต้น ดังกล่าวแล้ว โดยการเสริมกำลังการประสานงาน โดยมีการจัดการโดยใช้ศักยภาพที่เกิดการรวมศูนย์หรือความร่วมมือ (centralized or collaborative capacity) ในรูปแบบรัฐบาลโดยรวม (Whole of government) หรือรัฐบาลแบบร่วมกัน (joined-up government) เป็นต้น

ในแนวความคิดทางทฤษฎีการวิจัยของ Kolltveit การเสริมกำลังศูนย์บริหาร (strengthening of executive centre) ศูนย์บริหารประกอบด้วยตัวแสดง (actors) หลายตัวและการตัดสินใจ (decision-making) ในหลายด้าน ตัวแสดงที่สำคัญได้แก่ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยขอบเขตการตัดสินใจ หมายถึง นโยบายของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ

กรอบแนวความคิดทางทฤษฎีของการวิจัยเพื่อใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศูนย์บริหาร (explanatory theoretical framework) กำหนดอยู่ในขอบเขตทางทฤษฎี 3 แนวคิด ได้แก่ ทางจัดการยุคใหม่ และความพยายามครั้งใหม่ในศูนย์บริหาร (NPM and reassertion efforts in the executive centre) การเปลี่ยนแปลงในสังคม และการเสริมกำลังศูนย์บริหาร (societal changes and strengthening of the executive centre) และลักษณะของคณะรัฐมนตรี และการเสริมกำลังศูนย์บริการ (cabinet features and strengthening)

จากกรอบทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัย ตั้งสมมติฐานเพื่อการวิจัยดังนี้

1. ถ้าการเปลี่ยนแปลงในภาคส่วนบริหาร (executive actor) เป็นปฏิกิริยา (reaction) ต่อการปฏิรูป NPM ในระยะแรก เราคาดว่าความพยายามครั้งใหม่ (Post-NPM) จะเน้นไปที่การแก้ไขผลในทางลบของการปฏิรูป NPM เป็นการเฉพาะ

2. ถ้าการเปลี่ยนแปลงในศูนย์บริหารเป็นปฏิกิริยาต่อการที่คณะรัฐมนตรีมีปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น เราคาดว่ามีความพยายามในการปรับปรุงกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ (decision - making) ของคณะรัฐมนตรี

3. ถ้าการเปลี่ยนแปลงในศูนย์บริหารเป็นปฏิกิริยาต่อจำนวนพรรคการเมืองในคณะรัฐมนตรี เราคาดว่ามีความพยายามโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะเพื่อรองรับความไม่เห็นพ้องกันทางการเมือง (political disagreements) ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในคณะรัฐมนตรี

ในด้านการออกแบบการวิจัย (research design) การวิจัยนี้ใช้การวิจัยครอบคลุมระยะเวลาประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา (1983-2012) โดยการวิจัยจากเอกสารเช่น วาระการประชุม และผลการประชุมคณะรัฐมนตรีประเทศนอร์เวย์และการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi - structured interviews) ต่อผู้บริหารและผู้นำทางการเมืองในคณะรัฐมนตรี 4 คณะสุดท้าย โดยสัมภาษณ์ในปี 2011-2012

ผลการวิจัยภายใต้สมมติฐานเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงในศูนย์บริหารของนอร์เวย์ดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงภายหลังการปฏิรูป โดย NPM ในคณะรัฐมนตรีนอร์เวย์เป็นการเสริมกำลังการประสานงานในแนวนอน (horizontal coordination) โดยนายกรัฐมนตรี Stoltenburg มีบทบาทใหม่ของนักการเมืองที่ประสานงานรอบด้าน (all - round politician) นายกรัฐมนตรีมีเวลาเป็น

อิสระมากขึ้นโดยที่หัวหน้าคณะทำงาน (chief of staff) มีอำนาจมากขึ้น มีความพยายามในการปรับปรุงการวินิจฉัยสั่งการของคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีมีจำนวนการประชุมน้อยกว่าเดิม (จากประมาณ 94 ครั้ง ต่อปี เหลือ 74 ครั้งต่อปี) แต่ประเด็นพิจารณามีมากขึ้น (จากประมาณ 7-8 เป็น 10-11 ประเด็นต่อครั้ง) ซึ่งแสดงว่าในการประชุมแต่ละครั้งคณะรัฐมนตรีสามารถวินิจฉัยสั่ง

การได้มากประเด็นยิ่งขึ้น และมีความพยายามในการรองรับความไม่เห็นพ้องทางการเมืองมากขึ้น เพราะคณะรัฐมนตรีประกอบด้วยพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลหลายพรรค (multi-party coalition) กล่าวโดยสรุป สมมติฐานได้รับการยืนยันด้วยข้อมูลและข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นส่วนใหญ่

III

ในทัศนะของผู้วิจารณ์บทความ Kolltveit เริ่มกระบวนการของการวิจัยโดยตั้งเป็นคำถามของการวิจัย (research question) มิได้กำหนดประเด็นปัญหา หรือตัวแปรในประเด็นปัญหาหลัก (problematic variable) ให้ชัดเจน ดังนั้นจึงไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบาย (policy implication) การวิจัยจึงเป็นการวิจัยเชิงทฤษฎี (pure research) เป็นส่วนใหญ่ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยของผู้วิจัยที่ต้องการอธิบายพัฒนาการที่เกิดขึ้นในคณะรัฐมนตรีของนอร์เวย์ในระยะเวลาประมาณ 30 ปี ที่ผ่านมามีข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ (strategy) ในการเสริมหรือลดความเข้มแข็งของศูนย์บริหาร

ในการกำหนดขอบเขตเพื่อการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของศูนย์บริการ Kolltveit อ้างอิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยเรียกว่า กรอบทางทฤษฎีเพื่อการอธิบาย (explanatory theoretical framework) ซึ่งมีความหมายในสาระที่สำคัญ เช่นเดียวกับกรอบแนวความคิดในการวิจัย (conceptual framework for research) และมีการทบทวนเอกสาร (literature review) ภายใต้อกรอบทางทฤษฎีเพื่อการอธิบายดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าความแตกต่างเป็นแค่เพียงการใช้ถ้อยคำ (wording) ของ

เรื่องเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นทางเลือกของการใช้ถ้อยคำสำหรับในการเขียนรายงานวิจัยสำหรับผู้วิจัย Kolltveit ตั้ง สมมติฐาน (Hypotheses) 3 ประเด็น ซึ่งแสดงการคาดคะเน (prediction) ลักษณะและหลักการของการเปลี่ยนแปลงในศูนย์บริหารของนอร์เวย์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในกระบวนการขั้นตอนของการวิจัย รูปแบบของสมมติฐานมิได้เป็นสมมติฐานเพื่อการทดสอบด้วยสถิติอนุมาน (inferential statistics) แต่เป็นสมมติฐาน หรือการคาดคะเน เชิงเหตุ-ผล โดยการพิสูจน์ด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงจากเอกสารการประชุมคณะรัฐมนตรี และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) 10 คน และวิเคราะห์ว่าข้อมูลและความคิดเห็นเป็นไปตามแนวที่คาดไว้ในสมมติฐานหรือไม่ แบบของสมมติฐานและวิธีการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยไม่มีการกำหนดตัวแปร (variables) การกำหนดค่าตัวแปร (measurement) และการวิเคราะห์ค่าตัวแปร ซึ่งอาจมีผลทำให้การวิจัยเป็นที่ถกเถียงได้มาก

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการวิจัย Kolltveit เลือกใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) เนื่องจากระยะเวลาในขอบเขตของการวิจัยเป็นเวลา 3 ทศวรรษ และการวิจัยสนาม (field

research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน ในการวิจัยเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต ข้อมูลเอกสารเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลเพียง 10 คน อาจทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือลงไป ในช่วงระยะเวลา 30 ปีข้างหน้าคงมีผู้เกี่ยวข้องเหลืออยู่จำนวนมากกว่า 10 คน ที่จะให้ข้อมูลได้มากขึ้น นอกจากนั้นในการบรรยายใน

บทความนี้ Kolltveit มักอ้างคำกล่าวของบุคคลผู้ให้ข้อมูลเพียงรายเดียว เช่น เลขาธิการ(คณะรัฐมนตรี) คนหนึ่ง หรือนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง เป็นต้น การนำเสนอข้อมูลเช่นนี้อาจเป็นการเลือกนำเสนอข้อมูลที่ตรงกับการคาดคะเนในสมมติฐาน และอาจทำให้ความสามารถในการสรุปนัยทั่วไป (generalization) น้อยลง หรือไม่น่าเชื่อถือได้

IV

กล่าวโดยสรุป บทความวิจัย (research article) เรื่อง *Strengthening of the Executive Centre: Looking Beyond NPM as the Explanation of Change* เป็นบทความวิจัยที่น่าสนใจ เรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ เพราะเป็นตัวอย่างของการออกแบบการวิจัย (research design) และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ แต่มีข้อจำกัดสำคัญในเรื่องขนาดของตัวอย่างซึ่งใช้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

สำหรับผู้สนใจทฤษฎีทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับธรรมาภิบาล (good governance) และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) บทความนี้แสดงให้เห็นว่า NPM มีข้อหาขนาพิเศษที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการบริหารกิจการภาครัฐได้เสมอไป หรือมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ แต่มีผลในทางลบหลายประการต่อการบริหารกิจการภาครัฐฯ ซึ่งมีผลทำให้มีคลื่นลูกใหม่ของ NPM หรือ Post-NPM เกิดขึ้นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาที่ NPM ในกระแสแรกสร้างขึ้นได้ด้วย

บรรณานุกรม

- Aucoin, P (1990). Administrative reform in public management: paradigms, principles, paradoxes, and pendulums. *International Journal of Policy and Administration* ,3,115-137.
- Ewalt, Jo Ann G. (2001). **Theories of Governance and New public Management: Links to Understanding Welfare Policy Implementation**, Department of Government, Eastern Kentucky University. Paper prepared for presentation at Annual Conference of the American Society for Public Administration, New York. NJ, March 12,2001.
- Larbi, George A.(1999). **The New Public Management Approach and Crisis States**. UNRISD Discussion Paper No.112, September 1999.
- Osborne, D. and T. Gaebler.(1992). **Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit Is Transforming the Public Sector**. Reading : Addison-Westley.

แบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ใน
วารสารเกษมบัณฑิต
(ส่งพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....
ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) .....
ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....

ขอส่ง บทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ
 บทความปริทัศน์ (review article) บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) .....
.....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) .....
.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย) .....
Keyword (ภาษาอังกฤษ).....
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....
E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว (ไม่ต้องกรอกแบบ JKBU-2)
 เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในบทความ (กรอกแบบ JKBU-2 ด้วย)

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ลงนาม.....
(.....)

ข้อมูลผู้ร่วมเขียนบทความ
(ส่งแนบพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 1

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย (กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)

เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 2

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย (กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)

เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

หมายเหตุ : ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 2 ท่าน กรุณากรอกรายละเอียดของผู้เขียนบทความร่วมท่านอื่น ๆ ด้วย

รูปแบบการพิมพ์และการนำเสนอบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ

1. การพิมพ์

พิมพ์ต้นฉบับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วย Microsoft Word for Windows หรือซอฟต์แวร์อื่นที่ใกล้เคียงกัน พิมพ์บนกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว ประมาณ 26 บรรทัด ต่อ 1 หน้า ให้พิมพ์ด้วยอักษร TH Sarabun ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นฉบับจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรกโดยจัดพิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ สำหรับสาระของบทความ ยกเว้นบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นแบบคอลัมน์

2. การนำเสนอบทความ

2.1 บทความทุกประเภททั้งที่เป็นบทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ (review article) มีความยาวประมาณ 12 – 15 หน้า A4 (รวมบทคัดย่อ)

2.2 ชื่อบทความให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ให้ระบุชื่อของผู้เขียนบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ชื่อบทความ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงานของผู้เขียน โดยเขียนเป็นเชิงอรรถ(footnote) ในหน้าแรกของบทความ

2.4 การนำเสนอบทความให้นำเสนอ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- **บทคัดย่อ** (เฉพาะบทความจากงานวิจัย) กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1/3 ของกระดาษ A4 (ประมาณ 18 บรรทัด) และให้ระบุคำสำคัญ (Keywords) ในบรรทัดสุดท้ายของบทคัดย่อทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- **1 : บทนำ** ระบุปัญหา/ความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา/ประเด็นที่จะนำเสนอในบทความ และวัตถุประสงค์ในการวิจัย/การเสนอบทความ
- **2 : เนื้อหาสาระ** นำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งอาจประกอบด้วยหลายย่อหน้า และในกรณีของบทความจากงานวิจัย การนำเสนอในส่วนนี้ควรมีส่วนประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) ขอบเขตของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีและกรอบความคิดในการวิจัย การทบทวนเอกสาร วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย
- **3 : สรุป** สรุปผลการวิจัย/บทความและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
- **4 : เอกสารอ้างอิง** ให้นำเสนอแยกภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (**เรียงลำดับอักษร**) โดยนำเสนอตามตัวอย่าง 3
- **ภาคผนวก** (ถ้ามี)

(ตัวอย่าง 1)

การนำเสนอบทความจากงานวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ : .....

Abstract

.....
.....
.....
.....

Keywords: .....

บทนำ (ส่วนที่1ของบทความ) ระบุประเด็นปัญหาของการวิจัยให้ชัดเจนและปรากฏการณ์โดยสังเขป
ในส่วนท้ายของบทนำให้ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย(เฉพาะการนำเสนอเป็นบทความวิจัยมิใช่ใน
วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

.....
.....
.....
.....
.....

เนื้อหา (ส่วนที่ 2 ของบทความ)

- การทบทวนเอกสาร/งานวิจัย (โดยสังเขป)
- แนวคิดทฤษฎี/งานวิจัย กรอบความคิดในการวิจัย และสมมติฐาน (ถ้ามี)
- คำจำกัดความของศัพท์/ตัวแปร
- ระเบียบวิธีวิจัย (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/วิธีการสร้างเครื่องมือ/วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล)
- ผลการวิจัย
  - ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่นำเสนออย่างกะทัดรัด (Concise)
- ผู้เขียนอาจปรับชื่อหัวข้อในเนื้อหาสาระของการนำเสนอได้ตามความเหมาะสม เมื่อขึ้นย่อหน้าใหม่ ไม่ควรเขียนเป็นข้อ ๆ

สรุปและเสนอแนะ (ส่วนที่ 3 ของบทความ)

เอกสารอ้างอิง (ส่วนที่ 4 ของบทความ)

ภาษาไทย.....

.....

ภาษาไทยอังกฤษ.....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี) .....

.....

(ตัวอย่าง 2)

การนำเสนอบทความทางวิชาการ (Academic Article) /บทความปริทรรศน์ (Article Review)

บทนำ (ระบุประเด็นสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการนำเสนอ)

.....
.....
.....
.....
.....

เนื้อหา (สรุปสาระสำคัญแต่ละบท/ตอน โดยนำเสนอเป็นย่อหน้าได้มากกว่า 1 ย่อหน้า)

.....
.....
.....
.....
.....

สรุปและเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (กรณีเป็นบทความปริทรรศน์ ควรมีเอกสารอ้างอิงตามสมควร)

ภาษาไทย.....

.....

ภาษาไทยอังกฤษ.....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี) .....

.....

(ตัวอย่าง 3)

การเขียนบรรณานุกรม

1. จิริธี กำไร.(2547). **ก้าวแรกสู่ e-Commerce**. กรุงเทพฯ: เอส ซี พี บুকส์
2. ทวีศักดิ์ อินทรรักษา. (2549). การยอมรับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3. ลักขณา สริวัฒน์. (2544). **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
4. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2551). **สถิตินักท่องเที่ยว 2008** จาก :
<http://www.tourism.go.th/2009/th/statixtic/tourism.phb?cid=12.10> มีนาคม 2551
5. Beek,Thorsten and Demirguc-Kurt,Asli. (2549). “Small and Medium Enterprises: Access to Finance as a Growth Constraint.” **Journal of Banking and Finance**. Volume 30,2931-2943.
6. Hughes, Allen. (2540). “Finance for SMEs: A U.K. Perspective.” **Small Business Economics**.Volume 9, 151-166.

การเขียนอ้างอิงภายในสารบทความ

วารสารเกษมบัณฑิตใช้ระบบ นาม-ปี และระบุหน้า (เมื่อเป็นการอ้างอิงเฉพาะประเด็น) ไม่ใช่ระบบหมายเลขหรือเชิงอรรถดังนี้

- 1.....(จิริธี กำไร, 2547: 4-5) .....
- 2.....(ทวีศักดิ์ อินทรรักษา,2549) .....
- 3.....(สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว,2551) .....
- 4.....(Beek,Thorsten and Demirguc-Kurt,2549) .....
- 5.....(Hughes,2540:161-162)

3. การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3.1 ต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้

- ชื่อหนังสือ
- ชื่อผู้เขียน/ผู้แต่ง
- ปีที่พิมพ์
- สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
- จำนวนหน้า

3.2 การนำเสนอบทวิจารณ์หนังสือควรมีส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในทำนองเดียวกับการนำเสนอบทความ (โปรดพิจารณาตัวอย่างที่ 2)

3.3 การนำเสนอสาระสำคัญในแต่ละบทโดยสรุปและวิจารณ์แยกแต่ละบทหรือแต่ละบทความ (กรณีเป็นหนังสือที่รวบรวมบทความ)

3.4 ความเห็นโดยสรุป (Concluding remarks)

4. การนำเสนอตารางและภาพประกอบ

ในกรณีที่มีตารางและภาพประกอบในบทความ ให้นำเสนอดังนี้

1. การนำเสนอตาราง

(ตัวอย่าง)

ตารางที่..... : .....(ชื่อตาราง).....

ที่มา : ..... (แหล่งที่มา และปี).....

2. การนำเสนอภาพประกอบ

ภาพกราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตาราง ให้เรียกว่า ภาพประกอบ โดยเขียนกำกับได้ภาพประกอบ ดังนี้

(ตัวอย่าง)

รูปภาพ

ภาพประกอบที่..... : .....(ชื่อภาพประกอบ).....

ที่มา : .....(แหล่งที่มา และปี).....(ถ้ามี)

**การพิจารณาคัดเลือกบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่
ในวารสารเกษมบัณฑิต**

1. บรรณาธิการจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าได้รับบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์
2. บรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ/บทวิจารณ์หนังสือว่ามีรูปแบบการนำเสนอเป็นไปตามรูปแบบ แบบ JKBU-3 หรือไม่ และสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ ที่การนำเสนอไม่เป็นไปตามรูปแบบ JKBU-3 (โดยไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน)
3. บรรณาธิการจะนำบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ผู้เขียนส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ โดยใช้เวลาประมาณ 20-30 วัน
4. บทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่จะได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต จะต้องได้รับการประเมินให้พิมพ์เผยแพร่ได้จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา
5. ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขก่อนพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ และส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังบรรณาธิการวารสารฯ ภายใน 15 วัน (หรือตามที่บรรณาธิการกำหนด) นับจากวันที่ได้รับทราบผลการประเมิน ในกรณีที่ท่านส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฉบับแก้ไขช้ากว่ากำหนด บรรณาธิการจะนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับต่อไป (โดยผู้เขียนจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบว่าประสงค์จะส่งซ้ำ)

การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต

1. กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ (แบบ JKBU-1)
2. กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุข้อมูลของผู้ร่วมเขียนทุกคนเพิ่มเติมในแบบ JKBU-2
3. การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ กระทำได้ 3 วิธีดังนี้
  - วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online : www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu
  - วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail journal@kbu.ac.th
  - วิธีที่ 3 : ส่งทางไปรษณีย์ไปยังอยู่ข้างล่างนี้

บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต
สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
เลขที่ 1761 ถนนพัฒนาการ แขวง/เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
10250

กรณีส่งทางไปรษณีย์ให้ส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น โดยนำส่งพร้อมแบบ JKBU-1 และแบบ JKBU-2 (ถ้ามี)

4. เมื่อส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วยวิธีที่ 3 กรุณาโทรศัพท์แจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วยวาจา โดยโทรศัพท์ไปที่ 02-3202777 ต่อ 1129

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558

Kasem Bundit Journal Volume 16 No. 1 January – June 2015

ใบแก้คำผิด

วารสารเกษมบัณฑิตปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558)

หน้าที่	บรรทัดที่	ข้อความที่ผิด	ข้อความที่ถูกต้อง
2	ท้ายบทความ	¹ Special expert, off of the permanent secretary for defense	¹ Special Expert, the Permanent Secretary for Defense
35	1	Meatuses	Measures
35	1	Childs	Child
35	6	Meatuses	Measures
35	8	Meatuses	Measures